...ss. Bernardini Diaz.

PRACTICA CRIMINALIS CANONICA,

omnia propemodum quæ à clero cõmitti poſsunt flagitia, vnà cum pœnis eorumdem miro ordine ac iudicio ſingulari complectens.

IO[illegible]R[illegible]D[illegible]O
[illegible]AZ[illegible]ANO
A[illegible]

L[illegible]G[illegible]N
[illegible]D[illegible]X.

SICVTI dignum & sacræ scripturæ consonum fuit, legibus humanis eximere eos, qui in sortem domini vocari meruerunt (quos clericos appellamus) nec pati earum seueritate puniri, si quando eos labi fecerit humana fragilitas (quæ cu iusuis ordinis suscepti, seu professionis amplexatæ regulis, nusquam sic potest subiugari, quin aliquando resiliat) sic etiam necessarium fuit, (ne clerici tali immunitate insolenter effecti effrenatè viuerent) sanctionibus sacris noxios eorum affectus compescere, & in earum transgressores animaduertere. Quamobrem in aurea ac florentissima illa militantis ecclesiæ ætate, per religiosissimos suos gubernatores, aduersus omnia ferè (quæ à clericis possunt perpetrari facinora) descriptæ extant vltiones ac pœnę. Tantus insuper fuit in illis antiquis ac sanctis patribus clericalis honestatis zelus, vt aliquãdo leuia etiã & parum perniciosa crimina sub grauibus pœnis prohibuerint. Sic tandem clericorum excessibus pœnas condignas statuerunt, vt nisi executorum tepiditas ac segnicies illas parum metuendas reddiderit, non minus illæ clericos omnes à perpetratione criminum cohibe

bere possent, quàm sibi subditorum vitia reprimunt Cæsareæ leges, quæ membrorum truncationes, ac vitæ periculum comminantur. Itaque sæpe mecum sanctorum illorum patrum zelum consideraui, huius autem tempestatis incuriam contemplatus sum, quà pristina illa ac pia instituta non modò ob non vsum abrogata, sed per contrarium vsum contempta, ac irrisa cuiuis licet intueri. Præterea quæ in clericali statu hinc successerint incommoda, ac quantus censurarum adsit contemptus, qualis morum peruersio subsit, pensitaui quam pluries. Et summo quodam ardens desiderio, vt sacrarum illarum sanctionum gladius (Iudicum intertia, ac tepiditate, ne dicam vitiosa, muneribusque redempta dissmulatione, magna infectus rubigine) purgatus splendeat, ac sese offerendo clericorum oculis ac mentibus, timorem ingerat delinquendi, libellum hunc componere statui: quò iudices ecclesiastici facilius instruantur, ac expergefacti à somno vitiorum grauitatem, clarioribus mentis oculis intelligant, intellecta celerius ac debitis pœnis coerceant, vtq; clerici omnes in eo, in quibus delinquere posint, agnoscãt, ac errantes, quales deceat eos pertimescere pœnas perpendant. Vidi namque sæpius in clericis minima puniri acriter, leuia cautius quãdoque vitari, magna

verò, aut dissimulari, aut leuiter corrigi, vnde accidit in grauia eos facilè labi, & sine metu pœnæ torpere, ex quo ecclesiastici ordinis facies nõ parum deformata conspicitur. Quod Ber. reprehendit dicens, Prælati nostri culicem ligant, & camelum deglutiunt, dum maiora prætermittentes minora discutiunt. In hoc igitur paruo libello quisque præsulum, aut eius vicem gerens breui tempore leget, quæ possunt clerici committere crimina, quãtique illa faciãt canonica iura. Quas insuper ex antiquis sanctionibus ætate illa æditis (qua & fortiora corpora, & maiora merita noscebantur) fragilius seculum succedens temperauerit. Quidue doctores pœnalia iura canonica exponentes tradiderint. Quò fiet, vt qui zelo corrigendi æstuant iudices, quò facilius desiderium expleant, adinueniant, discant etiam qualiter decet eos zelum suum sacris canonibus adequare, ne eum cũ periculo animæ suæ, ac subditorum dispendio in crudelitatem ac asperitatem quandam conuertant, instarq; imperiti ac crudelis chirurgi vulneribus minimis, & quibus leuibus valet mederi pharmacis, carnis adustione, aut resecatione medeantur. Sunt enim pleriq; iudices, qui suæ prauæ temperaturæ impetus, & quasi insitam rabiem, iustitiæ zelum reputantes, semota omni humanitate (quæ nec ipsis defuit pecudi-

bus) in captos quosque desæuiunt, illisq́; defensionis copia subtracta, ac iuris ordine peruerso, asperius infligant supplicium, quàm pro ratione culpæ, legalis censura decernat. Ac insuper sic dolent reum aliquem innoxium reperire ac declarare, velut si accusati liberatione, ipsi rei efficerentur. Est & alia iudicum species, non parum perniciosa Reipublicæ. qui inquirendi pigritiam, corrigendiq́; socordiam, misericordiæ cuipiam adscribere nituntur, quiqué dum impijs miserētur, sceleratissimis hominibus vrbes ac loca replent. Hi forsan, perlecto libello hoc, ineptam illam ac crudelem clementiam deponent, considerantesqué quanti fecerint clericorum facinora patres antiqui, quantùmue ad Christianam religionem propagandam censuerint illi conducere vitam honestam clericorum, non sic segniter illa punient, nec facilè quibusuis oblatis sibi precibus aut munusculis, dissimulabunt. Pollentes præterea iudices doctrina, zelo, ac prudentia in officijs requisitis (ne aliorum excessuum neglecta correctio, sibi interitum parturiat, vt accidit Heli summo sacerdoti.) hoc opusculo prouocati, ad reformandos clericorum mores, accingentur. Quo fiet, vt illis reformatis, laicorum etiam vitam (qui exemplo quopiam pernicioso à clericis habito, plura sibi alia quantumuis grauia licere con-

tendunt) purgari, ac perfici meritò ſperãdum erit, aut ſi hoc ſaltem bonum defuerit: non enim videri continget aliquando, in magnam Chriſtianorum perniciem, clericos ſceleratiores eſſe laicis: cùm & diuus ille Hieronymus dixerit, Quòd vehementer deſtruit eccleſiam Dei, laicos meliores eſſe quàm clericos.

Author operis lectori.
S. P. D.

NON *me præterit candidissimè lector tibi ad calcem nostri operis peruenienti contigisse id quod alicuius oppidi pulchros & excelsos muros prospicienti euenire solet, vbi demum perlustrato eo, humiles domos, & angustos calles intuetur.* Nam *cùm in nostri huius opusculi vestibulo tam amplam denuntiationem criminum, ac pœnarum varietate refertam legeris, longam tibi examinationem singulorum promittentem, viderisqué in singulis capitibus plura quæ dici poterant & debebant, prætermissa: alia discussa secus quàm decebat, aut res ipsa patiebatur, meritò te spe concepta frustratum dicere poteris, Authoremq; incusabis, quòd nō paria ædificio fundamenta iecerit, aut iactis condigna ædificia construxerit.* Sed *noli quæso contemnere oblatum munusculum, & authoris animum, si non lectorum votis ac peritiæ materiæq; fœcunditati satisfecerit.* Optaui, *mihi crede, hoc præstare, si non obstitisset sacerdotij munus,* Consilij *regij onus, ac inquietudo curiæ, vbi nec animi quies datur, nec librorum copiam (ad hoc maximè necessariam) licet asportare: præcipuè quòd post trigintaduos annos & amplius in solo* Pontificio *ac* Cæsareo *iure consumptos, non illæ adsunt corporis vires, quas negotia exigunt, & veritatis studiosus inuestigator exoptat.* Statuerā *equidem huius intellectualis filij emancipationē differre, ne cū eiusdem pericu-*

lo, ac patris dedecore, sui iuris effectus. tantũ orbem peragraret. Sed *institerunt amicorum preces, qui propriæ & communis vtilitatis affectu ætatis veniam po stularunt, quam tandem à me obtinuerunt, tum vt il lis rem quam opinabãtur æquam non negarem. (Cui enim aliquoties non contingit proprijs commodis & honori amicorum petita præferre) tum etiam) vt verum fatear) quod cùm mors omnibus quotidie minetur méque posset (vt alios plures amicos & socios, etiã ætate minores & valetudine posteriores) intercipere, timui, ne illa superueniente, & eo quod scriptum est, & quod ipse in hoc opere desideras, frustrareris.* Su*scipe ergo & lege benignè libellum hunc Lector amice: malisq́; eum adhuc infantulum in obsequio recipere: quàm parentis morte succedente, eum tanquã abortiuum (cum alijs pluribus ingenij fœtibus quibus secula nostra carent ob âuthorum immaturam mortem) sepulturæ tradere.* Sat *enim tibi sit, quòd si vacat, & iuris peritia suppetit, poteris illum tot additiõibus ornare, vt lectorum omnium desideria expleas, non minimam inde laudem comparaturus.* Intell*igesqué cùm tu id fueris aggressus, quàm non sit leue ex varijs libris ac authoribus veras excerpere conclusiones, omniumqué oculis perpetuò indicãdis exponere, nulla alia ob id mercede recepta, nisi vt aliqua pars temporis (de quo ratio reddenda est) proficiendæ reipublicæ insumeretur.* Vale.

Index

¶ INDEX *omnium capitulorum in hoc volumine contentorum alphabetico ordine descriptus.*

A

Clande

Depo

In

Nuptias

possé

Suspendi.

Finis indicis omnium capitum huius Practicæ Criminalis Canonicæ.

¶ Denunciatio.

CAPVT I.

CORAM VOBIS DOmino. N. officiali ac Vicario generali, ego N. Presbyter promotor seu fiscalis curiæ vestræ, denuncio quod Colubertus & Serpelion diœcesis huius originary, in ea domicilium habẽtes, & beneficia, grauia & plura perpetrarũt facinora. Cũ enim laici essent, sine ordinibus ministrare, ac celebrare sunt ausi. Tandè verò excõicati, illegitimi, rebaptizati, bigami, serui sine dominorũ suorũ licentia, & illicerati, & post peractã pœnitẽtiam solennẽ, per saltũ furtiue, extra tẽpora, & ante ætatẽ debitã, & ab alieno episcopo, ac simoniaco, excõicatoq; hæretico, & à collatione ordinum suspenso, & qui episcopatui renunciauerat, ad sacros ordines sunt promoti, ac suspẽsionis, excõicationis, ac interdicti censura nodati, non ieiuni, ac in die sæpius. & sine aqua & igne, vel in pane fermẽtato, & calice ligneo. & super altari non consecrato, ac in priuatis locis sine licẽtia episcopi celebrarunt, Missamq; pro requie defunctorũ promulgatã pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerẽt periculũ, Eucharistiam ob ebrietatẽ ac voracitatẽ euomuerũt, ac ob negligentiã ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terra & in altari, aliquoties insuper celebrãdo corpus &

sanguinem domini non percipiebant. super rebus aptis ad faciendũ sortilegia & ad illum effectum tantùm vnã, vel plures missas scienter celebrarunt, adhibitis, nepharijs precibus. & verbis superstitiosis, in custodia Eucharistiæ *desides.* C*ommẽdatumq; sibi infirmum baptizare noluerũt, beneficia plura possident, quorũ aliqua patres eorum nullo mediante possederunt, & in pluribus eorum intrusi sunt, viuis eorum possessoribus & occasione laicæ recognitionis non requisita epi audientia, beneficia ecclesiastica sibi præsumpserunt vendicare: & in nullo beneficiorũ resident, quumq; parochiales ecclesias habeant, intra annum non fuerunt promoti,* O*fficium insuper diuinum, prout tenentur, nõ recitarunt, negociatores: ac alienæ rei conductores, proxenetæ illicitorũ contractuum,* L*aicorum ministri, ac in rebus eorũ procuratores existentes, tabellionatus officiũ exercentes, ac* Leges & Physicam *audientes, villarum procurationes suscipientes, ac principum & seculariũ virorum iustitiarij, contra ecclesias à quibus beneficia obtinent aduocati vel procuratores extiterunt.* In*stituti hæredes rogati de restituendo hæreditatem incapaci, tacitam fidem dederunt.* C*alumniatores, maledici, venatores, ioculatores, goliardi seu buffones, carnificum seu macellariorum, aut tabernariorum officium publicè & personaliter exercentes.* A*leatores, ac bona ecclesiæ dilapidantes, publicis spectaculis, ac clandestinis nuptijs interessentes, nuptias secundas benedicentes, virgatis ac partitis, & alijs prohibitis vestibus publicè vtentes, ac comam nutrientes siue relaxantes,*

ebrij,

-ebrij, fornicarij, concubinarij, ac matrimonium de facto contrahentes, Monialibus & spiritualibus filiabus se cōmiscentes. stupri, incestus, adulterij, ac criminis nephandi rei. sacrilegi, vsurarij, à manifestis vsurarijs oblatiōes recipientes, eosq; ecclesiasticæ sepulturæ tradētes, fures, simoniaci. periuri, ac falsi testimonij rei, homicidæ, venefici. parricidæ, & per assassinos alios interfici mandantes, truncationesq; membrorū per se facientes seu iudicantes, duellū alijs sponte offerentes, seu oblatum suscipientes, naues ad pugnā gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, aliosq; ad pugnam incitantes, violentiæq; illatores, literas ad alios directas aperiētes, & aduersarijs ostēdentes. Ecclesiasticos viros vt sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant, capientes. Incendiarij, ac raptorum & ecclesiarum violatorū non satisfacientium sepulturis interessentes, eorumq; eleemosynas recipientes, ac de eorum rapina participantes. Sortilegi, consulentesq; aruspices, incantatores, ariolos, augures, sortilegos, ac eos qui artē magicam profitentur. & peccatores qui sibi confessi fuerunt signo aut verbo prodētes, blasphemi, apostatæ schismatici, hæretici ac hæreticis receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum ecclesiastica adhibentes sacramenta, ac eos christianæ sepulturæ tradētes, & eorum eleemosynas ac oblationes recipientes. Falsarij, conspiratores, ac læsæ maiestatis rei, seque de suis criminibus gloriantes. Quare peto præmissorum habita informatione summaria, eos citari personaliter, aut capi, ab ecclesijs ad quas confugerunt extrahi, incarce-

rari, tortura, siue iuramento, præmissis interrogari, Confessionibus proprijs, aut testibus conuictos ab ingressu ecclesiæ interdici, suspendi, beneficijs priuari, ac bonorum publicatione puniri, verberari, in exilium mitti, deponi, ac in arctum monasterium detrudi, in perpetuum carcerem damnari, ac exigentibus culpis, aut data incorrigibilitate degradari, ac seculari curiæ tradi, pœnisué alijs pecuniarijs, vel corporalibus, canonicis, vel synodalibus, consuetudinarijs, siue arbitrarijs puniri, aliquo lapsu temporis non obstante. Deficiente vero legitima probatione obvulgatam infamiam, graue scandalum, vehementem suspitionē ex testium dictis obortam illis purgationem indici, in qua si defecerint, vti conuictos puniri. Si vero capi nō potuerint, absentes eos pœnis damnari condignis. Pro quibus omnibus ac in necessarijs eorum, vestrum imploro officium, ac expensas protestor. & peto.

¶ Coram vobis domino. N.

CAPVT II.

QVOTIES enim ad expurgandam ecclesiasticam rempublicam facinorosis clericis alicuius eorum flagitium nunciandum est, decet vt id in præsentia iudicis fiat. Sic enim, & iudex ipse perpendere poterit, quæ sit personæ qualitas contra quam denunciatio fit, quæ insuper delicti species ac grauitas, vt iuxta illam quæ futura sunt ordinet ac præcipiat, intelligatq; quo animi motu, quaué certitudine delicti, fiscalis suus, aut quiuis alius denuntiaturus accedit, & an etiam negotium id de quo agitur*

notario qui tunc se illi offert, tutò committi valeat. Non enim in criminalibus causis minima cura iudicis debet esse personam notarij eligere, ac variare iuxta casuum & negotiorum occurrẽtiam, cùm præcipuè inter plures optio datur. Multùm namq; impedit delictorum correctionem tabellionum animus corruptus precibus aut precio, seu particulari quadam affectione, vnde sæpius causarum secreta reuelant, testes negligenter, & non vt decet examinant, & iudices ipsos varijs persuasionibus & fictionibus ad suæ prauæ intentionis tramitem inclinare satagunt, aut aptis importunitatibus oppugnant, eorum insuper torpore & segnitie (cùm à iudicibus seu fiscalibus in similibus causis nihil accipiãt quò ad laborem scribendi & solicitudinẽ infligentur) perit sæpius probationum copia & reorum pauperũ defensio. Oportebit etiam de omnibus curiæ tabellionibus diffidere, quãdo illos certioraturos malefactorem de his quæ geruntur, iudex probabiliter suspicatur, extraneumq; quærere notarium, quo præsente denuntiatio fiat, & per quem summarie informationis testes examinentur, ac mandatũ capturæ subscribatur. Proderit præterea quòd iudice præsente denunciationes fiant contra reos, nam ex hoc ipse facilius illorum memoriam conseruabit, & melius rationem criminalium causarum, & status earum ab officialibus exiget nec eis licebit, aliquorum prosequi causas, & reliquas pro arbitrio silentio præterire.

¶ Officiali ac Vicario generali.

CAPVT III.

HIDVO *termini officialis ac vicarius inter se differunt, vt notat* Guiliel. *in cle.* j. *de offi.* Vica. *quem refert* Federi. *de* Senis *in consi.* cccij. *incip.* Reuerende pater *dicitur in iure, in co. si.* Nã *quidquid potest officialis, potest & vicarius, sed non conuertitur. & officialis non habet potestatẽ circa actus spirituales extra iudiciales. quia illud pertinet ad vicariũ in spiritualibus, & vicarius põt punire & corrigere, nõ tamẽ officialis. Quãdo aũt episcopus vnũ solũ vicariũ constituit, credit* Federi. *vbi supra, quòd trãsit in eum quicquid trãsit in officialẽ, & quicquid trãsire potuit in vicariũ in spirituatibus.* Ioã. and. *tamẽ in addi. ad* Specu. *in rub. de offi. vicarij dicit quòd ista vocabula sunt sinonyma, & sic idẽ est dicere officialis, quòd vicarius; & quòd dimittenda est ista diuersitas vocabulorũ cõsuetudinibus patriæ: quem refert* Barba. *in cle.* Et *si principalis. de rescrip. in.* j. *col. qui dicit quòd ista opinio* Io. And. *videtur verior, & sic quòd nulla sit differẽtia in effectu, sed solùm in nomine, reiecta opinione* Guliel. *vbi suprà, qui nititur facere differẽtiã inter ea, quæ sunt gratiæ, & iustitiæ, & iurisdictionis volũtariæ, prout latius ipse refert.* Præter *alia autẽ quæ in his qui creãdi sunt officiales adesse debent, tanquàm quibus totius diœcesis moderatio ac regimẽ cõmittẽda sunt, aut saltem committi solent (licet verius ij coadiutores, non verò excusatores episcoporum esse deberent) vt crimina corrigere & punire possent, pœnamque depositionis infligere: non sufficit quòd solùm aliquis in officialem creetur, sed requiritur quòd sibi*

ex-

expreßè prædicta cōmittantur: vt sanxit Bonifacius huius nominis pontifex. viij. in. c. licet. de offic. vica. lib. vj. Suffueret etiā iuxta glo. ibi quòd expreßis aliquibus casibus ex requirētibus speciale mandatu, cætera sub generali clausula cōmitterentur. Aduerte tamen quod talis officialis ex generali mādato posset inquirere, vt not. Ioan. mo. Lapus. & Domi. contra Io. And. ibi. & vide notabile verbum in ista materia per Maria. in cap. Qualiter. lo. ij. de accu. a. q. v. articu. xiiij. quod refert Felin. in cap. non potest. de re iudi. in. iiij. col. vbi dicit quòd licet vicarius episcopi ex generali mandato non potest punire, tamē sicut potest inquirere vt suprà, ita posset inquisitū absoluere absque alia relatione ad superiorē: & dicetur facta inquisitio & absolutio ex potestate ordinaria vicarij, quæ nō impeditur per. d. c. licet, quod dicit dictū peregrinū & nunquā obliuiscendu. Et quamuis Ripa in. l. qui condēnare. in. iij. col. nume. pen. ff. de re iudi. referat hanc conclusionem Maria. & Feli. & dicat quòd ista decisio nō videtur vera, quia vicarius nō prohibetur condēnare criminosos fauore ipsorum delinquentium, sed defectu potestatis iurisdictionis. Vnde cùm vicarius careat potestate, nō videt quomodo poßit absoluere. Ego credo eorum opinionem esse veram in terminis, in quibus ipsi loquuntur, quia dicunt, quòd sicut permittitur vicario facere inquisitionem ad effectum remittendi culpabiles inquisitos ad episcopum, sequendo decisi. Rotæ. lxvj. in nouis. ita si post inquisitionē inuenerit eos innocētes, potest absoluere Nam

in isto casu sententia absolutoria vicarij non est à crimine, vnde non operatur exceptionem rei iudicatæ, ad quam pronunciandam necessaria esset iurisdictio, sed est solum absolutoria ab inquisitione per eū formata, ad quam sufficit eadem potestas qua potuit inquisitionem formare, & eundem quem absoluit ad episcopum remittere, si fuerat inuentus culpabilis. Et *isto modo non obstat regula negatiua:* Quòd *qui nō potest condemnare, non potest absoluere: in qua etiam videtur fundari* Ripa *dum impugnat prædictos doctores.* An *autem quando officialis episcopi fecit compositionem pecuniarium super adulterio; posset preiudicare episcopo, quominus poßit iterum cognoscere, & debita pœna clericum criminosum punire, vide* Paul. de Castro *consi. cccxlvij. notandum, in primo volu.*

¶Ego. N. presbyter. CAPVT IIII.

CVM *enim in curijs ecclesiasticis officio fiscalis functuri, vltra laicorum crimina, clericorū etiam flagitia accusare seu denunciare debeăt, & laicis interdictum sit clericos accusare; vt in. c. laico, & in cap.* Sicut *sacerdotes. ij. quæst. vij. optime faciunt prælati, si sacerdotes aut in sacris saltem constitutos viros, similibus præficiunt officijs, illi namque non ea qua seculares viri inuidia, ac infestatione, clericorum flagitia accusabunt, aut iudicibus nunciabūt & vitia solùm persequentes, reorum personas tanquā in eadem sorte domum vocatas non abhorrebunt.* Fiet *insuper vt ad occultanda crimina, non sic facile muneribus corrumpantur:* Debent *tamen prælati cauere, ne*

si-

similia officia illis vel aliis sub annuo censu locent. Nam dum hoc fit, feruent vitijs omnibus reipublicæ, clericiq; ac laici facinorosi, non vitæ emendatione, sed pecuniæ præstatione canonicam vltionem effugiunt, quam promerentur. sicq; dum quid offerre possint habeāt, quòd in eis aliquid puniri possit, non timent. Cùm præterea synodalium testium vsus insimul cum ipsa synodorum celebratione (non paruo christianitatis dispendio) perierit, & eorum loco in singulis diœcesibus ij quos fiscale vulgus appellat, creati videantur. non minima debet esse prælatorum cura vt ad huius officij onus & exercitium prudentes, fideles ac solertes viros eligant, qui subditorum suorum spiritualia vulnera valeant inuestigare, illaq; tā nota, & probatione. non difficilia prælatis eisdem aut suis vicarijs reuelare ignauia non differant, aut perfidia dissimulent. Et vt hoc diligentius obseruent. aduertant semper prælati seu eius vicarij in creationibus talium fiscalium, vt eos faciant ante omnia iurare, quòd officium suum fideliter, diligenter, & legaliter exercebūt. cum enim tales cēseantur publici denuntiatores, tenentur in principio sui officij iurare, vt notat Ang. in. *l. si vacantia. de bo. vacan. lib. x. quem refert præpo. in c. de accusatione. ij. quæst. viij. col. lxv.*

¶Promotor seu fiscalis curiæ vestræ.

CAPVT V.

OFFICIVM *huius fiscalis creati à prælato, vel iudice loco officij iudicis succedit, & quod facit iste ex mādato iudicis, videtur facere ipse.*

iudex, vt no. Præp. in. c. de accuſ. ij. q. viij. in col. xxxvj. & col. xxxix. vnde nõ tanquã pars accuſans debet iudicari. Pro quo optimè facit quod. no. Innoc. & alij, vt refert Fel. in col. ij. c. Cũ clamor. dè teſt. quòd quando proſecutor inquiſitionis eſt datus à iudice, ad ipſam inquiſitionẽ proſequendã, tunc quia talis non eſt ꝓpriè pars, ſed miniſter iudicis, ad eius inſtãciã poſſunt teſtes repeti, quia tũc potius iudicis officio repetũtur. Ex *quo ego aliàs dicebã in contingentia facti, quòd ſicut iudex procedẽs ex officio ſuo, & nõ ad petitionẽ partis præcedẽte infamia põt reũ cogere ad iurandũ de veritate delicti, de quo infamatus eſt, vt no.* Abb. *in. c.* Cum *ſuper. de confeſ. quaſi ad fi.* Pari *modo poterit hoc facere ad petitionẽ dicti fiſcalis, cũ hoc tamen neceſſario temperamẽto, videlicet niſi fiſcalis proſequeretur talẽ accuſ. ex qua ſi vincat, defertur lucrum ſibi ab aliqua conſtitutione ſynodali vel cõſuetudine præſcripta, cùm tunc videatur ſequi propriũ intereſſe, & ad id oportebat ꝓbatiões habere legitimas.*

¶ Denuncio.

CAPVT VI.

LIBVIT *enim ſub denũtiatiõis verbo hãc delictorum congeriem ſcribere, quia epiſcoporum promotores ſeu fiſcales magis denuntiatoribus, quàm accuſatoribus aſſimilari par eſt.* Et *licet variè ſint in iure denũciationis ſpecies, vt declarat* Henric. *in ca.* Nouit. *de iudi. fin. col.* Et *latius ibi proſequitur* Abb. & *diffuſius* Præpo. *in capi. de accuſ. ij. q. viij. in col. lvj. & pluribus alijs.* Illa *tamen quæ materiã noſtram*

ſtram complectitur eſt denunciatio, quæ dicitur publica, quàm ſic diffinivit ſeu deſcripſit Præpo. *vbi ſuprà, in col. lxiiij.* Eſt *enim denuntiatio, criminis alicuius apud competentem iudicem, per officialem ad hoc deputatum facta delatio, ad pœnam eidem inferẽdam. competit namq; hæc ex mero iudicis officio procedentis in ea ad denunciationẽ ſeu promotionẽ ſuorum officialiũ ſecundum prædictos doctores, vbi ſupra, & fundatur ex. l. ea quidẽ.* C. *de accu. & c.* Epi*ſcopus in ſynodo. xxxv. q. vj. & l. diuus. ff. de cuſtod. & exhib. reo. c. præterea, de teſti. cog.* Et *not. quòd ab iſta denuntiatione repelluntur officiales, ſi ſunt crimìnoſi, vel infames, no.* Henri. *d. col. fi. alleg. tex. & quod ibi not.* Bernar. *in. d. c.* Præterea. Et *licet in hac materia denunciationis publicæ* Docto. Communiter *ſcripſerint in. d. c. nouit. & in. d. l.* Ea *quidem. quòd notoria tantùm crimina denuntiari poſſunt.* Communis *tamen ſtylus curiarum eccleſiaſticarum admiſit, vt indiſtinctè illarum fiſcales, ſeu promotores accuſationes ſuas, vel proprias penunciationes inſtituant, in quo videtur recepta opinio* Salice. *in dicta. l.* Ea *quidem, dum dicebat, quòd etiam non notoria denunciari debent dummodo probari poſſint: quod equum videtur, nam ſi de ſolis notorijs criminibus clerici per fiſcales accuſandi eſſent, plura alia, quæ ſæpius occulta & ſi probabilia ſunt, impunita manerent.* Vnum *autẽ conſulendum ſe offert iudicibus eccleſiaſticis, vt non permittant de aliquo occulto crimine accuſari clericum apud eos per fiſcales, niſi delatorem ſibi prius obtulerint*

rint, aut videant, quòd dicti officiales sufficienti probatione, aut legitimis inducijs muniti causam ipsam aggrediũtur. Si enim Reges nostris suis fiscalibus iniungunt vt habeant delatorẽ, cur & ijs qui accusandos clericos creati sunt officiales per Epos hoc nõ præcipietur? Et quia de delatore mentionẽ fecimus, & hæc materia Canonistis nõ est familiaris, ideo circa eã notari debent sequentes cõclusiones. Quòd quando iudex delatorẽ admiserit, ille se obligare debet de probãdo quod denunciat, ita quòd fiscus obtineat, vt probatur in autentica, de exhiben. re. §. 1. per quẽ ita determinat Lucas de pen. in rub. de delato. lib. x. col. ij. versic. Ad defendendũ. Postquàm verò obligauit se probare quod detulit, si semiplenè probauit, non sufficit quòminus condemnetur ad pœnam, ad quam se astrinxit si non probaret, vt concludit dictus doctor in l. ij. eiusdem ti. in. iij. colum. versi. Sed pone. Si autem delator probauit crimen, & reus defensiones iustas, tunc si tales erant adeo notæ, quòd delator habuit iustam causam credendi quòd inique procedebat ad delationẽ, tunc non excusabitur à pœna. Secus autem quando detulit crimen quod erat publicè notũ, & defensiones totaliter occultæ, & fama in contrariũ habebatur, quia tunc delator excusabitur à pœna, si suam, vel suorũ iniuriã prosecutus est. Si autem deduxit crimẽ in delationem, cuius vindicta sua non intererat tunc puniẽdus est, quia se ad id astrinxit quod sua nõ intererat. Ita cõcludit idem Lucas in d. col. iij. & sequen. Ego tamen crederẽ in hoc secundo membro mitius puniendũ delatorẽ cui delictum fuit no-

tum.

tum, & defensiones occultæ, quàm in casu præcedenti, quia licet eius non interfuerit ratione suæ vel suorum iniuriæ, potuit moueri zelo iustitiæ & publicæ vtilitatis, quæ versatur in expurganda prouincia malis hominibus. Quandoverò reus absolutus fuit, quia testes fuerunt reprobati, propter delictum delatoris producẽtis, vt quia corrupti precio, vel aliàs falsum dixerunt, tūc bene credit Lucas *vbi supra, in. iij. col. puniendū esse delatorē.* Et *idē dicit, si probatū fuit testes esse inhabiles, aut criminosos, & hoc esse publice notū delatori.* Secus *tamen si sunt repulsi ex alia causa, sine culpa delatoris, vel quā ipse potuit ignorare: quia tunc nō tenetur delator ad pœnā secūdu eū.* Quod *tamen credit verum, vbi delator suam vel suorū iniuriam prosequitur, aliàs videtur sibi dicendū quòd teneatur, quia nō satisfecit ei ad quod se sponte obligauit.* Sed *ego etiam in hoc casu crederē arbitrio boni iudicis relinquendū, vt consideret an delator habuerit iustam causam ignorādi defectus testium, & an publicum fuerit delictum & numerus testium sufficiens, aliter enim nullus audebit crimina iudicibus referre: quantuncunq; illa probare poßit timore alicuius occultæ defensionis competẽtis reo accusando.* Placet *præterea dicti doctoris sentẽtia in. d. l. ij. col. v. versi.* Itē *quid sit, dum tradit, quòd si quis denunciat plura crimina capitalia quæ se obligat probaturum sub aliqua pœna, & ex illis vnicum probat sufficiens ad condẽnationē capitis, quòd nō euitabit pœnā, quia nō impleuit quod promisit, & sibi imputet, qui se onerauit ad superflua cōprobāda: quod*

posset

posset practicari in materia nostra, quãdo quis detulisset plura crimina depositione, vel aliqua pœna canonica digna, & vnũ solũ probaret, immò plus asserit dictus doctor, quòd qui se astrinxit probaturũ crimẽ sub certa qualitate in denuntiatione deducta, quòd nõ excusatur à pœna, si nõ probauit crimẽ cũ eiusdẽ circũstantiis, & qualitatibus prout detulit, quãuis crimen ꝓbauerit fuisse cômissum, vnde in hac materia delatorum iudicibus ecclesiasticis consulo; vt cùm eos acceperint. denuntiationẽ ab illis factã in scriptis redigant, eosq; astringant ad probãdum omnia crimina ibi descripta cũ suis qualitatibus sub pœna in obligatiõe declarãda: monẽdo eos vt crimina quæ probare non possunt, in delatione nõ inserãt, nulla in eis post monitionẽ & obligationẽ pœnitẽtia recepta, quia aliàs clerici accusati de variis criminibus, infamati manent apud populũ, qui cũ accusationis notitiã habet, non semp defectũ probationis aliquorum capitulorũ intelligit. Nec *decipiat quosdã iudices pietas quædã nociua, quæ eos retrahit à condẽnatione expẽsarum & pœnæ, quia vident delatores aliqua ex his quæ detulerũt probasse, magis in hoc amãtes susurrones & maliuolos fouere, quàm clericorũ honori & famæ consulere.* Nec *præterea ob id quòd delatores habeant obligatos ad probandũ crimina quæ deferunt, faciles debẽt esse iudices in captura clericorũ, maximè in grauibus delictis, nisi prius sufficientẽ habeãt informationẽ, quia si postea deficit illa, non satisfactum est captorũ clericorum honori, relaxatione à carceribus, & condem-*

natio

natione expensarum & pœnæ facta contra delatores: cum infamia carcerationis ob famosum crimen vix aliqua relaxatione quātūuis honorabili poßit bene dilui, seu purgari. Et nota Præterea in proposito quòd sententia absolutoria lata super denunciatis pro dest sicut lata super accusatis. ita notat Prepo. in ca. de accusatio. ij. quæstio. viij. in colū. lxviij. versi. quæro an absolutoria, allegat Salice. in. l. Ea quidem ver si. decimoquinto quæro. de accusatio. An autem iudex ecclesiasticus debeat statuere terminum accusare volē tibus, Abb. in cap. inter. de purga. cano. col. ij. distinguit, videlicet quòd si episcopus vel superior habet probationes promptas contra infamatum, tunc nō est necesse, neque vtile statuere terminum accusare volē tibus, quia posset supponi amicus, & fieri colludium, & alia ratione de qua per eum. Si tamē nō habet illas prōptas potest, si vult, sed nō est necesse, sufficit enim quòd accusator se non offerat. Ego semper tamen intellexi dictam conclusionem Abba. in delictis, in quibus non constat quòd aliqua persona sit offensa ex eis. Aliter enim bene crederem iudicem ecclesiasticum debere illam requirere, an velit accusare antequam ex officio, vel ad petitionem fiscalis procedat. Nam si inquisitionem ex officio formauerit, vel ad fiscalis petitionem processerit, non requisita parte offensa: & postea superueniat accusator, tunc seruanda esset distinctio Sali. in. l. Ea quidem. versic. Quia propter. C. de accusatio. quam refert, & sequitur Angel. in tracta. maleficiorum. in parte, hæc est quadā inquisitio. fo. xvj.

xvj. in parua impressione. Cuius etiam opinionem dicit communiter teneri Feli. *in cap. Qualiter & quando. el. ij. in. §. licet, in fi. de accu. quam distinctione hic transcribere nolo. Vnum tamen non obmittam in proposito, quòd si offensus dixit se nolle accusare, & ideo iudex formauit inquisitionem, vel fiscalem audiuit, & postea offensus producat accusationem, tunc accusatio illa non debet audiri nec recipi, quia iudex preuenit eum antequàm reuocaret voluntatem suam, vt notat* Baldus *in. l. accusationem.* C. *qui accusa. non possunt. quem refert* Augu. *in addi. ad* Angel. *in. d. fo. xvj.* Et *quia posset aliquis dubitare, vtrum promotor aut fiscalis, de quo in huius nostri operis denunciatione meminerimus, possit clericum accusare de quocunq; crimine, nulla facta distinctione priuatū sit an publicum videtur in hoc dicendum quod sic, quia de iure canonico omne crimē est publicum, vt not. gloss. in cap. infames. vj. quæst. j. & sequitur* Bald. *in rub.* C. *qui accusa. non possunt. in penul. col. &* Roma. *in singulari* Dclxxxj. *Tu audiuisti, & talis est publici criminis natura, quòd cuiuis ex populo competat ius accusandi, vt probatur in principio insti. de publicis iudicijs, quanto magis competere deberet officiali publico ad accusandum, vel denunciandum crimina deputato?*

¶Quòd coluberius & Serpelio.

CAPVT VII.

CVM *in hac ficta denunciatione tot scelera aliquibus imponenda essent, qui ex illis inculparentur, placuit etiā hæc nomina fingere, quæ à co-*

lubro

lubro & serpente deriuarentur. Qui enim tantis cri minibus irretiti essent, non hominũ quidem, nec quorumuis etiam animalium, sed deteriorum nomen promereri par est, illorum præcipuè cuius effigiem dæmõ assumens (qui author est malorum omnium) parentes primos decepisse, ac vicisse cõperimus: libuit hoc etiam & ea ratione, quia & nostri iuris interpretibus placet, effectus aliquos tradere, ex eo quòd quis malũ nomen habeat, vt per Fran. Bru. *in tract. de iudi. & tor. xij. car. in. iij. col. & per* Hippoly. *in. l. j. in prin. col. xvj. ff. de quæst. quàmuis ego semper credidi doctores prædictos intelligendos esse de malo nomine malis moribus adquisito, non verò de eo quod licet sit malum, qui habet illud nõ elegit, sed suscepit tẽpore quo nõ fuit in eius arbitrio vel potestate repellere.* Duo *præterea clerici & nõ vnus in hac denũciatione positi sunt, vt per hoc compertũ habeat iudex ecclesiasticus plures eodem libello accusari posse de eisdẽ criminibus, vt in. l. j. & ibi* Bal. C. *si reus vel accus. mor. fue. & in. l.* Vim *passam. §. incesti. ff. de adul.* Et *notat* Specul. *in ti. de accusatore. in prin. in versi. item quòd non potest.*

¶ Huius diœcesis originarij.

CAPVT VIII.

ORIGINIS *propriæ ratione sortitur quis forũ, vt probatur in. l. j.* C. *de muni. & orig. iuncta gl. fi. & in. l. origine. iuncta etiã gl. ibi. e. ti. & in. l. j. in prin. & notatur in. l. assumptio ff. ad muni.* Spec. *in ti. de compe. iudi. adi. in versic.*

xiij. & ibi Bar. *in. d. l.* A*ßumptio.* § *.filius, quasi ad fi. vbi post* Iaco. *de* Aret. *quem refert, concludit quòd potest quis conueniri in loco originis propriæ vel paternæ, per. l. incolæ. ff. eo. si ibi inueniatur. & ita tenet* Bal. *in rub.* C. Si *à non compe. iud. in fi. loquendo simpliciter de loco originis, & quòd ratione originis suæ sortiatur quis forum, no.* Bald. *in. l. fi. in col. j.* C. Si *non à compe. iud.* Alleg. *tex. in. c. ex parte. de foro compe. & talis dicitur subditus secundùm eum ratione personæ tantùm. & vide* Alex. *in. dicta. l.* A*ssumptio. in addi. ad* Bar. *qui dicit hanc esse communem sententiam, videlicet quòd si ibi non inueniatur, non potest conueniri, nisi quò ad finem distribuendi bona ibi sita.* In *criminalibus aũt causis* Bal. *in sua margarita, in ver. iudex. in. v. col. dicit quòd iudex originis potest procedere contra suum subditum de delicto alibi cõmisso, per. l. ij. ff. de interdic. & alle.* Bar. *in. l.* Sepulchri. *ff. de sepul. viola. & gloß. singu. in. l. relegatorum.* § *.interdicere. ff. de interdictis & releg.* Idẽ *voluit* Bar. *in. l. si cui.* § *.fi. ff. de accus. per. l. j.* C. *vbi de cri. agi opor.* Vide *etiam* Alciatum *in cap. primo. de offic. ordina. super gloß. in verbo iudicare. in principio. vbi dicit quòd communis opinio est, quòd si quis non puniatur in loco delicti, poterit puniri in loco originis secundùm formam statutorũ loci. in quo deliquit, per. l.* Sacularij. § *.sunt quidam. ff. de extraordina. crimi.* Et *per notata per* Modtr. *in. l. cunctos populos.* C. *de summa trini. & fi. cath.* Ex *quo videtur inferri posse quòd iudex ecclesiasticus originis pro-*

priæ

priæ vel paternæ potest procedere contra clericum originarium, si ibi repertus fuerit ratione delicti alibi commissi. Pro quo etiam facit tex. in capitu. Cùm nullus, de tempo. ordi. lib. vj. vbi probatur quòd episcopus loci originis dicitur proprius, vt quis possit ab illo ordines recipere. Quod procederet siue per viam accusationis, siue inquisitionis agatur contra clericum, per ea quæ infra dicentur in seq. §.

¶In ea domicilium habentes.

CAPVT. IX.

DOMICILII *forus generalior est omnibus alijs, vnde* Cardi. Auto. *&* Abb. *in cap.* Cùm *contingat. de fo. comp. concludunt, quod iudex domicilij potest cognoscere de delictis suorum clericorum, etiam alibi commissis. & idem tenet* Ioan. Cald. *in repe. ca. de illis. de rapto. in col. vj. in quæst. vj. qui respondet ad fundamenta quæ in contrarium videbantur vrgere. & vide* Barto. *in. l. relegatorum. §. interdicere. ff. de inter. & releg. qui notat ex tex. quòd iudex loci vnde quis est incola potest quem punire de delicto alibi commisso, quod dicit esse notandum. & vide* Abb. *in cap. licet. de for. compe. in col. xiij. ver.* Sed *circa primam; vbi concludit, quòd iudex domicilij potest exercere omnimodam iurisdictionem in sibi subditum ratione domicilij, si ibi reperitur, etiam in criminibus alibi commissis.* Et *vide* Ioan. Andre. *in cap.* Vt *animarum. de constitu. in. vj. qui dicit quòd siue subditus delinquat extra diœcesim siue in loco exêpto diœcesis, potest ratione fori conueniri coram iudice suo.*

& idem tenet Ioan. de Ligna. in cle. pastoralis, de re iudi. quòd refert And. Siculus in. d. c. Cùm contingat. in col. v. vbi respondet ad. d. c. Vt animarū. qui huic sententiæ videtur aliqualiter aduersari. Et tandē refert Ioan. And post Odofr. in addi. ad Specul. tenentē quòd hæc sententia procedat, quando proceditur per viam accusationis. secus si per viā inquisitionis: quia tunc iudex agit ad vindictam, & sua nō interest, ex quo non deliquit in suo territorio, & hoc attento iure ciuili. Secundùm verò iura canonica vtraq; via iudex procedere poterit, & postea refert Anto. Cinum, & Bar. volentes quòd etiam de iure ciuili hoc procederet, & Abb. in consilio. xxv. qui in cōtingentia facti ita cōsuluit fieri posse: & vide Abb. in col. ii. in. d. c. Cùm cōtingat. qui tenet opinionem Anto. & Bar. & tandem Barba. ibi, in col. vij. & viij. sustinet opinionem Io. And. & Odofr. contra Cinum & Bart. & residet in eorum opinione, & credit quòd in practica sua tenetur opinio, quia æquior, & fortioribus innititur ratiōibus. Et vide Gādi. in tract. malef. in fi. vbi hanc quæstionē disputat, & tardē concludit quòd iudex domicilij non pōt procedere per inquisitionē contra delinquentē ꝓpter delictū alibi cōmissum, & in fi. col. dicit quòd licet aliud obtineat de iure canonico, tamē hoc ꝓcedit de iure ciuili. & sic videtur tenere opinion. Io And. de qua suprà, in addi. ad Specu. licet eum nō referat. Et vide Hipp. in sua pract. crimi. in §. Constante. in col. xiiij. vbi mouet hanc quæstionē, & dicit quòd doctores in ea sunt varij, & ꝑ vtraq;

parte

parte remissiuè refert plures doctores, & tādem dicit quòd magis cōmunis opi. est, quòd iudex originis non possit inquirere, & sic opi. Io. And. de qua supra, quē ipse allegat in primo loco pista sententia. Et aduerte quòd quādo fit mētio de domicilio in dubio, intelligitur de domicilio habitatiōis, per glos. notab. in. c. Statutū. § . Cùm verò, in verbo, vnam dietam. de rescrip. lib. vj. Notāt doctores in. c. fi. de fo. cōpe Bal. in. l. fi. col. xj. C. de edict. diui Adria. Ias. in. l. Cunctos populos. C. de sum. tri. & fide catho in col. vj. Si tamē clericus est vagabundus, tunc videtur quòd vbicūq; fuerit repertus poterit puniri, iuxta gloss. in. l. j. C. Vbi de crimi. agi opor. quā allegat Gandi. in tracta. maleficiorū, in rub. vbi puniatur delinquens circa pr in.

¶Et beneficia. CAPVT X.

AN CLERICVS ratiōe beneficij quod habet dicatur habere domiciliū in loco illius? Sufficiat referre breuiter quæ tradit laté Feli. in c. dilectus. el. ij. de rescrip. in. j. col. vbi materiā istam more suo per conclusiones resoluit, videlicet quòd si clericus habet beneficium, non requirens residētiam, non censetur illic habere domiciliū secundùm Innocen. Anto. & Abb. in. cap. Ex ore. de priuilegijs, Si verò requirit residentiam, sortitur ibi domicilium secundùm omnes doctores ibi. & in. d. cap. Ex ore. & alios quos ibi refert, quod procedit, licet ibi non residéat, si secum non est dispensatum super residentia, vt per eundē Feli. ibi in. ij. col. in. iiij. conclusione, qui post multa concludit quòd talis de facto non residēs,

fingitur ibi habere domicilium in loco beneficij in onerosis: vnde habens plura beneficia requirentia residentiam dicitur habere plura domicilia secundùm eum ibi, in tertia conclusione, allegando glos. in cap. Primatus. lxxj. distinctio. & in ca. Quoniam. xxj. questio. ij. Et in cap. Quia in tantum. de prebē. quod intelligit quando quasi æqualiter in vtroque residet, secus tamen si in altero seruit vicarius eius, quia tunc habet domiciliū tantum ubi residet. & hoc etiam tenet Abb. in. c. Postulasti. de fo. cōp. col. j. Immò plus dicit idem Feli. vbi suprà in. iij. co. in. vj. conclusione, quòd licet clericus possit habere domiciliū alibi, tamē principale dicitur esse in loco beneficij, pro quo refert Inno. in. d. c. Ex ore. & alios: & idem no. ipse in. d. c. Postulasti. in prin. Ex quibus omnibus sic breuiter collectis, & si diffusius illa prædictus doctor scripserit, videtur quòd posit inferri ad nostrum propositum, quòd prælatus diœcesis (in qua quis habet beneficium, in quo tenetur residere, licet non resideat) potest punire talem clericum inuentū in sua diœcesi, de delicto alibi commisso, tanquam sibi subditum ratione domicilij, quamuis nullum aliud domicilium in sua diœcesi, habeat.

¶Grauia & plura perpetrarunt facinora.

CAPVT. XI.

QVIA *ex qualitate delictorum in dispositione sacrorum canonum pœnæ minuuntur, vel augentur; & in his quæ ad iudicis arbitrium relinquuntur: pari modo aggrauari vel moderari de-*

ri debent:ideo de clericorum delictis tractari opportunum est,vt aperiamus quæ leuia,grauia,grauiora,seu grauißima iudicentur.Et in hoc Panormita.in cap. Tuæ.de pœnis,scripsit,quòd leuia dicũtur, vbi dolus non requiritur,vt quando aliquid contingit per imperitiam, vel culpam sine dolo,vel quando dolus interuenit circa rem modicam.Cui adde Ange.in.l.Nõ solum.§.Si mandato.ff. de iniur. & in.l.leuia.ff. de accus.ad hoc videlicet quæ dicãtur crimina leuia,vel non.Et vide Augu.in addi.ad Ang.de Areti.in verbo, hæc est quadã inquisi.in addi.v.in fi.quæ per gloß. in cap.Cum illorũ.de senten.excommunica.dicit quòd hoc relinquitur arbitrio iudicis : & quòd secundùm vulgi opinionem ista veniunt in consideratione. Item quòd grauia sunt in quibus exigitur dolus, & tendũt in graue præiudicium alterius seu reipublicæ, & magna pœna imponitur,vt in furto, periurio, & similibus.Grauiora sunt publica:& quãdo non imponitur pœna mortis.Grauißima vbi imponitur pœna mortis.Pro leuibus secundùm eundẽ Panor. non debet deponi clericus,nec priuari beneficio,sed poterit ad tempus suspendi,vel aliter corripi ad arbitrium superioris.Pro grauibus potest deponi.& adde Feli. in capi. At si clerici.de iudi.in princip.in col.penultima. qui dicit quòd quæ dicantur crimina grauia, statur arbitrio iudicis:& refert ad hoc Abbas. vbi suprà. Pro grauioribus quanquàm non sint publica:poterit vltra depositionem detrudi in monasterium . Pro grauißimis vbi de iure ciuili puniretur pœna mortis, potest

deponi, & damnari ad perpetuũ carcerem. Et *quia qualitas cuiusque criminis latius in quolibet eorũ infrà declarabitur, ista sufficiant pro commento huius particulæ.*

¶ Cùm laici essent sine ordinibus ministrare ac celebrare sunt ausi CAPVT. XII.

QVAE *pœna sit imponẽda laicis missam vel aliud sacrũ ministeriũ celebrantibus hucusq; Canonica iura non statuerũt: forsan enim antiqui illi patres non crediderunt tantã futurã essè aliquorum hominum temeritatẽ, vt tantum nephas (quale est sine ordinibus missam celebrare) cõmitterent, & si iam hodie dignũ esset hoc speciali sanctione punire, cùm temporibus istis hoc aliquãdo accidisse cõperimus.* Cùm *ergo casus acciderit, hoc arbitrio iudicis puniendum videtur, in quo oportebit considerare ea quæ in arbitrijs inferius suo loco consideranda describimus.* Bald. *tamen in.l. Qui sub prætextu.* C. *de sacrosanct. eccle. notat, quòd dicens sè clericum & ingerens se actibus clericorum, cùm non sit, est falsarius, quem refert* Fely. *in.c. tertio loco. de probat. in princip.* Et *vide præposi. in.c. Quod interrogasti. xxvij. distinct.* Clericus *autẽ ministrans in ordine quem non habet, deponendus est, & amplius non ordinandus. tex. in.c.j. de cleri. non ordina. minist. qui sic summatur.* Diaconus *missam celebrans ad sacerdotium non potest promoueri, à diaconatu suspenditur biennio vel triennio, vt in.c.ij eo. titu.* Clericus *præterea qui cùm non esset ordinatus ministrauit in aliquo ordi*

quo ordine in apparatu, incurrit irregularitatem, cum quo solus papa dispensat, tenet Lapus *in allega tione.xxix.incip.*An *dispenset, referendo* Calderi. *in c.*Si *celebrat.de cleric.excom.* Idem *tenent* Hostien. *&* Goffred.*vt ad maiores ordines ascendat.sed in susceptis dispensat episcopus, vt notant* Angel. *in summa, in.§.xxxviij.incip.*Duodecimo *incurritur.in verbo.irregularitas.&* Siluester *in eo.verbo, in.§.*Duodecimo *quæritur.*

¶ Excommunicati. CAP. XIII.

POENA *clerici secularis recipientis ordinē dum existit in excōicatione est, quod deponatur ab illo ordine.*Notat Abb.*ex tex.ibi in.c.*Cum *illorum.in.ij nota.de senten.excom. cum quo solus papa dispēsat, vt ibi.*Quod *procedit, etiam si ab excommunicatione, qua erat ligatus, poterat ab aliquo inferiori citra papam absolui, vt concludit* Abb. *post* Io.Andr.*vbi suprà, ex ratione quia fuit effectus irregularis & cum irregularibus solus papa dispēsat.* Et *idem voluit* Angel.*licet* Abb. *non referat, in sua summa, in verbo, irregularitas, in.§.xxij.incipi.* Secundo *contrahitur.&* Siluest.*in eodem verbo.in versicu.*Secundo *quæritur.*Hostien. *verò in sua summa. titu.de cleri.excommu.minist.dicit quod videtur sibi quod quando excommunicatus ab ordinario incurrit irregularitatem, quia sententiam eius violauit, posset ordinarius secum dispensare, dicit tamen quod consuetudo refragatur.* Et *aduerte quod idem est in clerico qui suspensus vel interdictus ordines recipit.*

vt firmat Ang. & Siluest. vbi suprà referendo Rain.

¶ Illegitimi. CAPVT. XIIII.

VT ab illicita copula retraherentur, seq; iustis nuptijs alligarent homines, ex quibus prolem legitimam susciperent, meritò etiam apud ethnicos sancitum ac obseruatum est, vt filij illegitimè nati quantuncunque sine sua culpa labem ipsam contraxissent, honoribus & dignitatibus indigni iudicarentur. Quod nempe etsi consideratione prædicta, vt sic fiat non reputetur iniquum, licet filijs ipsis (quibus natura negauit ortum suum eligere posse) crudele quodammodo ac durum videatur. Cum illis tamen illegitimè natis viris, qui propria virtute ac bonis actibus paternam culpam in seipsis abstergunt, pluresque legitimè natos moribus ac meritis antecellunt, ac reipublicæ seipsos reddunt vtiliores, talis iuris asperitas liberaliter & sine pecuniarum exactione temperanda esset, vt sicut parentes ab illicita copula retrahit (si forsan retrahit) filiorum damnum futurum sic iam natos contra leges filios, spes recuperandi honores, ad virtutem sequendam impellat. Iustum est enim, vt quos aliena culpa honore destituit, propria virtus, & si pauperrima sic (vt ferè semper esse solet) ad honores restituat. Quid enim crudelius, ac iniustius quàm quòd naturalis quidā parentū excessus, virtute sola, quantumuis clara filiorum, in pauperibus reparari non valeat, in diuitibus tamen, qui patrum suorum reatui plura proprio addiderunt scelera, hoc facillimè deleat sola præstatio pecuniæ? Prædicta igi

tur

tur consideratione, etiam sacri canones quibus maxima cura est sanctos auere instituto matrimonij, ac illicita punire connubia, illegitimos quosque à clericali tonsura, cæterisq; ecclesiasticis ordinibus arcet, prohibetq;, vt in capitu.j.de fil.presbyte. Et *in cap.j. & ij. lvj. distinc. & hoc per sex rationes, quas describit* Præpo. *in.d.c.ij.licet* Hostien. *in summa, de filijs presbyte.in.§.Quæ est causa, solum tres scripserit.* Si *quis autem illegitimè natus promotus fuerit, licet recipiat caracterem, non habet tamen executionem ordinis, probat tex.in capi.si.lvj.distin.ex quo notant ibi* Domini. & Præpo. *quòd licet illegitimitas non inficiat habitum ordinis, sed executionem, si talis ordinatus recipit caracterem.*

¶ Rebaptizati.

CAPVT XV.

REBAPTIZATI *intantum odio habentur ab ecclesia, quòd qui non ignari rebaptizentur dicuntur quasi iterum crucifigere* Christum, *vt in capi.Qui bis.de cõsecra, distinctio.iiij. & ideo non sunt ordinandi ad clericatum, vt in capitu.* Confirmandum. *l.distinct. quod adeò est verum quod dicit text.in.d.capitu.* Qui *bis. quòd etiam si ignoranter rebaptizati fuerint, ordinari non possunt. vbi gloss.hoc intelligit de ignorantia iuris, quæ non excusat, non autem de ignorantia facti: quia iuris rebaptizatio non impediret promotionem.* Qui *autem ex rebaptizatis ad sacerdotij gradum indignus aspirare contenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo*

periculo subiacebit. ita disponit Consiliū Toletanū. iiij. de quo in. c. fi. lj. dis. quãuis ilie tex. nõ intelligatur de ordinatione ad sacerdotiu, sed ad epatum, secundùm Arch. ibi, quẽ vide notantẽ quòd tales scienter rebaptizati censentur perpetuò irregulares, qui respondet ad argumentum quod põt obijci, qualiter actus qui nõ habet effecti, sicut rebaptizatio inducat irregularitatẽ, & vide gloss. in. d. ca. Qui bis.

¶Bigami. CAPVT. XVI.

PRæmisso prius quòd bigamia pluribus modis contrahitur: vt per Archid. Floren. in. iij. parte titu. xxviij. c. iij. vbi octo modos illius scripsit, quos hic referre non curo: transcripsit enim illos Silvester in sua summa, in verbo bigamia, in princi. bigamos ordinari non posse ex pluribus capitulis, in distinc. xxxiiij. à Gratiano collectis cõprobatur, præcipue in. c. Curandũ, & in ca. Præcipimus. & in ca. Si quis viduam. el. j. cũ duobus seq. Si verò de facto fuerint aliqui ad sacros ordines promoti, illi priuandi sunt, quia in bigamia contra Apostolũ dispensare nõ licet, vt in ca. Super eo. de biga. ex quo patet quòd bigami recipiunt charačterem ordinis, quod etiã probat tex. & ibi not. Præpo. ex eo. in ca. Si quis viduã. l. dist. Et inter alios casus bigamiæ aduerte ad vnum quod pluries contingit, quòd si maritus adulteræ post adulteriũ, illam cognouit, nõ potest ordinari. ita probat tex. & illum sic summat Præpo. in cap. Si cuius. xxxiiij. dist. cuius ibi bonã dictionẽ vide videlicet qđ cognoscens adulteram scienter, siue ignoranter repellitur

pellitur à suscipiendis ordinibus, ab executione verò susceptorum non repellitur, si ignoranter cognouerit, dũtamen possit vxorem de adulterio conuincere & eã dimittere. Imò fortiorem affirmat sententiã ibi Præposit. post Bart. Brix. Ioan. de san. & Host. quòd licet maritus cognoscat adulterã ad mandatũ iudicis, sibi præiudicat. licet Innoc. in cap. Inquisitionis. de sentẽ. excom. In hoc aliter distinguat.

¶ Serui sine dominorum suorũ licentia.

CAPVT. XVII.

QVOD *nulli de seruili cõditione ad sacros ordines promoueantur, nisi prius à proprijs dominis libertatem consequantur, cautum est in cõsilijs Triburiẽsi & Toletano, de quibus in cap. Nulli. & in cap. De seruorum. liiij. distin. & in cap. j. & ij. de ser. nõ ord. Et not. quòd in hac materia appellatione sacrorũ ordinum comprehenduntur etiam minores, vt firmat Præpo. in. d. c. Nulli. Aduerte tamen quòd seruitus non impedit ordinis susceptionem de facto: quia si seruus ordinetur, verè ordinem suscipit. Istam conclusionem ponit Præpo. in summa. liiij. dist. post Card. il i. Attamen si seruus aliquis fugiens dominũ suũ, qualibet calliditate, aut fraude ad gradus peruenerit ecclesiasticos, decretum est, vt deponatur, & eius dominus eum recipiat, vt in cap. ij. de seruis non ordi. Vbi vide bonam distin. quam descripsit Abb. post gloss. quam nec in substantia referre libet, nec trãscribere decet, quia temporibus istis casus hic rarissimè contingit.*

Illiterati.

¶ Illiterati. CAPVT. XVIII.

POSTEAQVAM *almus ille paracletus Apostolos ac omnes alios, qui primum mundo orthodoxam fidem nostrã annunciaturi erant doctrina sacra perdocuit, ac diuinis imbuit mysterijs, aliosq; ecclesiæ doctores illuminauit, qui doctrinã ab eo inspiratã futuris temporibus pro salute fidelium in scriptis redigerent, iam non sic in quacunque sæculi ætate, nouos edocet* Apostolos *aut doctores illuminat.* Vnde *ecclesiam sanctam gubernaturis onus cernitur iniunctum, vt proprio discant labore, quæ populis valeant prædicare, quoue ignorantes in fide instruãt, ac omnes ad Christianos mores obseruandos persuadeant.* P*iéq; constitutum est, vt qui addiscendi laborem non sunt perpessi, gubernandi, ministrandiq; in ecclesia* Dei *honore non fruantur, præmaximè quidem ad sui regimen viris literatis ecclesia noscitur indigere, vt inquit tex. in. c.* C*um ex eo. de elec. in. vj.* V*nde merito Gregorius prohibuit ignorantem literas ordinari, vt in. c.* P*ræcipimus. xxxuij. dist. & idem censuit de illiteratis* G*elasius, vt habetur. in. c. illiteratos. xxxvj, dist.* P*ræterea.* I*ustinianus imperator in auct. de* S*anctis. episco. §.* C*lericos. col. ix. nisi literas scirent, non permisit clericos ordinari, & hodie etiam neque ad primam tonsuram illiterati viri promoueri possint, vt in. c. fi. de tempo. ord. in. vj. quod ibi intelligit* D*omi. &* P*hilip. in penitus illiterato, per tex. iunctis gl. in. d. c.* P*ræcipimus, & in. d. c.* I*lliteratos, cum quo nõ possunt dispensare episcopi vt fiat clericus, vt notat*

Innocentius

Innocentius in c. dilectus de tempo. ordi. cui assentiuntur Domi. & Philip. vbi suprà. & vide Cardi. de Turre cremata, in c. Si in laicis. xlviij. distinctio. vbi facit firmā conclusionem, quòd super omnimoda ignorantia in sacerdote, nulla potest cadere dispensatio: quia de iure diuino est, quòd sacerdos habeat scientiā, vt habetur Osee. iiij. cap. Si autē carens literis omnino fuerit ordinatus, recipit characterem, vt firmant Innocen. & Io. And. in capi. Cum in cunctis, de electi. quod refert de Turre cremata, in dicto ca. Illiteratos, & idem tenet Card. post Lauren. in cle. j. in fi. verbis. de æta. & qualit. qui asserit quòd etiam puer vnius diei baptizatus si ordinetur, recipit characterē. Pœna autem illiterati, qui ad sacros ordines fuerit promotus cùm in iure non sit statuta expresse, arbitrio iudicis relinquitur, quæ videtur esse conueniens, vt ab ordinibus suspendatur, donec sufficientiam tali ordini requisitam habuerit: Si verò omnino illiterato vltra prædictos ordines beneficium fuerit collatum, eo dignè priuari potest: quia collatio beneficij facta tali non tenet, vt not. Philip. in d. capi. fi. de tempo. ord. in. vj. referendo Innoc. & Io. Andre. in cap. Cum nostris. de concess. præben. æquiparat enim Innocenc. ibi illiteratum mulieri ac infanti.

¶ Post peractam pœnitentiam solennem.

CAPVT. XIX.

SOLENNIS pœnitentia ab antiquis patribus inducta est, vt grauia & scandalosa in populis crimina euitarētur, quæ quidem ætate nostra

in vsu nõ est, nõ peccatorũ defectu, sed prælatorũ incuria. Quia tamẽ futuris sæculis ecclesia ad pristinũ decorẽ restituta, & ipsa pœnitẽtia solẽnis restituẽda erit, placuit effectũ, quẽ operatur in nostra materia, in præsenti describere, qui talis est. Vt qui sic solennẽ pœnitentiã egerunt, nõ admittãtur ad clerũ, vt dispo nit Siricius papa in cap. Illud. l. dist. & statutũ fuit in cõcilio Toletano, de quo in ca. Placuit. ea. di. Si tamẽ necessitas aut vtilitas ecclesiæ exegerit, tũc deputari possunt inter ostiarios vel lectores, ita q̃d epistolã vel Euangeliũ nõ legant, vt in. d. cap. Placuit. Quod ideo sancitũ est propter quatuor rationes. Primò propter dignitatẽ sacrorum ordinũ. Secundò, propter timorem recidiui. Tertiò ob scandalũ vitandum, quod posset oriri ex memoria præcedentiũ peccatorũ. Quartò, quia ille qui sic solennẽ pœnitentiã egit, non haberet frontẽ alios corrigendi, cùm peccatum eius fuerit publicum. quas scripsit Archid. in dicto capitu. Placuit. Si quis aũt ordinatus fuerit episcopo ignorante, à clero deponendus est, quia ordinationis tempore non prodidit se fuisse pœnitentẽ, vt in concilio Carthaginẽ. iiij. de quo in cap. Ex pœnitentibus. eadem distinct. Episcopus autem qui sciens ordinauerit, non manebit impunitus, quia etiã ipse ab episcopatu suo ordinandi duntaxat potestate priuatur, vt ibi. quod intellige, quãdo ordinauit scienter absque dispẽsatione, vel cum indiscretè dispensauit, secundum Arch. in dicto ca. Placuit. Poterit tamen episcopus dispensare cũ prædictis ad minores, non aũt ad sacros: vt notat

Siluest.

Siluest.in summa in verbo pœnitentia.versic. Tertio *quæritur,per tex.in.d.ca.*Placuit.*qui tex.de epo nihil dicit, videtur tamẽ probare opinionẽ* Siluestr.*dũ dicit,quod propter necessitatẽ vel vtilitatẽ possunt inter lectores vel ostiarios deputari.* Ex quibus *verbis posset etiã dici,quod eps pro libito volũtatis suæ non poterit dispẽsare extra dictos duos casus.* Et quod *in tali casu posset dispẽsare,not.* Archi. *in.d.c.*Placuit, *referẽdo* Laur.*&* Ray.*licet ipse hoc simpliciter dicat nõ distinguẽdo inter maiores vel minores ordines.*

¶Per saltum. CAPVT. XX.

CLERICIS *phibitũ est per saltũ ordines recipere,vt in cap.*Solicitudo.*lij.dist.& in capi.* Vno.*de cle.per sal.promo. tenet tamen collatio ordinũ præpostere facta,licet fieri non debeat,vt not.*Abb.*in.d.c.*Vno,*ex tex.ibi,in.j.not.& vide* Hostien.*in summa eiusdem titu.in.§.j. asserentẽ quod qualiscunque ordo conferatur siue gradatim,siue per saltũ,character confertur,non tamẽ executio.* Quod *tamen omissum fuit,est caute supplendũ,vt probatur in dictis iuribus.*Pœna *autem quam patitur recipiẽs ordines per saltum est, quod interdicitur sibi executio ordinis quem suscepit,donec omissum suppleatur, probat tex.in.d.c.*Solicitudo*;& ibi notant* Domi.*&* Præposi.*in.j.nota.*Imo *plus dicit* Domi. *ibi in vltimo nota.quod est ibi argu.quod recipiens ordinẽ per saltum videtur esse inhabilis,vt non possit ad maiores ordines promoueri,etiam post suppletionem ordinis omissi, nisi secum dispensetur,etiam vt maiores*

possit suscipere. Et *vide postea eundem* Domini. *ibi in j. q. vbi concludit post Archidiaco. quòd talis non est ipso iure suspensus ab ordine sic recepto, sed per sententiam suspendendus, quod ibi etiam sequitur* Praeposi. V*ide tamen eosdem* Domini. & Praeposi. *ibi, qui post* Hugo. & Archidia. *tenent quòd si quis se faceret ordinari scienter per saltum, vel ambitionem, vel superbiam, debet omnino deponi, nec secum dispensaretur, vel saltem non de facili.* Nec *potest insuper per saltum promotus in ordine sic suscepto ministrare sine dispensatione, vt probat text. in. d. capitu.* Vno. & *ibi notat* Abb. *in vltimo nota. Quae dispensatio potest fieri per episcopum quando scienter fuit promotus per saltum, & non ministrauit. iniuncta sibi poenitentia, & facta cauta suppletione eius quod omissum est, vt not.* Hostien. *vbi.* s. *in.* § *.fina. & sequitur* Domi. *vbi suprà post* Archid. Domi. *tamen refert ibi eundem* Hostien. *in. d. cap.* Vno, *tenentem in hoc contrarium, immò quòd scienter recipiens ordinem per saltum, quia dolosè offendit mentem tituli, de cle. non ordi. minis. & de eo qui fur. ordi. rece. dato quòd in illo non administret, cum tali solus papa dispensat.* Et *vide* Praepo. *ibi, qui eadem verba* Hostien. *refert, & addit quòd non potest administrare in ordine sic suscepto, & est deponendus.* Sed *si ministrauerit, credens se promotum fore gradatim, licet vicini contrarium asserant, cùm talis fuerit promotus in minori aetate, dispensat episcopus secundùm* Hostien. *in dicta summa.* Si *tamen scienter promotus per saltũ ministrauerit*

strauerit in ordine non gradatim recepto, non potest cum eo nisi per sedem Apostolicam dispensari, vt per eundem Host. ibi, quia incidit in pœnam tituli de cle. non ordi. minist. quod sequitur Domi. vbi. s. Et vide Siluest. in summa, in verbo irregularitas. in. §. vndecimò quæritur. vbi facit bonam distinctionem sequendo Host. Bonauen. Raimun. & Supplemen. & tenet contra summas Angelicam & Rosellam.

¶ Furtiuè. CAPVT. XXI

FVRTIVE *dicitur quis ordinem recipere, quando sine ordinatione & sententia superioris: & sine examinatione quis ingerit se cu multitudine ordinandorum, ignorante ordinatore, & sic ordines recipit, vt per gloss. in. c. j. in verbo furtiuè eiusdē titu. & per Host. in summa. §. j. & latius per Abba. in rubri. eiusdem tit. Qui autem tali modo receperit, si erat lata excommunicatio contra illud facientes, nō potest in ordine sic suscepto ministrare, vel ad suporiorē ascendere sine dispensatione Papæ. Si tamen excōicatio lata non erat, Episcopus & Abbas poterunt dispensare. vt patet in capi. j. cum duobus seq. eiusdem titu. de quo per Ange. in summa, in verbo irregularitas. in. §. xxiij. & per Siluest. in sum. in eodem verbo, in. §. Tertiò quæritur. Item not. quòd dicitur quis furtiuè ordinem recipere, quando recipit quatuor minores ordines & subdiaconatū in vna eadem die, vel quando recipit duos ordines sacros simul, vt probatur in ca. ij. & fi. de eo qui ordi. furti. suscé. & not. Hostien. in dicto. §. j.*

¶Extra tempora & ante ætatem legitimam, & ab alieno episcopo. CAPVT. XXII.

ORdinatus extra tẽpora suspenditur, donec cũ eo dispensetur, vt in ca. Cum quidã. de temp. ordi. Item ordinatus ante legitimã ætatem suspenditur vsque ad eius aduentũ, vt in cap. vel nõ est cõpos. eod. tit. Non tamen est ipso iuro suspẽsus, vt not. Bern. Ray. Guili. Archi. Anto. Pau. de eleaza. & Zaba. in varijs locis relatis per Archiepisco. Floren. in. iij. parte. titu. xxviij. cap. j. in fi. Ordinato insuper sine licentia sui præsulis ab alieno Ẽpo, interdicitur ordinis executio, vt in cap. Quod translationẽ, eod. tit. Hodie verò ordinatus aliquo de prædictis tribus modis est suspẽsus ipso iure: & celebrãs efficitur irregularis, à solo papa absoluendus: & beneficijs potest ipso iure priuari: vt habetur in extraua. Pij. ij. quæ incip. Cum ad sacrorũ ordinũ. de qua ad istud propositũ meminit celebris memoriæ doctor Hispanus Didacus de villadiego in tract. de irregularitate, in cap. de suspensione. in. ij. col. & refert etiã eam ad hoc Siluest. in sua summa, in verbo irregularitas, in. §. Decimo quæritur: qui allegat regulas Innocẽ. viij. & Alex. vj. Rom. Pontificũ, quã etiam extrauagantem seruari præcepit Leo. x. in suis regulis Cancellariæ, in reg. xxij. inci. Item de clericis extra tempora. Et Paulus papa. iij in suis regulis, in regula quæ etiam incipit, Item de clericis: quæ est. xxiij. in ordine. An autem promotus ad sacros ordines ante. xiiij. annum cogatur continere, si postquàm puenerit

rit ad ætatem legitimam vult contrahere matrimonium, vide Host. in summa. de cle. per sal. promot. in § . j. in fi. qui mouet quæstionē, refert opiniones cōtrarias, & in ea quā vltimo loco scripsit, videtur tenere quòd talis non cogitur continere. Contrariū tamen videtur tenere glo. in ca. Vno. de cle. per sal. promo. in verbo discretionis, quæ mouet istam quæstionem, vbi tamē Abb. refert Arch. post Hug. in c. Pueri. j. q. j. tenentē quòd si ordinatus ante pubertatē illa adueniente vult tenere clericatū, & gaudere priuilegio clericali, tunc tenetur continere, aliàs secus, quā opin. approbat & dicit hoc fuisse de mente Inno. & Host. & vide Præp. in c. Subdiaconus. lxxviij. dist. tenentē quòd Docto. cōīter in. d. c. j. not. quòd si factus maior contradicit nō acceptās ordinē, non tenetur cōtinere, ex quo dicit ipse quòd resultat monstrū, videlicet quòd minor recipit characterē ordinis sacri, & tamen si contradicat maior factus, non tenetur continere, licet Card. in cle. fin. de æta. & qualit. in. j. q. teneat quòd si talis erat doli capax, tenetur cōtinere, per gloss. in. d. cap. Pueri. j. q. j. Et idem dicit, si quàmprimùm peruenit ad doli capacitatem nō reclamauit, quia tunc incipit obligari. Et vide in hoc proposito quod no. Nicolaus de Milis in suo repertorio, in verbo, Clericus promotus, vbi referendo Host. & Inno. in. c. Pueri. de temp. ord. Et compos. & Ioan. And. in. c. vnico. de cle. per sal. promo. Et in. d. c. Pueri. & Archid. in. c. Pueri. j. q. j. dicit quòd promotus infra pubertatem inuitus & coactus potest contrahere

trahere matrimonium, per gloss. in dicto cap. Vnico. & quod idem est, si non fuerit coactus dum tamen infra pubertatem contradicat, & perseuerat in contradictione vsque ad pubertatem, vel si infra pubertatē non contradicit, & statim dum cœperit peruenire ad pubertatem contradicat: & quod illud statim intelligitur intra triduum; & quod alias non auditur, licet gloss. in dicto capi. Vnico. & in dicto cap. Pueri aliter teneat secundum eundem.

¶ Ac simoniaco. CAPVT XXIII.

RECIPIENS *ordines ab eo quem scit simoniacum, non recipit executionem, cum ordinator non habeat, nec etiam si ignoranter, nisi dispensetur cum eo. ita dicit gloss. in capitu.* Per tuas. *de simo. in gloss. fina. in fin.* Et notat Hostien. *in summa, de tempo. ordinan.* § . A quo, *versicu.* Quid si episcopus. *& tenent etiam* Angelus *&* Siluest. *in suis summis, in verbo irregularitas, in versicu.* Septimo quæritur. *Tu vero vide notabilem distinctionē, quam facit* Præpositus *in capitu.* Statuimus. *in fin. prima quæstione prima. vbi secundum eum multum refert, an quis ordinetur à simoniaco tolerato, quia tunc non est quod imputetur illi, quia licet sciat eum simoniacum, debet sacramēta ab eo recipere, nisi esset notoriū, vel testibus posset hoc probari. An à simoniaco præciso, quia si ignoranter, ex pietate ecclesiæ habetur rata. Si scienter & spontaneè, irrita est eius ordinatio.* Si *coactè, reus erit vsurpatæ dignitatis, si intra mensem cum poterit, ad ecclesiam non redierit.* Et vide Hosti.

in dicto

dicto. §. A quo. tenentem, quòd si cre do vel scio Episcopum simoniacum, non in suo ordine, sed in collatione ordinis, seu beneficiorum, si possum obtinere quòd ab alio ordiner, hoc debeo facere, alioquin quandiu toleratur ab ecclesia, & est occultus, securè recipio si compellat me non obstante, conscientia repugnante.

¶ Excommunicato.
CAPVT. XXIIII.

EXCOMMVNICATI *vera conferunt sacramenta, dummodo in forma ecclesiæ gerant quod agunt, notat* Hostien. *in summa, de temp. ordi. §. A quo, versiculo.* Hæc *igitur. & ordinationes factæ ab eis, si in forma ecclesiæ fiăt, ratæ sunt, quò ad characterem, irritæ verò quò ad executionem secundùm eum.* Et *vide eundem in summa de ordin. ab* Episcopo *qui renuntia. §. fina. vbi notat, quòd si scienter quis recipit ordines ab episcopo excommunicato, indignus est dispensatione.* Si *ignoranter, potest cũ eo per proprium episcopum dispensari quò ad executionem quam in eum non transtulit episcopus excommunicatus.* Et *vide* Angel. *in sua summa, in verbo irregularitas. ver. xxx. incipien.* Septimò *quæritur. &* Siluest. *in sua summa, in eodem verbo, in. §. Septimò quæritur, vbi tenent quòd ordinatus ab excommunicato incurrit irregularitatem, & quòd si fuerit ordinatus ignoranter. dispensat* Episcopus *tă in susceptis, quàm in suscipiendis.* Si *verò sceenter solus papa. & idem dicũt de ordinatis à schismaticis. Aduerte tamẽ, quòd*

si proprius episcopus fuit ordinator, tunc videtur quòd etiam cum ignorante non posset ipse dispensare, quia dispensaret super defectu proprio, & ideo etiam tunc videtur esse recurrendum ad Papam, vel ad Metropolitanum.

¶ Hæretico. CAPVT. XXV.

ORDINATVS *ab episcopo hæretico, forma ecclesiæ seruata, licet recipiat ordinis characterem, non tamen executionem, neque sacramenti gratiam recipit. Vnde tales non sunt ordinandi de nouo, sed habita dispensatione possunt in ordinibus ministrare, nisi quis ignoranter ordinetur. Si verò forma ecclesiæ non seruatur neque ipsum characterem recipit. Probantur ista ex tex. & glo. que ibi notat Præpo. in capitul. Qui perfectionem. j. quæstio. j. Et vide Hostien. in. §. A quo supra allegato in capitul. proxi. ex quo etiam idem poteris colligere.*

¶ Et à collatione ordinum suspenso. CAPVT. XXVI.

ORDINATVS *à suspenso non recipit executionem ordinis, licet veré ille det ordines, si seruat forman ecclesiæ. ita voluit Hostien. in summa, de tempo. ordi. in d. §. A quo, in d. versi. Hæc igitur, & Angel. in sua summa, in verbo irregularitas, in. §. xxx. incip. Septimo queritur, quod transcripsit Siluest. in sua summa, in eodem verbo, in. §. Septimo queritur.*

¶ Et qui episcopatui renuntiauerat. CAPVT XXVII.

Susci

SVSCIPIENS *scienter sacros ordines ab eo qui loco simul & dignitati episcopali renunciauit, executionem officij nõ habet, vt in ca. j. de or di. ab eo qui renuncia. episc. Quando vero non scienter id fecerit, discretus põtifex poterit dispẽsare, nisi crassa & supina fuerit ignorantia, vt ibi: quia tunc si talis ignorantia praecesserit, vel scientia, solus papa dispensat, secundùm* Abb. *ibi. Si vero ignorãtia est probabilis, inferior potest dispensare, secundùm eũ. Est autem probabilis ignorantia in ordinato, quãdo episcopus renunciauit in curia, & veniens dixit, quòd nõ renunciauit dignitati, vel omnino tacuit renũciacionẽ, vt notat* Hosti. *in summa, de ord. ab* Episcopis *qui renuncia. in. § . j. versicu. Quid si à tali per quem etiam vide quid iudicabitur in dubio, quãdo simpliciter renuntiauit, de quo etiã per* Abb. *in. d. c. j. prope fi. qui referendo* Philip. & Hosti. *concludit quòd tunc in dubio praesumitur renuntiasse loco tantum, & non dignitati.* Et vide Ange. & Siluest. *in suis summis, in verbo irregularitas, in versi. Octauo quaeritur.*

¶ Suspensionis, excommunicationis, ac interdicti censura nodati.

CAPVT XXVIII.

EXCOMMVNICATVS *maiori excommunicatione, vel interdictus, aut suspensus ab homine diuina officia celebrans in ordine suo degradandus est.* Hanc *conclusionem ponit* Hosti. *in summa, in tit. de cle. excom. minis. in col. j. allegando tex. in. c.* Latores, *eo. ti. ex quo text. ibi* Abb. *in. ij. nota.*

colligit

colligit argumentum, quòd omne crimen inducens irregularitatem est depositione dignum, de quo se remittit ad notata in capi. Cum non ab homine, & in c. At si clerici. de iudi. Suspensi verò à canone, puta minori excommunicatione nodati, vel suspensi à beneficijs & non ab officijs celebrantes non incurrunt irregularitatem, etsi grauiter delinquant, Idem Host. vbi suprà. col. ij. Et quia suspensio se habet multipliciter, vide bonam distinctionem Abb. in capi. fina. de cleri. excommu. depo. minist. Ex qua colliges quando suspēsus celebrās sit irregularis, vel nō. Et vide etiā Archi. lia. Floren. in. iij. parte, titu. xxviij. cap. j. in. § . j. vbi hoc bene examinat. Et nota quòd licet irregularitas contrahitur in casibus ipso iure, tamen pœna depositionis, qua punitur irregularis infligitur per sententiam, vt not. Ioan. Andr. in capi. iij. de cleric. excom. minist. quem sequitur Turrecremata. in capi. Si quis episcopus. xj. q. iij.

¶ Non ieiuni.

CAPVT XXIX.

SACRAMENTA altaris non nisi à ieiunis hominibus celebrari à Carthaginiensi concilio prohibitum est., quod fuit transcriptum à Gratiano in cap. Sacramenta, de consec. dist. j. Contrafacienti autem nulla illi pœna statuta fuit. Qui autē post cibum & potum etiam minimū diuina celebrauerit, excommunicationi subiacebit. vij. q. j. capitu. Nihil. nisi præmissa dormitatione, aliàs priuādus est beneficio suo, vt in capi. Si consliterii. de accus. secundum Host

dum Hostien. in summa, in titu. de conse. eccle. vel alta. in. §. Et qualiter ieiuno. Vide tamen Card. in capitu. Ex parte. de celebra. missa. in. iij. quæstio vbi dicit quòd celebrans post cibum vel potum potest deponi. allegat. d. c. Si constiterit. & quia in illo tex. nulla fit mentio de depositione, intelligenda sunt verba Cardi. iuxta id quod not. Areti. in dicto capi. Si constiterit. in. iij. not. dum dicit, Tertiò tene menti hunc textum; quòd si presbyter celebrat post cibum sumptum ante dormitionem, istud dicitur crimen graue, & dignum depositione à beneficio. Sed aduerte quòd ego credo quòd per illum textum non posset dari pœna priuationis beneficij clerico non ieiuno celebrãti, quia secundùm Abb. ibi post Hostien. vera causa priuationis fuit, quia ebriosus celebrauit, quod præsumitur, quia per totã noctem stetit in potatione, & mane incontinenti celebrauit. Iudex ergo attenta personæ & excessus qualitate, ac facti publicitate, pœna carceris aut suspensionis in delinquentem circa hoc poterit animaduertere. Vnũ tamen nota in isto proposito, quòd somnus non est de substantia digestionis, vt quis dicatur ieiunus, sed satis est quòd sit perfecta digestio, notat Abb. in dicto capitulo, Si constiterit, circa finem. Vide Cardin. in dicto capitulo, Ex parte. qui dicit sufficere digestionem secundùm qualitatem cibi sumpti: & quòd dicunt physici quòd digestio perficitur in septem horis. Credo tamen quòd istæ septẽ horæ cõputandæ sunt ab hora duodecima mediæ noctis, aliàs autẽ qui cœnasset hora prima vel secũda

post

post duodecimam, non posset celebrare, etiam in vndecima ante meridiem, quia licet cibus sit digestus, ille tamen non dicitur illo die ieiunus.

¶ Ac in die sæpius.

CAPVT. XXX.

CLERICIS *in die sæpius celebrātibus nulla pœna in sacris sanctionibus cōstituta est, quinimmo nec illis hoc expreßè inhibetur. Iura nāque canonica sufficere sacerdoti vnam missam celebrare solū affirmāt, vt in ca. Sufficit. de cōse. dist. in. j. & in cap. Consuluisti. & in cap. Te referente. de celebra. missa. non tamen plures dicentibus pœnam aliquam comminantur: licet text. in dicto capi. Sufficit. in fi. ver. dicat quòd pro pecuniis, aut sæculariū adulationibus plures celebrans vna die non existimat euadere dānationem, quòd magis æternam quàm temporalem pœnam videtur respicere. Sed quia tale facinus in conspectu populi graue solet iudicari, idq; aliquando auaritiæ causa à pauperculis & parum doctis sacerdotibus perpetratur, non debent ecclesiastici iudices illud leue reputare sed attenta facti notorietate, populiq; scandalo, personæq; perpetrantis moribus & qualitatibus consideratis sic in hoc errantes corrigere, vt cæteri pœnæ metu à similibus cohibeantur. Adeò enim amor viuendi in ocio, clericorum bonam partem inuasit, vt hac tempestate vt laborem fugere possint, sacri ordines suscipiantur: euenit insuper vt iam pauperculi sacerdotes, eo solo tempore quo sacrificio missæ vacant, totius diei sumptus necessarios promereri, ac*

deberi

deberi sibi contendunt, atque ob id vna sola celebratione, pluribus qui plures eleemosynas præstiterunt satisfecisse arbitrantur: quod mihi semper iniquum visum est. Nullo enim iure, nullaq; ratione astrictus est qui sacerdotem occupat per spacium vnius missæ ad eum in ocio alendum per totam illam diem, quin potius hoc aduersari videtur antiquis illis sanctorum patrum decretis, quibus statuerunt, clericos quantumuis verbo Dei eruditos artificio sibi victum & vestitum quærere, artificioloq; præter offensam suæ professionis debere sibi parare vestimentum. Vt notanter inuenies in concilio Carthaginiensi. iiij. in capitulis. lj. lij. liij. & in capitu. Clericus victum. cum cap. sequenti. xcj. distinc.

¶ Et sine aqua & igne, vel in pane fermentato, & calice ligneo. CAPVT. XXXI.

POENA sic celebrantis est, quòd deponatur ab officio & beneficio, vt in ca. fi. de celeb. missa. vbi Abb. dicit quòd doctores non exprimunt, an debeant cõcurrere omnia suprà dicta ad hoc vt presbyter deponatur. & quòd credit ipse procedendum secundùm qualitatẽ loci, & contẽptum presbyteri considerandum an habuerit illud in consuetudine.

¶ Et super altari non consecrato.
CAPVT XXXII.

PIE quidem ab ecclesia constitutũ est, quòd Eucharistiæ sacramẽtum nõ nisi sup consecratum altare celebraretur, nõ autẽ contrafacienti sacerdoti pœna descripta reperitur, vnde Card. in. d. c. fi.

de celeb.

de celebra. missa. meritò quæstionem mouet. Si quis celebrat super altari nõ consecrato, qua pœna sit puniẽdus? & dicit quòd si ex malitia, vel nimia desipientia punitur pœna illius tex. quam in cap. præcedenti descripsimus, & hoc propter identitatẽ rationis; & vlterius procedendo dicit, quòd idem videtur in omnibus alijs excessibus cõmissis circa cultum sacramẽtorum. Postremò tamen dicit quòd quia pœnæ sunt restringendæ, locus erit pœnæ arbitrariæ: & hoc credit verius, nisi tanta esset identitas ratiõis, quòd posset esse locus pœnæ illius text. & in proposito huius cap. vide text. in cap. Nullus. de conse. distinctione prima, qui dicit, quòd nullus presbyter in ecclesia consecrata aliud altare erigat, nisi quod ab episcopo loci fuerit sanctificatum vel permissum: & si clericus contrarium fecerit, degradetur: quod ego intelligerẽ, quãdo clericus erigeret illud tanquàm cõsecratũ, & vt in eo celebraretur sine aliqua ara consecrata.

¶ Sine orario seu stola, & alijs vestibus sacris.

CAPVT. XXXIII.

SACERDOS *cùm ad solennia missarũ accedit, nõ aliter accedere debet, quã orario vtroque humero circunseptus, sicut tẽpore ordinatiõis suæ dignoscitur consecratus, ita vt de vno eodemq; orario ceruicem pariter & vtrumque humerum premens, signum in suo appareat pectore crucis. ita disponit concilium Bracarense, quod transcriptum est in. c. Ecclesi. xx. ij. dist. in. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ subiacebit, vt ibi: de quo tex.*

meminit

meminit Durandus in Rationali diuinorum officiorum. c. de stola, vbi dicit quòd fortè quis diceret illud decretum esse abrogatum per contrariam generalis ecclesiæ consuetudinem: nam non vbiq; partes stolæ reducuntur ante pectus in modum crucis. In his tamen regnis consuetudo seruat decretum illius concilij: & licet ille text. solum de orario siue de stola disponat. Si clericus sine casula, aut alijs vestibus sacris celebraret. nihilominus puniendum credo superioris arbitrio. Et aduerte quòd dum text. in dicto capitu. Ecclesiastica. dicit quòd clericus propter hoc excommunicationi subiaceat, exponit ibi Arccidiaco. dupliciter. Primò si admonitus non vult cessare. Secundo excommunicationi, id est suspensioni ad tempus pro arbitrio iudicis, cùm ibi non determinetur tempus. & hanc secundam expositionem credo veriorem.

¶ Ac in priuatis locis sine episcopi licentia celebrarunt. CAP. XXXIIII.

SICVT non alij quàm sacrati Deo sacerdotes debent missas celebrare, nec sacrificia super altare offerre, sic non in alijs quàm in domino consecratis locis, id est in tabernaculis, diuinis precibus à pontificibus delibatis, missas cantare, aut sacrificia offerre licet, nisi summa coegerit necessitas. verba sunt singularia text. in capi. Sicut. de conse. distin. j. Et in cõcilio Triburiensi. de quo in cap. seq. disponitur, quòd missarum solennia non nisi in locis ab episcopo consecratis, vel vbi ipse permiserit celebranda sunt: idem etiam disponitur in capit. Hic ergo. eadem dist. quę

iura

iura sacerdotibus contrarium facientibus pœnam non statuunt tex. autem in cap. Nullus presbyter. el. j. eadē distin. idem prohibet illis, qui de cætero participes voluerint esse sacerdotij. per quæ verba videtur comminata talibus pœna amittendi participationem sacerdotij. Sexta aūt synodus de qua in ca. Clericos, eadem distinc. dicit, Clericos qui ministrant in oratorijs quæ intra domum sunt; cum consensu episcopi loci hoc facere præcipimus. Si quis verò hoc non obseruauerit, deponatur. Vnde fortè sumpta occasione, acerrimam pœnam talibus imponendam scripsit lex nostri regni, videlicet quòd clerici qui taliter celebrant, deponantur: & in perpetuum carcerem damnentur. ita disponit Lex. iiij. titu. x. particula. j. de qua nempe grauitate pœnæ summè mirandum est, cùm hoc iure canonico non sit expressum. parq; per hoc fiat delictu hoc pluribus alijs grauissimis: pro quibus pœna similis imponitur. At ne quisquam sibi suadeat hoc non esse tam graue iudicandum, ex eo quòd pium & Christianum videatur, vbilibet velle videre corpus redemptoris nostri & quia plures propter hoc sæpius audiūt missam, qui alias non audirent: nam contrarium apertè dicit text. in dicto ca. Sicut. per hæc verba. Satius est enim missā non cantare, vel audire; quàm in his locis vbi fieri non oportet, nisi pro summa necessitate cōtingat. Quis enim dubitat antiquos illos sanctissimos ecclesiæ patres plus dilexisse quàm nos redemptorem nostrum, eiusque aspectu delectari magis, & flagrare desiderio. & tamen nō nisi in ecclesijs illum videre, seu si sacerdotes erāt in eis tan-

tantummodo de cœlo illum ad manus proprias (admi randis illis consecrationis verbis) aduocare audebant. Nos verò *ad cubicula seu cœnacula nostra illum quotidie trahimus, nulla necessitate vrgente, sed aut desi dia quadam ad ecclesiam eundi, aut superbo quodam fastu, quasi iam parum sit solis hominum obsequijs co ram hominibus venerari, nisi etiam inter nostram mundi pompam connumerare liceat, quòd adhuc ipse filius* Dei *ad domus nostras nobis ministraturus acce dit.* Ad *domus inquam ludis, blasphemijs, ebrietatibus ac luxuriæ actibus obscœnis sæpissimè violatas, cùm ecclesias sanctas* Dei *sola vnius coniugalis actus pollutior sine peccato facta contaminet.* Si *honorabilior nobis aliquis ad nos accedere vult, summum dedecus arbitramur, si nõ præueniamus eundem ad eius hospitium euntes.* At *quem credimus* Deum, *quem con fitemur redemptorem, quem tremendum iudicem expectamus. angelicis constipatum choris ad sordida nostra receptacula non modò venire permittimus, sed si fas est dicere, compellimus.* Aduertant *quæso vniuersi* C*hristiani, & tempestatis huius calamitatem considerent, & aliqua* Germaniæ *oppida tam cœlestĩ hoc munere (corpore videlicet filij* Dei) *orbata cognoscant, quum in omnibus retroactis seculis nusquam id contigisse legamus: quàmuis* Deus *ipse summus plures hæreses in sui offensam prædicari & recipi per miserit, & quòd hoc miserrima nostra ætate successerit, ad irreuerentiam erga dominicum corpus referamus.* Constat *enim nusquam sacerdotes maiori ha-*

bitos contemptui, & Eucharistiæ donum maiori ingratitudine susceptum, & irreuerentia tractatum fuisse. Timeantq; qui talia contemnunt, tam graue Dei subire iudicium, tantiq; muneris priuationem sibi & posteris promereri. Satis enim securi viuebant (paucis elapsis annis) qui talem nunc patiuntur animæ morbum, & salutis æternæ dispendium. Vt autem magis pudeat Christianos hāc redemptori suo irreuerentiam facere, legant obsecro AEmilium *probum in vita* Alcibiadis *scribentem, aspersum fuisse infamia quòd in domo sua facere mysteria dicebatur, quod nefas erat more* Atheniensiū. *Et si inter ethnicos (qui lapidibus & dæmonibus immolabāt pecudes) nefas esse hoc domi agere ppenderint, quàm sit indecens intelligant omnipotēti* Deo *patri, & creatori omniū vnigeniti filij sui saluatoris nostri corpus & sanguinē virgineis visceribus compactū, cum ipsa diuinitate vnitum in impuris domibus offerre. Ad tantæ igitur irreuerentiæ damnum minuendū, oporteret episcopos omnes deprecari summū pontificē vt altaris portatilis facultates nullatenus concederet. & concessas reuocaret, ac interim in suis diœcesibus prohibere, ne quisquam sacerdos in priuata domo celebraret, nisi prius decentia loci per eos, aut suos vicarios examinata fuerit, dum tamen hoc in iudicū seu notariorum lucrum non cedat. Prohibere insuper, ne ornamenta ecclesiarum alicui extra illas cōmodētur. Deceret insuper ipsosq; præsules ad aliorum exemplū nunquàm nisi in ecclesijs celebrare, aut missam audi-*

re,

re, nã ipsis etiam episcopis in domibus nullatenus licere celebrare, disponit tex. prædictus in cap. Sicuti.

¶ Missámque pro requie defunctorum promulgatam: pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum.

CAPVT XXXV.

POENA *huius criminis est, vt talia perpetrãtes à proprio ordinis gradu deponãtur, & exilij perpetui ergastulo relegentur, vt cautũ est in concilio Toletano, quod refertur in. c. Quicũque sacerdotũ. xxvj. q. v. de quo tex. meminit Host. in capi. fina. de sortileg. & ibi Io. an. de Ana. in fine. meminit etiã Paul. Grillandi in tract. de sortilegijs, in. xiiij. q. & in. xvij. & habetur ille tractatus & alij sui in iiij. volu. tractatuum huius nouæ impressionis, in qua fuerunt redacti plures tractatus ad volumina decem. Et quia Gratianus refert breuiter verba illius concilij Toletani, Si quis cupiat illud originaliter legere inueniet in synodo. xvij. Toletana celebrata. Era. Dccxxxij. in. c. vj. sub rub. de his qui missam defunctorum audent pro viuis maleuolè celebrare. Quæ synodus hucusq; non est impressa.*

¶ Eucharistiam ob ebrietatem ac voracitatẽ euomuerunt. CAPVT. XXXVI.

CLERICI *vel monachi, seu diaconi, presbyteri quibus tale cõtigerit. lxx. diebus debẽt pœnitere, vt in. c. Si quis per ebrietatẽ. de consec. distinc. ij. vbi vide Cardi. de Turrecremata, qui dicit quòd considerata causa vomitus, quæ ponitur in text. scili*

scilicet ebrietate & voracitate, & circunstantijs non videtur quòd pœna taxata excedat, & ideo securè iniungenda est. Cùm aũt tex. non aperiat qualitatẽ pœnitentiæ, quæ debet fieri in illis diebus, videtur relicta arbitrio iudicis. Ratio *huius pœnæ est, quia secũdùm veriorẽ & securiorẽ opinionẽ quãdiu species sacramẽtales remanẽt in suo vero esse, sub eis cõsistit inseparabiliter corpus* Christi, *& sic si prædictæ species eijciũtur per vomitũ. ipsum corpus similiter eijcitur: quẽ sequitur* Card. *vbi suprà, quem etiã vide in. § .fin. dicentem quòd tunc si species euomitæ discerni possunt, & sunt sumptiles, debent exsiccari & sumi per se, si põt fieri, vel cũ vino vel alio liquore.* Si *non sunt sumptiles, tunc reponãtur in aliquo honesto loco iuxta altare.* Si *species non possunt discerni præsumuntur digestæ: nisi statim sint euomitæ, quo casu reponuntur in aliquo honesto loco.*

¶ Ac ob neglıgentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terra & in altari.

CAPVT XXXVII.

POENA *huius excessus ponitur in. c* Si *per negligentiã de cõse. d. ſ. ij. per hæc verba,* Si *per negligentiã aliquid de sanguine stillauerit in terram, lingua lambatur, tabula radetur, si nõ fuerit tabula, vt non conculcetur, locus cõradetur, & igne consumetur, & cinis intra altare condatur, & sacerdos xl. diebus pœniteat, si super altare stillauerit calix, sorbeat minister stillã, & tribus diebus pœniteat.* Si *super linthea altaris & ad aliud stilla peruenerit. iiij.*

diebus

diebus pœniteat, si vsque ad tertium. ix. diebus, si vsq; ad quartũ. xx. diebus pœniteat: & lintheamina quæ tetigerit stilla, tribus vicibus minister abluat calice supposito, & aqua absolutionis sumatur: & iuxta altare recondatur. Quæ pœna cùm sit canonis antiqui, & quæ magis videtur pœnitentiæ foro, quàm iudicia li prouidere, si casus occurrerit, & in iudicium deducatur, tunc iudex attenta facti qualitate & astantis populi notitia vel scandalo, & sacerdotis culpa vel negligentia pœna moderabitur vel augebitur, prout æquius sibi visum fuerit.

¶ Aliquoties insuper celebrando corpus & sanguinem domini non percipiebant.

CAPVT XXXVIII.

HOC enim licet temporibus nostris raro accidat, quia semper qui celebrat saltem publicè, sumit corpus & sanguinẽ domini: concilio tamen Toletano. xij. quod habetur de conse. dist. ij. cap. Relatũ: cautum est, quòd quicunque sacerdos diuino altari sacrificiũ oblaturus accesserit, & se à cōione suspenderit, ab ipsa quã se indecenter priuauit gratia communionis, anno vno repulsum se nouerit.

¶ Super rebus aptis ad faciendũ sortilegia, & ad illũ effectũ vnã vel plures missas scienter celebrarũt, adhibitis nepharijs præcibus & verbis superstitiosis.

CAPVT XXXIX.

QVAM graue sit rebus sacris vti ad committẽda scelera nemonõ nouit: & si hoc in quocũq; grauiter puniẽdum est, quantò magis id fa

ciendum erit, si talia perpetrans cultui ac ministerio sacrarum rerum est ordinatus. Vnde sacerdos qui in hoc deliquerit, deponi debet ex sententia Pauli Grillãdi in tracta. de sortilegijs. in. q. xiiij. qui etiam describit aliquas res super quibus solent prædictæ missæ celebrari ad dictum effectum, mouetur per tex. in capit. si quis episcopus. xxvj. q. v. qui hoc non probat, quia nihil de hoc delicto dicit, nec imponit pœnam depositionis. Mouetur etiam argumento tex. in cap. Quicũque, eadem cau. & quæstio. qui leuius crimen graui pœna castigat. Et dicit tandem quòd quidam dixerunt esse pœnam arbitrariam: quod dicit tolerari posse, quando factum non esset valde turpe, vel persona sacerdotis simplex.

¶ In custodia eucharistiæ desides.

CAPVT. XL.

HVIVS *desidiæ pœna ex dispositione concilij Arelaten. de quo in. c. Qui bene. de conse. dis. ij. talis est quòd qui bene non custodierit sacrificiũ, & mus vel aliquod aliud animal illud comederit. xl. diebus pœniteat. Qui autem perdiderit illud in ecclesia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit xxx. dies pœniteat. Nouissimè autẽ taliter delinquentes ab officio tribus mensibus suspenduntur, vt in. c. j. de custo. Eucharistiæ. Grauiori pœna puniendi, si aliquod nefandũ inde cõtigerit quæ videtur relicta iudicis arbitrio, argumẽto tex. in. c. de cau. de offi. delega. Quali autem decentia seruari debeat Eucharistia, bene ordinauit Honorius. iij. in. c. Sanè. de celeb. missa. sub ta*

talibus & notandis verbis. Ne ppter incuriã sacerdotum diuina indignatio grauius exardescat, districtè præcipiendo, Mandamus quatenus à sacerdotibus Eucharistia in loco singulari, mũdo, & signato semper honorificè collocata, deuotè ac fideliter conseruetur.

¶ Commendatumque sibi infirmũ baptizare noluerunt. CAPVT. XLI.

PRESBYTER *qui in prouincia propria, vel alia, vel vbicunque inuentus fuerit, cõmendatũ sibi infirmũ baptizare noluerit pro intentione itineris, vel aliqua excusatione. si sine baptismo moritur, deponendus est, ex decreto Martini papæ in capi. Quicunque. de conse. dist. iiij.*

¶ Beneficia plura posſident.

CAPVT XLII.

HABERE *plura beneficia inter crimina referre volui: quia licet in nostris temporibus nõ modò non iudicetur criminosum, verùmetiã is sapientior habeatur, maioriq; dignus honore qui plura beneficia aggregare, & acquirere sciuerit: hoc perniciosiſſimũ Christianæ reipublicæ, ecclesiæq; vniuersalis statui, animarumq; saluti fore censeo.* Idq; *ratione naturali obuiare, ac sanctis ecclesiæ constitutionibus, plurimumq; sanctorum doctorum opinionibus contradicere. Quid enim rationi naturali aduersum magis, quàm quòd vnus & idem homo varia ecclesiæ stipendia in varijs & distantibus sæpe locis, & quibus varia incumbunt onera, in seipso suscipiat? Quæ est enim humana respublica quæ suos iu-*

dices, rectores, tabelliones & alios officiarios, stipendijs in absentia frui & vagari pmittat? Quis in sua quantũuis ampla & ditissima domo, vni ministro absenti salaria pluriũ ministrorũ psoluit, ac ab eo quoscunque suo nomine subrogatos admittit? Sola domus Dei ecclesia sancta tali inordinatione suo priuatur ministerio, ac debitis fraudatur obsequijs. Quid debet ecclesia Dei plurium nobilium vanitati, vt patrimonio Iesu Christi dilectissimi sponsi sui, quod flagellis, alapis, sanguinis effusione quæsiuit, eorũ alat accipitres, educet canes, saginet equos, nutriat lenones ac seditiosos homines, qui passim rempublicã turbẽt? Quid nẽpe debere põt pluribus alijs rusticorũ filijs, ac suis parentibus indoctioribus, à quibus solũ (immò vix) aratra & boues in successionẽ habere potuerũt, qui illicitis medijs plura occupant beneficia, vt cũ illis amplã sibi parent supellectilẽ, varios aptent cibos, ac pro pluribus illicitis sumptibus pecuniã habeãt? Quid deniq; ecclesia eadẽ, quantũuis peritissimis ac literatissimis viris debere iudicabimus, vt beneficiorum cõgerie suæ ambitionis insatiabilem sitim extinguere debeat, præcipuè his qui doctrina sua nunquàm ecclesiæ catholicæ profuerunt, nec prodesse curant? Dic mihi quicunque es, quantacunq; polleas eruditione, an eo solo quòd vigilias sustinueris, studio vacaueris, tibi astricta est ecclesia Dei, vt te in statu grandi, ac pompa magna sustineat? Vidisti ne aliquando artificem aliquẽ eo solo quòd artem didiceret optimè à Republica alimenta suscipere? An ex eo qđ arte sua Reipublicæ vtilis est?

Quid

Quid igitur tibi suades, eò quòd studueris, licere tibi plura ecclesiæ beneficia retinere, cùm nec vnius eorũ onera subeas? Aduerte quæso, quòd literatis viris non plura beneficia, sed maiora concedi sanxerunt Canonica iura. *Si quando verò vt plura habeant beneficia cũ peritis dispensare conceditur, ob ecclesiarũ vtilitatem, non eorũ, id effici debet. Quid enim prodest studiũ tuũ ecclesiæ sanctæ, si id solùm operatur, vt plura occupes loca, in quibus plures possent eidem deseruire, qui sufficienti peritia, & maiori charitate seu virtute iniuncta onera subirent? Quid prodest illa doctrina tua, si oues* Christi *tibi commissas, imperito mercenario cum tenui salario pascendas committis? Quis ergo inficiabitur hoc aduersari naturali rationi, si eadem ratione non caret? Quod nempe apertissimè cõprobant leges antiquæ gentilium (qui solo naturali lumine regebantur) in quibus prohibitum erat expressè, vt apud eos nõ esset vir duplex, aut multiplex, sed quod singuli singula facerent, vt in* Socraticis *legibus cauebatur.* Confirmant *hoc etiam notanda verba* Iustiniani, *in.l.*Nemo.C.*de asseso. dum dicit,* Neque *enim facilè credendum est duabus necessarijs rebus vnum sufficere: Quodq; id sanctis obuiet canonicis institutis, apertè monstratur.* Primo *quidẽ contrariũ dispositũ est in.vij.Synodo, vt refert* Gratianus *in.c.j. xxj.q.j. vbi dicitur clericus ab instanti tẽpore nõ cõnumeretur in duabus ecclesijs, negotiationis enim hoc est & turpis lucri propriũ commodũ.* Statuit *hoc etiã sancta vniuersalis ecclesia spiritusancto congregata*

in concilio illo Calcedonen. celeberrimo à sexcẽtis & triginta episcopis celebrato. in. c. x. illius concilij vbi diffinitum est non licere clericis in ecclesijs duarũ ciuitatum ordinari. Si quis vero iam translatus est ab alia in aliam ecclesiam, nihil habeat commune cum priore. Illos vero qui ausi fuerint post ordinationem illius vniuersalis synodi agere contrarium, statuit sancta synodus cadere à proprio gradu. De qua decisione concilij breuiter meminit Gratianus non referẽdo dictæ pœnæ appositionem in. c. Clericum. xxj. q. j. Hoc præterea aduersatur dispositioni concilij Placentini per Vrbanum papam celebrati, de quo in. c. Sanctorum. lxx. distin. vbi hæc pluralitas beneficiorum prohibita est per hæc verba. *Omnino autem in duabus ecclesijs aliquem intitulari non liceat.* Hoc etiam improbat Toletanum concilium, de quo meminit Gratianus in. c. Vnio. x. q. iij. in ver. Sed & hoc, per hæc verba, videlicet, *Sed & hoc necessarium instituere duximus, vt plures ecclesiæ vni nequaquam committãtur presbytero, quia solus per totas ecclesias nec officium valet persoluere, nec rebus earum necessariã curam impendere.* Celebre etiam illud Lateranense cõcilium cui Alex. tertius interfuit, de quo in. c. Quia in tantum, de præben. *Præbendarum multitudinẽ Canonibus inimicam, materiam dissolutionis & euagationis inducere, ac certũ periculum animarum continere expresse attestatur.* Vnde dicit Abb. in. c. Conquerente. de cle. non residentibus, in. iij. nota. allegando glo. in. c. Dudum, el. ij. de elec. in verbo intitulatã,

quòd

quòd sine peccato mortali non potest quis habere plura beneficia, quando alterũ per se sufficit. Et vide etiã Ioan. de Lignano in tractatu de pluralitate beneficiorum, maximè in col. ij. vbi concludit quòd de iure communi vnus non potest habere duos titulos beneficiales ecclesiasticos extra casus in iure expressos, & adducit optima fundamẽta in proposito. Extant insuper sanctorum ac grauium virorũ commentaria, quibus hanc pluralitatẽ beneficiorum dãnant, eamq; animabus periculosissimã esse demonstrãt optimis ac vrgentibus rationibus, quas hic trãscribere nolo: patent enim volẽtibus legere eas in tractatu contra pluralitatẽ beneficiorum, quẽ edidit singularis vitæ, ac magnæ doctrinæ vir Dionysius Cartusien. præ maximè in. vij. articulo vsq; ad totũ. xj. Posuit etiã aliqua notanda in proposito alter Cartusiẽsis antiquior Dionysio in libro suo de vita Christi, in. c. lxviij. de ambitione, & quibusdã alijs defectibus clericorũ. Firmat hoc etiã apertè diuus Bernardus in episto. cclxxj. ad Comitẽ Theobaldũ, vbi tradit honores & dignitates ecclesiasticas debere dari ijs qui eas dignè ac secundùm Deũ administrare velint & possint. Neque licere cuiquàm habere plures in pluribus ecclesijs, nisi dispẽsatorie ob magnã vel ecclesiæ necessitatẽ, vel personarũ vtilitatem. Et vide in proposito beatum Thomam in quolibet. ix. in articu. xv. Ioan. Maioris in. iiij. dist. xxiiij. in. q. vj. & vij. vbi inter alia concludit quòd tenens plura beneficia cum dispensatione, in qua non est rationabilis causa dispensandi, non est in statu salutis.

lutu.Scripsit etiam aliqua Gabriel in expositione canonis,in lectiõe.xxviij.in duabus vltimis col.vbi etiã ostendit quomodo dispensatio papæ in hoc non suffragetur,nisi fiat ob necessitatem vel vtilitatem ecclesiæ. Et *vltra opiniones grauium & singularium doctorũ in ista materia miracula quædam referuntur per supradictos doctores* Cartusi.*per quæ periculũ habẽtiũ plura beneficia dignoscitur,quæ quidẽ à* Christiano *viro contẽnenda non sunt.* Nec *enim æterna salus ꝓpter delicatiorẽ victũ,& ornatiorẽ vestitũ,seu ampliorem familiã,in dubio ponẽda est,estq; consentaneũ,& sicut patimur ob solã opinionẽ eorũ qui medicinã scripserunt,sanguinẽ minui pluraq; alia nobis insipida & satis fastidiosa propinari,ne salus corporis periclitetur(cùm sæpius eueniat ipsis medicis scriptoribus,aut alijs viuis qui ipsorũ opinionẽ in nobis experiuntur,errantibus,non solum non liberari à morbo, sed eadem phlebotomia qua sanari credebãt mori ac periclitari infirmos)sic sequendo opinionem sanctorũ vel insigniũ doctorum ob salutem animæ* Pecunias *minui,aliquaq; & si corpori molesta,tolerare.*Cũ *ex hoc nullũ nobis corpori nec animæ timeri possit periculũ, sed animæ post obitũ,& corpori post resurrectionem certior & securior salus æterna promittatur.* Relicta *igitur animæ pœna supremo illi mortuorum ac viuorum iudici,qui solus intelligit delicta cunctorum,prima pœnarum quæ se offert in huius seculi contentioso foro est,quòd habẽs plura beneficia,quàmuis simplicia,quorum alterũ sufficit per se ad vitã beneficiati*

potest

potest legitimè altero priuari, hox probat text. in.c. Conquerẽte. *de cle. non resi. secundum* Abba. *ibi m.iij. nota. quod dicit valde notabile, & nũquàm obliuioni tradẽdum, & dicit esse casum solennẽ priuandi aliquẽ beneficio suo, licet velit in eo residere. iustissimá quidem est pœna ista; licet his temporibus infelicibus inusitata, non quia vires amiserit, sed ex negligentia aut auaritia superiorum, quorum aliqui in sacrorum* Canonum *executione torpesciũt, reliqui verò cũ plures ecclesias episcopales simul aliquãdo, aut circa episcopali plura alia beneficia retineãt, suiq; officiales aut habeãt aut ambiant plures dignitates siue beneficia, auaritia cæci aliorum cupiditatẽ (& si ecclesijs, clero ac diuino cultui perniciosam) refrenare non satagũt.* Secunda *est quæ in concilio generali statuta fuit, vt habetur in cap.* De *multa. de præben. cuius verba sunt. Quicunque receperit aliquod beneficium curã habens animarum annexã, si prius tale beneficium habeat, eo sit ipso iure priuatus, & si fortè illud retinere contenderit, etiam alio spolietur, is quoque ad quem prioris spectat donatio, illud post receptionem alterius libere conferat cui meritò viderit cõferendum.* Et *vlterius decernit tex. idem esse obseruandum in personatibus.* Fuit *etiam extensa pœna ista per iura* Sexti *&* Clementinarum, *primò ad regulares dignitates, vt in cap.* Cum *singula. de præben. lib. vj.* Secundò *ad prioratus, vt in cle. j. de sup. negli. præla.* Tertiò *ad vicarias perpetuas ecclesiarum parochialium, vt in clem. vnica. de offi. vica.* Aduerte *tamen quòd si alicui con-*

feratur

ferantur duo curata simul & semel, tunc datur sibi optio secundum Abb.ibi, col.iij.versi.in ea glos.licet alij secundum eum tenuerint quòd non valet collatio. Quando verò aliquis calore iracundiæ reciperet secũdum beneficium curatum, non vacaret primũ, si incontinenti pœnituit eum, secundùm eundem ibi.d.col.iij. versi.Extra casum.Pœna verò ista vacationis primi beneficij non vendicat sibi locum, nisi post habitã possessionem pacificam secundi benefi. ita credit Abbas indistinctè vbi suprà, col.iiij.ver.in ea gloss. Sed hæc quidẽ pœna de qua in.d.c.de multa, nouissimè & singulari zelo adaucta est per Ioan.xxij.in sua extrauagan.Execrab.quæ sub titu.de præben.collocata est in.§.qui verò.vbi cauetur qui receperint deinceps dignitatem vel personatum.seu offic.aut aliud benefi. animarum curam habẽs annexam.si anteà habebat aliud simile beneficium, si illud primùm (quo noscitur esse priuatus ipso iure, postquàm habuerit possessionẽ secundi, vel per eum steterit quòminus habeat omni fraude & dolo cessantibus) non dimiserit in manibus ordinarij absque more dispendio verbo & facto sine fraude, & sub publico testimonio, ipso iure & extunc est priuatus dicto secundo beneficio quod recepit, & quod durius est, reputatur inhabilis ad sacros ordines suscipiendos, & ad habendum quodcunque beneficiũ eccles.quas duas pœnas inhabilitatis ad ordines sacros & beneficiũ incurrit ipso etiã facto, vt voluit ibi gl. Zenze.in verbo ipso iure.in fi.verbis.

¶ Quorum aliqua patres eorum nullo me-

diante

diante possederunt CAPVT. XLIII.

ADEO enim sacrorum canonum conditores successionem seu hæreditarium ius in ecclesijs Dei abhorruerũt, vt Innocẽtius papa secũdus Apostolica auctoritate prohibuerit, ne quis ecclesias, præbendas, præposituras, capellanias, aut reliqua officia hæreditario iure valeat vendicare, aut expostulare præsumat, statuẽs quòd si quis improbus aut ambitionis reus hoc attẽtare præsumpserit, debita pœna mulctaretur, & postulatu careret, vt habetur in ca. Apostolicæ. viij. q. j. Si verò aliquis ista contemnens adhuc in ecclesia in qua pater eius ministrauit, instituatur, pœna eius est, vt ab ea amoueatur: vt statuit Alexander tertius in. c. Ad præsentiam. cum duobus sequenti. & in. c. Quoniam. & in cap. Ad extirpandas. de filijs presby. nisi media intercesserit persona, vt in. d. capi. Ad extirpandas. & in cap. ex transmissa. eodem titu. Aduertendum præterea est quòd licet isti clerici contra quos hæc denuntiatio facta est, dicantur esse illegitimi. tamen quò ad nostrum propositum, etiam si quis sit legitimus nõ põt succedere patri in beneficio quod ipse possedit nulla persona mediante, vt per gloss. Archi. Domini. & Præpo. in dicto ca. Apostolica. & probat etiam text. quem ibi dicit ad hoc casum expressum Anto. in. v. notabi. in dictoo capi. Ad extirpãdas. & notat Anto. post Hostien. in capitu. Ad hæc. eodem titul. Differunt tamen in hoc proposito quò ad alium articulum: quòd illegitimus filius non potest præfici in ecclesia in qua præest pater de præsenti, vt habeat

aliu canonicatu vel præbendā, licet possit eo mortuo habere, du nō succedat in beneficio paterno: legitimus verò pōt institui in ecclesiā in qua pater præest etiā eo viuo in diuerso beneficio, vt not. in. d. glos. & p Do. & Præpo. *ibi. si aūt isti immediatè succederēt in beneficijs filiorū suorū, nō priuarētur eis, cùm nō repiatur p hibitū patrē filio succedere in hoc casu, prout cōter in hoc residēt* Doct. *in. d. c. ex trāsmissa, vt* Præpo. *asserit in. d. c.* Apost. *licet cōtrariū tenuerint* Host. & Archi.

¶In pluribus eorum intrusi sunt.
CAPVT. XLIIII.

INTRVSVS *in beneficio ille dicitur, qui obtinet illud sine auctoritate eius ad quē de iure spectat collatio. not.* Abb. *ex tex ibi in. c.* Quia *diuersitatē. in ij. not. de cōces. præben.* Et *alle. tex. ad idē in. c.* Ex *frequentibus. de insti. & ponit* Feli. *in. c.* In *nostra. in. ij. corrolario: de rescri. qui idē dicit in eo qui intrat cum tit. habito à superiore excō. vel interdicto, vel publicè suspenso. alleg. tex. in. c.* Tanta. *de exces. præl. & alle.* Domi. *in. c.* Propter. *vlti. col. xix. dist. ponentē. vj. modos quibus quis dicitur intrusus in beneficio.* Clericus *aūt qui scieter iniustè intrudit se in beneficio habēte curā animarū, ipso iure priuatus est beneficio simili cū cura quod ha bebat, vt in c.* Eū *qui. de præb. in. vj.*

¶Viuis possessoribus corū. CAP. XLV.

QVI *in viuorū sacerdotum loco ponuntur, hoc ipso sunt ab ecclesiastica coione pellendi, qui se passi sunt successores viuis saccrdotibus adhiberi. verba sunt tex. in. c. j. de conces. præben.* Vbi

vide

vide glos. tenentem quòd vltra hoc debet deponi, alle. tex. in. c. In *primis. ij. q. j. sequitur* Abb. *ibi per eundẽ tex. qui tamen loquitur in eo qui in locũ viuentis episcopi procurauit subrogari, vnde non videtur generaliter inducendus contra quemlibet clericum qui viuentis obtinuit beneficium.* Longè *enim grauius deliquit qui episcopatum, quàm qui beneficium viuentis ambit & vsurpat.* Allegat *præterea gloss. in. d. c. j. ad hoc tex. in. c.* Non *furem, & in. c.* Eum *qui. vij. q. j. sed tex. in. d. c. non furem, nihil probat de depositione.* Et *tex. in capi. cum qui. solum dicit quòd qui recipit archidiaconatum viuentis, eiusdem archidiaconatus honore deponitur, & si vlterius in loco eodem ministrare præsumit, priuatus est participatiõe sacræ communionis,* Vnde *nõ probat quod deponatur nisi à beneficio quod recipit: non ergo intelligat iudex, dum gl. &* Abb. *simpliciter dicunt quòd est deponendus, quòd deponatur ab officio, quia hoc nullibi probatur iudicio meo.* Pa*titur præterea & aliã pœnã occupãs viuentis beneficium, quòd efficitur infamis. ita* Abb. *vbi suprà per tex. in. c.* Au*diuimus. iij. q. ij.* Sed *salua eius auctoritate, ille etiam tex loquitur in eo qui inuasit episcopatũ viuentis, non verò in casu nostro.* Et *subdit præterea* Abb. *ibi, quòd talis clericus non potest amplius illud beneficiũ obtinere, & quòd credit quòd solus* Papa *potest cũ eo dispensare,* Immò *plus dicit notandũ, quòd taliter occupans beneficium viuentis scienter faciẽdo se institui, si postea vacante tali beneficio impetrat illud à papa, non facta mẽtione de inuasione præterita.*

non valet colllatio tanquàm surreptitia. Et vide tu Hispa. leg. xiij. titu. xvj. par. j. quæ disponit quòd recipiens beneficium viuentis perdit illud, & nunquàm debet aliud habere, & iudex qui priuat eum beneficio, & restituit viuenti, potest pronuntiare illum infamem, & postea ponit duos casus in quibus impunè recipit quis beneficium viuentis.

¶ Et occasione laicæ recognitionis nō requisita episcopi audientia beneficia ecclesiastica sibi præsumpserunt vendicare.

CAPVT XLVI.

CLERICI *taliter habentes beneficia, si commoniti illa non resignauerint, ab officio & beneficio reddendi sunt alieni, vt sancitum est in cap. Relatum. de iure patronatus. Hodie verò in concilio Lateranensi sub Leone. x. celebrato, in sessione x. in bulla contra exemptos edita, in. §. Et quia sæpius dispositum est quòd collationes beneficiorum factæ à domicellis principibus, & nobilibus sub colore iuris patronatus quod habere confingunt in beneficijs ecclesiasticis, nullo priuilegio apostolico suffulti, sine ordinariorum collationibus: & literis, & absque aliquo saltem colorato titulo, nullæ & irritæ esse decernuntur. Et quòd illis vtentes reddantur inhabiles ad alia beneficia ecclesiastica obtinenda, donec cum eis super hoc per sedem Apostolicam fuerit dispensatum.*

¶ In nullo beneficiorum resident.

CAPVT. XLVII.

beneficia

BENEFICIA *omnia tam ratione naturali (quæ dictat homines illis obsequia præstare à quibus ob id stipēdia recipiunt) quàm cōmunis iuris dispositione residentiā requirit, de his enim quæ animarum curā exigunt, planum est.* De *beneficijs verò simplicibus idē esse firmat* Panor. *in.c.*Quia *nōnulli, de cle. non residē. per tex. in. c.* Super *inordinata. de præben.* Consuetudo *autem quæ ferè semper bona opera minuit, & secordiā ac inertiam in hominibus alit (cùm à maiori parte eorū quæ non semper iustior est rriri ac foueri soleat) iam inualuit, vt hæc simplicia beneficia residentiā non requirant, quā in his doctores admittendā scribunt, ab illaq; excusari beneficiatos tradūt, cùm per alios ecclesijs debita præstētur obsequia.* Pœna *aūt clerici nō residētis in beneficio (etiā modicæ æstimationis) est, quòd illo priuetur, vt in ca.* Conquerente. *de cle. non resi.* Et *ibi* Innocen. & Abb. *notant ex eo.* Quod *procedit etiam in casu quo abesset clericus ex iusta causa, quia posset priuari si monitus pro necessitatibus vel vtilitatibus ecclesiæ suæ venire recusaret.* Not. Innocen. *in capi.* Ex *tuæ. de cleri. non residen. argumēto tex. in capi.* Sicut *autem.* Et *in capit.* Absic. *xj. quæstio. ij.* Quando *verò beneficia non requirunt residentiam, si clerici vagantur, sufficit delictum vagationis ad priuationem, not.* Innoc. *in dicto cap.* Ex *tuæ. allegat tex. in capi.* Non *oportet. cum sequenti. vij. quæstio. j.* Pro *quo facit gloss. in capi.* Non *oportet. de conse. dist. vlti. quam dicit singularem & alibi non repertam* Corse. *in sing. in ver*

bo vagabundus, ad hoc quòd si beneficiatus est vagabundus, & tandiu absit, & dubitetur an viuat, an mortuus sit, poterit beneficiũ eius conferri alteri, quod corroborat pluribus notandis conclusionibus, quæ procedunt in vagabundis. Modo autem procedendi ad priuationẽ in hoc casu breuitatis affectu hic tradere præter misit. facile erit requirentibus inuenire.

¶ Cùm parochiales ecclesias habeant, intra annum non fuerunt promoti.

CAPVT. XLVIII.

TALES *sunt priuati ipso iure nulla præmissa monitione, ecclesia vel beneficio parochiali, vt in. c. Licet canon, de elec. in. vj. quod adeo procedit, quòd non potest mora purgari anno elapso; quia pœna infligitur ipso iure, vt not. glos. ante pe. ibi. quã dicit notabilem* Ancha. j. *col. & postea in col. fin. versicu. quartò quæro, & voluit ante eum* Ioan. *mon. ibi vers. sed nunquid, & idem tenet ibi* Philip. *col. ij.* An*nus præterea de quo in præsenti incipit ab eo tẽpore quo ipsius ecclesiæ regimen cõmissum extitit, & possessionem eius pacificam habuit prouisus, vel per eum stetit quò minus habuisset, probat tex. in. c.* Cõmissa. *eod. tit.* Si *autem iusto impedimento non potuit clericus intra annum promoueri, non patitur istam pœnam, vt ibi per tex.* Et *vide* Io. *mona. in. d. c. licet canon. versi.* Sed *quid, vbi notat esse legitima impedimẽta ad excusandum pœnam priuationis, quòd* Episco*pus fuerit impeditus, vel non fuerit qui ordinaret eũ, vel si* Episcopus *noluit eum ordinare.* Crederem tamẽ

quòd

quòd si Episcopus proprius qui non potuit vel noluit ipsum ordinare dabat ei facultatem vt ordinaretur ab alieno episcopo, quòd esset in culpa si non promoueretur. Consulerem præterea clericis in casibus huiusmodi, quando impedimenta proueniūt ex persona episcopi, quòd protestarentur se esse paratos ad ordines suscipiendos, vt euitemus doctrinas & opiniones doctorum in similibus traditas, de quibus per Feli. inc. Ex transmissa. de præscrip in col. j. & iij. Alexã. & Iaso. in. l. ij. quod diximus. ff. Si quis cautio. Et vide etiam notabiliter per Io. mona. vbi suprà, qui distinguit quando quis incurrit irregularitatem, propter quã non potest promoueri, an debeat priuari, quia si hoc est sine culpa sua, nõ priuatur, vt potè si amittat oculum vel manũ. Si autem culpa sua, debet beneficiũ amittere, alleg. tex. in. c. j. de æta. & qualita. Aduerte prætcrea quòd Ancha. in. d. cap. licet canon. col. fi. versicu. quintò quæro, not. post gloss. antepenul. ibi. quòd etiã stante dispositione dicti tex. potest episcopus monere promotum vt ordines suscipiat etiã intra annũ: quia illa constitutio venit ad corroborationem iuris antiqui, non ad diminutionẽ: vnde si volũtate sola renuit clericus ordinari nihil prætendens, nisi quia non vult, debet compelli appellatione remota per subtractionem beneficij & officij. secundum gloss. ibi. Nota tamen quia si quis habeat capellaniã requirentem ordinem sacerdotalem, non est priuatus illa, si non fuit monitus vt promoueretur, ita firmarunt domi. de Rota in decis. antiquis. Dxx. incip. Nota quòd tenẽs capellaniam,

pellaniam, ex ratione quia dispositio illius capi. licet canon, tanquam pœnalis non debet extendi.

¶ Officium insuper diuinum vt tenentur nō recitarunt.

CAPVT. XLIX.

Ex dispositione Lateranensis concilij tempore Leonis decimi celebrati in sessione nona, in cap. de reformationibus curiæ & aliorum, delictum hoc tali pœna punitur: videlicet quilibet habens beneficium cum cura vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorum suorum fructus suos non faciat, pro rata omissionis recitationis officij & temporis, sed eos tanquam iniustè perceptos in fabricas huiusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemosinas erogare teneatur. Si verò vltra dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanserit, legitima monitione præcedente, beneficio ipso priuetur, cùm propter officium detur beneficium. Intelligatur autem officium omittere, quò ad hoc vt beneficio priuari possit, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerit, Deo tamen vltra præmissa de dicta omissione reddituri rationem. Quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties fit, quoties contrà facere conuincatur. Hæc sunt verba concilij. An autem ante eius declarationem clericus non recitans officium diuinum teneretur ad restitutionem fructuum, vide Docto. in capi. j. de celebra. missa. Domi. & Philip. in capi. fina. de rescrip. lib. vj. Siluest. in verbo clericus, lo. iiij.

.iiij.in.xxiij.quæstione.

¶ Negotiatores ac alienæ rei conductores.

CAPVT. L.

NEGOCIARI *lucri caussa prohibitum est clericis, vt in ca.* Secūdū.*ne cle.vel mon.* Vnde *in concilio* Carthaginiēsi.*vj.ca.xvij.sancitū quòd clericus aliquid excogitās turpis lucri gratia ijciatur à clero ac à communione alienus sit.* In cō-*io insuper* Arclatēsi.*ij.in.c.xiiij.dispositū est quòd lericus conductor alienæ rei voluerit esse, aut tur-lucri gratia aliquod genus negociationis exerceat, positus à clero, à cōione alienus habeatur.* Aduerten*m est præterea, quòd quæsita per clericū ex illicitæ gotiatione danda sunt pauperibus, vt not.* Matthæ-*;quem ibi refert* Card.*in cle.j.in si.de vit.& hone .clerico.* Et *notant* Zenze.*&* Rain.*ibi, quos refert* *10.ibi, in.ij.col.* Si *tamē totum non reddiderint, non it in statu damnationis, vt not.* Card.*vbi suprà, re-endo fratrē* Aluarū, *&* Zenze.*& tenet etiā* Imol. *i referēdo solū* Zenze. Et *vide* Archiep. Florē.*in sua mma.in.iij.parte, titu.xiij.cap.ij.§.fin.vbi scripsit òd in foro pœnitētiali debet clericis iniungi, vel sal n consuli quòd ea quæ taliter lucrati sunt studeant uperibus erogare, qui solùm allegat ad hoc text.in* .Qui *habetis.xiiij.quæsti.v.* Ex *quo videtur velle, òd non tenentur clerici ad restitutionem taliter quisitorum.*

¶ Proxenetæ illicitorum contractuum.

CAPVT. LI.

CLERICVS *proxeneta illicitorũ cõtractuũ à ꝓprio gradu debet deponi: hæc est sententia* Roma. *in sing.* Dccxxij. *inci.* Proxeneta, *alleg. tex. in. c.* Si *quis eps.* j. *q.* j. *Sed ex illo tex. iudicio meo nõ põt elici tam generalis ꝓpositio, quia solũ disponit in mediatore ordinũ precio susceptorũ: quo casu præcipit tex. ille quòd clericus mediator à proprio gradu decidat, & sic deponatur, secundùm* Docto. *ibi.* Vnde *ego non auderẽ pœnã inflictam clerico mediatori in crimine simoniæ per illud* Conciliũ Calcedonense *extendere ad proxenetã seu mediatorẽ illicitorum contractuũ, nulla facta distinctione: sed crederem pœnã illius tex. in suo casu practicandã, & clericũ alterius contractus illiciti mediatorẽ pœna arbitraria puniendum, attẽta contractus initi prauitate, & participatione lucri per clericũ facta, & exẽplo vel scandalo inde suborto.* Posset *tamẽ corroborari opinio* Roma. *de qua.* s. *per tex. in. c.* j. *de testi. in.* vj. *vbi probatur quòd etiã mediator criminis dicitur ipsum delictum cõmittere. ex quo ibi hoc not.* Anch. & Philip. & *inferunt ad statuta imponẽtia pœnam committẽtibus delictum, quòd videtur includere etiã mediatores. facit gloss. nota. in. l.* Si *sciẽter. ff. de parrici. quæ probat quòd proxeneta in contractibus vsurarijs potest dici vsurarius, dum dicit quòd proxenetæ in talibus contractibus tenentur reddere vsuras, ac si ipsi accepissent, quã alle.* Philip. *in. d. cap.* j.

¶ Ministri laicorũ, ac in rebus eorum procuratores existentes. CAPV. L II.

Clericis

CLERICIS *qui talia agũt,& occasione huiuscemodi administrationis,propter pecuniariã causam deprehẽduntur in fraude nõ subue... ab ecclesia,vt disponit tex.in.c.* Sacerdotibus, *...le.vel mona.quod intellige de clericis constitutis ...acris,vel beneficiatis,secundùm* Abb.*ibi,per ea quæ ...not.in cap.j.eo.ti.vbi in fi.verbis cõcludit quòd ...icis in minoribus non beneficiatis non prohibẽtur ...oia secularia aliàs licita.*Et *not.secundùm cun... Abb.post* Innocen.*quòd ille tex.in capi.* Sacerdo*...us dum prohibet clericos esse procuratores rerũ lai...um,intelligitur in procuratore generali:nam pro...are vel administrare vnum negotium laicorum ...n est clericis prohibitum,quòd dicit menti tenendũ. ...idem tenet* Abb.*post* Inno.*&* Ioan.Andr.*in capi. ...l nec.in colum.j.eo.titu.*Item *aduerte quòd inquã...n dicitur in dict.cap.*Sacerdotibus,*quòd talibus ...ricis non subuenitur ab ecclesia,intelligunt* Doct. *...nmuniter secundùm* Abb.*ibi,quòd non per hoc da...r authoritas iudici laico capiẽdi eos.*Sed *dicit quòd ...rici nõ debent eis subuenire,dando illis pecuniã ad ...tisfaciendum de fraude,vel dando fauorem eis vel ...xilium,quòminus debeant respõdere in loco in quo ...sserunt administrationem.*

¶ Tabellionatus officium exercentes.

CAPVT LIII.

CLERICI *in sacris ordinibus constituti tabellionatus officium exercere non debent,& si aliter fecerint,prælati debent hoc illis interdicere*

dicere: per beneficiorum subtractionem. Ita disponit tex. in capitu. Sicut, ne cler. vel mona. Assignat Abb. ibi duas rationes, scilicet quòd officium est vile & seculare. In causis vero spiritualibus & ecclesiasticis, clericos indigentes ad id officium admittendos esse arbitratur Abb. ibi, colum. iij. Et aduerte quòd hoc etiam habet locum in clericis in minoribus beneficiatis, secundùm Anton. ibi, cui assentitur Abb. d. columna tertia, post Hostien. Clerici verò in sacris non beneficiati possent vti isto officio, voluit Hostien. ibi, quem sequitur Abb. Vnum est praeterea aduertendum in hac materia, quòd licet clerici non possint recipere nouas rogationes tanquam tabelliones, veteres tamen poterunt complere, probatur ex gloss. in cap. Vt officium. in verbo praemissa. de haere. in. vj. quae hoc determinauit in monacho, quam ibi dicit singularem & menti tenendam Philip. qui dicit, quòd ratio huius est, quia complere veteres rogationes non est originale officiũ, sed executio rogationis iam factae, & trahitur retro ac si à principio fuissent extensae: dicit tamẽ vlterius vnum quod est notandum, quòd non debent hoc facere sine licentia superioris, secundùm Ioannem de Lignano, & Domi. Item nota quòd clericatum vel beneficium non perdunt clerici per superueniẽtiam tabellionatus. ita concludit Abb. ibi columna secũda, licet Vincen. voluerit quòd clericus in minoribus, suscipiendo tabellionatum cedit clericatui & beneficio: quòd ibi intelligit Ioan. Andr. & placet Abb. quando tale officium reciperetur à Principe, & deputaret

ad publica & criminalia officia. Quod ego ad-
ubintelligerem, quando talis cœpisset vti officio
iminalibus, antè verò non. Quæri præterea po-
ion ab re in materia huius capituli, Si clericus
lio fuit condẽnatus de falso per Episcopum suũ,
ostea per eundem restitutus in integrum, & confi
instrumenta tanquàm publicus notarius, an va
t? quam quæstionem mouet Bald. in primo volu.
lio. cccl. proponitur quòd quidam, & concludit
l non: quia episcopus non potest restituere infamẽ,
hoc sit reseruatum principi, vt per Innocen. &
s in cap. Cùm. t. de re iudi.

¶ Ac leges & physicam audientes.

CAPVT LIIII.

A RCHIDIACONI, *plebani, præpositi,*
cantores, & alij clerici personatus habentes,
necnon presbyteri audiẽtes seu studẽtes, addi-
do leges vel physicam post duos menses à tempore
audire inceperint computandos, quatuor pœnis se
tibus subiacent: videlicet quòd sunt ipso facto ex-
municati, ac in nulla causa si patrociniũ præstare
erint, audiãtur. Et reuersi in choro, mẽsa & capi
, & cæteris vltimi fratrũ habeãtur: & totius pro
ionis ad ordines vel beneficia spem amittãt, nisi ex
ericordia Apost. sedis. Ita colligitur ex tex. & quæ
io. doc. maximè Ab. in. c. Nõ magnope. et in. c. fi. ne
rel mo. Similibus ẽt pœnis puniũtur obtinẽtes paro
les ecclias, quæ sunt plebaniæ habẽtes sub se capel
in qbus instituũtur clerici ppetui, nequeũtes ab ipis
absque

absque causa rationabili amoueri, si leges vel physicam audiunt, vt habetur in capitu.j.eo.tit.libr.vj.

¶Villarum procurationes suscipientes.

CAPVT. LV.

CLERICVS *generalis procurator deponendus est, vt in ca.* Sed *nec.ne cler.vel.mona.* Et *licet ille text.simpliciter prohibeat clericis procurationes:* Inno.*tamē quē ibi sequitur* Abb. *intelligit de procuratiōe generali, quasi sentiat, quòd poßit clericus vnum negotium procurare etiā laici: quod latius sequitur idem* Abb.*in cap.ij.eo.titu.dū modo clericus non suscipiat illud negocium ex cupiditate, quia tunc nec vnum negotium licet clerico procurare, secundum eum.* Et *sic intelligit sentētiā collectarij in locis per eum relatis, que aduersabatur doctrinæ* Innoc.*quantum verò ad pœnam depositionis, de qua hic, vide quod dicam in cap.sequen.*

¶Ac principū & secularīu virorū iustitiarij.

CAPVT. LVI.

HVIVS *excessus est eadem pœna de qua in casu præcedēti, & per eundē tex.* Aduerte *tamē, quòd* Abb.*in dicto cap.* Sed *nec verſi.* Sed *quæritur.dicit quòd sibi videtur valde graue quòd clericus deponatur propter exercitium istorum officiorum, scilicet procuratoris, de quo in capit.præcedenti, &* Iustitiarij *de quo hic, maximè hodie: cùm non ita acerbè debeāt puniri delicta; vt in.c.fraternitatis.xxxiiij.distinct.* Vnde *plus sibi placet quòd tales clerici debeant excōmunicari, & non deponi, nisi essent incorrigibiles*

iles: quia tex. solùm dicit quòd delinquẽs in hoc
clesiastico fiat ministerio alienus, & per excõmu
ionẽ satis fit alienus. licet Io. Adr. intelligat de
depositionis. An autem clericus in isto casu sit
ibitũ quodlibet officium iustitiæ exercẽdæ. Abb.
ct. ca. Sed nec. credit quòd sit, quia verba tex. sũt
ũ generalia, & ratio generalißima, Quia nemo
ans deo &c. Vnde dicit per illum tex. quòd cleri
on posset esse Vicerex, vel Vicecomes, vel locum-
s alicuius principis secularis, nec habere sub sua
aliquam ciuitatem seu locum temporalem. pro
llegat text. magis specificũ in. c. clericis. §. j. eo.
idetur tamen sibi quòd clerici possunt esse con-
ij principis. quod dicit etiam sentire Ioan. Andr.
c. clericis. quod notat etiam Bald. ex text. ibi, in
Habita. in princi. C. Ne filius ꝓ patre. Et vide
in dic. c. clericis. vbi notat quòd prælatus potest
onsiliarius principis secularis, licet nõ debeat es-
cialis iustitiæ exercendæ. Debent tamen cauere
dùm eum, ne consulant in criminali causa etiã
absoluendum. quando ex hoc immineret actori
mortis, vel mutilationis membri in pœnam talio
ossunt præterea clerici sine metu irregularitatis
uenire in lege condenda, per quam pœna mortis
nitur, quando non immmet casus, propter quem
ur lex, sed fit generaliter, licet postea casus oc-
it, vt quis interficiatur: quia tunc clericus consu
on animaduertit in certam personam, sed proui
homines se abstineãt à delicto. vt notat Domi.
in cap.

in capitulo fina.iij.distinctio.vbi dicit hanc esse conclusionem Archidiac.*in capitulo officia .xxiij.quæstio.v.licet re vera* Archidia. *ibi nihil scripserit de clerico,sed solùm asserit quòd princeps qui legem condidit, cuius authoritate homines sunt traditi morti, non est factus irregularis:& non infertur, princeps ad cuius officium spectat tales leges condere, non efficitur irregularis,ergo nec clericus qui consuluit ei vt illas condat: poterat tamen melius allegare* Bal. *vbi suprà expressè tenentem quòd clerici possunt dare consilium in legibus condendis: & licet ex hoc sequatur per accidens mors alicuius,non sunt irregulares, quem refert* Ioan.*de* Anan.*in capitu. ad audientiam,in tertia columna.versicu.*Tertiò *quæritur. de homici.*Pro *quo etiam facit quod notat* Bal.*in ca. ij.in fi.de maio.& obe.post* Innocen.*quòd papa potest imponere pœnam mortis statuendo,sed non exequendo,quia si proprijs manibus occideret aliquem,fieret statim irregularis.*

¶Contra ecclesias à quibus beneficia obtinent,aduocati vel procuratores extiterunt.

CAPVT LVII.

POENA *huius criminis est,quòd tanquā ingratus potest eiusdem ecclesiæ beneficio spoliari, vt in ca.fina.de postu.in fi.*Notat *hoc etiam gloss. in.c.*Nulli.*iij.quæst.j.* Tradit *etiam* Lucas *de* Pēna *in l.milites.in fi.de re mili.lib.xij.*Quòd *adeò procedit quòd si quis est beneficiatus in duabus ecclesijs nō potest præstare patrocinium vni cōtra aliam,notat gl.*

in cap.

p. Si qui sunt præsbyteri. j. quæst vij. quod limi-
idem gl. nisi habeat administrationem in altera
n. Si verò necessitas officij quo fungitur cogat il
ad aduocandũ cõtra ecclesiam, vt quia tutor est.
rælatus, excusatur secundùm Inn. ibi. Vel si hoc
pro strictè cõiunctis, vel miserabilibus personis.
dum Abb. ibi post Hostien. An autem clericus in
asu qui prohibetur aduocare contra ecclesiam, si
mera consuluit cõtra eam, incurrat pœnã, de qua
i. Videtur dicendum quòd nõ, si sequimur doctri
Bar. in. l. j. §. postulare. ff. de postulan. vbi tenet
docto. promittentes nõ aduocare possunt in ca-
consulere: quòd ibi sequitur Alexand. in additio
& quod notat idem Barto. in. l. Paulus. §. j. ff.
gatio. videlicet quòd Docto. qui non possunt esse
cati, non dicuntur aduocare si mittũt vnam cedu
iudici, vel si ei loquuntur: quod refert & sequitur
o. in ca. Solicitudinem. de appel. col. x. qui etiam
at Ange. in. d. §. postulare. tenentem quòd prohi-
postulare, non prohibetur allegare in camera,
scriptis, notat etiam Ias. in. l. j. in princi. in. ij.
n. ff. de verbo. obliga. referendo Bart. vbi supra.
prædictis doctorinis non refragantibus (saluo me-
iudicio) contrarium crederem in casu nostro, im-
uòd clericus consulendo in camera, vel faciendo
criptis allegationes iuris contra ecclesiam incur-
pœnam: quia tex. in dict. ca. fi. eam imponens fun
r in ingratitudine, quæ resultat ex eo quòd cleri-
it aduocatus vel procurator contra ecclesiam in
qua

in capitulo fina.iij.distinctio.vbi dicit hanc esse conclusionem Archidiac. *in capitulo officia . xxiij.quæstio.v.licet re vera* Archidia. *ibi nihil scripserit de clerico,sed solùm asserit quòd princeps qui legem condidit, cuius authoritate homines sunt traditi morti, non est factus irregularis:& non infertur, princeps ad cuius officium spectat tales leges condere, non efficitur irregularis,ergo nec clericus qui consuluit ei vt illas condat: poterat tamen melius allegare* Bal. *vbi suprà expreßè tenentem quòd clerici possunt dare consilium in legibus condendis: & licet ex hoc sequatur per accidens mors alicuius,non sunt irregulares, quem refert* Ioan. *de* Anan. *in capitu. ad audientiam, in tertia columna.versicu.* Tertiò *quæritur. de homici.*Pro *quo etiam facit quod notat* Bal. *in ca. ij.in fi.de maio.& obe.post* Innocen. *quòd papa potest imponere pœnam mortis statuendo,sed non exequendo, quia si proprijs manibus occideret aliquem, fieret statim irregularis.*

¶Contra ecclesias à quibus beneficia obtinent,aduocati vel procuratores extiterunt.

CAPVT LVII.

POENA *huius criminis est,quòd tanquã ingratus potest eiusdem ecclesiæ beneficio spoliari, vt in ca.fina.de postu.in fi.* Notat *hoc etiam gloss. in.c.* Nulli. *ij.quæst.j.* Tradit *etiam* Lucas *de* Pẽna *in l.milites.in fi.de re mili.lib.xij.* Quòd *adeò procedit quòd si quis est beneficiatus in duabus ecclesijs nõ potest præstare patrocinium vni cõtra aliam,notat gl. in cap.*

in cap. Si qui sunt presbyteri.j.quæst vij. quod limitat eadem gl. nisi habeat administrationem in altera earum. Si verò necessitas officij quo fungitur cogat illum ad aduocandũ cõtra ecclesiam, vt quia tutor est. vel prælatus, excusatur secundùm Inn. *ibi. Vel si hoc agat pro strictè cõiunctis, vel miserabilibus personis. secundùm* Abb. *ibi post* Hostien. *An autem clericus in isto casu qui prohibetur aduocare contra ecclesiam, si in camera consuluit cõtra eam, incurrat pœnã, de qua suprà. Videtur dicendum quòd nõ, si sequimur doctrinam* Bar. *in. l.j. §. postulare. ff. de postulan. vbi tenet quòd docto. promittentes nõ aduocare possunt in camera consulere: quòd ibi sequitur* Alexand. *in additionibus: & quod notat idem* Barto. *in. l.* Paulus. *§. j. ff. de legatio. videlicet quòd* Docto. *qui non possunt esse aduocati, non dicuntur aduocare si mittũt vnam cedulam iudici, vel si ei loquuntur: quod refert & sequitur.* Præpo. *in ca.* Solicitudinem. *de appel. col. x. qui etiam allegat* Ange. *in. d. §. postulare. tenentem quòd prohibitus postulare, non prohibetur allegare in camera, vel in scriptis, notat etiam* Ias. *in. l. j. in princi. in. iij. colum. ff. de verbo. obliga. referendo* Bart. *vbi supra.* Sed *prædictis doctorinis non refragantibus (saluo meliori iudicio) contrarium crederem in casu nostro, immò quòd clericus consulendo in camera, vel faciendo in scriptis allegationes iuris contra ecclesiam incurrat pœnam: quia tex. in dict. ca. fi. eam imponens fundatur in ingratitudine, quæ resultat ex eo quòd clericus sit aduocatus vel procurator contra ecclesiam in*

qua

qua habet beneficium: quæ quidẽ ingratitudo ita cõsistit in consulendo in camera, vel scribendo in iure contra eam, sicut si esset aduocatus: quia pari modo possunt nocere ecclesiæ consilia clerici in camera, vel allegationes iuris ab eo scriptæ, sicut si contra illam aduocatus existeret: quæ paritas rationis non sic procedit in doctrinis doctorum suprà relatis.

¶Instituti hæredes rogati de restituendo hæreditatem incapaci tacitam fidem dederunt.

CAPVT LVIII.

CLERICVS *qui in hoc deliquerit perdit hæreditatem, quæ aufertur ab eo tamquàm ab indigno, & applicatur ecclesiæ notat* Bal. *in.l. si quis presbyter.C. de epis. & cle. quod cõfirmari potest ex his quæ no.* Feli. *post* Abb. *in ca. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. col. xxiij. versi.* Sequuntur *etiam, vbi dicit quòd in casibus in quibus quis priuatur vt indignus hæreditate, priuabitur & clericus. & quòd si clericus hæres nõ adimplet voluntatẽ defuncti priuabitur hæreditate, iuxta auct.* Hoc *amplius.C. de fideicõmis. & quòd si non petit tutorem pupillo, priuabitur successione, per.l.* Sciant.C. *de legi. hæred. Quæ etiam refert* Barb. *in consi. xxviij. incip.* Scripsit *bellißimè. in pri. volu. in col. penul. referendo* Anch. *in cap. j. de constitutio. in. vj. charta, versi.* Primò *principaliter quæritur facit etiam quod tradit* Io. Bapt. *in repe. l.* Cunctos populos.C. *de summa trini. & fide catho. in colum. antepenulti. nume. clxxv. dum ex conclusionibus per eum præmißis dicit inferri, quòd*

clerici

clerici priuantur vt indigni, iuxta tit. ff. & C. de his quib. vt indi. Auferuntur *praeterea à tali clerico qui tacitam fidem dedit fructus quos percepit ante litem motam, vt in. l.* Eum *qui tacitam. ff. de his qui. vt indig.* Dicitur *autē tacitam fidē accommodasse, siue chi rographum eo nomine dederit, siue nuda repromiserit pollicitatione, vt. l. in fraudē. in prin. ff. de his quib. vt indig.* Idem *etiam est si fiat instrumentum coram notario & testibus, in quorum fide ponitur vt hoc habeant in secreto. ita* Bar. *ibi. & in. l.* Nō *intelligitur. §. tacita. ff. de iure fis.* Et *vide gloss. in. d. §. tacita, in verbo probationibus, quae vult, quòd per cōfessionē rogati probatur tacitum fideicommissum: quā ibi sequitur* Barto. *ex qua notat vnum quod est in hac materia singulare, quòd tenetur quis respondere positioni, an fuerit rogatus de restituēdo incapaci. quod scripsit etiam* Bar. *latius in. l. fi. col. iij. ff. de his quib. vt indi.* Et *in ista materia taciti fideicommissi vltra ea quae tradunt.* Doct. *in locis cōmunibus vide bonum consiliū* Barb. *xlvj. incip.* Praeclarè *scribitur, in. j. volu.* Posset *etiam dici in hoc proposito quòd cum* Barto. *in. d. iij. col. d. l. fina. tradiderit quòd taliter rogatus debet se eundùm conscietiam fisco dare talem haereditatem, & non potest dare incapaci, nec sibi retinere: quē refer & sequitur* Rosella *in verbo filius. in. iiij. co. ver. quatro quod debet, &* Segura *in repe. §. cum filiae. l.* Cohae*redi. ff. de vulg. & pup. xlv. col. vers.* Tertium *est notandum.* Sic *& eodem modo clericus teneatur restitue re ecclesiae bona illa, quod non est parui momenti.*

¶Calumniatores. CAPVT LIX.

PRAEMISSO *prius quòd ille dicitur calumniator, qui falsa crimina proponit, vt in. § .notandum.ij.q.iij.* & per Anto.in rub.eiusdem titu.Et quòd irregulariter si succumbit in causa, punitur eadẽ pœna qua veniebat puniẽdus accusatus, vt in.c.ij.eadem causa & .q.Et per Ant.& Abba.in.d. rub.Clericus calumniosus accusator priuatur officio, & verberatus publicè in exiliũ mittitur, vt in.c.j.de calumnia.Aduerte tamen quòd hæc non est ordinaria pœna clerici calumniatoris, sed illa eadem qua puniẽdus erat accusatus; & ideo in dicto capi.primo fuit imposita illa verberum & exilij, quia non erat proportionabilis accusatori pœna qua erat puniẽdus accusatus, secundũ Ant.& Abb.ibi.ideo caueat iudex ne erret, credẽs hãc esse ordinariã pœnã calũniatoris.Sed sequendo doctrinam Ant.ibi, in.iiij.notab.quatenus pœna accusati congruit accusatori eatenus est imponenda, & quatenus ei nõ proportionatur, alia corporalis, loco eius subrogatur.Clericus tamẽ denũciator criminis, & in probatione deficiẽs ab officio & beneficio suspẽditur, donec innocẽtiam suam purget, vt in cap.fina.eo.titu.Et hoc ex ratione, quia denuntiator dicitur impropriè calumniator, quia aliàs similitudine supplicij puniretur secundùm glo. & Anton.ibi per quos etiã vide qualiter tunc innocẽtia denunciatoris purgari debeat.Et procedit dicta pœna suspẽsionis, etiam si denuntians intenderet pœnitentiam tantum, & non pœnam imponẽdam esse, vt per Abb. ibi, in fin.

in fin. Dicitur *praeterea & alio tertio modo clericus calumniator, quando in personam electi vel postulati aliqua obijcit, & deficit in probatione, vt probat tex. in c. j. de elect. in. vj.* Ex *quo not. ibi gl. in verbo calumniae, quòd in excipiēdo, accusando & denuntiādo dicitur quis calumniari: poenam verò eius qui calumniatur hoc modo descripsit tex. ibi, videlicet quòd à beneficijs ecclesiasticis triēnio se nouerit esse suspēsum, ad quae si intra illud tempus propria temeritate se ingesserit, eis ipso iure perpetuo sit priuatus, nisi manifestissimis constiterit documētis quòd ipsum à calūniae vitio causa probabilis & sufficiens excusaret. Aduertendum autem est, quòd cùm ille text. imponat poenam calumniatori obijcienti in personam electi, non videretur extendenda ad quēcunque clericum calumniam committentem in excipiēdo contra alium in alia materia, sed tunc arbitrariè puniendū existimo, eò praecipuè, quia crimina in modum exceptionis probata non sic nocēt criminoso, iuxta nota. in ca. j. de except. Quae sint verò causae iustae excusantes aliquem à calumnia, vide glo. in. d. c. j. de electio. in. vj. in verbo sufficiens, quae ponit duo exēpla.* Et *vide* Bar*to. in. l. Cum quidam.* § *. quod dicitur. ff. de acquiren. haeredi. vbi per illum tex. dicit, quòd quando esset publica fama, excusatur qui fuit credulus, & accusauit vel denunciauit aliquem de maleficio de quo erat publica fama, & non potest puniri poena quae imponitur proponēti falsas accusationes, & dicit saepius fuisse de facto obtentū.* Idē *voluit* Bal. *in. l. fi. C. si seruus*

 aut

aut liber.lib.x.quos refert Iaſ.in prædictis & aliis locis,in.l.j.in prin.ff.de eo per quem factum erit. An aũt præſentatio vnius teſtis releuet à pœna calũniæ, vide Ana.in.c.ij.de calumnia.in.iiij.col.ex quo colliges quòd releuat,niſi aliàs eſſet conſuetus calũniari, & in alio caſu:quando reus nihil probat, pro quo al leg.Anto.ibi,& Bal.in.l.fi.C.de proba.Et no.quòd eadẽ ſententia eſt condẽnandus calũniator, qua reus abſoluendus:vt not.idem Ant.in.d.c.j.in.iij.nota.& Abb.in.ij.not.qui etiã addit quòd ſi calũniator non eſt puniẽdus tempore ſuo,& reus fuit abſolutus.poteſt poſteà puniri ex nobili officio iudicis:quod no.ex tex. ibi,regulariter aũt præſumitur calũniari,qui nullas probationes producit,niſi in caſibus not.per Anto. in dicto cap.j.quos tranſcripſit Panor.ibi.Vnũ præterea quod eſt notabile aduertat Iudex in hac materia, quòd non ſolùm propter veram calumniam commiſſam in cauſſa criminali põt imponi pœna corporalis de iure canonico,ſed etiã propter præſumptã calumniam in cauſſa ciuili.Probat hoc ſingulariter tex.um cta gl.fi.in.c.fi.de dol.& cõtu.quæ non eſt alibi,ſecũdum Inno.vt refert Ioan.de Ana.in.c.j.de calum.in col.iij.Crederem tamẽ quòd quamuis hoc verum ſit, mitiori tamen pœna,licet corporali puniẽdus eſt calũniator in ciuili,quàm in criminali cauſſa.

¶Maledici. CAPVT LX.

CLERICVS *maledicus maximè in ſacerdotibus cogatur ad poſtulandum veniã, & ſi noluerit,degradetur,nec vnquam abſque ſatisfa ctione*

ctione ad officiũ reuocetur. Ita *placuit patribus Carthaginien.* Concilij .iiij. *vt habetur in ca. clericus maledicus. xlvj. dist. Si aũt clericus verba aliqua in depreßione officij & beneficij* Romani Pont. *protulerit, tũc tex. in. c. j. de maledi. precipit illũ à temeritate tali compescendũ per iudicẽ, nulla pœna declarata, ex quo videtur illũ reliquiſſe arbitrio suo: cùm enim verba quæ maledici dicere poſſent in detrimentũ* Roma. *pontif. & sedis* Apostolicæ *eſſent varia, & nõ æqualis grauitatis & culpæ, meritò nõ potuit certa pœna declarari.* Iudex *ergo cõsideratis qualitatibus personæ, verborũ, & loci, & alijs quæ in arbitrarijs considerãda veniunt, clericũ in hoc delinquentẽ punire debet, dum tamen aduertat, quòd si verba clerici contra* Romanam *sedem prolata habent in se speciem hæresis, puta si dixerit papã non poſſe condere canones, tunc punire debet illum tanquàm hæreticum, vt notat* Ioan. *de* Ana. *ibi, in col. ij. in prin. allegando gloſſ. nota. in cap. generali. in versi. inhibemus. de electio. li. vj. quæ licet hoc in terminis non dicat, tamen optimè facit in argumentum.* Et *quamuis idem doctor in. iij. colũ. ibi audeat affirmare quòd pœna tex. in capitu. felicis. de pœnis, libro. vj. habeat locum contra illum qui contra* Cardinalem *verba iniuriosa protulit, motus principaliter, quia dictus tex. punit percutientem* Cardinalem: *& verbum percuſsio comprehendit verbalem percuſsionem, secundùm* Barto. *in loco per eum allegato.* Et *motus etiam ex eo quòd dispositio dicti tex. est inducta principaliter fauore* Eccleſiæ Romanæ, *& pro*

ipsius quiete, & ideo potest extendi, licet sit facta in odium delinquētium. Hoc tamē *non videtur mihi sal ua eius authoritate posse iure sustineri: nā licet verū sit quòd verbū percutere comprehēdat verbalē iniuriam: quis audebit ex hoc inferre, quòd pœna grauis imposita percutiēti comprehēdat verbis iniuriā inferentē? Quanto minus credēdum est* Romanū *pontificem, qui tot & tam graues pœnas inflixerit insequētibus hostiliter, vel percutiētibus* Cardinalē, *voluisse eas omnes pati illum, qui solùm verbis quātumuis contumeliosis* Cardinalē *offenderit: cùm verbalis iniuria quantumuis grauis* Cardinalibus *illata, mitioribus pœnis & satis condignis possit sufficienter emēdari.* Religiosi *aūt qui in sermonibus suis prælatis ecclesiarum detrahunt, per duos mēses subiacere debent illis pœnis, quæ secundùm eorū regulā vel statuta, pro grauibus criminibus seu culpis eis consueuerint imponi, super quibus absque manifesta necessitate cū eis non valet dispēsari, vt statutū est in concilio* Viennēsi, *de quo in* Clem. j. *in.* § . *Quibus, de priuile.* Clericus *verò qui murmurat, alienus sit à fratrū vnitate, & opus eius abijciatur, itaque iuxta mēsuram operis in hoc peccans sacerdotis iudicio pœniteat. ita tantum est in* vij. *synodo* Gratiano *refertur in capi.* Alienus. *xc. distin.* Si *tamē clericus aliquē iniuriosis verbis diffamauit, poterit ille contra ipsum clericū agere actione iniuriarum, & si fuerit condēnatus, efficitur infamis vt probat tex. & ibi not.* Abb. *in.* c. Cùm. *t. de re iud. qui dicit illum tex. procedere etiam in clerico, secundùm*

dùm vnum intellectum: quod procedit siue agatur cõtra eum criminaliter, siue ciuiliter: quia vtroq; modo damnatus actione iniuriarum incurrit infamiã, vt concludit Abb. *ibi, in.* j. *col. post glo. ibi licet glo. contrarium senserit in. c.* At *si clerici. de iudi.* Et *siue verum dixerit, siue falsum, quando id facit animo iniuriandi & sine causa nihilominus tenetur actione iniuriarum; cõcludit* Abb. *in. d. c. Cum. t. in fin. col. post plures per eũ relatas opiniones, & ponit etiam addit.* Bar. *quæ plures* Docto. *refert in. l. ij. in prin. ff. de libe. & posth. in addi. incip.* Pro *statuto.* Crederem *præterea in his regnis* Castellæ *&* Legionis *posse clericũ condemnari ad petitionẽ iniuriati, ad hoc vt in præsentia iudicis & bonorum hominum dicat se mentitũ fuisse quũ ita cautũ sit, & seruari soleat in laicis, per l. ij. tit. iij. lib. iij. fo. ij. quæ lex & si posset dici clericos non comprehendere: tamen ex æquitate quadam videtur quòd iudex ecclesiasticus possit imitari illã, cuius arbitrio pœna in hoc casu relicta est, præcipuè attẽta doctrina doctoris de* Pala. Ruuios. *in rep. rub. de dona. inter virum & vxo. in columna. v. vbi post* Didacum *de villadiego doctorem etiam* Hespanũ *in loco per eũ relato tradidit quòd deficiente iure canonico recurrendum est ad iura & cõsuetudines regni, non autem ad iura imperatorum, vel iuris consultorum. & licet* Præpo. *in. c.* Consuetudo. j. *distin. in. iij. colum. &* Petrus *de* Rauana *in* Alphabeto *aureo, in allegationibus in materia cõsuetudinũ, in princ. in v. col. ad fi. teneant cõtrarium, & sic quòd in* Hispa-

uia iudex ecclesiasticus potius debeat iudicare secundùm leges imperiales, quàm secundùm leges Regni, *tamen hanc meam conclusionem corroborat opinio* Præposi. *ibi, dum tenet, quòd deficiẽtibus iure canonico & ciuili, recurrẽdum est ad ius municipale, vel ad particularẽ loci consuetudinem, vt accidit in casu nostro, in quo leges ciuiles deficiunt, nihil prouidentes in hoc casu, prout est specialiter prouisum per legẽ* Regni. Pro *qua etiam opinione mea facit doctrina* Abb. *in capi.* Ecclesia *sanctæ* Mariæ. *de consti. colum. v. vide licet quòd vbi lex esset fundata super ratione naturali, potest iudex ecclesiasticus illam seruare non ratione legis, sed ratione naturali.* Sed *quis dubitat quòd iustum sit, & ratione naturali congruum, quòd clericus qui falsum crimen alicui imposuit, ex quo læsa est fama illius, dicat se mentitum esse, vt per hoc fama illi restituatur, maximè cum ad hoc teneatur tanquã* Christianus, *& ad id à confessore, etiam non petente iniuriato, cogendus sit.* Quod *tamen procedere posset, quando conuicium esset falsum, quia tunc verum esset conuiciantem mentitum fuisse: & tali casu illa potior satisfactio quæ præstari potest iniuriato, neque ex eo refutanda est: quia videtur illam satisfactionem facientem infamem effici, quum iam ex ipsa condemnatione, etiam si non damnetur ad verborum retractationem, infamis remaneat, neque enim* Iudex *vt pius sit iniuriãti, crudelis debet esse iniuriato, qui tali modo honori suo satisfieri petit, cum aliàs si in sola pecuniarum pœna, vel alia condemnaretur, semper*

per crederent aut saltem suspicarentur illi qui verba iniuriosa audierunt illum dixisse verum, nisi se retractantem, & palinodiam decantantem audierint.

¶Venatores. CAPVT. LXI.

PRESBYTER in voluptate venãdi sæpius detẽtus suspẽditur duobus mensibus. Diaconus verò ab omni officio suspenditur: vt in cap. j. de cle. vena. quæ pœna habuit originem à concilio Aurelianen. de quo in capitu. Episcopum. xxxiiij. dist. Et aduerte quòd dicta suspensio presbyteri debet esse ab omni officio, sicut & suspensio diaconi secũdùm Abb. in dicto ca. j. in fine, post Ioan. And. licet tex. hoc ita clarè non dicat. Et not. magnam differentiam inter pœnam presbyteri & diaconi. de qua hic, nam cum presbytero (quum sit præfinitum tẽpus suspensionis) nõ dispẽsabitur, cum diacono autem intra duos dies, vel tres, vel quãdo placuerit, poterit episcopus dispẽsare, secundùm Henricum in dicto ca. j. circa fi. & Ioã. de Ana. in. iij. col. ad fin. post Hostien. in summa. eo. titu. §. fi. Subdiaconus præterea hoc delictum perpetrans eadẽ pœna qua & diaconus puniendus est. secundum glos. in dicto capi. j. quod etiam tenent Host. & Henri. vbi suprà. Quid autem si alij clerici in minoribus constituti in hoc delinquerent? Ioan. And. post Hosti. in dicto capitu. j. dicit quòd puniuntur arbitrariè, ex quo pœna non est statuta per tex. in capitu. de causis. de offic. delega. quod sequitur Henri. ibi, & voluit Hostien. in summa eiusdem titu. in. §. fi. quorum opinionẽ videtur magis sequi Ana. in di. c. j. in fi. verbis,

F 5 dum

dum dicit, considerandum quòd venatio est prohibita clericis in minoribus per capit. ij. eo. titu. Anto. *tamen in dicto capi. j. credit quòd hoc non sit clericis in minoribus prohibitũ, per quod videtur tenere quòd propter hoc non sunt puniendi. vnde* Abb. *ibi, pro concordia dicit, quod aut omiserunt tonsuram, & tenẽtur, aliàs secus.* Et *allegat* Clemen. *ij. de vita & honesta. cleri. in verbo,* Et *si tonsuram.* Sed *ego credo quòd opinio* Hostiẽ. Ioã. And *&* Henri. *sit verior, & quòd cõcordia* Abb. *quam sub dictis breuibus verbis tradit. non procedat, nam videtur velle, quòd si dicti clerici in minoribus tonsuram omiserunt, & in hoc venationis delicto deliquerunt, quòd tunc puniẽdi sunt, aliàs hoc est si nõ dimissa tonsura venatores sunt, quòd tũc non tenẽtur aliqua pœna.* In *hoc secũdo membro videtur assentiri opinioni* Ant. Sed *salua eius auctoritate hæc concordia non videtur bona, quia si actus venationis clericis in minoribis est licitus, omissio tonsuræ non debet eum facere illicitum: & tunc magis puniendus est talis clericus propter omissam tonsuram, quàm propter venandi delictũ: & tex. in cle. iiij. per eum adductus non suffragatur eius opinioni, quin potius videtur contra illam vrgere: quia ibi clerici in minoribus puniuntur si simul cũ tonsura deferant vestes virgatas vel partitas, quasi magis delinquat clericus qui tonsuram deferens rem facit indecentẽ clericali ordini, quàm si illam faciat tonsura neglecta.* Vnde *si in casu nostro de tonsura esset habẽda ratio, magis puniendus esset, argumento dicta clemen. clericus*

eus tonsuram deferens: & venationi vacans, quàm si illa deposita hoc ageret: cuius fortè ratio posset esse, quia clericus tonsuram deferens & prohibitis vestibus vtens, vel venationi intendens, magis offendit clericalem ordinē, quàm si vt laicus incedens hoc admittat. Quippe cùm clericus qui cunctis apparet clericus magis populum scandalizat, si rem illicitam faciat, quàm aliàs: quia tunc qui illum non cognoscunt, eum laicum & non clericum reputant, & sic non iudicant illum facere rem prohibitam nec inhonestam. Præterea *in hoc proposito notant vnum quod esset magni effectus, si verū* Hosti. *in. d. § . fina. &* Henri. & Ana. *in dict. capi. j. quòd in omnibus suprà dictis monitio trina debet præcedere vindictā, per tex. in. c. indignè xij. q. ij. qui tamē tex. iudicio meo hoc nō probat: quia nihil de trina monitione dicit, & licet in casu quo loquitur disponat quòd debet esse tanta prouisio, quòd vindictā admonitio præcedat, non sequitur, quòd eodem modo debet monitio præcedere in casu nostro & trina.* Preterea *eorum opinioni in hoc aduersatur aurea illa doctrina* Innoc. *in. c.* Extirpandæ. *ante fin. de præben. quam celebrant* Doct. *plures per me relati in regula mea. ccxcviij. incipien.* Monitio: *in qua tradidit, quòd quādo lex loquitur affirmatiuè, non requiritur monitio ad incurrendam pœnam. Cum ergo tex. in. d. c. j. loquatur affirmatiuè, & statuat presbyterum vel diaconū sæpius detentum in voluptate venandi, suspendendū, ergo nō requiritur monitio (salua dictorū patrū authoritate) eo maximè, quia si hoc scirent*

rent

*rent clerici(attẽdentes nisi monitione præmissa nõ esse puniẽdos)nõ desisterẽt à venationibus illã expectãtes.*Fateor *tamẽ quòd in isto ꝓposito multũ oparetur monitio:nã si clericus monitus cessare noluerit à venatione,poterit deponi,non propter venationẽ, sed propter inobedientiã,vt expresse firmat* Archid.*per tex. ibi in ca.Quorundã.xxxiiij.dist.quẽ refert & sequit̃ Ana.in.d.c.j.in col.j.*Et *no.etiã* Præpo*.sequẽdo* Ar*chi.in.d.c.Quorundã.*Præterea *in hoc aduertendum est, quòd adeò clericis est prohibita venatio, quòd huic prohibitioni non põt præscribi per contrariã consuetudinẽ,vt per* Host*.quẽ alij sequũtur in ca.ij. de cle. vena.vt refert & sequitur* Ana*.ibi in.ij.colum.& vi de* Abba*.in.d.c.j.& præpo.in.d.cap.*Episcopum*,qui ponderant illa verba,sæpius detentus,& dicunt quòd si rarißimè caussa sanitatis,recreatiõis,vel recuperãdi appetitum venationibus vteretur clericus, non esset prohibitum,& nec quando caussa neceßitatis hoc fecisset,puta pro carnibus vel pellibus habẽdis, quas de facili habere non posset,vel quãdo fructus sui consisterent in venationibus,prout dicitur esse in* Gallia. Aliqua *etiã ex prædictis tenet* Anan*.in.c.j.col.iij.de cle.vena.*Et *vide* Archi*.in summa.xxxiiij.dis.& melius in.c.*Qui *venatoribus.lxxxvj.dis.vbi recreationis & necessitatis caussa licitam dicit clericis venationem.*De *causa verò necessitatis potest poni optimum exemplũ, quod ponunt* Host. & Ana.*in dicto cap.j. videlicet,si apri,vrsi,vel aliæ feræ veniunt vastare segetes vel vineas clericorum.*Et *vide* Cardi.*in* Clemẽ.

Ne in

Ne *in agro.§.porro.ij.de sta.mona. vbi referendo* In*nocen.in capi.dudum el.ij.de elect.*Idem *dicit de causa recreationis,qui prius asserit quòd ponere laqueos & rethia sine strepitu & clamore , & canibus licet clericis,allegat tex.in capi.*Nunquàm *de consecra.distinct.v.& idem tenet* Ana.*in rubric.de cleri.venat.in.j.col.referendo* Paul.*in dicto.§.*Porrò,*quod etiam notat præpo.in.c.j.xxxiiij.dist.&* Platea *in.l.*Sena*toribus.*C.*de excusa.mune.li.x.*Nota *tamen quòd venationem in dubio debemus interpretari,recreationis caussa,vt per* Alex.*in conci.lxxij.j.volu.fin.col.quod etiam not.*Ana.*in dicto.c.j.ij.col.ad fin.&* Lucas *de* Penna *in.d.l.*Senatoribus.

¶ Ioculatores,Goliardi seu Buffones.
CAPVT LXII.

IOCVLATORES *dicũtur latores ioci in publicum,facientes spectaculum proprij corporis, vt per* Ioan.*mona.in capi.j.de vi.& honest.cleri.in.vj. per tex.in capitu.*Cum *decorem.eodem ti tu.& per.l. ij.ff.de his qui notã.infa.& glossa.in dicto capitu.j.* Hoc *verò vocabulũ* Goliardos, *vulgare est* Gallorũ, *&* Buffones *, vulgare est* Tuscorum, *secundùm* Ioan. *mona.& gloss.ibi:hos tamen alibi appellat canon histriones.iiij.q.j.capitu.j.de consecra.distin.ij.capitu.* Pro *di lectione,secundùm* Ioan.And.*&* Domi.*ibi,tamen in illis capitulis non fit mẽtio de aliqua ex tribus dictionibus prædictis,sed solum de histrione .* Ex *quo videntur dicti doctores intelligere,quòd idem significat hæc dictio histrio,quod tres dictiones prædictæ.*

Et cle

Et clerici qui tales se faciũt si ꝑ annũ illã artẽ ignominiosam exercuerint, ipso iure carẽt omni priuilegio clericali. Si autẽ breuiori tempore, tunc si tertio moniti non resipuerint, carent etiã omni priuilegio clericali. Ita disponit tex. in. d. c. j. & facit in proposito decretũ concilij Cartagin. iiij. à Gratiano trãscriptũ. in. c. Clericũ. xlvj. di. vbi disponitur, Clericũ scurrilem, & verbis turpibus ioculatorẽ, ab officio esse retrahendum. Annus aũt de quo suprà continuus debet esse, vt pœnã prædictã quis incurrat: vt not. Ioã. mona. ibi, & Archid. Ioan. And. & Domi. Vnde si in diuersis mensibus diuersorũ annorum, qui simul iuncti vnũ facerẽt integrũ annũ quis vteretur prædicta arte, non haberet locũ ista pœna, secundùm Anchar. & Domi. ibi. Aduerte præterea quòd licet Ioan. mona. in dicto cap. j. teneat quòd clerici in sacris non admittãt priuilegiũ in isto casu, contrarium tamẽ tenẽt Arch. Io. And. Anch. Domi. & Philip. ibi possunt tamẽ recuperare ipsum priuilegiũ per dispensationẽ episcopi quãdo in hoc delinquẽs esset pœnitẽs & verè cõtritus secundũ Ioã. And. & Anch. ibi, & Domi. Et vide Bartho. de Cassaneo in cõsuetudinibus Burgũdiæ. fol. l. in § . vij. fallitur. vbi limitãdo regulã quòd clerici non possunt de crimine corã seculari Iudice cõueniri, dicit quòd hoc fallit in clerico Goliardo, Buffone vel ioculatore, qui tertiò monitus nõ desistit, quia talis est ipso iure priuatus omni prouilegio clericali. Ex quo videtur velle quòd propter hoc crimen clericus efficitur de foro iudicis secularis. Et licet vt suprà dictũ est
Docto

Doctores teneant contra Io.mon.& sic,quòd hæc pœna procedat in clericis etiã in sacris,dicit Bar.vbi suprà,quod tutius est tenere opinionẽ Io.mona. contra Archid.& sequaces propter actualem, degradationẽ, quæ in hoc casu secundum eum videtur necessaria cuius opinionem videtur sequi Phili.probus in addi.ad Io.mona.Ego tamẽ credo quòd opinio Archi.& aliorum contra Ioan.monac.sit vera.Nec obstat illud de degradatione quod Bar.de Cassaneo vbi suprà dicit, quia non sequitur,est necessaria degradatio in casu isto,ergo bene dicit Io.mo.dũ asserit quòd pœna ista nõ procedit in clericis in sacris:quia Doctores cõtrarium tenẽtes,non negant degradationẽ esse necessariã, licet de ea non faciant mentionẽ, & si necessaria est in casu nostro,etiã faciẽda esset in clerico in minoribus,quia ille etiã capax est degradationis,vt videbis infrà super verbo degradari, neque constat ex verbis Ioan.mona.quòd ideo dicat,quòd clerici in minoribus amittunt priuilegiũ,iuxta formã tex.in.d.capit. primo,quia in eis non est necessaria degradatio.

¶Carnificum,seu macellariorum,aut tabernariorum officiũ publicè & personaliter exercentes. CAPVT. LXIII.

CLERICI *nominatim & tertiò moniti,vt ab huiusmodi officijs desistãt,si nõ fecerint:aut officia illa resumpserint,cõiugati omnino,nõ cõiugati verò in rebus,& omnino incedunt vt laici in personis,priuilegium clericale quamdiu præmissis insisterint,eo ipso amittant.ita dispositum est per concilium*

cilium Viennen. vt in cle. j. de vi. & hon. cle. Et aduerte quòd pœnã hanc incurrunt etiã clerici prædicta officia exercẽtes pro vtilitate dominorũ quibus seruiũt quia in hoc non habetur respectus ad eũ cuius interest, sed solùm ad eũ qui talia officia exercet per se & publicè secundùm bonifaciũ ibi, prope fi. post Paul. & Guil. Quẽ etiam ibi vide prius tenentẽ post Paul. quòd clerici puniuntur prædicta pœna, quamuis non exerceant continuè dicta officia, sed per dilucida interualla, dum tamen eo tempore quo non exercent desistant propter aliã caussam, & non caussa honestatis ordinis clericalis. Vt aũt pœnam hanc incurrant clerici debent nominari proprio nomine & expresso in monitione illis faciẽda, per glo. ibi, in verbo nominatim: quæ quidè monitio debet fieri publicè in ecclesijs per presbyterũ vel præconẽ in scriptis, vel sine scriptis, vel in locis alijs publicis secudum Guil. de monte Lau. ibi: quod tamen videtur intelligere Bonifa. ibi prope fi. quãdo non possint clerici apprehẽdi: nam si possent, monitio debet fieri in personis monitorũ, quẽ etiã vide dicentẽ quòd forsan sufficeret, si fieret monitio in loco habitationis. & vide Card. ibi, in. vij. q. cõcludentẽ, quòd quãdo monitio fieret per circũlocutiones omnino specificas: tũc æquè fit certificatio, sicut p nomẽ propriũ: & in casu nostro talis monitio sufficeret, dum clarè cõstet de quibus fiat mẽtio. & idem tenent Zenze. & Pet. de Ancha. & Bonifa. & Imol. ibi: quos sequitur etiã Ioan. de Vanchel. in suo breuiario, super dict. clemẽ. licet Paul. & Ioan. de Ligna. teneãt
contra

contrarium secundùm eũ. Debet esse etiã *monitio trina, adeò quòd non sufficeret vnũ perẽptoriũ pro omnibus, vt not. etiam gl. ibi, in verbo* Tertiò. *Et tenet* Guiliel. *&* Bonifacius *ibi.* Card. *aũt in. vij. q. concludit vnã monitionẽ cum tribus interuallis æquiparari in isto casu tribus monitionibus, & sic intelligit opinio.* Zenzel. *ne contradicat* Stephano: *& sic videtur, quòd possit intelligi opinio* Anch. *&* Ioan. *de* Imol. *ibi, quo vidẽtur simpliciter tenere opin. glo. &* Io. de Ligna. *&* Zenzel. *in arbitrio præterea est episcopi in his monitionibus statuere terminũ quem voluerit, sed postquàm statuerit, non licebit immutare prius quàm lapsus fuerit, sed cùm durat, prorogare poterit ex causa. ita* Cardin. *ibi post* Lau. *in. ix. q. in fi.* Et *aduerte quòd inquantũ suprà dictum est, quòd reassumẽs officium prohibitũ ex prædictis postquàm dimisit, incurrit pœnam: limitandum est, nisi reassumẽs dimittat illud durante termino monitionũ, vt declarat glos. ibi in verbo resumpserint, quã sequitur* Cardina. *ibi post* Laud. *&* Pau. *in. x. q.* Et *idem sequitur* Imol. *ibi sup eadẽ gl.* Quod *ta men optimè sublimitat & declarat* Bonifa. *ibi, in col. iiij. versi.* Sed *istud,* Vbi *dicit quòd prædictã limitationẽ putat verã, quando primò dimissio fuit facta simpliciter: nam tunc quia cõstat de causa dimissionis, & sumus in materia pœnali, intelligendum est prout placet ipsi monito: secus autẽ vbi constat de dimissiõe propter monitionem præcedentẽ, tunc enim monitio fuit sortita suum effectum, & sic amplius nõ potest dici quòd durat terminus monitio-*

nis:& ideo reassumptio per eum facta nocebit ei, tanquàm facta, expirata iam monitione, licet postea dictus pœnitentia quia reassumpsit, dimittat intra terminum sibi datum in monitione. Item nota quòd si clericus vtatur alijs vilibus officijs, vt puta aptare pelles, vel si sint lenones, vel balneorum publici custodes, non incurrunt prædictam pœnam, licet videatur in talibus esse identitas rationis, & in aliquibus eorũ maior ratio, vt colligitur ex glo. iiij. in. d. clemen. & ex his quæ not. ibi Card. quãuis contrarium teneat Zenze. ibi, quem videtur sequi Bonifa. ibi, in col. ij. versi. Conclude, qui etiam addit, quòd si clericus exerceret officium mundandi cloacas, quòd forsam haberet locũ pœna. d. clemen. quod ego non opinor verum sequendo dictam opinionẽ Cardi. post glos. quia si lenones non comprehenduntur sub ea, quia non sunt expressi, multominus mundantes cloacas. Crederẽ tamen quòd & si tales, nõ cõprehendũtur, quia ille tex. videtur specialiter prohibere illa officia ibi expressa, ex eo fortè quòd in illa ætate frequẽtius peccabatur in illis secũdũ Card. ibi, Si clericus vteretur aliquo ex prædictis officijs, vel similibus vilibus vel inhonestis, si monitus nõ desisteret, puniẽdus esset superioris sui arbitrio, attẽta officij & psonæ qualitate, & tẽporis diuturnitate, & alijs quæ infrà in arbitrarijs cõsiderãda tradimus.*

¶ Aleatores. CAPVT. LXIIII.

ALEA *quidem (si Calepino credimus) ludus tabulæ est, & omnis ludus in varietate fortunæ cõsistens.* Vnde *aleator dicitur qui sæpe alea ludit:*

dit: ludere autem ad aleas & taxillos clericis prohibitum est, vt in cap. Clerici. de vita & honesta. clerico. quòd ideo prohibitum videtur propter plura crimina quæ in talibus ludis perpetrari solent, quorum. xvj. refert Host. in sua summa, in ti. de excessi. præla. in. §. Clericus. Et vide Floren. in. ij. parte. titu. j. cap. xxiij. §. vj. col. j. & duabus seque. vbi dicit quòd quot sunt puncta in taxillis, tot sunt scelera in ludo, & ponit xxj. peccata quæ in illo interueniunt, quæ omnia ad literam transcripsit Petrus de Rauen. in suo Alpha. aureo, in verbo, ludus. Pœna autem clerici publici aleatoris est vt repellatur ab obtinendo beneficio, etiam si nunquam fuerit monitus, vt desistat à ludo, probatur in cap. inter dilectos. de exces. præla. iuncta glo. in dicto ca. Clerici, in verbo ad aleas, vnde dicit Abb. in. d. cap. Inter dilectos, quòd collatio facta tali est nulla, si de hoc cõstabat, tanquã facta vili & indigno; & si non cõstabat, quia erat occultus, debet irritari: quæ vltima verba Abb. displicent. Nã si hæc est pœna aleatoris publici, quomodo occultus aleator illa punietur? beneficio autem obtento non priuatur propter ludum, secundùm eum, sed mitiori pœna plecti debet, ex quo videtur quòd pœna est arbitraria. Si autem monitus non se correxerit, tunc potest beneficio priuari secundùm eũ, qui allegat tex. in cap. j. xxxvj. distinct. quæ alias est. xxxv. qui text. hoc expressè non dicit, sed quòd clericus deseruiens aleæ, aut desinat, aut damnetur, & non aperit quæ sit pœna. Vnde magis mirandum est quòd Domini. & præpo. ibi summando text.

eundem videntur tenere quòd per illũ text. imponitur Pœna depositionis, quod etiã videtur tenere Siluest. in summa in verbo ludus, in vers. Quartò quæritur, dum dicit quòd patet esse peccatum mortale ludere in clericis, ex pœna quæ est excommunicatio, vel depositio, vt dist. xxxv. Episcopus, qui est idem tex. de quo suprà, qui omnes Doctores solùm ad hoc moueri possunt propter illud verbum damnetur. Et prædictam tamẽ opinionẽ Abb. sequitur simpliciter Ioan. Baptista Cacialupi in tractatu de ludo. in. xij. q. licet non referat Abb. sed allegat solùm Doctores in. d. cap. inter dilectos, & idem ferè ad literam facit Paris de puteo in tractatu de ludo, in col. xj. numero. xliij. licet de Dominico & Prepo. nullus eorum meminerit. Ego verò in pœna huius delicti nõ facilè opinor quòd posset describi certa doctrina, quippe cùm variari debeat ex circumstantijs occurrentibus quæ ad aggrauandã vel minuendam eam animum iudicis inclinabunt: ideoq; arbitrari eũ oportebit quanta sit cõsuetudo ludẽtis & quæ quantitas precij: & qualitas personarum, qualisue exempli pernicies, & an in hoc delinquentes occasione ludi diuina deseruerint officia, quibus interesse tenebantur, aut si sacramenta desierint ministrare. Et prout hæc omnia accidisse compererit, sic delinquẽtes in hoc punire debebit. Vnum præterea semper aduertat Iudex; quòd cùm in his præcipuè regnis longè grauius puniant eorum leges ludentes ad taxillos, quos idioma Hispanum, Dados appellat: & hoc genus ludi in oculis omniũ detestabilius sit, sic debet ipse

arctio

arctiori pœna clericos qui in hoc deliquerint coercere. Si verò clericus proprio ludo id adiunxerit, quòd alijs ludere volentibus mensam paratam habet, in qua alios ad ludendum provocat ac recipit, tunc quidẽ grauiori pœna quàm in prædictis casibus plectendus est. Admonitos præterea velim in hoc articulo oẽs iudices, horum præcipuè regnorũ, quòd licet ex eorũ legibus sancitũ sit, quòd post duos mẽses nõ possint Iudices inquirere cõtra lusores, nec contra eos qui duos tantùm argẽteos luserint procedere: ipsi tamen contra clericos & post dictum terminũ, & infra prædictam quantitatẽ poterunt & debebũt procedere, ex ratione: quia cùm longè inhonestius, & magis ꝓhibitum sit clericis quàm laicis vacare ludis, non videtur decens esse dictarũ legum sanctiones in clericorũ ludentiũ patrociniũ admittere. Atq; ex ea crederẽ rationẽ posse firmari, quòd licet eadẽ leges patriæ breuem terminum præfixerint ad repetitionẽ amissorum in ludo, etiam eo lapso damnari poterit clericus ad restitutionem eorum quæ lucratus est, eo qui amiserit repetente. Et quòd in hoc attendendũ sit tẽpus à iure cõmuni præfinitum ad repetitionẽ prædictorum, de quo in Auctẽn. alearum vsus. Et per Abb. in. d. c. Cleri. de vita & hone. cle. Non solùm autem iudices ecclesiastici in puniẽdis clericis lusoribus debẽt esse peruigiles, sed & inspiciẽtes, & participes tantùm etiam punire debẽt, pœna quæ ipsis condigna videbitur, Imperatoriarum legum zelum imitantes, qui clericos ad tabulas ludẽtes, vel participes ludẽtium, aut inspectores

tribus annis à ministerio prohiberi iubent, & in monaste. redigi, vt in auct. Interdicimus. C. de epis. & cle. et in. § . Interdicimus. in au. de san. epi. colla. ix.

¶ Bona ecclesiæ dilapidantes.

CAPVT LXV.

SI *quis dilapidator est bonorum ecclesiæ, hæc est manifesta & rationabilis causa quare potest à dignitate remoueri, probat tex. in cap. ij. de sta. mona. circa. fi. & vide tex. in ca.* Si *quis presbyter. l. dis. quē sic summat* Præpo. Presbyter *vel diaconus vendens sacra vasa ecclesiæ deponendus est, poterit tamen* Episcopus *cum eo dispensare. qui text. etiam probat quòd clericus in hoc committit sacrilegium.* Patronus *verò clericus qui res ecclesiæ alienat, vel illis damnum infert, si requisitus non restituit suspenditur ab officio & beneficio donec emendet, & si adhuc noluerit emendare, debet deponi. ita etiam disponit tex. in. l. iij. titu. xv. parti. j.* Et *nota quòd in isto casu dilapidationis tria specialiter reperiuntur secundùm* Anto. *post* Hostien. *in capit. licet* Heli. *de simo. penul. colum. primum quòd absens & contumax condemnatur etiā lite non contestata. Secundū quòd propter solā suspitionem suspenditur ab administratione is contra quē fit inquisitio.* Tertium *quòd quilibet auditur accusans: quæ etiam tria specialia refert & sequitur* Ana. *ibi, in colum. vj.* Prius *tamē admittendi sunt quorum interest. xvj. quæstio. j. capitu. filijs. & . ij. quæst. vij.* Quapropter. Forma *verò procedendi contra dilapidantem est, quòd formentur duo processus, primus de*

suspi

suspitione dilapidationis, in qua summariè procedi debet: quia timetur ne is contra quem est inquirendum de veritate officiales corrumpat, & inquisitionem veritatis impediat, in qua procedit potest summatim, & sine scriptura ad effectum, vt probata suspitione detur sibi coadiutor, & interdicatur vtriq; omne genus alienandi, & tunc probata suspitione licet leui, & per cõiecturas debet suspendi ab administratione, quæ suspensio operatur effectum, quòd solum perdet potestatẽ administrandi in tẽporalibus, non verò in spiritualibus. Secundus processus de veritate dilapidationis in quo proceditur plenariè, & inuenta veritate deponitur ab administratione in perpetuum, taliter quòd quò ad actum, & quò ad ius remoueatur ab administratione spiritualium & temporalium, licet non degradetur ab ordine: & sic eijcietur dilapidator ab ecclesia, & alius præficietur, & eiectus remanebit in ordine, sed non habet ordinis executionem, cùm sit effectus infamis per sententiam. Quæ omnia colliguntur ex Archi. *in capitu.* Vobis *& in capi.* Vulteranæ*.xij.quæst.ij. & ex* Anto.*in cap.*Venerabili*.de offi.deleg.& in.c. licet* Hel.*de simo.& ex* Ioan.*de* Ana.*ibi, col.v.& ex* Abb.*in.d.cap.*Venerabili*.complectendo substantiam dictorum suorum:* Abb.*tamen vbi suprà, in hoc secundo processu quando de veritate agitur quò ad pœnam imponendã conuicto de dilapidatione distinguit, quòd aut fuit actum criminaliter, & debet deponi, allegat tex.in capitu.*Apostolicæ *. & capitu.* Monemus*.xij. quæstio.ij. cuius opinionem sequitur in hoc* Præpo.*in*

dicto ca. Vobis, prope fin. Aut fuit actum ciuiliter. & debet solism remoueri à beneficio, & alius est ad illud promouẽdus, alleg: tex. in. d. c. licet Heli. quã distinctonẽ habuit ab Anto. ibi, licet eum non referat, qui etiam plus dicit, quòd debet deponi etiã ab ordine: & vide eundẽ ibi, & in. d. c. licet Heli. tenentem quòd si prælatus non potest conuinci de dilapidatione, & est infamatus, debet se purgare. Et aduerte quòd Abb. in d. cap. Venerabili, dicit quòd hic processus de quo suprà habet locum, quando proceditur per viam inquisitionis, seu denuntiationis: sed si accusatur quis de dilapidatione, non est necesse vt prius inquiratur an sit suspectus. sed potest procedere super veritate. Quum autẽ totus hic noster libellus in denuntiatione fiscalis, & non in accusatione fundetur: per hoc constat quòd debebit in nostro proposito formari duplex processus. Crederem præterea quòd licet verum sit quod Abb. dicit, quòd accusationẽ non est necesse præcedere inquisitionẽ de suspitione. Si tamẽ accusator peteret pẽdente accusatione accusatum suspẽdi ab administratiõe, tunc nec esse esset saltẽ summariè de tali suspitione cognosci, & illa probata posse procedi ad suspitionẽ, vt suprà: quia sola pendẽtia accusationis de dilapidatione nõ sufficeret ad suspendẽdum reum ab administratione, vt not. Anto. in. d. capitu. licet Heli. colum. penul: & Præpo. in dict. ca. Vobis. xij. q. ij. Sed in materia huius nostri cap: vide Abb. in dicto cap: licet Heli. penul: col: vbi dicit quòd in veritate super modo procedẽdi contra dilapidatores iura loquuntur va-

rio modo: quia principaliter habemus tex. in ista materia ibi, in .d.ca. licet Heli. & in.d.c. venerabili. & in.c. Vobis. & in.c. Vulteranæ. xij.q.ij. cũ alijs: & videtur quòd non possint rectè reduci ad concordiã, nisi vnum suppleatur per aliud. Vnde putat ipse propter hanc iurium varietatem esse committẽdum iudicis arbitrio, quam viam debeat accipere, & ideò considerata qualitate denunciantium & denunciati, & fama si qua habetur, quandoque iudex à principio interdicit à potestate alienandi, prout factum fuit in.d.cap. fin. de accusa. quandoque interdictione non facta procedit super suspitione, vt ibi: & probata suspitione poterit secundùm eius qualitatem, & quantitatẽ in partẽ vel in totum suspendere, vt ibi: vel dare sibi coadiutorẽ, vt in.d.c. Venerabili. & quòd sic possunt reduci ad concordiam iura, & opiniones plures quæ versantur in hoc. Cuius opinionẽ videtur quodammodo sequi Fel. in.d.c. Venerabili dum in nostro proposito, & in materia dilapidationis videtur se remittere ad doctores, ibi, maximè ad Imol. ibi, & ad Abb. in.d.c. licet Heli. Et not. quod dicit Anto. in.d.c. licet Heli, in penul. col. quòd dicitur probari suspitio dilapidationis, si ecclesia habeat magnos redditus: & nihilominus prælatus est magnis debitis obligatus, & quòd nõ poterit se excusare obtẽtu nobilitatis, quia quantuncunque sit nobilis, debet se restringere, & temperare, secundùm ecclesiæ facultates. Quod non videtur simpliciter tenẽdum: quia si prælatus dilapidat redditus annuos ecclesiæ ad suam tantum mẽsam pertinentes,

non dicetur tunc dilapidare bona ecclesiæ: sed redditus suos. Propter *quod non videtur esse procedendum contra eum, tanquàm contra dilapidantem bona ecclesiæ nisi intelligat* Anto. *quando debita quibus erat obligatus prælatus essent contractatione ecclesiæ, nam cùm ad illa etiam teneatur successor iuxta tex. in capitu.j. de solu. dicetur tunc dilapidare bona dignitatis, quum per superfluitatem suorum sumptuum obligat successorem suũ in ea.* Insuper Barb. *in dict. cap.* Venerabili. *in .vj. & .vij. colũ. simpliciter refert plures & varias opiniones in ista materia, & post earũ relationẽ dicit quòd magna molestia est sibi in referendis tot opinionibus, & quòd veritas non habetur ex illis. & quòd esset necessaria papalis decisio, vt tot iura varia & diuersa reducerentur ad concordiã, & postea in col. sequen. refert opinionem legistarum in proposito, & dicit quòd etiam ex dictis eorum non apparet veritas, sicut neque ex dictis canonistarum, & quòd soluat* Apollo. Et *tandem ipse pro veritate dilucidanda in isto passu suscipit duos casus examinãdos.* Primũ *an pendẽte lite super suspitione dilapidationis sit interdicta ipso iure potestas alienandi, an sit interdicenda à* Iudice. Secundum *an sit interdicenda administratio, an debeat dari coadiutor, quos duos casus prosequitur per duas col. sequentes, & tandem ex eis elicit tres conclusiones.* Q*uarum prima est, quòd licet à iure sit potestas alienandi interdicta, pendente lite super suspitione dilapidationis, tamen requiritur factum iudicis, quam dicit esse contra* Hosti. *& sequaces.* de

ces.de quo articulo vide Aret.*in dict. cap.fin.de accu sa.reliquas duas referre non curo,quia primam earũ dicit esse contra glossas* Decreti,*&* Decretalium.*& contra omnes* Docto.*usque ad suos dies.Secundam dicit esse contra scribentes,propter quod satis videntur paruipendendæ à* Doctoribus,*qui magis veritatem, quàm superfluam subtilitatem quærunt,& alijs referre student.*In *tanta igitur* Doctorum *varietate,nimirum si nos quid verum sit non facilè possimus eligere. Vnde videtur posse teneri forma duplicis processus,de qua suprà cum temperamento opinionis* Abb. *in.d.c.licet* Heli.*in qua multũ credit in hac materia committendum arbitrio* Iudicis.

¶Publicis spectaculis.

CAPVT LXVI.

MINISTRIS *altaris,ac quibus libet clericis* Prohibitum *fuit in cõcilio* Laodicen.*de quo in cap.*Nõ *oportet.de cõse.dist.v.spectaculis aliquibus quæ in nuptijs,aut in scenis exhibẽtur interesse,& sancitum fuit eos debere fugere,& abire de cõuiuio ante quàm themelici ingrediantur,vt ibi.Quod quia nõ debeant spectaculis interesse scripsit* Isidorus *vt in capitu.*His *igitur.xxiij.distinct.& quæ etiam turpia spectacula illis inhibeantur,habetur in capitulo* Presbyteri.*xxxiij.distinctio.quod est consilium* Agathense,*& insuper in antiqua illa & felici ecclesiæ ætate,non solum pontifices maximi & cæteri prælati eorum coadiutores,sed etiam* Imperatores *ipsi quantumuis vniuersi ferè orbis regimine præpediti*

clericorum

clericorum honestati ac suorum morum reformationi vacabãt, gnari quidẽ quantum officiat à sacerdotibus & clericis in reliquum vulgus ex ẽpli mali virus efflatum: adeoq; huiusce honestatis erant solliciti, vt plura clericis omnibus interdiceret, quæ infelici hac tẽpestate nostra leuissima fore videtur. Cuius rei exẽplum est quòd Iustinianus Imperator non solũ episcopis, sed etiã presbyteris, diaconibus, subdiaconibus & lectoribus, ac omnibus aliis cuiuslibet venerãdi collegii ad quodlibet spectaculorũ spectãdi grata venire phibuit. In hoc verò delinquẽtes, vt tribus annis à venerabili ministerio prohiberẽtur, & in monasterio redigcrẽtur statuit, vt in Auctẽ. de sanctis. episc. §. Interdicimus. col. ix. quæ quidẽ pœna & si vti ab Imperatore clericis inflicta videatur, non imponẽdã: monere tamẽ debet prælatos omnes, vt similia clericis prohibeant, ac contẽptores pœna digna castigẽt. Et vide Card. in Cle. Ne in agro. §. porrò. col. ii. de sta. mona. referentem Lau. qui per text. ibi, & in. d. § interdicimus. & per text. in capitu. Sententiam sanguinis. ne cleri. vel mona. dicit quòd clerici non debent interesse ludis, ostentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandestinis matrimoniis, & aliis voluptuosis, seu aliis inhumanis actibus laicorũ, ex quibus probabilis videtur asserentium opinio, scilicet non licere clericis, maximè sacerdotibus, tauricidiis interesse. Quippe cum inficiari nemo valeat quòd ille actus inhumanus sit, & antiquam redolẽns barbariẽ, & in quo plures exinde hominum sequantur interitus,

tus, tantoq; soleant iocundiora reputari similia spectacula, quanto sæuior in homines fuerit taurorũ ferocitas iaculis lacessita. vt tamẽ ab hoc abstineret clerici in sacris saltem constituti, honestum & æquũ ducerẽ, vt hoc synodali decreto per oẽs diœceses ꝓhiberetur, pœna condigna contrafacientibus imposita.

¶Clandestinis nuptijs interessentes.
CAPVT. LXVII.

PARROCHIALIS *sacerdos contẽnens ꝓhibere tales nuptias, aut quilibet alius etiam regularis qui præsumit illis interesse suspẽditur ab officio per triẽnium, & punitur grauius si culpæ qualitas postulauerit, vt in. c. fi. de clandest. despon.* Et li*cet tex. ibi solùm dicat quòd in hoc delinquens suspenditur ab officio intelligendum est, quod talis suspensio inducit etiam suspensionem à beneficio, cum hoc sit regulare, vt notat glo. in cle. Cupientes, de pœn. in glos. magna. ver.* Et *nota. & ita tenet* Card. *in. d. c. fi. quẽ refert & sequitur* Præp. *ibi, in fi. col.* Tempus *autem triennij poterit minui vel augeri ex causa, vt no.* Hostien. *ibi, quem sequitur idem* Præpo. *in. d. fin. col. qui pro eius opinione ponderat tex. ibi, dum dicit, grauius puniendus & c.* Immò *plus dicit* Hostien. *secundùm eũ quòd ab hac suspensione poterit absolui ab ordinario, vel suo parrochiano, ex quo non reseruatur sedi* Apo*stolicæ, arg. tex. in. c.* Nuper. *de sentẽ. excom. nisi per constitutionem legati in prouincia de consensu synodali fuerit absolutio reseruata, nam tũc etiam episcopus non posset absoluere.* Ego *tamen dubito inquantum do-*

docto. dicunt quòd absolui poterit à suo parrochiano argu. d. cap. Nuper. *quòd hoc sit verum in icto casu. quia ille text. loquitur in excommunicatione, in qua vertitur periculũ animæ, quòd quis sit, vel moriatur excommunicatus, quod nõ est in suspensione.* Item *loquitur quando difficile est ex aliqua iusta causa, quòd ad ipsum excommunicatorẽ absoluendus accedat.* Itẽ *ludibrio esset pœna ista suspensiõis p̃ triennũ, si statim post illã incursam posset sacerdos absolui à suo parrochiano.* Præterea *pœna ista imponitur presbytero parrochiali, quomodo ergo poterit iste habere aliũ presbyterũ parrochialem suum, qui illũ tanquã parrochialis & proprius sacerdos absoluat.* Immo *quòd nec ab* Episcopo *poßit absolui sacerdos qui hanc pœnã incurrit, magis in specie probat gl. in capi.* Cupientes. *in.* §. Cæterũ, *in verbo, suspensos. de electio. li. vj. dum dicit quòd tex. in. d. capitu.* Nuper. *non habet locũ in suspensione: & licet sequamur opi. gl. in clemen. j. de hæreti. in.* §. Verum. *in verbo excommunicationis, quæ videtur extendere dict. capitu.* Nuper. *ad suspensionẽ, quando non fuit ad tempus determinatum, & dicit nõ habere locũ quando tempus est determinatum, adhuc non potest procedere opi.* Hostien. *& cardi. in casu nostro.* Quum *hic suspensio sit limitata ad trierniũ: nec etiã procedere potest eorum opinio. si obmißis glo. prædictis sequamur opinionem* Pauli. *in clemen. j. de reb. eccle. non alie. quam videtur sequi* Domi. *super di. glos. in verbo. suspensos, dum vult quòd aut lex ponit suspensionem propter pœnam; aut propter contumaciã*

primo

primo casu, inferior nõ potest absoluere, nisi esset causa vrgens secundo, inferior absoluit, & sic procedit dict. capi. Nuper. N*am etiam secundùm istam distinctionem nõ potest procedere dicta opinio* Hostien. & Cardi. *quia apertè constat quòd in casu nostro suspẽsio non in contumaciam, sed in pœnã imposita est & sic per suprà dicta videtur, quòd non sit vera opinio dictorum* Doctorum *quo ad casum nostrum quã nunquam ab alio impugnatam legi.* Cùm *autẽ hodie in pluribus locis consuetudo inualuerit, vt prælati dispensent, quod sine bannis præcedentibus contrahere possint, qui nubere volunt, vt facile est videre in aliquibus diœcesibus, & vt de cõsuetudine eadẽ attestatur* Petrus *de palude, in. iiij. sententiarum. dist. xxvij. j. q. ij. arti. iij. conclu. iij. eodem modo videtur quòd ex tali dispensatione celebrandis nuptijs possint interesse.*

¶Nuptias secundas benedicentes.

CAPVT. LXVIII.

VIR *& mulier ad bigamiam transiens, non debet à presbytero benedici, quia cùm alia vice benedicti sint, eorum benedictio iterari nõ debet. verba sunt text. in capitu.* Vir *autem. de secũdis nuptijs. & sic siue vir, siue mulier alias receperit benedictionẽ, nõ debet benedictio iterari, quia cõmunis est vtrique: neque vnus sine altero eã recipere potest, vt notat* Hosti. *in summa eiusdem tit. in.* §. *An licitũ sit, versicu.* In *aliquibus, qui etiam notat quòd si duo trãseunt ad bigamiam, qui nunquàm fuerunt benedicti, poterunt benedici.* Sacerdos *autem contrarium faciens*

ciens ab officio & beneficio suspensus cum testimonio literarũ proprij episcopi destinandus est ad sedẽ Apostolicam, vt in. c. j. eodem titu. Ex *quo videtur secundùm* Hostien. *vbi suprà quòd alius dispensare non potest.* Q*uam pœnam cùm tam grauem consideret* Ant. *in. d ca. j. pro tam leui delicto, dicit quòd fortè clericus de quo ibi, benedixit secundas nuptias contractas viuente prima coniuge, quod etiã ante eum suspicatur* Io. An. *qui tamen dicit hoc nõ patere in decretali antiqua: vt refert.* Abb. *ibi, qui credit hodie imponẽdã esse pœnam arbitrariam attentis circunstantijs, ac consuetudine loci.* Et *licet quidam dixerunt quòd talis sacerdos est suspensus ipso facto, tamen* Hostien. *tenet contrariũ, quem videtur sequi* Anto. *ibi, dum refert eius opinionem vltimo loco.* Et *sequitur eum etiã expreßè* Abb. *licet de* Anto. *non faciat mentionem.* Vnde *in hoc delicto cùm pœna non sit imposita ipso iure secundùm communiorẽ opinionẽ: & delictũ nõ sit tã graue, arbitrio* Iudicis *erit puniendus clericus in hoc delinquens.*

¶ Virgata ac partita veste publicè vtentes.

CAPVT LXIX.

ANTEQVAM *huius excessus pœnã describamus, sciendum est, quòd virgata vestis dicitur illa, quæ est stripata per diuersos colores vel cũ pannus de se est planus, aliquid suprà ponitur per modũ virgæ vel literaturæ.* Partita *verò est quæ fit ex diuersis coloribus, vel quæ est scissa; vel diuisa per ferrũ, vt per supradicta verba declarat* Ioã. Vanchel, *in breuiario* Clemẽtinarũ, Clemẽ. *ij. de vi. & hone.*

ne.cleri. Clericus verò tali vtens veste, beneficiatus per sex menses à perceptione fructuum est eo ipso suspensus, si non beneficiatus, sed in sacris citra sacerdotium per idem tempus redditur eo ipso inhabilis ad beneficium ecclesiasticum. Habens verò *dignitatē, personatum, seu aliud beneficium, cui cura animarū imminet, ac alij in sacerdotio constituti, tali vtentes veste publicè, aut infulam, seu pileum lineū publicè portantes in capite, sunt eo ipso beneficiati à perceptione fructuum per annum suspensi.* Sacerdotes *verò per idē tempus inhabiles ad beneficium, vt in clemen.ij.suprà allegata, de vi.& honest.cler. vbi etiam vide alias vestes clericis prohibitas, & pœnas deferentium illas.* Nota *tamen quòd si clericus vtitur aliqua ex vestibus sibi prohibitis secreto, & subtus alias vestes, ita quòd in publicum non apparet, non incurrit hanc pœnam: & idem est si vtitur talibus vestibus domesticè, puta in studio, vel loco simili, vel si non cōtinuè portat, sed ad momentum propter festum socij sui, qui doctoratur, vel fit rector aut miles, aut ducit vxorem. ita notat* Ancha. *ibi secundo nota. referendo ad hoc* Zenze. *et tenet hoc etiam* Imo. *ibi.ij.col.vers.* Quæro *quid.* Qui *præterea notat post* Zenze *quòd si clericus propter paupertatem defert vestes prohibitas non incurrit pœnam illius text.* Et *vide etiam* Ioan. *de* Ana. *in rub.de aposta. vbi aliqua ex prædictis refert & sequitur, & decisiones capellæ* Tholosanæ *in quæstio.liij.* Item *fuit dubitatum, si clericus, cum sua additione* Stephani Aufrerij. Et *vide conciliū* Constantiense *in* Sessione.

sione.xliij.in tit.de vi.& honest.cler.vbi penitus decernit abolendũ quòd clerici & personæ ecclesiasticæ deferant manicas ad cubitũ pendentes,& vestes longas cũ magna & sumptuosa superfluitate,maximè fissas retro,& in lateribus cũ fodraturis vltra orã excedentibus in fissuris,& quòd cũ talibus intersint in ecclesijs cũ superplicijs,ac alijs vestibus ad cultũ & officiũ ecclesiasticũ ordinatis,maximè intra ecclesias,in quibus beneficiati existunt:& quòd contrariũ facientes, vt transgressores Canonum *puniantur:& specialiter statuit,vt quicunque beneficiatus, aut officiũ in ecclesia gerens in habitu huiusmodi diuinis officijs præsumpserit interesse pro qualibet vice à participatione prouentũ ecclesiasticorũ per mensem nouerit se suspensum ac tales fructus fabricæ illius ecclesiæ applicentur.* V*t autẽ apertius intelligatur quã dispar fuit antiquorũ patrũ zelus in procuranda clericorũ etiã in vestibus honestate,nõ prætermittendũ duxi quod in concilio* Matisconensi *primo,cap.v.sancitũ fuit per hæc verba,vt nullus clericus sagum aut vestimenta, aut calceamenta secularia,nisi quod religionẽ deceat,induere præsumat,quòd si post hãc diffinitionẽ clericus aut cum indecenti veste,aut cum armis inuẽtus fuerit à seniori ita coerceatur,vt tringinta dierũ inclusione detentus aqua tantũ & modico pane diebus singulis sustentetur.* P*udeat ergo hodiernos iudices ecclesiasticos delicta grauia sub prætextu cuiusdã perniciosæ pietatis leui coertione punire,cũ patres antiquos tã leue facinus tam duro & longo ieiunio legerint correxisse.*

¶Ac comam nutrientes, siue relaxantes.

CAPVT. LXX.

CLERICOS *nutrire comam* Anicius *papa prohibuit, vt in cap.* Prohibete*.xxiij.distin.* Et *præcepit caput radere de sup in modũ sphæræ: & idẽ etiam prohibuit conciliũ* Carthaginien*.in.ca.* C*lericus.de vi.& hone.cle.* Item *etiam conciliũ* Agathense *statuit vt clerici qui comã nutriunt ab* Archidiacono *detondeantur inuiti.vt in.c.*Clerici*.ea.dist.* Postremo *verò* Greg*.ix.statuit quòd si quis ex clericis comã relaxauerit, anahema sit, vt in.c.*Si *quis.ea. dist.vbi glo.dicit exponendum sit.i.fiat.* Et *est etiam tex.in.c.*Si *quis.de vi.& hone.cle.vbi gl.idẽ dicit.& vide* Abb*.ibi, qui not.ex tex.quòd clericus nõ deferẽs tõsurã peccat mortaliter, quia est dignus anathemate.*

¶Ebrij.

CAPVT LXXI.

QVI *enim ebrietatis crimen paruũ esse existimat, audiat* Apostolum Paulũ *dicentẽ* . Neq; *fornicarij, neq; idolis seruientes, neq; molles, neq; masculorum concubitores, neq; auari, neq; adulteri, neq; ebriosi regnum* Dei *possidebunt.* Cumq; *inter tam grauia delicta ebrietas annumeretur, quanta sit eius grauitas apertè perpendat, videatq; beatum* Augustinũ *in sermõe de ebrietate, qui inter sua opuscula impressus habetur.* Vnde *quia ebrietas omnium vitiorum fomes ac nutrix est: ideo placuit* Agathen*.*Concilij *venerandis patribus, vt clericus de quo fuisse ebriũ cõstiterit, aut.xxx.dierum spacio à communione sub*

moueatur, aut corporali supplicio subdatur, vt habetur in ca. fi. xxxv. dis. quæ pœnæ sic fuerũt disiũctiuè descriptæ, vt discretus Iudex *q̃ sẽ huic vitio deditũ animaduerteret, & quòd à cõmuniõe priuetur, paruipendere corporali potius supplicio castiget* Et *vide* Hos. *in summa, ti. de tẽp. ordi. in.* §. Et *cui, ver.* Pœ*na autẽ. vbi dicit: quòd episcopus, presbyter, vel diaconus deseruiens ebrietati, si nõ desinat, deponitur.* Subdiaconus *vel inferior siue clericus, siue laicus cõmunione priuatur. allegat tex. in. c.* Si *episcopus. xxxv. dist.* Si *verò semel ebrius fuerit: tũc dicit puniendũ pœna tex. in dict. capit. fi.* Po*sterius autẽ* Inn. *iij. in* Concilio *generali ac celeberrimo* Lateranen. *disposuit clericũ à crapula & ebrietate non abstinentẽ, & qui à superiore commonitus nõ satisfecerit, ab officio & beneficio suspendendũ, vt habetur in capi.* A *crapula. de vi. & hon est. cleri.*

¶ Fornicarij.

CAPVT. LXXII.

CVM *iuxta diui* Hieronymi *sententiam à* Gra*tiano descriptã. xxxv. distinct. in summa* Ven*ter merò æstuans spumat in libidinẽ.* Meritò *ergo post ebrietatis delictum, carnis vitia collocabimus. at cùm illorum fornicatio simplex, minus sit punibilis inter illa: ideo de eius pœna primitus differere libuit.* Et *in hoc, omissis opinionibus, dicendum est, quòd pro fornicatione clerici & in sacris constituti non imponitur pœna depositionis: allegantur ad hoc duæ glossæ singulares in capitu.* Maximianus. *lxxxj. distin. & in capitulo later. ij. quæst. vij. quibus*

bus dat sociam Corsetus in suis singularibus, in verbo fornicatio. in capitu. Presbyter. lxxxij. distin. pro quibus dicit esse casum in dict. capitu. presbyter. sed pœna arbitrio iudicis relinquitur. & istam conclusionem elicit Decius ex dictis per Abba. in capitu. At si clerici. in columna. xix. versic. De secundo. de Iudi. quàm dicit esse communem secundum Modernos ibi, qui allegant glos. in dict. capitu. Lator. ij. quæstio. vij. & ibi Ioan. de Fantu. & Imo. in capitu. Vt clericorum de vita & honest. cleri. Et hanc opinionem tanquam communem sequitur Ana. in capi. Significauit. columna. ij. de adulte. Et hanc etiam opinionem dicit communem Feli. in dicto capitu. At si clerici in princi. in penultima columna. in fi. Et Ioan. de Selua in tractatu de benefic. in tertia parte. in quest. iij. qui plura refert in proposito. Et Corsertus in dict. verbo fornicatio, Vbi aliqua fundamenta adducit pro ea, & dicit quòd opinio tenentium contrarium fortè posset Procedere in episcopis & prælatis, qui cùm dicuntur contrahere matrimonium cum ecclesia nō committūt simplicem fornicationem, sed adulterium: & quod isto modo possent reduci ad concordiam opiniones contrariæ: sed tandem dicit quòd in facti contingentia indistinctè sequeretur communem opinionem in iudicando & consulendo: licet Aretin. in cap. Cum non ab homine. de iudi, x. col. teneat opinionē Butri. quam dicit esse communem. s. quòd deponatur clericus in sacris, ad cuius fundamenta respondet Decius, vbi suprà.

¶ Concubinarij. CAPVT. LXXIII.

CLERICVS *concubinarius, is propriè dici potest, qui solutā mulierem & corruptam nullo que sibi spiritualis vel carnalis cognatiōis vinculo coniunctam domi retinet, cū qua consueuit carnaliter commisceri.* Si *verò illa nupta, virgo, aut coniuncta esset, tunc grauioris delicti nomen sortiretur accessus ad illam habitus, ac sæuiori pœna purgādus, vt infra latius explanabimus.* Cō*suetudinem verò cōmiscēdi, ideo ad faciendū clericū concubinariū requirimus, quia aliàs vnicus tantùm cōcubitus fornicariū eum solum faceret, nec dānandus esset pœnis concubinariorum.* N*ec præterea in hoc distinguerem, solané retineatur domi concubina per clericum, an sub velamento quòd pedisequa sit matris, sororis, amitæ, vel alterius cuius cohabitatio clericis non inhibetur, dum tamen constare possit, quòd eam habet in concubinam,* Concubinarium *insuper cēserem clericum, qui etiā in aliena domo notam fœminam habet, cui solet carnaliter commisceri, si de consuetudine constat, & diffamatus est in sua vel ipsius fœminæ vicinia: licet ad effectū concubinatus de iure ciuili aliqui requirant quòd cōcubina sit retenta in domo, vt per* Bal. *in auct en. licet,* C. *de natu. libe. per glos.* Bar. *post* Dinum *in. l.* Con*cubinam. ff. de concubi.* P*opulus enim, siue domi, siue extrà habeat clericus concubinam, vocat eum & reputat concubinarium.* Q*uando autem dicatur clericus publicus concubinarius, vide* Decretū *concilij* Ba*silien. in* S*eßione. xx. in prin. vbi hoc declarat per hæc verba. videlicet,* P*ublici cōcubinarij intellegendi sunt non so*

non solum hi quorum concubinatus per sententiam, aut confeßionẽ in iure factã, seu per rei euidentiã quæ nulla poßit tergiuersatiõe celari notorius est. Sed *qui mulierẽ de incontinentia suspectam & infamatã tenet, & per suũ superiorẽ admonitus ipsam cũ effectu non dimittit.* Aduerte *tamen quòd quando clericus tenet publicè concubinam sicut vxorẽ, & publicè nutrit filios, ita quòd etiã ipse non audet diffiteri, tunc omnino est abstinendũ ab eo, ita quòd nõ est licitum audiri diuina ab eo, etiã sine aliqua monitione superioris: quia talis est suspensus ab officio & beneficio, ita quòd si celebrat incurrit irregularitatẽ.* Ista *colliguntur ex doctrina* Abb. *in capi.* Vestra. *in.ij. colũ. in. ij. iij. iiij. quæsti. de cohabitatione cleric. & mulie.* Si *verò fornicatio nõ habet operis euidentiam. sed potest probabiliter tergiuersari: quia concubina habitat cũ matre clerici, & dicit esse pedisequam matris, vel quid simile: tunc non procedũt prædicta: sed debet spectari monitio, & eius contemptus secundùm eum.* Cuius *opinionem refert & sequitur* Siluest: *in sua summa, in verbo clericus. el. ij. in.* § *. octauo debet. in. ij. quæst.* Et *in verbo concubinarius. in.* § *. iiij. & hanc sententiam in substantia saltem videtur tenere.* Floren. *in. iij. parte. in. iij. c. ti. xxvij. vbi etiam addit notabile verbũ, quòd non solùm sacerdos, sed etiam in quocunque ordine constitutus, etiã in minori est suspensus ab omnibus actibus ordinũ ex notoria fornicatione, & tandiu est suspẽsus, quãdiu perseuerat in vitio: & si interim exequitur officia sua, etiã semel efficitur irregularis, & indiget*

 dispen

dispensatione papæ. ad quod allegat Inno. Hosti. Archi. & Anto. quòd etiam sequitur Siluest. in d. verbo Concubinarius. quam quidem sententiã multùm timere deberent vniuersi clerici in quocunque ordine constituti, & ne illã ignorent, esset omnibus illis prædicãda. Quot enim proh dolor, sacerdotes, diaconi, subdiaconi plublicè cõcubinas retinẽti ea notorietate facti, de qua Abb. in sua opinione facit mentionẽ, & eodẽ concubinatu durãte nõ semel sed pluries missam celebrãt, Euangelium vel Epistolã soleniter decãtant, & quòd irregulares ex hoc fiant, nõ aduertunt, non in minimũ animarum suarum dispendiũ, & prælatorum suorũ periculũ, qui eos patiũtur in publico cõcubinatu diutius immorari ac sordescere. Præterea circa pœnam huius delicti vide Abba. in capitu. At si clerici. col. xij. de Iudi. qui dicit quòd cum iura in hoc vario modo disponant, quandoq; apponendo pœnã acerbam, quandoque mitẽ, & quandoque mitius procedendo, mediam viam amplectendo, vt patet ex iuribus per eum allegatis, relinquitur arbitrio superioris, vt consideratis circũstantijs & scandalo inde surgente, & cõsuetudine patriæ apponat pœnã, quandoq; depositionis, quandoque suspensionis, & quãdoque priuationis à beneficijs, quãdoq; prius moneat, quãdoque sine monitione priuet, ex quo constat de delicto. Sibi enim videtur data optio, ex quo varias pœnas & modos procedendi à iure reperimus traditos, iuxta not. per glos. in capit. fraternitatis. xxxiiij. distin. & in capitul. A crapula. de vi. & hone. cle. & xxj. quæst. ij. in summa. &

quod-

quod notat Host. in c. ij. de cle. nō residē. in sumli quæsti. Ita tamē *quòd semper in isto delicto iudex declinet ad mitiorē partē. quia pauci, vt dicit* Greg. *sine vitio incontinentiæ reperiuntur. l. dis. c. Quàm tua.* Et *quia ætas nostri tēporis &c. & melius est à* Deo *redargui de misericordia, quā de seueritate. xxvj. quæst. vlt.* Al*ligant.* Et *vide prædictū decretū cōcilij* Basili. *in dict. sessione. xx. vbi contra publicos cōcubinarios statutū fuit, quòd quicunq; clericus cuiuscunque status, conditionis, religionis, dignitatis, etiā si pontificalis, vel alterius præeminentiæ existat, qui publicus fuerit cōcubinarius, à perceptione fructuū omniū beneficiorum suorū trium mensiū spacio sit ipso facto suspensus: quos suus superior conuertat in fabricam vel aliā euidentē ecclesiarū vtilitatem, ex quibus hi fructus percipiūtur.* Nec *nō quòd huiusmodi publicum cōcubinariū teneatur mox suus superior monere quāprimū nouerit illū esse talē, vt intra breuissimū terminū cōcubinā dimittat, quā si nō dimiserit, vel dimissam, aut aliā publicè resumpserit, ipsum omnibus suis beneficijs omnino priuet.* Et *nihilominus statuit dictum concilium, quòd tales publici cōcubinarij vsquequo cum eis per suos superiores fuerit dispensatum post ipsarum concubinarū dimissionem manifestamq; vitæ emendationem sint inhabiles ad susceptionē quorūcunque honorum, dignitatum, beneficiorū, vel officiorum.* Si *autē post dispensationem, vomitu recidiuo ad huiusmodi concubinatū publicum redierint, quòd sine spe alicuius dispensationis ad prædicta prorsus inhabiles existant.* Et *ne quis*

contenmat illud decretum concilij, ex eo quòd conciliū Basiliense non fuit in omnibus ab ecclesia receptū aduertat quòd ordinata in eodē cōcilio ante scissurā in eo factā recipiuntur & allegantur à doctoribus: vt par est videre per Florenti. in. iij. parte, tit. xxv. cap. ij. §. fi. Et per Feli. in cap. Rodulphus. de rescrip. in colū. xxviij. vers. Sed re vera, & prædicta sessio. xx. dicti cō cilij fuit facta ante eius scissuram, vt potes colligere ex dictis doctoribus, dū allegant constitutionē illam quæ incipit, Insuper ad euitandū scandalum, quæ fuit facta in. d. xx. sessione post dictum Decretum contra concubinarios promulgatum. Et istud decretum concilij Basiliensis de concubinarijs inuenies insertū in concordatis inter Leonem decimum, & Regem Franciæ, & nouissimè commētatum per Petrū Rebuffi in interpretatiōibus per eum factis ad dicta concordata: per, quē vide in principio sui commenti ad illud Decretum triginta pœnas, quas patiuntur concubinarij annumeratis inter eas his quæ colliguntur ex concilio, quarum plures potius sunt damna & incommoda cōcubinatus. quàm pœnæ quæ possint irrogari per Iudicem. vnde quæ huiusmodi sunt, pari modo comprehendunt laicos concubinarios sicut & clericos. vide tamen præpo. in capitulo. Nullus. xxxij. distin. qui refert Inn. in cap. Si autem. de cohabi. cleri. & mulie. tenentē quòd quācunque viam eligat Iudex siue suspensionis, siue priuationis, debet præmitti monitio: nec iudex sine illa ad alterum præmissorum procedere debet, cùm clericus non sit notorius cōcubinarius: per quem vide post Innocen.

nocen. vbi suprà vsque ad quãtum tempus debet clericus monitus expectari, & an possit purgari mora. Vt autem prælati excusentur à monitionibus faciendis clericis suæ diœcesis in hac materia prudenter faciunt, quãdo in suis constitutiõibus synodalibus monẽt omnes generaliter, ne concubinarij sint, contrafacientibus pœnas debitas irrogando. Abb. præterea in cap. Vt clericorum. de vi. & honest. cle. ponderando verba illius tex. arbitratur. quòd si clericus concubinarius efficeretur deterior, si compelleretur præcisè ad dimittendam concubinam, quòd tunc prælatus tolerando ad tempus peccatum non incurrit: quòd dicit notandum Stepha. Aufre. in repe. cle. j. de offi. ordi. in. col. xv. Aduertant autem prælati omnes, & eorum vices gerentes ne huius doctrinæ colore in concubinariorum correctione torpescant: sed cùm talis toleratio facienda fuerit, certissimæ adsint cõiecturæ deteriorationis. Nam aliàs facilè illis persuadebunt libidinosi grauiora, imò nefanda admissuros, si cogantur continere.

¶ Matrimonium de facto contrahentes. CAPVT. LXXIIII.

CALIXTVS papa interdixit contractum matrimonij prespyteris, diaconibus. & subdiaconibus, & ab illis contracta debere disiungi, & ad pœnitentiã redigi, iuxta sacrorum canonũ definitionẽ præcepit, vt habetur in. c. presbyteris. xxvij. distinc. hinc est quòd clericus in sacris vxorem ducẽs, debet compelli ad illam abiurandam, & perdit executionem omnium ordinum. notat Abba. ex text. ibi, in ca-

in capitu. ij. qui cleri. vel vo. qui nihil aliud allegat. & omisit tex. expressum ponentem pœnam delinquētibus in hoc, in. c. decernimus, xxviij. dist. cuius verba sunt. Decernimus *vt hi qui in ordinē subdiaconatus & supra vxores duxerint, officio atque ecclesiastico beneficio careant. et faciunt etiam verba text. in cap. de his ead. dist. vbi tractando de subdiaconibus et diaconibus dicit.* Cauendum *est tamen his, ne quando suæ sponsionis immemores ad terrenas nuptias vltro concurrāt, quòd si fecerint, vt sacrilegi rei ab ecclesia habeantur extranei.* De *presbyteris verò videndus est text. in cap. presbyter, eadem distinctio. cuius verba sunt. presbyter si vxorem duxerit, ab ordine deponi debere oportet.* Item *efficitur irregularis, vt neq; in susceptis ordinibus ministrare posit, nec ad maiores suscipiendos admittitur, vt notat idem* Abb. *in cap. j. in. ij. nota. eod. titu. ex quo venit quòd tanquam irregularis priuabitur beneficijs.* An *autem sit priuandus per sententiam, vel ipso facto priuetur, sunt opi. quas refert* Stepha. *in decisio. ccxxxix.* Capellæ Tholosanæ, *in additione.* Aduerte *tamen, quòd ipsemet* Panormi. *in cāp.* At *si clerici. de iudi. colū. ij. videtur esse in opinione, quòd clericus qui solutam non virginem de facto duxit in vxorem, ac cū ea fuerit fornicatus, debet deponi. p quo allegat iura in cap. fraternitatis xxxiiij. distin. & in cap.* Si *quis ammodo. lxxxj. dist. & in. d. c. ij. qui cle. vel vo. quæ iura, (salua tanti patris reuerentia) hoc non probāt. imò text. in. d. capi.* Si *quis ammodo, qui plus videbatur vrgere dicit, à*

proprio

proprio gradu decidat, vsque dum ad satisfactionem veniat: vnde p talia verba videtur imposita magis pœna suspensionis tẽporalis, quã depositiõis. Sed p opinione sua posset Ab. alle. tex. in. c. Presbyter. xxviij. dist. *quę̃ decerpsit* Gratianus *ex. c. j. cõcilij* Neocæsariensis. *cuius verba sunt.* Presbyter *si vxorẽ duxit, ab ordine illũ deponi debere oportet. vbi* Archi. *exponit, ab ordine. i. ab officio & beneficio: quod etiã ibi tenent* Domi. *& præpo. licet eũ nõ referant: quãuis gl. exponat ab ordine. i. ab officio, & nõ beneficio. Clericus præterea taliter cõtrahens est excõmunicatus ipso iure, vt in cle. vna de consang. & affi. cuius absolutio episcopo est reseruata, vt per gl. ibi, in verbo, per episcopũ.* Redditur *præterea suspectus de hæresi, vt procedatur per inquisitores contra eũ, vt no.* Io. Lupus *in* Repe. *rub. de dona. inter virũ & vxo. fo. lxvij col. iij. versi. ex quo meo iudicio. vbi hoc infert ex his quæ no.* Butri. & Bal. *in. l. iij.* C. *de sacrosan. eccl. loquendo de monacho matrimoniũ contrahente.* Debent *præterea in hoc aduertere iudices, quòd præter* Pœnas *suprà dictas debet in sacris constitutus pati pœnã stupri, si virginem violauit sub figura matrimonij.* Neque *ex hoc quòd verba de præsenti seu benedictiones præcesserint, ab illa excusandus est, quin potius grauius puniendus, eo quòd virginem sub sacramẽti colore deceperit, & corruperit, quæ velut vxor consensit in copulã, vnde propter talem dolum vltra ordinariã pœnam depositionis, arctiori carcere vel monasterio detrudi debet, quàm pro alio simplici stupro.* Mulier *insuper ab ipso sic seducta tante posset*

esse nobi-

esse nobilitatis & honoris, tantùmue populi scandalū, vt meritò clericus in hoc delinquens publicis verberibus, vel alia publica correctione puniendus esset: quando suæ personæ qualitas hoc non impediret, argumento eorū quæ notat Præpo.*in cap.ij.de sponsa duo.referendo* Ant.*quòd iudex attenta qualitate personarū poterit arbitrando punire pœna mortis illū qui viuente prima vxore contrahit cū secunda: puta si ignobilis vxorē habens contrahit cū nobili, & illudit illam.* Clericus verò beneficiatus in minoribus ordinibus constitutus, si contrahit matrimonium, coipso vacant beneficia, vt tenet* Collec.*in cap.primo de cle.coniu. & decisio* Capellæ Tholosanæ *suprà allegata.* Et *hoc etiam si non sequitur copula, notant* Doctores *in dicto capi.*j. Nec *recuperāt beneficia sponsa ingrediente monasteriū, vt per eos ibi: & notat etiam* Io.*de* Imo.*in clemen. gratiæ.de rescript.in col. super gl.resignaueris.* Præpo.*in cap.* Placuit.*xxxij.distinct.prope fi.* Quod *insuper procedit etiam si matrimonium contractum sit nullum.vt notat* Ioan.And.*in capi.* Ioannes.*de cleri.coniuga.* Roma.*consil.ccccl xxxiij.dubitatur primò, colū. iij.* Hipoly. *consilio. lxx. volumine primo columna. iij.* Incipiente, Scientiarum *omnium.* Stepha.*in addi. ad dictam decisionem* Tholosanam.*qui solùm allegat* Bartho.Brixien.*&* Ange.*de* Clauasio. Confirmatur *ista sententia doctrina mea magistrali.clxxxj.incipienti,* Pœna *etiā faciēdo, vbi de ista cōclusione fit mētio: quā vide, quia aliqua referūtur in cōtrariū remißiuè,* Et *vide* Deciū *in consi.clxvj.vol.j.* Ego Philippus

Decius

Decius, vbi refert Bartho.Brixien.*in quæstio.x.*Et Cardi.Imol.& Abb.*in.d.cap.j.*& Roma.*in.d.conci. tenentes quòd clericus in minoribus constitutus si contrahit matrimonium cum consanguinea, nunquàm admittitur ad beneficium, quia illi facto suo renúciauit.* Et *quia ipse in principio illius concilij tenet quòd talis clericus nō sit ipso iure priuatus beneficijs, respondet ad dictam doctrinam* Brixiensis & *aliorum, quòd non habeat locum quando clericus in minoribus contraxit scienter in gradu prohibito, quia tali casu ex quo sciebat matrimonium non valere, non videtur habere animum abdicandi beneficium à se. quod dicit tenuisse* Imo.*in cle.gratiæ.de rescrip.*Et *sic quòd dicta conclusio dictorum restringatur, quando ignoranter contraxit tale matrimonium:& dicit ibi, quòd in dubio præsumitur scientia in coniuncto quòd sciat coniunctionem quam habet cum alio.*Et *licet* Decius *ibi posteà in fi.det aliam & vltimam responsionem ad dictam conclusionem doctorum videlicet, quòd non sit vera in hoc saltem, quòd talis non perdat ipso iure beneficium, ex ratione de qua per eum. Mihi tamen plus placet distinctio præcedens,& sic quòd quando probaretur quòd ignorans consanguinitatem contraxit, tunc ipso iure perdat beneficium, quia visus est facto suo illi renunciare.*Si *verò contraxit scienter, tunc quòd priuetur eo per sententiam: quia licet videatur confidere in nullitate matrimonij, vt nō perdat beneficium ipso iure, sufficit quòd facit actum incompatibilem cum beneficio, vt est matrimonium cōtrahere.*

Imo.

Imo.tamen in dict.clemen.gratiæ.videtur tenere contrarium,videlicet quòd quando impedimentũ consanguinitatis erat notum vtrique,vel saltẽ clerico, quòd nõ perdit beneficiũ,nisi processisset ad copulã,quia tũc propter affectũ cũ opere subsecuto saltẽ esset priuãdus arg.cap.nuper de bigamis.Effectus enim huius distinctionis maximus est,nã in primo membro nõ poterit sic cõtrahens renunciare beneficio in fauorẽ alterius.secundò verò sic antè quã deponatur,ex doctrina illa magistrali Inn.in capi.Cum nostris.de conces.præbend. quam ego latius ornaui in meis doctrinis,nu.cxx.incip.Homicida.Vide præterea in hoc articulo notabilem distinctionem Præposi.in dic.cap.Placuit:videlicet quòd si matrimoniũ nõ tenet propter consanguinitatẽ,vel aliud simile impedimentũ,quòd tunc clericus perdit beneficia.Si verò non tenet ex defectu cõsensus, tunc nõ.Considera tamẽ quòd hoc posset intelligi quãdo defectus consensus fuit in ipso clerico.Si tamẽ fuit in muliere,puta quia per vim fuit compulsa contrahere,ipso clerico purè & liberè consentiente:vel quia mulier non erat sanæ mentis,non video quare non perdit beneficia sicut quando contrahit cum consanguinea,quod apertè colligitur ex distinctione quã facit Imo.in dicta clemen.gratiæ,quem non refert præpo. Quando autem contraheret cum minore duodecim annorum,licet per verba de præsenti,cùm illa resoluantur in sponsalia de futuro:videtur dicendum quòd nõ perdit clericus propoter illa,sua beneficia,nisi quando adueniente legitima ætate in muliere matrimoniũ sic

contra

contractũ ratificaretur, modis de quibus per tex. glo. & Docto. in c. Vnico. de desponsa. impu. lib. vj. Sed *contrarium fuit decisum per dominos de* Rota *in antiquis decisi. cij. incip.* Nota *quod vbi clericus.*

¶ Monialibus.

CAPVT. LXXV.

CLERICVS *talefacinus perpetrans sponsam Christi corrumpit, & committit tria peccata, sacrilegium, adulteriũ, & incestũ. quo ad accusationẽ, quia de omnibus his potest accusari, vt per glo. nota. in capi. virginibus. xxvij. quæst. j. quam sequitur* Abb. *in cap.* At *si clerici. de iudi. col. xij. & in c. penul. iij. nota. de purga. cano. cuius pœna est vt deponatur, ex dispositione text. in. c.* Si *quis episcopus. xxvij. quæst. j. ab officio & beneficio, vt per gloss. j. dum allegat cap.* Si *quis sacerdos.* Et *vide* Ana. *consi. j. co. ij. versi.* Secundo *quod fama. vbi per dict. cap.* Si *quis episcopus. tenet quod istud delictum est de maioribus merentibus perpetuam depositionem, dato quod talis fornicatio cum moniali nõ sit notorie scandalosa, vel diu continuata: & dicit hoc. ita declarare pulchre* Anto. *in. d. c.* At *si clerici.* Et *vide* Hippoly. *in repe. l.* Vnicæ. C. *de rap. virg. numero. xlj. vbi tenet quod clericus in hoc delinquens debet priuari officio suo; & detrudi in monasterium, per tex. in capitu.* Si *qua monacharum. xxvij. quæstio. j. & per dict. cap.* Si *quis.* Et *vide paul.* Grillandi *in tracta. de pœnis omnifariam coitus in. j. quæst circa fin.* Secundo *vero casu vbi per eadem iura dicit quod clericus cuiuscun-*

que gradus vel dignitatis deponitur propter hoc deli ctum ab omni ordine sacro, & priuatur omnibus beneficijs, & detruditur in arctum monasterium ad agẽdam perpetuam pœnitẽtiam: quem vide prius per duas columnas præcedentes declarantem, quomodo in hoc crimine quatuor crimina committantur: & an possit reus de vno quoque pariter accusari & puniri. & quæ vtilitas resultet quòd quis possit accusari & puniri de pluribus delictis differentibus specie, & descendentibus ex eodem facto. Cardi. tamen de Turrecremata in dicto cap. Si quis episcopus. dicit quòd tunc propter hoc deponatur clericus, quando in notitiam populi deuenerit, aliàs secus, per id quod notatur in. c. Non debet. xxx. quæst. j. Et dicit hoc velle glo. ibi posita in eo. c. Si quis episcopus. Quæ tamen si bene consideretur non probat, quia nihil aliud dicit, nisi allegare. c. Si quis. xxx. quest. j. & ideo contrarium credo verũ, cum. d. c. Si quis episcopus. simpliciter imponat pœnã depositionis, & delictum in se tam graue sit, in quo tria vt prædiximus cõmittuntur delicta. Et hoc videtur velle Ioan. de Anani. vbi suprà referendo Ant. Nec obstat. quod dicitur in. d. c. Non debet: quia cùm ille tex. imponat pœnã delicto lõgè diuerso, & quod est grauius in cõsideratione populi, quàm in seipso, videlicet quòd clericus cõmisceatur mulieribus quæ ei peccata confessæ sunt, nimirũ si cõsiderat, an populus id intellexerit. Notũ est enim quòd ex cõfessione nõ cõtrahitur cognatio spiritualis, & sic nõ potest dici incestus: & si cõfitẽs fœmina nõ est nupta, nec virgo, nõ est adulterium,

adulteriũ, nec stuprũ, est igitur sola fornicatio qualificata, tãto grauior, quãto maius scãdalũ affert in populo. Abhorret nãque populus simile facinus: & merito: quia si nõ sic punirẽtur in hoc delinquẽtes, difficillime præstarẽt homines licẽtiã filiabus, seu cõsanguineis accedẽdi ad sacramẽtũ pœnitẽtiæ. vel potest aliter intelligi tex. ille, vt in. c. seq. tractabimus, vbi examinatur materia illius. V*nde concludendo in hoc delicto sacerdotem conuictum de accessu ad monialem, nullo discrimine habito deponendum censeo, & deponerem si casus se offerret, & in monasteriũ seu carcerẽ ad tẽpus aliquod iuxta personæ qualitatẽ, & delicti cõtinuationem, & populi notitiam cõmensurandum detruderem.*

¶ Spiritualibus filiabus se commiscentes.

CAPVT LXXVI.

SACERDOTES *qui cum filiabus spiritualibus fornicantur, graue adulterium committũt: & qui malũ exemplũ dant hominibus, ab omni officio deponuntur, & peregrinando duodecim annos pœnitere debent, & tandem ad monasterium vadunt, vbi per totum tempus vitæ* Deo *seruiunt. ita disponit: tex. in capi.* Si *quis sacerdos. xxx. quest. j. & licet ille tex. videatur loqui de filia spirituali simpliciter, idem est si fornicatur cum ea quæ propter sacramentum pœnitentiæ fuit filia spiritualis effecta, vt probatur in capi.* O*mnes. qui est tex. precedens. d. c.* S*i quis. qui dicit omnes quos in pœnitentia accipimus, ita filij nostri sunt vt in baptismate suscepti. & subdit, quòd qui hoc scelus perpetrauerit, non solùm digni-*

tatis honorem amittat, verum etiam vsque ad exitũ vitæ suæ iugi pœnitẽtiæ se subdat, quòd glos. ibi fina lis intelligit de pœnitentia interiori. Sed postea text. in .c. si. ead. cau. & quæst. dicit quòd presbyter qui cũ mulieribus quæ ei fuerint sua peccata cõfessæ se commiscuerit: sic pœniteat quomodo de filia spirituali: & declarat quòd pœniteat duodecim annos, & quòd deponatur, in quo videtur declarare tex. in. d. c. Omnes dum determinat tempus pœnitentiæ, & quòd amissio dignitatis, de qua ibi. fit depositio. Addit tamen verba quædam quæ nimium restringunt pœnam huius delicti, videlicet si in conscientia populi deuenerit: quòd ego intelligo, id est hoc testibus probatum fuerit, satis enim in notitiam populi venit delictum quod testibus comprobatur, quasi velit text. mitiori pœna puniendum sacerdotem, quando hoc delictum in occulto reuelatur superiori. Vnde ego conuictum clericum de hoc delicto indistincte deponerem, immò & tempestate hac carceri aliciui per aliquos & nõ paucos annos manciparem. Oportet nanque in his diebus quibus (peccatis nostris id promerentibus) admirabile hoc sacramentum pœnitentiæ, spiritualium omnium infirmitatũ singularis & vnica medicina ab hæreticis impugnari, ac euerti curatur, sacerdotes in hoc delinquẽtes acriter puniri, ne ex eorũ delictis ansa præstetur hæreticis, neúe frigescente charitate ac timore Dei, occasio detur maritis ac patribus vxores ac filias ab hoc sacramẽto retrahendi, & vt rarius ad illud accedant, procurandi. Et eadem depositionis pœna puniẽdum

dum crederem clericum cognoscentem illam quam tenuit in sacramento confirmationis, cum eodem modo sit effecta eius spiritualis filia:& ideo cognatio contracta ex tali sacramento impedit matrimonium,& dirimit contractum, vt in capitulo.j.§.fina. de cogna.spiritu.in.vj.quia tex.in dicto capi.Si quis.indistinctè loquitur de filia spirituali. Fateor tamen *quòd cùm hoc delictum non sit ita graue in oculis hominum,nec in eo adsit inconueniens quod in casu præcedenti descripsimus,in aliis pœnis vltra depositionem iniungendis,mitior poterit esse iudex.* Et *quòd sacerdos cognoscens filiam spiritualem deponatur, notat* Abb.*in.c.fina.de purga.cano. & tenet etiam* Ioan. *de* Ana.*per suprà dicta iura in.c.*Cum *dilectus,de accusa.col.ij.& in.c.Significauit.de adul.col.penul.*Feli.*in cap.At si clerici.in prin.col.fina.de iudi. & ibi etiam hoc sequitur* Decius *col.xxj.versic.*Secundò *limitatur.*Et *sequitur hoc etiam* Ioã.*de* Selua,*in tract. de beneficio,in.iij.parte,in quæst iij.in fin.* Et *aduerte quòd filia dicitur,quæ sit de parrochia eius, vt ponit idem* Decius *ibi allegando* Abb.*vbi suprà.* Et *sequitur etiam* Ioã.*de* Selua,*vbi suprà. Crederem tamen quòd licet vera sit hæc cõclusio doctorũ istorum, quòd si sacerdos cognosceret filiã parrochiæ suæ nullo alio sibi vinculo spirituali coniunctam, quòd non propter hoc esset deponendus.sicut in aliis præcedentibus casibus,cùm esset magna extensio iurium.pœnalium,& est nõ minima disparitas delictorum, quamuis tale facinus committens non leuiter puniendus est.*

An autem eadem pœna punıatur qui cognouit cõmatrem suam: videtur quòd sic per suprà dicta, & quia magis est abstinendũ à cognatione spirituali, quàm carnali: quia à venerabiliori parte procedit, vt notat Abb. *in dicto capi. fina. col. penul. de purga. cano.* Vnde *dicit ipse quòd nunquam legitur ecclesiam* Romanam *dispensasse in cognatione spirituali.* Cùm *enim pœna incestus sit depositio, vt infrà habes in parte incestus, à fortiori erit in hoc casu, & simili, vbi quis cognoscit cognatã spiritualẽ, præcipue quia delicta huiuscemodi etiã in opinione populi grauia iudicantur: & hoc de cõmatre videtur tenere* Feli. *in. d, cap.* At *si clerici. d. col. fin. de iudi. facit etiam in huius opinionis fauorem. l. xiij. titu. ij. partita. iiij. quæ enumerat inter exẽpla incestus, quòd quis coeat cũ commatre sua.*

¶Stupri. CAPVT LXXVII.

STVPRVM *propriè est virginum illicita defloratio, sic enim diffinit text. in capit. lex illa. xxxvj. q. j. licet aliàs stuprum aliquando cõprehendat alia crimina, vt dicit gloss. ibi. in verbo propriè. & gloss. in cap.* Nemo. *xxxij. quest. iiij. in verbo stuprum: & clericus virginem stuprans deponitur, notat* Abb. *in capitu.* At *si clerici. columna. xij. de iudi. allegat text. in capitu.* Si *quis clericus. lxxxj. distin. & in capit. lator. ij. quæstio. vij.* Illi *tamen text. non disponunt in stupro commisso cum virgine, vt ex eis patet: & quòd istud delictum sit depositione dignum placuit eidem* Abb. *in capitu. ij. de adulte. qui etiam credit clericum posse cogi ad dotandam virginem ab*

eo corruptam, & refert etiam idem Abb. ibi Ioan. Andre. referentẽ magistrum suum. qui dicebat quòd in hoc casu cum clericus non possit ducere eam in vxorẽ, deberet corporaliter fustigari. Et quòd pœna stupri in clerico sit depositio, est communis opinio secundùm Paul. Grillandi, in tractatu de pœnis omnifariam coitus, in cap. Septimò vidẽdũ qui etiã sequitur doctrinã Abba. in. c. Vt cler. de vita & honesta. cleri. vbi tenet quòd iudex ecclesiasticus potest imponere pœnam pecuniariam clerico pro arbitrio suo, vltra alias pœnas spirituales, quando illæ non sufficerent, quia illas non timeret, quas si non solueret, luet in corpus, quia non sufficit dotare mulierem stupratam, nam vltra dotẽ tenetur soluere pecuniariam vel corporalem pœnam secundùm eum post Abb. in. c. penul. de adult. Vnũ autem in hoc crimine ego opinor obseruandum, quòd cùm iura Cæsarea grauiori pœnæ subijciant vi corrumpentẽ virginẽ, quàm spontaneè, ac illum sine temporis præfinitione puniat, vt in. § . Si autẽ per vim. insti. de pub. iudi. & in. l. mariti. § . fin. ff. de adul. quòd eodẽ modo iudex ecclesiasticus seuerius punire debebit vi perpetrantẽ tale facinus, vt sic vltra depositionẽ in arctũ monasteriũ vel carcerẽ trudat delinquentẽ. Et pro pleniori declaratione huius capituli operæ preciũ est de aliquibus quæstionibus dubitare. Et primò quòd si clericus de stupro virginis accusatus exciperet & probaret apertè ipsam sponte consensisse, puta si testes iurant eam attraxisse illum ad concubitũ veniendo sæpius ad lectum eius eo repellẽte illam, vel

aliud simile. In *qua questiõe videtur dicendũ quòd nõ obstãte puellæ cõsensu propter stuprũ puniri debeat clericus, & ad præstationem dotis condẽnari, per id quod not.* Ioan. *de* Ana. *d.c.j.de adul.in.j.notabi.vbi post* Doct. *dicit quòd licet virgo nõ sit seducta. sed illa sponte acquieuit, adhuc habet locum dispositio illius tex. quia virgo præsumitur seducta & decepta, per tex. nota. in. d. l. circa fi.* C. *de rapto. virgi. qui dispo- nit quòd pœna eius habeat locũ siue volẽtibus, siue no lentibus virginibus illud facinus perpetretur.* Ex *ratione, quia hoc ipsum velle mulierũ ab insidijs nequis simi hominis, qui meditatur rapinã inducitur: sed salua eius & doctorũ authoritate nõ videtur sua cõclusio procedere saltẽ ex suis fundamẽtis.* Primò *quia ratio eorum nõ concludit,* Virgo *præsumitur seducta & decepta, ergo etiã si ipsa spõte se obtulit, procedat pœna illius tex. quia illa ratio procedit quãdo sumus in dubio: sed quãdo constat de voluntate sine seductione, aliter videretur dicẽdum.* Secunda *non obstat text. in d. l. j. quia non sequitur, pœna cõtra raptores, de qua ibi procedit etiã volẽtibus virginibus. ergo eodẽ modo procedat pœna de qua in. d. c. j. qui text. loquitur per verbã seduxerit, quod debet aliquid operari.* Facit *etiã quòd tex. in. c. ij. co. ti. de adul. in quo imponitur pœna committenti stuprũ dicit, virginẽ stupro decepit.* Vnde *videtur in hoc (saluo meliori iudicio) dicendum quòd à pœna stupri criminali imponẽda clerico non excusetur, etiam probata voluntate puellæ: non enim voluntas consocij criminis debet excusare à*

pœna

pœna delicti, quando culpa illius non consistit in sola violentia actus, sed in reprobatione ipsius quantumuis voluntarij, quamuis operari debeat vt non tanquàm violentus stuprator puniatur. Quantum autem ad præstationem dotis videtur dicendum, quòd clericus probata vera voluntate puellæ sine seductione non debeat condemnari: potuit enim puella in hoc sibi præiudicare, vt voluntariè & nõ seducta hoc patiẽdo perderet ius petẽdæ dotis, quod voluit Astensis *in summa, lib. ij. titu. xlvj. in capitu. incipi.* Sequitur *videre de tertio, allegando* Rodonensem, *dum dicit quòd si defloret quis voluntariam non tenetur.* Ad *cuius etiã cõfirmationẽ bene facit sentẽtia* Guillelmi, *quem refert* Floren. *in. ij. partè, tit. v. c. vj. §. j. quòd si quis deflorat virginẽ voluntariã, non tenetur ei satisfacere in foro conscietiæ, quod etiã no.* Siluest. *in verbo luxuria in versi. quintò quæritur,* Et Tabiena, *in verbo restitutio. in. §. xxij. Inci. Quid de eo. & allegat vterq;* Bonauenturã *hoc tenentẽ.* V *nde videtur quòd sicut talis clericus in foro conscietiæ est liber à præstatione dotis ex sentẽtia dictorum doctorũ, sic & eodẽ modo videtur absoluẽdus in foro contẽtioso per iudicẽ ecclesiasticum, quẽ decet semper sequi veritatẽ.* Sed *quamuis ista conclusio possit sustineri, multum debẽt iudices aduertere antè quàm illam ad praxim adducant in isto casu propter difficultatẽ sufficiẽtis probationis, quæ in hoc requirẽda est, vt verè constet virginẽ non seductam, sed voluntariè fuisse defloratam, & facilè possent decipi per stuprantem clericum in probatione vo-*

luntatis. Vnum tamen in hoc videtur esse sine dubio: quòd licet voluntas puellæ liberaret clericũ, hoc esset solùm verũ, quantũ ad ius quod ipsa aliàs haberet, non tamẽ liberaretur ab hoc quòd si pater virginis accusaret clericũ de stupro, debeatur illi æstimatio dãni sibi prouenietis: quia maiori eget pecunia ad dotãdum eam, & etiã iniuriæ quæ sibi illata est: quod firmat Florẽ. vbi suprà sic limitando prædictã conclusionẽ: hoc tamẽ & pater perderet, sic etiã ipse de lenocinio vel consensu cõuinceretur. Ex *quibus etiã inferri potest quòd si de precio stupri conuẽtũ esset cũ virgine vel parẽtibus, quòd tunc sola pretij præstatione liberaretur ab onere dotãdi accusatus ab eo, cũ quo conuentionẽ fecit: dum tamẽ conuẽtio solius filiæ parẽtibus non noceat nec ecõuerso.* Secũdo *quæro, quid si clericus in sui defensionẽ exciperet ac probaret, quòd post corruptionẽ mulier inuenit virum eiusdẽ conditionis & qualitatis ac si esset virgo: & in hoc credo quòd licet possit damnari clericus propter stuprum (nisi conditio mariti processum & pœnam publicam impediret) nihilominus absoluẽdus esset à præstatione dotis, cùm illa in hoc non esset passa damnum.* Si *tamẽ propter stuprum nupsit viro deterioris conditionis, tunc crederẽ arbitrio iudicis esse satisfaciẽdum ei, cùm cõstet eam pati damnum ex inæqualitate mariti, puta si propter hoc virum pauperiorem sortita est, à quo debiliora alimẽta recipit, imò si non pauperiorem, sed ignobiliorẽ virum sortiretur, adhuc crederẽ esse satisfaciendum sibi, quia verè passa est damnum in honore,*

re, qui maiori precio haberi solet quàm diuitiæ. Ter*tiò quæro qualiter iudex arbitrabitur dotis æstimationem in hac materia præstandã? Et in hoc distinguo quòd si pater puellæ pauper est, clericus damnabitur ad integram dotẽ puellæ, in quo cõsiderãda est consuetudo loci, videlicet quantum solet in dotẽ dari puellæ similis conditionis, & defloratæ: considerabuntur etiã facultates clerici condemnandi, vt probatur in dicto. c. j. iuncta glos. fin.* Si verò pater illius diues est, nõ *videtur conueniẽs quòd ex stupro clerici ipse lucretur totam dotẽ filiæ suæ, & sic quòd integrã habeat à clerico: sed quòd clericus soluat arbitrio iudicis illud plus quod pater est consumpturus in maritando filiã eò quòd est deflorata, quia in hoc videtur pati damnum, & quòd videbitur* Iu*dici soluẽdum ratione iniuriæ sibi illatæ, si hoc petierit.* Et *ex prædictis videtur posse inferri, quòd si puella esset parẽtibus orbata & diues, vel si ipsis superstitibus & pauperibus existẽtibus, ipsa aliũde haberet sufficientẽ dotem, quòd tũc clericus nõ teneretur ad totã dotẽ, sed ad illud quod plus est secũ in dotẽ datura propter deflorationem. Quartò quæro, an liberari possit clericus à præstatione dotis si iudici ostẽdat vel probet liberationẽ vel remissionẽ eius factã ab ipsa puella?* In *quo videtur dicendũ quòd sic: quia cũ hoc sit in eius fauorẽ statutũ, põt illi renũtiare, & sic clericũ liberare, si sui iuris est quia patre inuito ad quẽ ptinet filiã dotare hoc clerico nõ suffragabitur.* Debẽt *tamẽ iudices in hoc eẽ cauti vt videãt, ne liberatio illa facta clerico sit à puella me*

la me

la metu aut dolo extorta, vt posset facilè contingere. Item etiam ne sitfacta ab ea vt liberius posset luxuriari non nubendo: quia tunc decens videretur vt etiã ipsa nolente clericus damnaretur ad dotem, & illa per iudicem suaderetur ad matrimonium, & saltem iudex faceret quod possèt. Præterea & quintòlibet etsi rarissimam possibilem tamen, & aliquoties contingentem mouere quæstionẽ, videlicet quid si mulier, vel mulieris pater conqueratur de clerico, quòd ipsam sine violatione pudoris prægnantem effecerit, & petat clericum de stupro puniri, & ad præstationem dotis compelli, cũ necesse sit aduenıente partu virginitatẽ amittere, an clericus possit de stupro damnari, & condemnari ad dotem? Pro cuius quæstionis decisione, si sequamur iura in quibus cauetur quòd delinquens, & faciẽs rem illicitã punitur non solum de actu illicito, sed & de eo quod præter eius intentionem fuit sequutum, vt in. l. j. §. Ex incendio. ff. de incen. rui. naufra. & in. l. Si quis aliquid. §. abortionis. ff. de pœnis, & in. l. quoniã multa. C. ad. l. Iuliã. de vi. publi. & in. l. iij. §. ad iectio. ff. ad. l. Cornel. de sica. & in cap. fi. de homi. in vj. videtur dicendũ quòd iste nõ solũ dãnabitur pœna stupri, sed cõdẽnabitur ad præstationẽ dotis, præcipuè quia debuerat cogitare cùm ad virginẽ accessit, hoc posse contingere, & difficulter posset probare quòd eius intẽtio nõ fuit, quòd virgo corrũperetur, nec quòd eius extraordinaria pollutiõe virgo prægnãs efficeretur, immo potius cõtra ipsum præsumẽdu est, quòd nõ porpter ius temperãtiã, sed propter virginis resistentiam stu-

pri actum non consumauit. Fateor *tamen quòd pœna imponenda in hoc casu propter stuprum cum à principio non fuerit consumatum mitior esse debebit. etiam si mulier violentér oppressa vel seducta probaretur.* Q*uòd autem virgo concipere posśit salua virginitate absque miraculo scribit beatus* Thomas *in quolibeto.vj.arti.xvij.*

¶Incestus. CAPVT. LXXVIII.

INCESTVS *est consanguineorum vel affinium abusus, vt diffinit textus in capitulo lex illa.xxxvj. quæstione prima.* Pœna *huius criminis est quòd clericus deponatur: notat gloss.in capitulo.*Non *debet.xxx.quæstione prima. qui textus loquitur in eo qui cognoscit filiam spirituale, quæ sibi confessa fuit non autem in cognoscente consanguineam.* Et *tenet hoc etiam* Abb.*in capitulo.* At *si clerici.in columna.xij.de* Iudi.*allegando nota.capitu.lator.ij. quæstio.vij.vbi gloss.pri.iuncta textus hoc probat etiam in episcopo.* Si *autem clericus primò fornicatus sit cum aliqua muliere, & postea cum eius consanguinea intra quartum gradum, an puniri debeat pœna incestus videtur quod non, ex eo quod notat in proposito* Ancha.*in consil.cccxij.* V*idetur prima facie.versi.*Itē *aduerte.vbi concludit quòd pœna quæ à iure ciuili imponitur pro incestu, non habet locū pro incestu postea introducto à iure canonico, de quo à iure ciuili cogitatum nō fuit: quia in pœnis prohibetur extensio.ex quo dicebat in terminis* Hippoly.*in sing.cclxij.incip.* Ex *illicito coitu, quòd licet affinitas contrahatur ex*

illicito

illicito coitu: istud est verum, quo ad impediendum matrimonium, secus autem quo ad hoc vt quis puniatur de incestu. Et *refert August. in addi. ad Angel. de malefi. illam sententiam Ancha. valde commendare, quam etiam vltra eos simpliciter sequitur Decius consil. cclxviij. Diuino implorato præsidio. colum. fina. volumine secundo. Contrarium tamen crederē in casu nostro, immò quòd esset deponendus clericus propter hoc genus incestus, maximè si qualitas illius summè grauaret delictum in oculis hominum, puta si cum matre & filia fornicaretur, aut cum duabus sororibus aut consororinis, quia tunc non solùm deponēdus videtur, sed detrusioni siue carceri mancipandus ad tēpus iuxta qualitatem & scandalū delicti.* Nec *obstat doctrina Ancha. in dicto consi. & sequacium: quia contrariam opinionem dicit esse communem idem Decius in consi. clviij. in. j. volu. incip. Diuino implorato, & pro tenui, vbi latius & notabilius examinat dictā doctrinam: & respondet ad fundamenta quæ illi fauent, sequitur opinionem Abb. Signo. & Modernorum contrarium tenentium: & sic quòd pœna iuris ciuilis habebit locum, vbi nuptiæ sunt incestæ de iure canonico.* Et *hæc sentētia mea circa punitionem clerici securius sequēda est in his regnis Castellæ & Legionis. vbi expressè per legē eorū dispositū est, quòd si quis fornicatur cū muliere cōsāguinea alterius intra quartū gradū, cū qua prius idē fecerat, cōmittit incestū.* Si *ergo laicus reputatur ꝓpter hoc incestuosus, & punitur vt talis pœnis ciuilibus, quare nō punietur clericus ob id delictum*

lictum pœnis canonicis? quia licet lex regia siue municipalis nō liget clericū, operabitur tamē semper (meo iudicio) vt Iudex ecclesiasticus puniat qualitatē delicti, secūdū quòd illa in laicis qualificauerit, præcipuè in nostro casu, vbi lex ciuilis punit actum à iure canonico intantùm reprobatum, quòd decreuit per illum impediri, & dirimi matrimonium.

¶Adulterij. CAPVT. LXXIX.

ADVLTERII *criminis grauitatē, clericis omnibus sufficiāt ostēdere verba pagani illius* Abimelech *regis ad* Isaac *directa* Gen.xxvj.c. *Dum reprehendens eum quòd vxorem suam sororem esse affirmauerit, dixit.* Potuit *coire quispiam de populo cum vxore tua, & induxeras super nos grande peccatū.* Si *enim in sola lege naturali viuens homo peccatū grande reputauit adulteriū, quale debet esse in occulis christianorū, quos eadem naturalis, scriptura & gratiæ leges quotidie instruunt, maximè sacerdotis, qui tanquam sanctissimæ* Trinitatis *mēsæ pincernæ angelorum panem virgineo ventre compactum quotidie tractant, & intra præcordia recōdunt.* At *si quis magis specificè enormitatē huius criminis intelligere velit, & quomodo sit de grauioribus peccatis quæ in proximū committitur, videat* Dionysium Cartus. *in opusculo de conuersione peccatoris. arti. v. vbi hoc ostendit per plura quæ in eo concurrunt.* Clericus *autem adulter depositus ab officio, in monasteriū toto tēpore vitæ suæ detruditur, vt in capitu.* Si *quis clericus. lxxxj. dist. quod est concilium* Aurelianense:

&

& quòd propter adulteriũ clericus deponatur, voluit glo. in. c. lator. ij. quæst. vij. in. glo. j. quã ibi sequitur Archi. & Hostien. allegãdo. d. c. Si quis. in sua summa tit. de adul. §. quæ pœna sit imponẽda. Idẽ tenent etiã Ioã. de Ana. in rub. & in capi. Significauit. de adulte. Abb. & Moderni in capi. Vt clericorum. de vita & honesta. clerico. & in cap. Peruenit. de adul. Et hanc opinionẽ tenẽt Ioan. And. & Ioan. de Imo. in dict. cap. Vt clericorum. vt refert Ana. in. d. cap. Significasti. & est cõmunis opinio. Vide tamen Paul. Grillandi in tracta. de pœnis omnifariam coitus, incip. Sexto declarãda. in vbi prima & secunda col. nititur sustinere cõtrarium, videlicet quòd clericus hodie propter simplex adulterium non debet deponi, & respondet ad fundamenta cõtraria, & tandem in col. iij. dicit quòd nihilominus in consulendo & iudicando tutius est tenere aliã opinionẽ, quæ est communis, & dicit hoc notandũ contra presbyteros incontinentes, qui alienas vxores sollicitant sæpius & accedunt libenter ad earum concubitum. Incurrit etiã clericus de adulterio damnatus aliã pœnã, nam ex tali sententia infamis efficitur, vt not. Abb. in cap. At si clerici. §. de adulterijs. in col. v. versic. Sed circa de iudi. Et in. c. Cũ. t. de re iudi. col. iiij. per tex. in. c. Infames. vj. quæst. j. & in. l. j. & ij. ff. de his qui no. infa. sicut etiã efficitur infamis admnatus de alijs criminibus publicis. Est tamen in hoc aduertẽdũ, quòd licet episcopus nõ possit directò restituere aliquẽ ad famam, vt concludit Abb. in. d. c. Cũ. t. in col. iij. in hoc casu tamẽ adulterij, cũ liceat sibi dispẽsare, vt in

*vt in.d.§.de adulterijs.restituendo clericum damnatum de adulterio contra sententiam suam, tunc restitutio famæ venit per quandã consequentiã, potest indirectè, quod principaliter nõ posset.ita notat.Ab.ibi in.d.col.v.& dicit ibi casum sing.ad hoc secundu illũ intellectũ.*Et *nota secundũ* Paul.Grillãdi,*vbi suprà quòd licet de iure ciuili quãdo mulier nupta est impudica & meretrix, nõ punitur adulterans cũ ea, tamen de iure canonico nõ euaderet impunitus cũ illa adutlerans.ita dicit in.d.col.iij.*Credere *ẽ tamẽ vltra eũ, quòd tunc clericus ignorans & accedens ad eã tanquã ad meretricẽ nõ puniretur ita acriter, sicut alij adulteri.* Si *tamẽ mulier erat honesta: nõ excusaretur clericus ignorans eã coniugatã quo minus vt adulter puniatur* Q*uãdo autẽ clericus cognouit mulierẽ solutã, quæ ab ipso & cõmuniter reputatur vxorata, tunc enim vt adulterũ pœna iuris cõmunis puniendum esse, placuit* Ioan.*de* Ana.*in cap.* Nonnul'is.*fi.col.de* Iud*æis.referendo fratrem* Vbertũ *qui fuit eiusdem sententiæ: licet alij aliter senserint secundũ eum, per quem etiam vide quid in casu contrario quando clericus cognouit vxoratam, quæ credebatur soluta.* V*num preterea aduertendum sentio in hoc proposito, quòd licet in his* Regnis C*astellæ &* L*egionis lege regia sancitũ sit, quòd marito nõ accusante vxorem, nullus possit eã accusare de adulterio,*I*udex tamen ecclesiasticus poterit punire clericum in hoc delinquentem: nec reus valebit opponere quòd maritus non accuset .* Non *enim potuit lex illa regia ecclesiasticos iudices impedire, ne ad*

K emen-

emendam suorũ clericorũ procederet. Aliter enim clerici omnes incontinẽtes libidinẽ suã potius cũ nuptis, quàm cũ solutis mulieribus explerẽt, quũ securius ac impunè id agere cognoscerent: & ita ego iam aliàs practicaui dũ vicariũ agerẽ generalẽ episcopi Salamantini: & licet ob id appellatũ fuerit, obtinui tandẽ corã superiore. Veruntamẽ in hoc magna debet adhiberi cautela: nã si adulteriũ clerici adèo est notoriũ, maritiq; psona ita vilis, quòd præsumi poßit ipsum scire & paruipẽdere. tunc iudex ecclesiasticus poterit publicè & liberè de adulterio tractare, & pœnã imponere, Si verò delictũ non est publicum, aut marito ignotũ esse creditur, periculumq; exinde timeri poßit vxori: tunc consulerẽ clericũ de hoc delicto conuictũ vel confeßum camerario processu, & familiari disciplina corrigẽdum relegandũq; sine expreßione causæ in sentẽtia. Quãdo verò correctio sic secretè facta fuerit, & relegatio generalis: hortor omnes Metropolitanos iudices, vt ab inferioribus secretè causam requirant, ne ex hoc delictũ in publicũ veniat, sufficiat illis, quòd iudex inferior iustè processerit: licet propter secreti cautelã aliquas iuris solẽnitates prætermiserit. Aliter enim si omnia strictè requirãt, nihil aliud efficiẽt, nisi iudices ipsos inferiores cogere ad dißimulandum, vel propalandum adulteria similia, ipsosq; adulteros reddent insolentiores, cùm intellexerint quòd iudices sui immediati illos punire recusant, ꝑpter exactam rationem quam ab ipsis requirunt sui superiores. Marito autem clericum adulterum accusante,

tus

tunc seuerius procedendum est: tantoq; acrius in alijs pœnis carceris & detrusionis vltra depositionem puniendus est clericus, quãto honorabilior est persona mariti, aut diuturnius est adulterij peccatũ, maiusue exinde subortũ scandalũ, præcipuè si cõtigerit quòd adultera fuit per Iudicẽ *secularẽ tradita marito, & ab eodẽ occisa.* Credere *insuper in hac materia (meliori semper iudicio saluo) quòd maritus põt accusare clericum corã* Iudice *ecclesiastico licet vxorẽ coram seculari nõ accuset: nec poterit clericus in hoc aliqua exceptione se tueri, cùm iura canonica adulterij pœnam imponentia nullam habeant considerationem, nec requirant quòd vxor pariformiter accusetur.* Generaliter *autẽ in hoc crimine cõsiderent ecclesiastici* Iudices *ne nimis diligẽter de adulterijs occultis inquirãt, propter mulierum periculũ, virorum infamiã, & clericorum fragilitatẽ, quæ tantò multoties ad hoc flagitium illos impellit, quantò secretius illud posse perpetrare confidũt.* Sed *vigilantes super gregem suum similia potius præseruare conentur (cohabitationẽ & conuersationem clericorum & nuptarum euitandò) quam vsq; ad vnguẽ inuenire & castigare satagant.* In *qua quidem adulteriorũ prudenti præseruatiõe, & cauta correctione ecclesiasticos omnes* Iudices *deprecor ac obtestor, vt desides, non sint per durissimum illud iudicium quod illis qui præsunt scriptura sancta minatur, ne in eorum incuriam seuerius id corrigant vltore ferro maritorum manus, tam grauis iniuriæ acerbitate commotæ, vt sæpius id euenisse perpendimus,*

mus: & anno superiori millesimo quingentesimo trigesimoseptimo pluribus notum fuit accidisse. Nā in tribus locis de Villanubla, videlicet, & de Cigunuela, ac de Laguna, quæ non longè distant ab oppido Vallisoleti, vbi tunc Augustæ curia residebat in octo ferè mēsium spacio, filius viduæ cuiusdam. & duo mariti in tres sacerdotes sæuierunt de inimicis membris se vindicantes, ob iniuriam in matris & vxorum personas susceptam, non sine plurimorum laicorum applausu: & quorundam forsam magistratuum ciuilium neglectu ob inhonestam sacerdotum vitam, & superiorum desidiam: quod hic scribere libuit, quia id bene noui, vt qui processus desuper confectos vidi, non alio animo, nisi vt hoc ad clericorum timorem, & superiorum hortatum perpetuæ memoriæ tradere possem.

¶ Ac nefandi criminis rei.

CAPVT. LXXX.

QVIA *secundum diuum Augustinum in. iij. libro confessionum, flagitia quæ sunt contra naturā vbiq; ac semper detestanda atq; puniēda sunt, qualia sodomitarum fuerant. Quæ si omnes gentes facerent, eodem criminis reatu diuina lege tenerētur: quæ non sic fecit homines, vt se illo vterentur modo. Violatur quippe ipsa societas, quæ cum* Deo *nobis esse debet, cum eadem natura cuius ille auctor est libidinis peruersitate polluitur.* Vnde *meritò tale crimen committenti pœna statuta est, quod deponatur: ac in monasterium detrudatur, vt in capit.* Clerici. *de excessibus prælatorum.* Huius *tamen detestan-*

testandi criminis maior esse deberet pœna, cum ob illud etiam infantibus ac mulieribus subuersarum ciuitatum omnipotens Deus *parcere noluit*. In *his maximè regnis vbi etiam à facinorosis aliàs hominibus solet (vti decet & tale scelus promeretur) abhorreri, vbi etiam leges patriæ grauius mortis genus, quàm ius commune delinquentibus infligunt*. Nec *enim minus promeritus est, vt post depositionem curiæ traderetur qui* Deum *ipsum ac naturam offendit tali facinore, quàm qui sola motus auaritia & non in* Rom. *pontifi. contemptum. neque in fidei seu morum perniciem* A*postolicas audet literas deprauare.* Sed *cum sic placuerit canonum conditoribus, soli ecclesiastici iudices tales post depositionem perpetuis carceribus obscurisq; includere, in quibus nisi eos liberet fuga, miserrimam & mortem ipsam exoptantē vitā agunt.*

¶Sacrilegi. CAPVT. LXXXI.

SACRILEGIVM *est iuxta meliorem diffinitionem* Doctorum. *sacræ rei violatio, vel eiusdem vsurpatio: quod nempe delictum cùm & in ipsis laicis detestabile sit, & ad puniendum illud iura inuehant in eos: quantò magis puniri debent clerici qui in hoc deliquerint?* Qualis *enim erit laicorum reuerentia in personas siue res sacras, si in illas ipsi clerici (ad illarum cultum electi) irreuerentes sunt?* Hu*ius autem delicti pœna, depositio est, vt placuit* Hostien. *in summa. titu. de accusatio.* §. *Quis sit effectus. versicu.* Et *gratiæ exempli, vbi capitalia crimina, & quæ depositionem inducunt describendo, primū omniū*

posuit sacrilegium. Sed quia hoc se habet multipliciter, deueniēdum est ad eius species Quarum prima est quæ cōmittitur in personā, & hæc quia multipliciter etiam variari potest, non patitur certam doctrinā: oportebit enim Iudicē considerare qualitatem delicti in personam sacram commißi, & sic in delinquentem animaduertere. Secunda species est quando quis accessum habet ad monialem: & quia de hoc particularis mentio facta est suprà, superuacaneum est in hoc aliquid rescribere. Tertia est quando locus sacer violatur, vel illius cœmiterium: & hæc etiam sicut variè se habere potest, ita diuersa erit delinquentis punitio, consideratis his quæ in arbitrarijs consideranda describemus. Quarta verò huius delicti species cōmittitur in auferēdo rem sacram, quæ & habet alia membra. & quia hoc ad materiam furti pertinet, & infrà de hoc aliquid scribimus in suo loco, ideo nihil amplius addere libet.

¶ Vsurarij. CAPVT. LXXXII.

PRAEMISSO *prius quæ sit vsura, & quando committatur, quod latius digeritur in ordinarijs titulis ac tractatibus huius materiæ. Prima se offert pœnarum clerici vsurarij, quòd est infamis ipso iure. hoc dicit probari Panor. ex tex. ibi, in capi. Inter dilectos. in. iij. nota. de exces. præla. Alleg. tex. cum gloß. in. l. improbum fœnus. C. de his qui no. infa. Et in. § . Porrò. iij. q. vij. Idem scripserat Bal. in dict. l. improbum. qui etiam dicit quòd adhuc post restitutionem vsurarum, & peractam pœnitentiā sunt*

infa

infames ad testimōia & dignitates, & hoc precipit mēte teneri. Hinc est *q̄d vsurarius repellitur ab obtinendo beneficio, vt notat glo. in cap.* Praeterea. *de vsu.* & Abb. *in. d. c.* Inter *dilectos. in. ij. col. dispēsat tamē episcopus, vt ibi per eum circa beneficiū, cum illo qui se correxerit.* Subest *etiam vsurarijs clericis alia pœna, videlicet quod ab officio & beneficio suspēduntur, vt statuit tex. in. c. praeterea. de vsu. quoto autem tempore suspēdantur, cùm tex. non aperiat, videtur arbitrio iudicis relictum sed tex. in. c. j. eo. ti. dicit quod si clericus detestandis vsurarū lucris insistat, ecclesiastici officij periculū patiatˀ. ex quibus verbis* Abb. *ibi in vltimo not. colligit, quòd clericus vsurarius debet deponi ab officio ecclesiastico, non tamen meminit. d. c. praeterea. qui suspēsionis tantum pœnam imponit.* Alexan. *insuper in consi. lxxij. in. j. volu. dicit quòd clericus vsurarius venit deponēdus, & nomine* Doctorum *refert, sed allegat iura in. d. c.* Praeterea. & *ca.* Inter *dilectos. quorū nullo id probatur; cui vix parcendum censeo. & si solū* Caesarei *iuris culturae vacauerit.* Hostien. *tamē (qui breuibus verbis plura dubia aliquando decidit; quae tandē moderniores ipsi verborū phaletra ac garrulitate laxarūt) in summa de vsu.* § *. fina. versi.* Alia *à iudice; vnica ferè linea, ordinē dictarum pœnarū scripsit,* Ait *enim,* Vsurarius *clericus ab officio beneficioq; suspēditur, & si nec adhuc desistat degradandus est, vt in dicto ca. j. & . xiiij. quaestio. iiij. capitu.* Canonum. & *cap.* Quoniam. & *cap.* Si quis *oblitus.* Itaq; *si clericus desistat à crimine vsurarū de*

gradationis pœnā euadit, & sic intelligit.d.iura, pro quo etiam refert Gofre. Et *hūc intellectū bene sustinet litera.dicto cap.j.dum dicit, insistat.* Stat *ergo ex præmissis practica pro iudicibus, vt primò à suspensione incipiant contra vsurarium clericum.* Demū *eo se non corrigēte procedatur ad degradationem contra illum.*

¶ A manifestis vsurarijs oblationes recipientes. eosq; ecclesiasticis sepulturis tradentes.

CAPVT LXXXIII.

POENA *in hoc delinquentiū est quòd maneāt suspensi ab executione officij, donec satisfaciāt ad arbitrium episcopi, & restituant quæ receperunt, vt in capi. Quia in omnibus.de vsuris.* Hodie *verò sepelientes manifestos vsurarios scienter. sententiæ excōmunicationis subiacēt ipso facto, à qua nullatenus absoluendi sunt, nisi prius ad arbitrium diœcesani episcopi satisfaciant competenter, vt in cle.j.de sepulturis.* Et *aduerte quòd pœna illius tex. habet locum, etiam si aliquis de mandato prælati sepeliret talem vsurarium secundum* Card. *ibi.in.iij.quæst.* *Quis autem dicatur manifestus vsurarius, vide* Ab. *in.d.c. Quia in omnibus.in fi.post* Ioan. And. *ibi, & glos.in capitu.j.eod.titu.lib.vj.dicit, quòd ille dicitur manifestus, qui est notorius de iure, vt quia fuit conuictus et cōdēnatus de vsuris, vel est notorius notorietate facti, vt quia publicè tenet altare paratū, & mutuat omnibus volentibus capere.* Et *ponit etiā idē* Ab. *alia exempla. & vide* Card. *in.d.cle.j.in.vj.co.xix. quæstio. vbi per vnam ferè col. hoc examinat, vbi inter*

ter

ter alia dicit, quòd si per constitutiones synodales esset inductus aliquis modus ad hoc quòd conuictus secundum illum diceretur manifestus vsurarius, ille modus sufficeret. Ex *quo ego consulerem omnibus episcopis celebrātibus synodum, quòd præmissa matura deliberatione cum iurisperitis in vna suarum constitutionum declararent casus, in quibus quis esset reputādus vsurarius manifestus, tum vt clerici apertius hoc intelligerent & sic has pœnas iuris propter ignorantiam non incurrerent, tum etiam, vt tali declaratione facilius homines ab hoc crimine cohiberent: quod temporibus istis (proh dolor) adeò inualuit, vt neminem ferè iam id committere pudeat.*

¶ Fures. CAPVT LXXXIIII.

FVRTVM *est de maioribus & grauioribus criminibus, vt not.* Abb. *in.c.* Cùm *contingat. col.vj.de fo.cōpe.alle.tex.in.c.* Cùm *non ab homine.de iudi. & in.* §. *Nunc autem xxvj.dis.* Et *ideo clericus in furto captus deponitur, vt in capi.* Presbyter. *lxxxj.dist. qui tex.est ex canonibus* Apostolorum. *& gloss.ibi, in verbo captus intelligit & conuictus per sententiam, confessionem, vel euidentiam rei: & ne aliquibus videatur pœna ista grauis, & tanquā ab* Apostolis *(Zelo illo mirabili quo sanctam Dei ecclesiam fundabāt) statuta, illam etiā innouauit & inflixit* Innocen. *tertius in capi.* Tuæ. *de pœnis, vbi censuit* Clericos *in latrocinijs deprehensos degradatos à suis ordinibus in arctum monasterium debere detrudi.* Hostien. *insuper scripsit, in summa titu. de condi.*

K 5 *fur.*

fur.in.§.fin.clericū de hoc crimine accusatū confessum vel conuictū depom debere,& in monasteriū detrudi, alleg.d.c.Tuæ.& tex.in capi.At si clerici.§.j.de iudi.qui de hoc crimine in specie nihil disponit,alleg. etiā tex.in ca.Cū non ab homine,qui de pœna depositionis meminit.& si de detrusione nihil dicat.Et vide etiā Host.in sum.ti.de accus.§.Quis sit effectus.ver. & gratia exēpli,vbi cōnumerat inter crimina capitalia,& quæ inducūt depositionē,delictum furti.Et quòd pro furto clericus deponatur,not.Io.And.in.d.c. Tuæ,per.d.ca.Cum non ab homine.Hosti.tamē ibi, vt ipse refert ponderat verbum latrocinijs, quia magis deliquit latro quàm fur:& sic videtur velle quòd pœna illius text.non habeat locum in simplici fure, quod Panormi.ibi placet.licet Hostiē.& Ioan.And. non referat,& ponderando idem verbum latrocinijs, dicit quòd ille tex.non habet locum in simplicibus furibus.& sic quòd licet clericus pro furto poßit deponi,quòd forte non fiet detrusio post depositionē: quia latro dicitur qui de die & cum violentia quandoque delinquit.fur autem noctu & sine ea.eundem intellectum dat Hosti.ad dict.cap.Tuæ.vt refert & sequitur Card.de Turrecremata in cap.presbyter.lxxxj. distinct.& sic ille tex.non loquitur de furibus simplicibus,qui non sunt corporaliter puniēdi,sed de maioribus & insignibus latronibus,& Areti in cap.Cum non ab homine.de iudi.col.ix.versicu.Aduerte tamē. dicit quòd tex.in.d.capi. Tuæ. in verbo latrocinijs. potest intelligi de famoso latrone, qui furca suspenditur

tur

tur, vt in.l.Capitalium. § famosos.ff.de pœ. Ego ve-*rò & si ista nominum differētia præter id quod videa tur probari.in l.cum duobus.§.damna.ff.pro soc.* Et *in.l.j.& quod ibi notant* Doct.C.*de po. & in auct.* Vt *nulli* Iudi*.§.fi.colla.ix.* Auctoribus *etiam latinæ linguæ corroborari possit.* Nam vt Calepino *placuit latrones dicuntur, viarum obsessores, & qui publicè, vel per vim furantur. fures verò qui occulta fraude de cipiant, ac nocte furētur, quia tamē secundùm eum ple rumque indifferenter ponuntur, aliter censerem con-siderandum, videlicet potius qualitatem & quantita tem furti, modumq; furandi.* Quis *enim dubitat no-ctu sine violentia grauius posse perpetrari furtum quā in ipso lumine solis. & cum aliqua vi? præcipuè cùm in* Hi*spania nostra iā cōsuetudo inualuerit, quòd pro vno magno furto quis pœna furcæ plectatur.* Nec *enim ex eo quòd pontifex in.d.c.* Tuæ*.post depositio-nem detrusionis pœnam inflixit, sola à latronibus, & non à furibus commissa facinora punire fuit visus. post depositionem namque adsignari debet monaste-rium deposito, vt vbi peccata lugeat, & vlterius illa non cōmittat, vt in.c.* Sacerdos*.lxxxj.dis.* Cū *ergo ni hil nouum statuat, quare pontificis mens ad latrocinia punienda, & non furta adaptari seu interpretari de-bet? præcipuè cum in pontificiis constitutionibus, & in ætate illa* Innocentij*.iij. qua nō sic florebat eloquiū latinæ linguæ, non ita accuratè elegans. & propria vo cabulorum significatio seruari solebat.* Quæ *quidem pœna depositionis & detrusionis istius irroganda est*

cleri-

clerico, qui furtũ admixtũ sacrilegio perpetrauerit. Summè enim offendit clericus qui plus cæteris debet sacra tueri, & reuereri, si illa violet, aut offendat in eis. Si aũt contingat clericũ in obsequio alicuius degẽtem furtũ committere: cùm hoc delictum inter furta grauiora annumerari soleat, adeo quòd Io. fab. scripserit in. §. Alia deinde, insti. de pub. iud. quòd familiaris, vel seruitor & iuuans illũ suspẽditur pro primo furto: tunc iudex ecclesiasticus grauiori pœna punire debet talem clericũ, quàm si extra domũ eius cui inseruit simile furtũ faceret. Quis enim domesticos fures valebit effugere, nisi eos seuerior pœna quàm alios à tãto facinore retrahat? In his insuper Hispaniæ regnis ab ecclesiasticis iudicibus obseruari debere credo ac consulo, quòd sicut per leges regias in locis desertis cõmissa furta grauius puniãtur, sic ipsi clericos talia perpetrantes grauiori corrigant animaduersione. Res enim esset perniciosi exempli ea in clericis non cẽsere grauia, quæ in ipsis laicis pro talibus iudicantur. Aliud prætereà furti genus in sacerdotibus super omnia suadeo iudicibus omnibus ecclesiasticis, vt zelo maximo corrigãt, quoties videlicet cõpertũ habuerint, quòd eorum aliqui in se detinẽt, ac habere inficiãtur bona quæ morientes (maximè peregrini) apud ipsos deposuerũt, vt suis hæredibus, vel aliỹs personis quibus leges illa dari nõ prohibẽt, restituãt. Hoc enim grauissimũ scelus iudicandum est: offenditur enim ipse Deus, violatur defunctorũ voluntas, cui tantũ deferunt etiã ethnicorũ leges, læditur etiã personæ illæ cui deposi-

ta

ta dari debebāt. Datur præterea sæpe morientibus oc casio, vt malint impœnitentes mori, quàm sacerdotibus (quos suspectos habent propter similia) animam cum bonis commendare. Degradationem verò de qua text. in.d.c. Tuæ. meminit; verbalem non actualem debere esse, placuit ibi Ioan. And. Et idem etiam voluit Abb. in.c. At si clerici. de iudi. col. xiij. vers. Ad tertium. Et Aret. in.c. Cū non ab homine. de iudi. col. xj. versi. Ad dit etiam. Est præterea aduertendum circa pœnam hu ius criminis: quòd clericus condemnatus actione furti efficitur infamis, sicut laicus condemnatus in foro seculari: quia quicunq; secundū leges est infamis est etiā infamis secundùm canones, nisi reperiatur oppositum statutum. facit tex. in ca. infames. vj. q. j. & in. §. Hic colligitur. ij. quæst. iij. Et tenet hanc generalem conclu sionem Feli. in. c. Qualiter. el. ij. §. Ad corrigendos. in. v. col. de accusa. Nota temē quòd si reperiretur clericus condemnatus ad restitutionem rei furto subtra ctæ, quòd per hoc non fieret infamis: quia potest intelli gi quod fuit actum conditione furtiua, quæ non infamat, & non actione furti. Et hoc tenet Ana. in di. ca. Qualiter. vbi illud refert Feli. in dict. §. Ad corrigen dos. in col. iij. licet ipsi non scribant hoc in clericis. Sed ego credo eandem sententiam esse tenendam in eis.

¶ Simoniaci.

CAPVT. LXXXV.

PRAEMISSA diffinitione simoniæ quā latius examinat Ioan. de Ana. in rub. eiusdem tit. in. j. col. delictum istud computatur inter grauiora crimi-

crimina, ut est tex. in ca. fi. de purga. cano. de quo quidem terribilia verba Paschalis papa descripsit in cap. fi. j. q. vij. videlicet quod omnia etiã crimina ad cõparatione simoniacæ hæresis quasi pro nihilo reputãtur: ideo propter eius grauitatẽ aliqua specialia statuuntur in iure, nam in eo proceditur per sola signa: & in eius odium admittuntur præsumptiones, ut notat Abba. ex tex. ibi in. ca. Sicut. de simonia. Itẽ admittuntur ad accusandũ simoniacum serui, meretrices, & criminosi, ut in ca. Tanta. eo. tit. de quo latius in. c. Per tuas el. j. eo. tit. & per Abb. & Docto. ibi. Vnde in eo delinquens perpetuo deponitur ab officio & beneficio, ut in c. De hoc. de simon. & in. c. Cũ super. de confes. Si tamen crimen est occultũ, non deponitur, & si ipsi iudici constet sed pœnitentiã secretã debet iniungere, ut in. c. Ex tuæ. de simo. In correctione tamen & punitione huius criminis non potest dari certa doctrina sed secundũm qualitatẽ simoniæ aliter & aliter punitur. Quia aliquãdo imponitur pœna excõmunicationis, aliquãdo detrusionis in monasteriũ, aliquando spoliationis, omniũ bonorũ, aliquãdo depositiõis, aliquãdo est pœna centum aureorũ & infamiæ, ut probat tex. & gl. in. d. l. j. ff. ad. l. Iuliã. de ambitu. Aliquando imponitur pœna quadrupli, & deportatiõis, ut patet in. d. l. j. C. ad l. iul. de ambitu. Ideo vide Hosti. in summa eiusdẽ tit. in. §. qua pœna feriatur, per totũ. Et vide præp. in. c. Presbyter. j. quæ. j. in col. fi. versi. in gl. vbi etiã refert varias pœnas de iure canonico, quẽ etiã vide notabiliter distinguentẽ, videlicet an simonia cõmittatur in or

dine, vel in beneficio, & in vtroq; an passiuè, vel actiuè, & varias etiã pœnas describentem in. c. Statuimus j. q. j. col. j. & . ij. Item nota quòd simonia commissa in ordine suscepto non solùm non dat executionem illius ordinis, sed etiam impedit executionem omnium aliorum, notat Innoc. *in. c.* Per. *tuas. & in. c.* Tanta *eo. ti.* Archi. *in. c.* Ordinationes. j. *quæst. j. vbi vide* Præpo. *qui refert & sequitur eosdem in principio, qui ponit vnum casum in quo fallit ista cõclusio: licet ille casus non est propriè casus fallentiæ, quia in eo simonia non fuit commissa in ordine, sed in consecutiuo ad ordinẽ, vt ibi per eum.* Et *ipsam principalem conclusi. sequitur simpliciter in capitu.* Statuimus. *ea. cau. & quæstio. in columna prima.* Hodie *tamen per constitutiones modernorum* Pontificum *descriptas in supplemento, in verbo simonia. in fine.* Simoniacus *est priuatus ipso iure beneficio, vt dicit* Feli. *in capitu. in nostra. in. ij. corrollario. in fin. de rescriptis. & idem notat ipse in capitu. ij. de rescript. columna quarta, referendo ad hoc consi.* Ancha. Et *vide extrauagantẽ* Pauli. *ij. quæ incipit,* Cum *detestabile (quæ habetur inter extrauagantes communes sub titu. de simo.) vbi imponitur pœna excommunicationis ipso factò, cuius absolutio reseruatur* Papæ: *& quòd in beneficijs nullatenus eis ius quæratur, & teneantur ad restitutionem fructuum preter id quod primò innouat omnes pœnas contra simoniacos statutas, & eas incurrere ipso facto decernit.*

¶ Ac periuri. CAPVT. LXXXVI.

Pro

PROPTER *periurium potest quis deponi ab ordine & beneficio, vt est text. in c.* Presbyter *lxxxj. distin. qui dicit. quòd presbyter aut diaconus captus in periurio deponitur. ita notat* Abb. *in cap. Querelã. de iu. iuran. in. ij. no. qui hoc dicit probari in cap.* Cũ *non ab homine. de Iudi. & dicit facere tex. in cap.* Si *quis episcopus. l. distinct.* Et *notat idem* Abb. *in. d. c.* Cũ *non ab homine. in. iiij. no. & quòd propter hoc delictũ, remoueatur quis à beneficio notat idẽ* Abb. *in. c. ij. in. j. no. de rescrip. Quod extende in clerico qui fregit promissionem vallatam interpositione fidei: quia talis eadem pœna punitur: tenet* Io. And *&* Hostien. *in ca. Querelã. ne prælat. vices su.* Abb. *in. d. ca. Querelã de iur. iur. Quos sequitur* Ang. *in summa, in verbo periuriũ. in. §. xj. licet* Archi. Ant. *&* Cardi. *teneant contrarium in locis ibi relatis.* Et *hanc etiã opinionem* Hostien, *&* Abb. *sequitur* Feli. *in. d. ca. querelam, in col. pen. licet contrariam opinionẽ dicat benigniorem.* Eandem *etiam sequitur* Io. *de* Selua *in tracta. de beneficio, in. iij. parte principali, in. q. iij.* Et *aduerte quòd periurus non est priuatus beneficio ipso iure, sed priuandus, vt sentit* Abb. *post alios, in cap. ij. de rescrip. vbi vide* Feli. *in. j. col. qui refert alios idẽ tenentes: & dicit hanc esse communiorem opinionem: licet* Barb. *ibi teneat contrarium, imò quòd statim sit priuatus, cuius fundamenta ipse refert & soluit, & contra eandem communem opinionem tenet idem* Barba. *in. d. c. querelã, quem coniungit cũ aliјs iuribus cõtra* Abb. *ibi. Qui tamen sibi contrarium in rub. de iureiuran.*

ran.in Clemen.in col.v.sequitur communem opinionem prædictam sequendo Card.in.d.cap.Querelam. vbi illam tenet. Et hanc etiam opinionem dicit esse communem Ioan.de Selua,vbi suprà,& vide Petrũ Rebufi.in tract.de pacificis possessoribus,in pagina. xxxvij.columna.ij.vbi dicit quòd licet opinio quòd periurus non est priuatus ipso iure sit communis,tamen opinio contraria potest sustineri in puncto iuris, & respõdet vd aliqua fundamenta contrária,qui plura cumulat in proposito transcribendo ferè dicta per Feli.in dicto capitu.ij.Item nota quòd collatio beneficiũ facta periuro est ipso facto nulla,notat Abb.in dict.capi.querelam.sequitur Angel.in summa,in verbo periurium.§.xij.Contrariam tamen sententiã tenet Cardi.in dicto capi.querelam.qui adheret Feli. ibi,in col.iij.quam etiam conclusionem videtur tandem tenere idem Feli.in cap.ij.in col.iij.de rescriptis. licet prius in colum. præcedenti plura retulerit pro contraria opiniõe,videlicet quòd collatio facta à periuro,vel alias criminoso est nulla. Et vide Ioan.de Selua:vbi suprà:& vide Petrum Rebufi vbi suprà, in pagina.xxxvj. colum.ij.vbi tenet quòd collatio facta periuro est nulla,& refert aliquos doctores ad hoc:quod tamen intelligit,quando quis esset per sententiam condemnatus & declaratus periurus,& postea fieret eidem collatio,& dicit quòd papa nõ dat priuationem,pro periurio,nisi sit periurium iudiciale,allegat regulam Alexan.papæ.vj. in rubri. de signatura gratiæ.

¶ Falsi testimonij rei.

CAPVT LXXXVII.

PRESBYTER *aut diaconus dicens falsum testimoniũ ab officij honore depositus in monasterium detrudatur.ita censuit cõsiliũ* Agathense,*vt* Gratianus *tradit in.c.*Si *episcopus.l.dist.vbi vide præpo.intelligentem illũ tex.quãdo clericus est de hoc crimine directè accusatus & conuictus,vel in iure cõfessus:secus autẽ si nõ cõstat de illo via directa sed incidẽter,videlicet quãdo cõtra clericũ in testẽ productũ pbatur exceptio falsitatis,quia tũc nõ debet deponi,nec etiã ꝑpter hoc infamari,sed tãtũm repelli à testimonio.& vide* Hostien.*in summa,de accusa. in.§.Quis sit effectus.versi.*Et *gratia exẽpli,vbi hoc crimẽ falsi testimonij cõmemorat inter crimina capitalia,quæ inducũt depositionẽ,& hoc pcedit siue in ciuili seu criminali causa clericus dicat falsum testimoniũ secũdũ* Cardi.de Turre *cremata post* Hugo.*in.c.* Presbyter,*diaconi.v q.vj.qui tex.est.§.c.Qui iuxta eiusdẽ causæ & quæstiõis.quod etiã voluit* Archi.*ibi.* Ego *verò in hoc articulo maximè cõsiderandũ censeo qualitatẽ causæ,in qua clericus falsum testimoniũ dixit grauius enim est puniẽdus clericus qui in causa criminali,falsũ testimoniũ dixit,quã qui in ciuili,& in ipsis criminalibus causis grauius si dãnũ fuit subsequutũ ex suo testimonio,quàm si nõ,cõsiderata qualitate dãni vel iniuriæ illius cõtra quẽ deposuit.*In *his prætcrea regnis,quibus ex lege corũ imponi debet testi falsũ depouẽti eadẽ pœna,quæ imponeretur accu-*

sato,

fato si verũ esset delictũ de quo impetitur. Multũ debẽt Iudices ecclesiastici aduertere, quòd grauius quã alibi punire debẽt clericos in hoc delinquẽtes, cùm videãt tã grauiter puniri laicos in similibus, & istud delictũ graue sit in occulis populorũ huius regni. Quãdo autẽ clericus dixit falsum testimoniũ corã iudice seculari verior & communior opinio est quòd nõ possit puniri per eũ, neque principaliter, neque incidẽter, vt voluit Hosti. *cuius opinionẽ tenet* Anto. *post* Inno. & Ioã. And. *in c.* Veri. *de for. compe. vbi vide* Barba. *col. x. cum duabus sequen. &* Ioan. And. *in cap.* At si *clerici. de iudi. & communiter canonistæ in cap.* Dilectus *filius. de pœnis. Et in c. ij. de cri. fal. vbi per* Ana. *post alios. & hãc opinionẽ sequitur* Matth. *de* Affli. *in deci.* Neapolitanis. *deci. ccxxx. inci. fuit p relatorẽ.*

¶ Homicidæ.

CAPVT LXXXVIII.

HOMICIDIVM *quidem inter grauiora & horribiliora crimina computatur, Vt not.* Abb. *in c.* Cùm cõtingat. *in col. vj. de for. competen. per tex. in c.* Quæsitum. *de tempo. ordinan.* Et *in c. inquisitionis. de accusa. & in c.* Miror. *l. distin.* Ideo *clericus homicida deponendus est, vt in capitu.* Cùm non ab hómine, *de iudi. & in c. inquisitionis. in princi. de accusa. Committitur autem homicidium per clericum, facto, præcepto, consilio, lingua siue adhortatione, & in quocunque istorum casuum deponẽdus est. vt not. gl. in c.* Sicut dignum. *de homici. in. §.* Clericos. *in verbo consilium. per iura de quibus ibi.*

quam quidẽ gl. bene not. quia magistra est in materia huius cap. Et *post depositionẽ detrudẽdus in monasterium, vt probatur in. d. c. Cũ non ab homine. iuncto. c.* Tuæ. *de pœnis. & voluit per eadẽ iura* Ioan. de Ana. *in. c. j. penul. col. de patr. qui filios occid. & probat apertè tex. in. d. §.* Clericos *ex quo insuper bene colligitur quòd ista detrusio non debet esse perpetua. nec longi tẽporis, cũ ibi* Roma. *pont. disponẽdo cõtra homicidas illius sancti viri* Thomæ *archiepiscopi cantuarien. iubet clericos delinquẽtes perpetuò depositos recludi in monasteriũ. vsq; ad septẽnium, vel quinquẽnium: verũ tamẽ quòd ille. §.* Clericos *disponit in clericis qui consilio perpetrauerunt homicidium, qui licet eadẽ depositionis pœna puniãtur, qua & occidentes actu si clerici essent: tamẽ nemo dubitat in reclusione non ita diuturna pœna puniẽdum consiliũ præbẽtẽ, sicut verè occidentẽ.* Intellige *tamẽ suprà dicta quãdo iniustè & voluntariè est cõmissum homicidiũ secundùm* Host. *in summa, de homic. §. Qua pœna. versicu.* Et *hoc intelliges.* Itẽ *etiam præter hoc clericus priuandus est beneficio per sentẽtiam, quia homicida nõ est priuatus beneficio ipso iure, vt voluit* Inn. *in. c.* Cum *nostris, de conces. præbẽ. quod sequitur* Bald. *in l.* Cum *fratrem.* C. *de his quib. vt indig.* Philip. Deci. *consil. clxvj. in princip. in. j. volum. consil. inci.* Ego Philippus. Et *hanc opinionem dicit teneri communiter.* Ana. & Felin. *in capitulo* Inquisitionis. *j. columna. de accusa. & eandem etiam opinionem sequitur* Præposi. *in capitu.* Studeat. *l. distinctione. in colum. fin.*

fin. post Gemi. & respondet ad rationes Archi. ibi, & alleg. Ioan. de Imo. in d. capi. Cum nostris. dicentem quod opi. Inno. contra Archi. tenetur communiter. Et *vide etiam* Anto. Corse. *in suis sing. in verbo sententia, cl. ij. vbi dicit quod opinio* Inno. *communiter tenetur, & respondet ad aliqua iura quæ in contrarium videtur vrgere: quamuis* Barba. *in cap.* Cum non ab *homine. de iudi. in col. ij. ad fi. teneat quod committens homicidium est priuatus beneficio ipso facto, per tex. quem dicit ad formalem in capi.* Ex literis. *de exces. præla. iunctis alijs iuribus de quibus per eum.* Credere *rem præterea in ista materia clericum in his casibus excusari à pœna ordinaria homicidij, in quibus laicus homicida excusatur à pœna mortis, quorum viginti & quinque enumerat* Hippoli. *in. l. j. ff. ad leg. Corneliam de sica. à prima colum. vsque ad. xiij. & quadraginta quinque ponit* Iac. Boulen. *in repe. §. famosos. l. capitalium. ff. de pœn. fo. xxxvj. vsq; ad fin.*

¶Venefici. CAPVT. LXXXIX

CLERICVS *qui veneno quicquam occidit, præter id quod in pœnã homicidij de qua suprà incidit, quia verò grauius delinquit quàm simplex homicida dignè post depositionẽ grauiori detrusione & longiori puniendus est.* Plus enim *est veneno hominem necare, quàm gladio, vt in. l. j. C. de male. & mathe.* Vnde dicunt Butri. & Bal. *in l.* Nemo. *C. de summa. trini. & fide catho. quod qui veneno occidit, dicitur proditoriè occidere: quod refert* Ioan. *de* Ana. *in. c. j. j. colũ. de homici.* Et idem dicit

Bald. in l. cum fratrem. de his quib. vt indig. vt refert idem Anan. *in capitu. j. ij. colum. in fin. de sortileg.* Ex *quo dantur aliqua specialia in occidente veneno, quæ nõ militant in homicida simplici, vt ibi per nos.* Et *huius tam execrabilis delicti odio crederem etiam quòd clericus qui venenum emit vt daret alicui, si tamen parauit, & per eum non stetit, eadem pœna puniatur, ac si dedisset, iuxta sententiam* Barto. *per tex. ibi, in. l. j. in fin. ff. ad. l.* Pompe. *de parricid cuius meminit* Ioan. *de* Anan. *in rubric. de patrib. qui fil. occide. circa principium: licet* Barto. *ibi seuerius hoc dicat, & non curet an stet per emptorem veneni, vel nõ quòminus occidat.* Quod *præcipuè magis locum sibi vendicat in his* Hispaniæ *regnis: cum per. l. vij. titul. viij. particu. vij. taliter emens venenum vt homicida puniatur.* Nec *hoc alicui videtur crudele, cùm tanta sit huius facinoris nequitia: sufficit namque hominibus inter tot armorũ genera natis mortẽ ipsam formidare, absque eo quòd in ipso cibo & potu (sine quibus viuere impossibile est) mortis timor misceatur.* Quid *enim miserabilius est, quàm vno eodemq; tempore, cũ spe viuendi, & timore moriẽdi cibũ sumere?* Vnde *vt tantũ scelus ex mentibus hominis euellatur, nulla pœna iniustè potest statui.* In *vna præterea huius delicti specie debẽt iudices seuerius animaduertere, si quãdo forsan cõpertum habuerint clericũ aliquẽ occidisse vel occidere procurasse alterũ veneno in calice propinato: neque arbitretur quispiã hoc tam nefandũ scelus nusquã accidisse. intellexi ego & temporibus istis*

cle

clericũ clerico,& religiosum religioso in calice dum sacra mysteria celebraret miscuisse venenũ, quamuis diuina misericordia, aut debilitate veneni neminem mori cõtigerit. Quis enim in tantũ nefas comittentes nõ inuehatur, qui cũ ipso vitæ æternæ poculo saluberrimo, temporalẽ miscẽt interitum, qui insuper cũ ipso redẽptoris sanguine pretiosissimo quo cunctorum animæ redemptæ sunt, necẽ corporum inuoluũt? Hoc equidem abominabile scelus pœna traditionis curiæ seculari ex noua ecclesiæ aut Rom.*pont.declaratione puniendũ dignissimè censerẽ, vbi de dilectione* Dei, & *proximi mandatũ in quo tota lex pẽdet, infringitur. Et si alicui vnquam iudici citra ecclesiæ declarationem propter criminis enormitatẽ opinio* Anchara. & Abba.*de qua in cap. sequenti latius tractabimus. iusta & sequenda videbitur, in hoc tali facinore potius quàm in aliquo alio locum habere poterit.*

¶Parricidæque. CAPVT XC.

PARRICIDIVM *cõmittẽtes, vel aliàs homicidiũ enorme perpetrãtes, vt si episcopum vel presbyterũ occiderẽt, concludit* Abb.*in cap.* At *si clerici. in princip. de iudi. colum. antepenultim. post* Petrum *de* Anch.*in quadam disputatione sua,& in repeti. regulæ, ea quæsti. xix. q. de regu. iuris,& in consilio. clviij.* Ex *narratis in facto. colum. ij. debere deponi,& tradi statim curiæ seculari, non expectata incorrigibilitate,& tradit etiã* Abb.*in.c.*Cũ *non ab homine. col. j. de iudi.& ibi etiã* Bald.I *dẽ* Abb.*in c. j. in fi. de homi.& in.c.*Nouimus.*de verbo. signifi.*

& Barba.in consi.lxv.col.iij.lib.j.Et Feli.in.c.j. in xvj.col.decōsti.vbi in simili plura adducit.Idē Feli. in.c.Inquisitionis.col.ij.in prin.de accus.& ista opinio videtur habere magnā æquitatē,vt delicta puniātur debita pœna,vt dicit Decius in.d.c.At si clerici.in col. xxiij.versi.Et prædictā.qui dicit vidisse il.ā seruari Florētiæ per vnum cōmissarium.Et vide Florē. in.iij.parte,titulo.xxvij.c.iiij.in col.fin. in fine, qui refert temporubus suis papā Martinum tradidisse curiæ seculari sacerdotē quēdam degradatum,qui interfecerat sacristā sancti Petri,vt rapere posset bona Sacristiæ,qui fuit occisus p Iudicē secularē,quàmuis iurisperiti consuluerunt non esse tradēdum curiæ propter tale delictum.Et ego etiā audiui à fidedigno doctore Parisien.vidisse eum Anno domini. M. D.xxx. episcopum Parisiēsem Frācis̄cum poncher degradasse quendā sacerdotē ad valuas ecclesiæ maioris Parisiensis,& tradidisse eum curiæ seculari,quē susceptū Iudex secularis damnauit,primò ad pœnam abscissionis manus ante ianuā collegij Eduēsis,& demum vt viuus cōbureretur in platea sancti Ioannis Engreua,prout factum fuit ipso vidēte.Quam pœnam passus est, eo quòd occiderat animo deprædādi rectorē cuiusdā oppidi non longè distātis,habitantē in dicto collegio Eduensi,cuius ille famulus fuerat,& vices in parœcia gerebat.Et vide Arnaldū Alber.in.c.Quoniā de hære.li. vj.col.cxxiiij.qui postquàm retulit hanc opinionem, & eius fundamēta per sex col.præcedētes, dicit quòd attenta malignitate modernorum temporū in quibus cleri

clerici, & omne genus hominum procliue est ad malū non esset ponere os in cœlum. seruare istam opinionem in practica, & in hoc cōsuleretur pacifico statui Rei pub. & multi effrenati clerici à malis retraherētur. Et hæc opi. practicata fuit anno domi. M.D.xxxvj. *in mēse* Iulio, *in celebri illa ciuitate* Hispalē si, p Reuerendis simum dominum Cardinalem Archiepiscopū *illius, iudicem à sede* Apostolica *delegatum contra quatuor religiosos monasterij ordinis sancti* Augustini *ipsius ciuitatis, qui diabolica suggestione decepti fratrem* Ioannem de las Casas *in sacra* Theologia *magistrum prouincialem suum occiderunt, qui omnes publicè degradati statim traditi fuerunt curiæ seculari, & furca suspensi, quorum vnus vocabatur frater* Alphonsus de Badaioz, *qui erat prior illius monasterij, alius frater* Rodericus de la Rocha, *& alij duo frater* Andreas de la Cruz, *& frater* Ioannes Piloto, *qui eodem die* (*quia cum magno cordis dolore seipsos accusantes, post damnationis sententiam delictū fuerūt cōfessi publicè*) *è furca depositi cū maximo honore associātibus fratribus omniu ordinū in proprio manastrio sepulti sunt.* Qui autē tāquā iurisperiti fuerūt ad determinationē causæ vocati, & quorū cōsilio sentētia lata fuit, sunt sequētes, Dominus Sebastianus Ramirez episcopus sancti Dominici, in insula Spennola. licētiatus Ioā. Suares de Caruaial nostri iudicij regalis cōsilij vnus, licēciatus Brixenno eiusdē ciuitatis Hispalē. præses licētiatus Ioā. Temmno eiusdē & totius Archiepisco. puisor, licētiatus Pe. Corral illius officia

lis ac generalis vicarius, licentiatus del Corro, & doctor Petrus Diaz *hæreticæ prauitatis inquisitores, & licẽtiatus* Otalora *iudex audiẽtiæ supremæ illius ciuitatis, quam vulgus grados vocat.* Vt aũt *de tenore* Apostolicæ *cõmissionis eidẽ* Archiepiscopo Cardinali *super hoc factæ habeatur notitia, tenor literarum in forma breuis super hoc expeditarũ talis est.* Dilecto *filio nostro* Alfonso Basilicæ *duodecim* Apostolorũ *presbytero* Cardinali Hispalen. *nuncupato* Paulus *papa tertius.* Dilecte *fili noster salutẽ &* Apostolicã *benedict.* Exponi *nobis fecisti, quòd licet aliàs tu certos fratres domus sancti* August. *extra muros* Hispalen. *ordinis fratrũ* Eremitarũ *eiusdẽ sancti, qui diabolica (vt creditur) suggestiõe seducti, nocturno tẽpore eorũ tunc prouincialẽ in lecto requiescentẽ appẽsata cõspiratione laqueo suffocatũ vulneratumq; inhumaniter interfecerãt: quibusdã alijs etiã dicti ordinis fratribus sibi ad id opẽ, auxilium, consiliũ, & fauorẽ præstantibus, ne fugã arriperent carceribus mancipari mandaueris & feceris.* Quia *tamẽ tu in eosdẽ malefactores iuxta priuilegia & indulta* Apostolica *dicto ordini cõcessa nullã iurisdictionẽ habere sciebas, tandem in premissis duxisti supersedendũ, donec nos &* Apostolicam *sedẽ quid super eo fieri oporteret consuleres.* Cõsultationi *itaque tuæ super hoc nobis porrectæ respondentes, circumspectioni tuæ per præsentes committimus & mãdamus, quatenus si & postquam (assistentibus tibi ad hoc duobus dicti ordinis fratribus, quos ad id duxeris eligendos) ex actis de & super*

præ-

præmissis coram te hactenus habitis, vel in posterum habendis, tibi legitimè constiterit ita esse prout superius enarratur (ne si tam horrendum facinus impunitum remaneat, alij ad similia & deteriora perpetranda inuitentur) cōtra dictos fratres malefactores. ac quoscunque alios etiā exemptos, quos tanti facinoris inueneris patratores seu culpabiles iustitia mediāte procedas. Nos enim *tā illos qui ad capiendū & detinendū, inquirendumq; & examinandū dictos malefactores: quā etiā executioni demandandi sententiā contra ipsos desuper legitimè ferendā, vel aliàs quomodolibet in eos præmissorum occasione manus iniecerunt violentas, etiā si ad vltimū supplicium fuerit deueniendū, excōmunicationis sententiā à canone generaliter promulgatam, irregularitatisqué & inhabilitatis, aut alias censuras & pœnas ecclesiasticas minimè incurrisse, neque incurrere, sicqué per quoscunque* Iudices *iudicari, diffiniri & interpretari debere, sublata eis & eorum cuilibet aliter iudicandi diffiniēdi & interpretandi facultate & auctoritate decernimus.* Teq; *& eorū singulos à sentētia, cēsuris & pœnis prædictis, si quas præmissorū occasiōe ex dicta carceratiōe forsan incurristis, apostolica auctoritate tenore præsentium absoluimus.* Volumusq; *vt si locus sic degradationi & traditioni curiæ seculari, vt vel catholicus* Antistes *per te eligendus vnà cum duobus alijs episcopis, aut si eorum copia commodè haberi non poterit, cum vno* Episcopo *& vno* Abbate *ad degradationem huiusmodi procedere valeatis.* Non *obstantibus præmissis, ac de certo*

episc-

episcoporum numero in degradationibus huiusmodi adhibēdo, necnō quibusuis cōstitutionibus & ordinationibus Apostolicis, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis dicto ordini & illius fratribus cōcessis, quibus illorū omniū tenores & formas eisdem præsentibus pro expressis habētes hac vice dūtaxat illis aliàs in suo robore permāsuris harū serie specialiter & expresse derogamus. Cæterisque cōtrarijs quibuscūque. Datū Romæ apud sanctū Petrū sub annulo piscatoris Die. xxj. Octobris. M. D. xxxv. Pōtificatus nostri anno primo. Blosius. Vigore cuius cōmissionis dictus dominus Cardinalis vt seruaret eius seriē assumpsit secū duos prouinciales dicti ordinis, qui vnà cū eo in processu & diffinitiōe causæ assisterēt. Fateor tamē quòd sæpius sum miratus quomodo in prædicta cōmissiōe Apostolica bis cōditionaliter dictū fuerit videlicet, Etiā si ad vltimū suppliciū esset deueniēdū, & iterū si locus sit degradatiōi & traditiōi curiæ seculari: cùm cōditio ista in casu præsenti potius erat iuris quàm facti, & ideo cōsultores Romani pōtificis quorū cōsilio prædictæ literæ emanarūt, melius nosse poterant vel debuerāt, an narratione prædicta existēte vera & probata, prædicti fratres essent post degradationem tradendi curiæ seculari, vel non. Nisi fortè tacitè voluerunt sentire quòd Romanus Pontifex concederet dicto Cardinali potestatem arbitrandi, an attenta probatione & qualitate facinoris, & alijs circunstantijs illi essent tradendi curiæ sæculari, vel non: Non obstante quòd ille casus non esset expressus in iure

re propter quem possit tradi sacerdos curiæ seculari: quamobrem vt quisque valeat super hoc considerare mentem pontificis, libuit prædictam cõmissionem inserere. Contrariam *tamen opinionem sequitur & dicit esse communem* Areti.*in dict.cap.*Cum non ab homine *in col.ix.in fin.qui in duabus col.sequentibus refert fundamenta* Abb.*& respondet ad ea,& eã dicit de iure veriorem* Decius,*vbi suprà:qui etiam refert fundamẽta* Abb.*& quæ ad ea respondet* Aret.*& dicit quòd pro hac opinione plura adducit & si leuiá* Andr.Siculus *ibi.& ponderat pro ea idem* Decius *tripliciter tex.in dict.capi.Cum nõ ab homine.& hanc dicit esse communem opinionem glossarum & Doctorum* Arnall.Alber.*vbi suprà, in fi.d.col.cxxiiij.versi.* N*ihilominus tamẽ,& sic quòd clericus quantũcũque graue delictum commiserit etiam qualificatum, nõ debeat actualiter degradari,& tradi curiæ seculari, nisi sequuta incorrigibilitate, aut in casibus expressis in iure, à qua communi opinione dicit non esse recedendũ in iudicando & consulendo: quem vide per.xvj.col. sequentes, vbi refert plura fundamenta huius communis opinionis:& tandem respondet ad ea quæ adduxerat pro opinione contraria.* M*ihi verò (saluo semper meliori iudicio) videtur quòd si in aliquibus casibus ob immanitatem criminis,& magnum scãdalũ populi inde sequutũ visum fuerit iudicibus delegatis vel ordinarijs sequendam opinionem* Ancha.*&* Abb. *quòd hoc solùm posset habere locum in clericis prima tonsura tantùm, sic enormia homicidia perpetrantibus*

tibus, cum illi non possint sic appellari Christi domini illisq; beneficium (ne per seculare puniantur iudice) magis ab ecclesia, quã à iure diuino concessum videatur. Quorũ numerus vltra mentẽ ecclesiæ tantũ excreuit, & quorũ malitia tanta est, vt grauiora semper ferè audacius & frequentius ab illis, quàm ab alijs perpetrentur. In *cuius meæ opinionis confirmationem possem alia non impertinenter referre, quæ collegit* Hispanus *noster* Ioã. *Lupi, in tractatu de libertate ecclesiastica, in .ij. parte. q. v. quæ tamẽ transcribere nolo. cũ volentibus ea legere facilitas adsit.* In *alijs verò sacri ordinis clericis, sacerdotibus maximè cõmunẽ opinionẽ sequendã censeo, tã & si iustũ iudicarẽ quòd hodie per conciliũ, aut per* Roma. *pontif. aliqui grauissimi excessus annotarẽtur, in quibus clericus etiã sacerdos post degradationẽ traderetur curiæ seculari, vt saltẽ timore pœnæ aliquorũ clericorũ insolẽtia tẽperarẽt.*

¶ Per assasinos alios interfici mandantes.

CAPVT XCI.

ECCLESIASTICA *persona aliquẽ Christianorũ faciens interfici p assasinos, vel mãdẽs vel eos receptãs, vel defendẽs, seu occultãs incurrit ipso facto sententiã excõmunicationis & depositionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio: & beneficia possint alijs liberè per collatores conferri, vt in cap. j. de homi. in. vj.* Et *habet vnũ speciale hoc delictũ, vt probari possit probabilibus argumentis, vt ibi, vbi vide* Philip. *in. xj. not. tenentẽ quòd in isto casu ratione periculi valerent testes recepti lite non con*

test

testata etiã parte absente & non citata: quia text. ibi nõ dicit testibus, sed probabilibus argumẽtis. Itẽ *aliud quòd clericus assassinus potest puniri per secularẽ, sine eo quòd præcedat degradatio, secundũ* Lapum *in dict. ca. j. &* Domi. *ibi, in fine. quia ipso iure videntur degradati, & videtur data vnicuiq; potestas ipsos capiendi: & per ius vidẽtur spoliati omni priuilegio clericali, vt per* Docto. *ibi.* Et *prædictã conclusione* Dominici *refert & sequitur* Barba. *in ca.* At *si clerici. de iudi. in col. xxxij. nu. cxxix.* Refert *etiã* Hippoly. *in practica criminali, in. §. Examinanda. in col. iij.* Et *vide* Ioã. *Lupum in tracta. de libertate ecclesiastica, in. q. ix. vbi dicit quòd datur à iure quædam degradatio quæ habetur loco realis, videlicet in dict. c. j. de homi. vbi clericus delinquens vt suprà, à iure & à concilio. habetur pro realiter degradato, vt possit capi & puniri per secularẽ: de quo vide latius* Arnal. Albe. *in cap.* Quoniam. *de hæreti. lib. vj. in col. cxlvij. versi. viij. & vltimò fallit. cũ. xj. co. seq. qui primò adducit quinque fundamenta contra cõmunem intellectum docto. ad. d. ca. j. qui habet quòd clerici delinquentes in hoc delicto sunt ipso facto degradati, adeò vt* Iudices *seculares possint procedere contra eos, sicut contra laicos.* Et *postea bene corroborat. hanc communem conclusionem, & respondet ad fundamenta in contrarium adducta.* Et *nota vnum quod ipse dicit in proposito, quòd pœna illius tex. non videtur habere locum in interficiente, sed in mandante: & quòd fortè multi in hoc errarent, allegat* Aret. *hoc sic ponderantem in cõsi. clxv.*

incip. Sicut Ioannes dicit. columna. xj. versicu. Tertio allegāt. Aduerte præterea quòd pœna illius tex. in d. cap. j. habet locum contra mandantem. etiam si mors non sit secuta, vt probant apertè verba illius, dum dicit. quamquam mors ex hoc forsitan non sequatur: quod videtur esse speciale in hoc delicto, vt voluit August. in additio. ad Ang. in parte. Et Sempronium Rodulphi, in. iiij. additione: quia aliàs mandatarius non puniretur pœna ordinaria maleficio non secuto: nisi dicamus secundùm eum post Ioan. Andr. in regula, in pœnis. de regu. iur. in. vj. quòd quo ad pœnas de quibus in dict. capi. j. facto mandato delictum est perfectum, & ideo nimirum si puniatur pœna ordinaria ac si delictum esset consummatum: quod etiā videtur sequi Philip. in. d. capi. j. in colum. penulti. in versicu. In glossa. & per prædictum tex. videtur reprobari de iure canonico opinio Dini. & Ang. in. l. Itē apud. §. Si curauerit. ff. de iniur. dum dicunt quòd in assassinamento si do pecuniam alicui vt aliquem occidat, homicidio non sequuto non punitur mandans: quam decisionem refert Augusti. vbi suprà, & dicit eos verum dicere quòd mandans non punitur de homicilio, sed pœna extraordinaria de mandato.

¶ Truncationes membrorum per se facientes, aut faciendas iudicantes.

CAPVT. XCII.

CLERICIS *in sacris ordinibus cōstitutis ex concilio Toletano iudicium sanguinis agitare non licet. Vnde prohibemus ne aut per se trūcationes*

tiones membrorũ faciant, aut indicẽt faciendas: quòd si quis tale quid fecerit, honore priuetur & loco: verba sunt tex. in capi. Clericus. *ne cleri. vel mona.* Vnde *pœna delicti huius est depositio ab officio & beneficio: quia secundùm expositionem* Ioan. Andr. *verbum tex. honore exponitur, id est ordine, & verbum loco, id est, beneficio: & sic vult text. quòd priuetur ordine & beneficio, & per consequens deponatur secundùm* Abb. *ibi, in.* j. *notabi. qui sequitur expositionem* Ioan. Andr. *Et aduerte quòd cùm pœna ista imponatur facienti vel indicanti truncationem membrorum, quòd etiam si membrum debilitaretur facto vel sentẽtia clerici non puniretur ista pœna, quia per id non efficitur irregularis. ita sentit* Abb. *ibi.* I*tem etiã est aliud aduertendum, quòd videtur tex. imponere hanc pœnam clericis per solum iudicium, & sic per solam sententiæ prolationem, sine eo quòd sequatur illius executio.* E*go tamen credo quòd mens conditoris canonis fuit punire clericũ quãdo succedit executio, & sic crederem per solã sententiam non ita acerrimè puniendum.* Q*uod autem dicatur membrum, quia hæc materia in varijs locis late describitur, sufficiat ad illa lectores remittere: quæ quidẽ inter alios copiosius colligit* Corsetus *in repertorio* Abb. *in parte, membrum.*

¶ Duellum alijs sponte offerentes, seu oblatum suscipientes. CAPVT XCIII.

POENA *huius delicti est depositionis, vt in. c.* j. *de cle. pugnan. in duel. quod procedit siue clericus fuerit victor, siue victus: poterit tamen*

M *epi*

episcopus cùm eo dispẽsare, si mors vel mutilatio mẽbri nõ fuerit inde secuta, vt ibi. Et aduerte quòd pœna illius tex. procedit quãdo talis clericus sponte iniuit duellum, secus autem si aliquo facto necessitatis, licet necessitas fuerit euitabilis: quia tunc necessitas alleuiat culpam, & non punietur pœna depositionis: sed mitiori: quia tex. ille requirit actum spontaneum ad incurrendam pœnam depositionis, secundùm Abb. ibi.

¶ Naues ad pugnam gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes. CAPVT XCIIII.

PROPTER *hæc tria delicta deponẽdus est clericus, vt in. c. Quod in dubijs. de pœn.* Aduerte ta*men quòd in defensione bene possunt clerici gubernare naues, & alios ad pugnam defensionis incitare, & in tantum confligere in hostes, quòd eos dimittant, vt placuit* Innocen. *ibi.* Abb. *autem in eo capitu. videtur eius sentẽtiam restringere, videlicet quòd si necessitas non erat ineuitabilis, licet clericus interfit bello causa defensionis: si sequitur mors, vel mutilatio membri ex percussione sua, efficitur irregularis, secus si percussione aliorum.* Ego *tamen crederem quòd* Innocentius *potest simpliciter intelligi, quo ad terminos tex. quem declarat: quia ad hoc vt non patiatur pœnam depositionis de qua ibi, sufficit quòd clericus prætendat defensionem, licet causa non esset ineuitabilis.* Quantùm *verò ad irregularitatem incurrendam seruabitur consideratio* Abb. *nec contradicit sententiæ* Innocen. *quia ipse nihil de irregularitate*

tate disponit iudicio meo.

¶ Violentiæqué illatores CAPUT XCV.

CLERICI *violentiam inferre solẽt aut possunt, in personis, rebus seu beneficijs. Primo casu, quando ab ipsis fuerat vis illata personis citra homicidium, tunc pro qualitate iniuriæ ac damnorum, ac consideratis his quæ in arbitrarijs pœnis consideranda fore infrà trademus, iudicis arbitrio puniri debent. Si quando verò contingat clericos eripere aliquem de manibus familiæ, qui sententia iudicis ducebatur ad mortem, vel aliud corporale suppliciũ, tunc quidem distinguendum est. Nam aut manifestè apparebat illũ condemnatum inique, & tunc videtur nullã imponẽdã pœnã propter hoc, vt sentit.* Alberi. *in l. addictos. C. de episco. audi. per tex. in capitu. Hi qui xiij. quæst. vj. vbi bona glo. & melior in capit.* Reos. *xxiij. quæstio. v. facit quod notat* Archi. *in capitulo. Cum homo. xxiij. questio. v. & vide* Hippoly. *in. l. lege* Cornelia. *ff. ad legem* Corne. *de sica. vbi refert dictam conclusionem* Albe. *& ponit alia per quæ potest corroborari. Si tamen in tali ereptione condemnati clerici scandalum fecerint, vnde deteriora contingant quàm iniusta hominis occisione: tũc bene credere͂ eos puniendos per suum iudicem iuxta scandali & perpetratorum mensuram. Si verò damnatũ iustè eriperent, tunc puniendi sunt. Idem quãdo esset dubium iustè an ne damnaretur, cum præsumere debent clerici pro iudice damnante. In hac autem illicita ereptione aduertere debent multum iudices circa modum eripiendi,*

an cum armis & scandalo id fiat, an etiã ruptis carceribus, vel non: & alia considerare, quæ solent similia leuiora, vel breuiora facere ac delicta in laicis. Aduertẽdum tamẽ est quod si clericus eximit à carceribus captũ pro delicto, tenebitur ad id quod fisco, & priuato debebatur, per id quod notat Bart. in. l. Quoties de exactoribus tribut. lib. x. Faber in. §. Pœnales insti. de actio. Ias. ibi col: xvij. versi. iij. circa prædicta quòd intelligerẽ verũ pro illis debitis pro quibus erat incarceratus, vel recõmendatus, non verò tenebitur omnibus creditoribus: licet obstet generalitas notabilis decisionis Bal. in. d. l. Addictos, dum tenet quòd eximẽs aliquẽ de manibus curiæ, tenetur ac si fideiussisset pro eo in omnẽ casum. Secundo verò casu videlicet quando clerici res inuaserint violenter, tunc si erat res temporalis propria vel aliena, cuius possessio erat apud aliũ constituta, patiuntur pœnã legis si quis in tantã. C. Vnde vi. quæ etiã habet locũ in clericis, vt sentit gloss. in. c. j. de dolo & contu. cui assentitur ibi Abb. in. vj. col. versi. Quo ad tertiũ. quod cõfirmatur ex traditis per Fel. in. c. ecclesia sanctæ Mariæ. de constit. col. xiiij. ver. quæritur primò, videlicet quòd leges Imperatorum & Regum comprehendunt clericos, & melius ex his quæ ibi not in col. xxiij. versic. Sequitur etiam. Tertio autem casu quando in beneficijs faciũt violentiam, tunc qui temeritate propria dignitates, personatus aut alia quæcunq; beneficia ecclesiastica occupare nõ verẽtur, hoc ipso, ius (si quod in dignitatibus vel beneficijs taliter occupatis, vel ad ea competebat

bat) amittunt. Ita disponitur in. c. Eum qui. in fin. de præb. lib. vj. Si verò beneficiũ cui animarũ cura imminet vi occupat clericus, beneficio simili cum cura quod primitus obtinebat, est ipso iure priuatus, vt voluit ibi tex. in prin.

¶ Literas ad alios directas aperientes, & aduersarijs ostendentes. CAPVT XCVI.

APERIENS literas, & aduersario mittentis ostendens incidit in pœnã falsi. ita Bar. in l. Qui testamentũ. ad leg. corn. de fal. ff. per. l. .§. is qui depositã. eo. ti. & sequitur Panor. in. c. Cũ olim. lo. ij. de offi. dele. & Iason in. l. Nõ dubiũ. in col. antepenul. C. de legi. Clericus verò hoc faciẽs incurrit pœnã depositionis. ita scripsit Rom. consil. ccclxv. inci. Quæritur primò, qua pœna. circa fi. hoc solo fundamento motus: quòd de iure Canonico pœna falsi est depositio in clerico, per text. in. c. Ad falsariorum. de ti. fal. sed salua eius auctoritate hoc non videtur verum: quia ille tex. non imponit pœnã depositionis clerico pro qualibet falsitate, sed quando vtitur falsis literis Papæ: non ergo videtur posse illud extendi ad hoc delictum. Vnde crederem clericũ in hoc puniendũ esse arbitrariè, consideratis his quæ in arbitrarijs pœnis considerãda inferius declarabimus. Si verò aliquis aperuit literas vt videret, & alijs non ostendit, tunc non tenetur pœna falsi, sed extraordinariè punietur. ita Bar. & Roma Panor. & Iason vbi suprà. & idẽ Fel. post Imo. in. d. c. Cum olim, qui dicit quòd isto casu pœna est arbitraria. Vnde idem dicendum

est in clerico.

¶ Ecclesiasticos viros vt sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedãt capiẽtes.

CAPVT XCVII.

PERSONAE *ecclesiastica hoc vt fiat procurantes, si fuerint prælati inferiores eo ipso obtentis beneficijs sint priuati. ita disponit tex. in cle. multorũ de pœnis. Intellige tamen quòd per solam capturam factam ad finem quòd quis renunciet, si tamen in effectu non renunciauit, non incurrit capiens istã pœnã. Sic declarat Car. ibi post Zenze. in vj. q & idẽ dicit post Pau. ibi, in. q. x. quando liquido posset probari quòd detẽtio nõ fuit causa quòd captus nõ accederet ad curiã, quia tũc capiẽs nõ incurrit pœnã.*

¶ Incendiarij. CAPVT XCVIII.

INCENDIARIORVM *malitiã pessimã depopulatricẽ ac horridam appellat tex. in. c. pessimam. xxiij. q. viij. & in eo describitur pœna laicis incendiarijs imponenda per ecclesiam, quæ grauis est. Clericis tamen delicti huius pœna infligenda in canonibus scripta non reperitur. forsan enim non sunt arbitrati conditores canonum aliquem clericorum in tantum scelus incursurum, absque vlla sui vtilitate seu voluptate, ac magna aliorũ iactura, ideo erit arbitrio iudicis relinquẽda, iuxta doli ac loci, & damnorum qualitatẽ & quantitatẽ: qui semper etiam in hoc attendere debebit qualiter cuiuscunque regni leges in hoc animaduertant, vt vbi fuerit legum censura grauior, ibi etiam sit pœna seuerior.*

Rap:

¶ Raptorum & ecclesiarum violatorum non satisfacientiũ sepulturis interessentes, eorũmque eleemosynas recipientes, ac de eorũ rapina participãtes. CAP. XCIX.

MANIFESTVS *raptor, vel ecclesiæ violator nisi prius ablata restituat, si potest, vel emẽdandi firmam & plenã securitatẽ fecerit, beneficiũ pœnitẽtiæ ei penitus denegatur. Qui aũt in sanitate, obstinata mẽte nõ pœnituerit vel emẽdauerit, & in morte securitatẽ præstare nequiuerit, solennitas pœnitẽtiæ parũ ei prodesse videtur.* Sed *de peccato cõtrito corde viaticũ non negatur: ita tamẽ quòd nullus clericorũ sepulturis illius intersit, nec eius eleemosynã præsumat recipere. Quòd si aliqui clericorũ vel presbyterorũ contra hoc in vita vel in morte pœnitẽtias dare attẽtauerit, aut sepulturæ eorũ interesse, vel eleemosynas accipere: aut si aliqui eorũ huiusmodi rapinæ participes inuẽti fuerint, patiũtur ordinis sui damnũ irrecuperabiliter. ita disponit tex. in ca. ij. de rapto. & incend.* Et *sic clericus in hoc delinquens debet deponi, & priuari beneficio: vt not.* Abb. *ibi.* In*quãtum autem suprà dicitur quòd damnum ordinis, & sic depositio fit irrecuperabiliter, dicit* Abbas *ibi, post* Ioan. And. *quòd hoc ideo dicitur, ad denotandum quòd episcopus proprius non potest clericum propter hoc depositum restituere, sed requiritur dispensatio* Papæ: *quod etiam notat* Antonius, *licet eum* Abbas *non alleget: in beneficio tamen credit* Abbas *quòd poterit* Episcopus *dispensare, allegat text. in capitu*

*Salonitanæ.lxiij.dist.& bo.tex.in ca.ij.de cle.pug. in duel.vbi episcopus dispensat cũ homicida in beneficio,& adibi dicta se remittit.*Itẽ *aduerte quòd licet raptori vel violatori prædictis qui pœnituerũt in morte,quando non potuerũt satisfacere,denegetur sepultura in ecclesia,cœmiteriũ tamen nõ denegatur, vt per glo.fin.ibi.*Clerici *tamẽ etiã in sepultura cœmiterij non debẽt interesse,vt not.*Abb.*vbi.§. in fin. verbis,quod etiã voluit* Ant.*ibi.*Dũ *aũt suprà dictũ est quòd talibus nõ est danda pœnitẽtia in vita , nec in morte sub pœna suprà dicta.*Intelligãt *tamen sacerdotes quòd possunt admittere dictos raptores seu violatores ad pœnitentiã aliorũ criminum sine metu pœnæ,si ipsi velint de ipsis pœnitentiã agere , vt per gloss.& doct.ibi:quamuis illa ad vitam æternam nõ sit fructuosa,vt per eos ibi.*

¶Sortilegi. CAPVT C.

SORTILEGI (*vt beato* I*sidoro placuit*) *illi sunt,qui sub nomine fictæ religionis per quasdã* (*quas sanctorũ seu* A*postolorũ vocãt sortes*)*diuinationis scientiã proficẽtur,aut quarũcunque scripturarũ inspectione futura promittunt,vt habetur in.c. vno.xxvj.q.j.*Pœna *clerici sortilegi secundũ* Anto.*de but.in.c.*At *si clerici.de indi.est quòd depositus tradatur curiæ seculari,pro quo alleg.tex.in.cap.* Admoneant.*xxvj.q.vij.& sic addit ipse quartũ casum ad glo.in.c.*Ad *abolendam.de hereti.in quo quis statim post depositionẽ traditur curiæ seculari.sed* Abb.*ibi in col.xiij.credit quòd* Ant.*in hoc nõ bene dicat:quia illud*

illud cap. Admoneant, dicit quòd sortilegus debet seculari curiæ tradi, sed quòd debeat degradari si clericus est, & quòd cũ materia sit odiosa & valde exorbitans, debet intellige de degradatione verbali. Vnde Abbas videtur cõcludere quòd pœna huius delicti sit illa de qua in.c. Tuæ. de pœn. Et quòd istud delictũ cõprehẽdatur sub verbis (magnis sceleribus) in.d.c. positis, & sic quòd clericus in hoc delinquẽs verbaliter degradetur, & in monasteriũ detrudatur. & istã opin. Abb. contra Ant. sequitur Aret. in.c. Cum nõ ab homine. col.x. de iudi. versi. addit etiã. Et sequitur etiã Decius in.c. At si clerici. col.xxij. de iudi. versi. Quartus casus. Arnaldus. in repe.c. Quoniã. de hære. in.vj. in col. cxiiij. versi. Quartò fallit. & vide eundẽ Abba. in.c.ij. de sortile. in gl.j. vbi ex ea. & ex tex. colligit vnum valde notãdum, videlicet quòd in pœna imponenda sortilegis, vel eos cõsulentibus, debet animaduertere iudex ad qualitatẽ & quantitatẽ delicti, & ad animum delinquẽtis, & secundum hoc pœnã imponere, quãdoq; acerrimã, quandoq; grauẽ, quandoq; leuem. ex quo videtur quòd nõ potest dari certa regula: cuius opinionẽ sequitur Paul. Grillan. in tract. de sortileg. in.q.xj. in col.ij. versic. Clerici verò. Quem vide in illo tractat. quia per quindecim folia & amplius plura colligit in materia sortilegiorum, quorum aliqua cõcernunt clericos, quæ quidẽ trãscribere nolui. Et vide hodie decretum concilij Lateranen. sub Leone decimo celebrati, in nona sessione, vbi disponitur quòd clerici qui inuẽti fuerint culpabiles in sortilegijs per

inuocationẽ dæmonũ incantationibus, ac diuinationibus, superstitionibus, arbitrio superiorũ infamia notẽtur. Si vero non destiterint, deponãtur, atq; in monasteriũ ad tẽpus arbitrio superiorũ præfiniẽdũ detrudantur, beneficijsq; & officijs ecclesiasticis priuentur.

¶ Consulentesquẽ aruspices, Incantatores, Ariolos, Augures, Sortilegos, ac eos qui artẽ magicã profitentur. CAPVT CI.

PRESBYTER, *diaconus, vel quilibet de ordinibus clericorũ qui fuerit deprehẽsus cõsuluisse prædictos, vel aliquos ipsorũ, ab honore dignitatis suæ suspẽsus monasterij curã excipiat, ibiq; pœnitẽtiæ perpetuæ deditus scelus admissum sacrilegij soluat. Ita sanxit quartũ conciliũ Toletanũ quod refert gratianus in c. si quis episcopus. xxvj. q. v.*

¶ Peccatores qui sibi cõfessi sunt, signis aut verbis prodentes. CAPVT CII.

SICVT *enim mortalibus cũctis immortalẽ illã vitã amãtibus expedit, vt quæ nõ puduit cõmittere scelera, fateri nõ erubescant sacerdotibus, vti veris animarũ medicis, & quibus solis illis mederi cõcessum est. Sic enim summè cernitur necessarium sacerdotibus ipsis reuelatorũ sibi scelerũ, secretũ indicere, vt tantò apertius sua pandãt facinora perpetrãtes, quantò securius illa propalare cognouerint: pauci quidẽ animæ suæ salutẽ (cũ famæ, rerũ ac vitæ dispẽdio) quærerẽt. Hinc est quòd eadẽ cura qua in sacris canonibus confessio peccatorũ fieri præcipitur, reuelari prohibetur, ac vltra prohibitionẽ contrarium faciẽtibus, cõdigna pœna*

pœna conscribitur. Vnde Grego. statuit quòd peccata sibi confessa reuelãs deponatur, & quòd omnibus diebus vitæ suæ peregrinando pergat, vt in. c. Sacerdos. de pœni. dis. vj. Eadem etiam depositionis pœna imposita fuit per concilium generale. & vltra id fuit additum quòd propter hoc depositus in arctum monasterium ad agendã perpetuã pœnitẽtiam detrudatur, vt in capi. Omnis vtriusque. de pœni. & remis. & si timetur de fuga, posset detrudi in strictum carcerem, vt not. ibi Abb. in. ij. col. vij. nota. allegando tex. in capi. vt famæ. de senten. excom. Et nota quòd ad celandum confessionem non solùm tenetur qui illam audiuit, verùm etiam interpres, & ille qui casu illam audiuit, & is cui de licentia confitentis sacerdos reuelauit, & qui fingit se confessorem esse, & qui latenter absconditus confessionẽ audit. Item sacerdos qui dimidiam confessionem audiuit, vel qui alias post auditã confessionem non absoluit, vt not Florenti. referendo Petrum de Palude in tertia parte, titu. xvij. capit. xxij. in. § .j. in fin. & in. § .ij. Vnde crederẽ quòd si aliquis prædictorum, qui clericus esset, reuelaret peccata sic audita, puniẽdus esset prædicta ordinaria pœna: quia omnes illi verè dicuntur audire confessionem, licet interpreti & illi qui casu audit, vel cui de licentia reuelata est confessio, vel qui absconditus audiuit, nõ posset dici quòd verè fuit pœnitens cõfessus. Sufficit enim quòd verum est illos audisse peccata in confessione dicta, & quæ soli Deo in præsentia hominis dicebantur, quàmuis bene verum sit quòd non omnium prædicto

dicto

tibus, cum illi non possint sic appellari Christi domini illisq; beneficium (ne per secularē puniantur iudicē) magis ab ecclesia, quā à iure diuino concessum videatur. Quorū *numerus vltra mentē ecclesiæ tantū excreuit, & quorū malitia tanta est, vt grauiora semper ferè audacius & frequentius ab illis, quàm ab aliis perpetrentur.* In *cuius meæ opinionis confirmationem possem alia non impertinenter referre, quæ collegit* Hispanus *noster* Ioā. Lupi, *in tractatu de libertate ecclesiastica, in. ij. parte. q. v. quæ tamē transcribere nolo. cū volentibus ea legere facilitas adsit.* In *aliis verò sacri ordinis clericis, sacerdotibus maximè cōmunē opinionē sequendā censeo, tā & si iustū iudicarē quòd hodie per conciliū, aut per* Roma. *pontif. aliqui grauissimi excessus annotarētur, in quibus clericus etiā sacerdos post degradationē traderetur curiæ seculari, vt saltē timore pœnæ aliquorū clericorū insolētia tēperaret.*

¶ Per assassinos alios interfici mandantes.
CAPVT XCI.

ECCLESIASTICA *persona aliquē Christianorū faciens interfici p assassinos, vel mādās vel eos receptās, vel defendēs, seu occultās incurrit ipso facto sententiā excōmunicationis & depositionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio: & beneficia possint aliis liberè per collatores conferri, vt in cap. j. de homi. in. vj.* Et *habet vnū speciale hoc delictū, vt probari possit probabilibus argumentis, vt ibi, vbi vide* Philip. *in. xj. not. tenentē quòd in isto casu ratione periculi valerent testes recepti lite non con*

test

testata etiã parte absente & non citata: quia text. ibi nõ dicit testibus, sed probabilibus argumẽtis. Itẽ aliud quòd clericus assaßinus poteſt puniri per ſecularẽ, ſine eo quòd præcedat degradatio, ſecundũ Lapum *in dict. ca. j. &* Domi. *ibi, in fine. quia ipſo iure videntur degradati, & videtur data vnicuiq; poteſtas ipſos capiendi: & per ius vidẽtur ſpoliati omni priuilegio clericali, vt per* Docto. *ibi.* Et *prædictã concluſione* Dominici *refert & ſequitur* Barba. *in ca.* At *ſi clerici. de iudi. in col. xxxij. nu. cxxix.* Refert *etiã* Hippoly. *in practica criminali, in.* § . Examinanda. *in col. iij.* Et *vide* Ioã. Lupum *in tracta. de libertate eccleſiaſtica, in. q. ix. vbi dicit quòd datur à iure quædam degradatio quæ habetur loco realis, videlicet in dict. c. j. de homi. vbi clericus delinquens vt ſuprà, à iure & à concilio. habetur pro realiter degradato, vt poßit capi & puniri per ſecularẽ: de quo vide latius* Arnal. Albe. *in cap.* Quoniam. *de hæreti. lib. vj. in col. cxlvij. verſi. viij. & vltimò fallit. cũ. xj. co. ſeq. qui primò adducit quinque fundamenta contra cõmunem intellectum docto. ad. d. ca. j. qui habet quòd clerici delinquetes in hoc delicto ſunt ipſo facto degradati, adeo vt* Iudices *ſeculares poßint procedere contra eos, ſicut contra Laicos.* Et *poſtea bene corroborat. hanc communem concluſionem, & reſpondet ad fundamenta in contrarium adducta.* Et *nota vnum quod ipſe dicit in propoſito, quòd pœna illius tex. non videtur habere locum in interficiente, ſed in mandante: & quòd fortè multi in hoc errarent, allegat* Aret. *hoc ſic ponderantem in cõſi. clxv. incip.*

incip.Sicut Ioannes dicit.columna.xj.versicu. Tertio allegāt.Aduerte præterea quòd pœna illius tex. in.d. cap.j.habet locum contra mandantem.etiam si mors non sit secuta,vt probant apertè verba illius,dum dicit,quamquam mors ex hoc forsitan non sequatur: quod videtur esse speciale in hoc delicto,vt voluit August.in additio.ad Ang.in parte.Et Sempronium Rodulphi,in.iiij.additione:quia aliàs mandatarius non puniretur pœna ordinaria maleficio non secuto:nisi dicamus secundùm eum post Ioan. Andr.in regula,in pœnis.de regu.iur.in.vj. quòd quo ad pœnas de quibus in dict.capi.j.facto mandato delictum est perfectum,& ideo nimirum si puniatur pœna ordinaria ac si delictum esset consummatum:quod etiā videtur sequi Philip.in.d.capi.j.in colum.penulti.in versicu. In glossa.& per prædictum tex.videtur reprobari de iure canonico opinio Dini,& Ang.in.l.Itē apud.§. Si curauerit.ff.de iniur.dum dicunt quòd in assassinamento si do pecuniam alicui vt aliquem occidat,homicidio non sequuto non punitur mandans:quam decisionem refert Augusti.vbi suprà,& dicit eos verum dicere quòd mandans non punitur de homicilio, sed pœna extraordinaria de mandato.

¶Truncationes membrorum per se facientes,aut faciendas iudicantes.

CAPVT. XCII.

CLERICIS *in sacris ordinibus cōstitutis ex concilio Toletano iudicium sanguinis agitare non licet.Vnde prohibemus ne aut per se trūcationes*

tiones membrorũ faciant, aut iudicẽt faciendas: quòd si quis tale quid fecerit, honore priuetur & loco: verba sunt tex. in capi. Clericus. *ne cleri. vel mona.* Vnde *pœna delicti huius est depositio ab officio & beneficio: quia secundùm expositionem* Ioan. Andr. *verbum tex. honore exponitur, id est ordine, & verbum loco, id est, beneficio: & sic vult text. quòd priuetur ordine & beneficio, & per consequens deponatur secundùm* Abb. *ibi, in. j. notabi. qui sequitur expositionem* Ioan. Andr. Et *aduerte quòd cùm pœna ista imponatur facienti vel iudicanti truncationem membrorum, quòd etiam si membrum debilitaretur facto vel sentẽtia clerici non puniretur ista pœna, quia per id non efficitur irregularis. ita sentit* Abb. *ibi.* Item *etiã est aliud aduertendum, quòd videtur tex. imponere hanc pœnam clericis per solum iudicium, & sic per solam sententiæ prolationem, sine eo quòd sequatur illius executio.* Ego *tamen credo quòd mens conditoris canonis fuit punire clericũ quãdo succedit executio, & sic crederem per solã sententiam non ita acerrimè puniendum.* Quod *autem dicatur membrum, quia hæc materia in varijs locis late describitur, sufficiat ad illa lectores remittere: quæ quidẽ inter alios copiosius colligit* Corsetus *in repertorio* Abb. *in parte, membrum.*

¶ Duellum alijs sponte offerentes, seu oblatum suscipientes. CAPVT XCIII.

POENA *huius delicti est depositionis, vt in. c. j. de cle. pugnan. in duel. quod procedit siue clericus fuerit victor, siue victus: poterit tamen*

episcopus cùm eo dispēsare, si mors vel mutilatio mē bri nō fuerit inde secuta, vt ibi. Et *aduerte quòd pœna illius tex. procedit quādo talis clericus sponte iniuit duellum, secus autem si aliquo facto necessitatis, licet necessitas fuerit euitabilis: quia tunc necessitas alleuiat culpam, & non punietur pœna depositionis: sed mitiori: quia tex. ille requirit actum spontaneum ad incurrendam pœnam depositionis, secundùm* Abb. *ibi.*

¶ Naues ad pugnam gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes. CAPVT XCIIII.

PROPTER *hæc tria delicta deponēdus est clericus, vt in. c.* Quod *in dubijs. de pœn.* Aduerte *tamen quòd in defensione bene possunt clerici gubernare naues, & alios ad pugnam defensionis incitare, & in tantum confligere in hostes, quòd eos dimittant, vt placuit* Innocen. *ibi.* Abb. *autem in eo capitu. videtur eius sentētiam restringere, videlicet quòd si necessitas non erat ineuitabilis, licet clericus intersit bello causa defensionis: si sequitur mors, vel mutilatio membri ex percussione sua, efficitur irregularis, secus si percussione aliorum.* Ego *tamen crederem quòd* Innocentius *potest simpliciter intelligi, quo ad terminos tex. quem declarat: quia ad hoc vt non patiatur pœnam depositionis de qua ibi, sufficit quòd clericus prætendat defensionem, licet causa non esset ineuitabilis.* Quantùm *verò ad irregularitatem incurrendam seruabitur consideratio* Abb. *nec contradicit sententiæ* Innocen. *quia ipse nihil de irregulari*

tate

tate disponit iudicio meo.

¶ Violentiæqué illatores CAPVT XCV.

CLERICI *violentiam inferre solēt aut possunt, in personis, rebus seu beneficijs. Primo casu, quando ab ipsis fuerat vis illata personis citra homicidium, tunc pro qualitate iniuriæ ac damnorum, ac consideratis his quæ in arbitrarijs pœnis consideranda fore infrà trademus, iudicis arbitrio puniri debent. Si quando verò contingat clericos eripere aliquem de manibus familiæ, qui sententia iudicis ducebatur ad mortem, Vel aliud corporale suppliciū, tunc quidem distinguendum est. Nam aut manifestè apparebat illū condemnatum inique, & tunc videtur nullā imponēdā pœnā propter hoc, vt sentit.* Alberi. *in l. ad illictos.* C. *de episco. audi. per tex. in capitu.* Hi qui *xiij. quæst. vj. vbi bona glo. & melior in capit.* Reos. *xxiij. quæstio. v. facit quod notat* Archi. *in capitulo.* Cum *homo. xxiij. quæstio. v. & vide* Hippoly. *in. l. lege* Cornelia. *ff. ad legem* Corne. *de sica. vbi refert dictam conclusionem* Albe. *& ponit alia per quæ potest corroborari.* Si *tamen in tali ereptione condemnati clerici scandalum fecerint, vnde deteriora contingant quàm iniusta hominis occisione: tūc bene crederē eos puniendos per suum iudicem iuxta scandali & perpetratorum mensuram.* Si *verò damnatū iustè eriperent, tunc puniendi sunt.* Idem *quādo esset dubium iustè an ne damnaretur, cum præsumere debent clerici pro iudice damnante.* In *hac autem illicita ereptione aduertere debent multum iudices circa modum eripiendi,*

an cum armis & scandalo id fiat, an etiã ruptis carceribus; vel non: & alia considerare, quæ solent similia leuiora, vel breuiora facere ac delicta in laicis. Aduertẽdum tamẽ est quòd si clericus eximit à carceribus captũ pro delicto, tenebitur ad id quod fisco, & priuato debebatur, per id quod notat Bart. *in. l.* Quoties *de exactoribus tribut. lib. x.* Faber *in.* § . Pœnales *insti. de actio.* Ias. *ibi col. xvij. versi. iij. circa prædicta quòd intelligerẽ verũ pro illis debitis pro quibus erat incarceratus, vel recõmendatus, non verò tenebitur omnibus creditoribus: licet obstet generalitas notabilis decisionis* Bal. *in. d. l.* Addictos, *dum tenet quòd eximẽs aliquẽ de manibus curiæ, tenetur ac si fideiussisset pro eo in omnẽ casum.* Secundo *verò casu videlicet quando clerici res inuaserint violenter, tunc si erat res temporalis propria vel aliena, cuius possessio erat apud aliũ constituta, patiuntur pœnã legis si quis in tantã.* C. Vnde vi. *quæ etiã habet locũ in clericis, vt sentit gloss. in. c. j. de dolo & contu. cui assentitur ibi* Abb. *in. vj. col. versi.* Quo ad tertiũ. *quod cõfirmatur ex traditis per* Fel. *in. c. ecclesia sanctæ* Mariæ. *de constitu. col. xiiij. ver. quæritur primò, videlicet quòd leges* Imperatorum & Regum *comprehendunt clericos, & melius ex his quæ ibi not in. col. xxiij. versic.* Sequitur etiam. Tertio *autem casu quando in beneficijs faciũt violentiam, tunc qui temeritate propria dignitates, personatus aut alia quæcunq; beneficia ecclesiastica occupare nõ verẽtur, hoc ipso, ius (si quod in dignitatibus vel beneficijs taliter occupatis, vel ad ea competebat*

bat) amittunt. Ita disponitur in. c. Eum *qui. in fin. de præb. lib. vj.* Si *verò beneficiũ cui animarũ cura imminet vi occupat clericus, beneficio simili cum cura quod primitus obtinebat, est ipso iure priuatus, vt voluit ibi tex. in prin.*

¶ Literas ad alios directas aperientes, & aduersariis ostendentes. CAPVT XCVI.

APERIENS *literas, & aduersario mittentis ostendens incidit in pœnã falsi. ita* Bar. *in l. Qui testamentũ. ad leg. corn. de fal. ff. per. l. . §. is qui depositã. eo. ti. & sequitur* Panor. *in. c.* Cũ *olim. lo. ij. de offi. dele. &* Iason *in. l.* Nõ *dubiũ. in col. antepenul.* C. *de legi.* Clericus *verò hoc faciẽs incurrit pœnã depositionis. ita scripsit* Rom. *consil. ccclxv. inci.* Quæritur *primò, qua pœna. circa fi. hoc solo fundamento motus: quòd de iure* Canonico *pœna falsi est depositio in clerico, per text. in. c.* Ad *falsariorum. de cri. fal. sed salua eius auctoritate hoc non videtur verum: quia ille tex. non imponit pœnã depositionis clerico pro qualibet falsitate, sed quando vtitur falsis literis* Papæ: *non ergo videtur posse illud extendi ad hoc delictum.* Vnde *crederem clericũ in hoc puniendũ esse arbitrariè, consideratis his quæ in arbitrarijs pœnis considerãda inferius declarabimus.* Si *verò aliquis aperuit literas vt videret, & alijs non ostendit, tunc non tenetur pœna falsi, sed extraordinariè punietur. ita* Bar. *&* Roma Panor. *&* Iason *vbi suprà. & idẽ tenet* Feli. *post* Imo. *in. d. c.* Cum *olim, qui dicit quòd isto casu pœna est arbitraria.* Vnde *idem dicendum*

est in clerico.

¶Ecclesiasticos viros vt sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedãt capiẽtes.

CAPVT XCVII.

PERSONAE *ecclesiasticæ hoc vt fiat procurantes, si fuerint prælati inferiores eo ipso obtentis beneficijs sint priuati. ita disponit tex. in cle. multorũ de pœnis.* Intellige *tamen quòd per solam capturam factam ad finem quòd quis renunciet, si tamen in effectu non renunciauit, non incurrit capiens istã pœnã.* Sic declarat Car. *ibi post Zenze. in vj. q & idẽ dicit post* Pau. *ibi, in. q. x. quando liquido posset probari quòd detẽtio nõ fuit causa quòd captus nõ accederet ad curiã, quia tũc capiẽs nõ incurrit pœnã.*

¶Incendiarij. CAPVT XCVIII.

INCENDIARIORVM *malitiã pessimã depopulatricẽ ac horridam appellat tex. in. c. pessimam. xxiij. q. viij. & in eo describitur pœna laicis incendiarijs imponenda per ecclesiam, quæ grauis est.* Clericis *tamen delicti huius pœna infligenda in canonibus scripta non reperitur. forsan enim non sunt arbitrati conditores canonum aliquem clericorum in tantum scelus incursurum, absque vlla sui vtilitate seu voluptate, ac magna aliorũ iactura, ideo erit arbitrio iudicis relinquẽda, iuxta doli ac loci, & damnorum qualitatẽ & quantitatẽ: qui semper etiam in hoc attendere debebit qualiter cuiuscunque regni leges in hoc animaduertant, vt vbi fuerit legum censura grauior, ibi etiam sit pœna seuerior.*

Rap:

¶ Raptorum & ecclesiarum violatorum non satisfacientiũ sepulturis interessentes, eorũmque eleemosynas recipientes, ac de eorũ rapina participãtes. CAP. XCIX.

MANIFESTVS *raptor, vel ecclesiæ violator nisi prius ablata restituat, si potest, vel emẽdandi firmam & plenã securitatẽ fecerit, beneficiũ pœnitẽtiæ ei penitus denegatur. Qui aũt in sanitate, obstinata mẽ te nõ pœnituerit vel emẽdauerit, & in morte securitatẽ præstare nequiuerit, solennitas pœnitẽtiæ parũ ei prodesse videtur.* Sed de *pecca to cõtrito corde viaticũ non negatur: ita tamẽ quòd nullus clericorũ sepulturis illius intersit, nec eius eleemosynã præsumat recipere. Quòd si aliqui clericorũ vel presbyterorũ contra hoc in vita vel in morte pœnitẽtias dare attẽtauerit, aut sepulturæ eorũ interesse, vel eleemosynas accipere: aut si aliqui eorũ huiusmodi rapinæ participes inuẽti fuerint, patiũtur ordinis sui damnũ irrecuperabiliter. ita disponit tex. in ca. ij. de rapto. & incend.* Et *sic clericus in hoc delinquens debet deponi, & priuari beneficio: vt not.* Abb. *ibi.* In*quãtum autem suprà dicitur quòd damnum ordinis, & sic depositio fit irrecuperabiliter, dicit* Abbas *ibi, post* Ioan. *And. quòd hoc ideo dicitur, ad denotandum quòd episcopus proprius non potest clericum propter hoc depositum restituere, sed requiritur dispensatio* Papæ: *quod etiam notat Antonius, licet eum* Abbas *non alleget: in beneficio tamen credit* Abbas *quòd potest* Episcopus *dispensare, allegat text. in capitu*

*Salonitanæ.lxiij.dist.& bo.tex.in ca.ij.de cle.pug. in duel.vbi episcopus dispensat cũ homicida in beneficio,& adibi dicta se remittit.*Itẽ *aduerte quòd licet raptori vel violatori prædictis qui pœnituerũt in morte,quando non potuerũt satisfacere,denegetur sepultura in ecclesia,cœmiteriũ tamen nõ denegatur, vt per glo.fin.ibi.*Clerici *tamẽ etiã in sepultura cœmiterij non debẽt interesse,vt not.*Abb.*vbi.s. in fin. verbis,quod etiã voluit* Ant.ibi.Dũ *aũt suprà dictũ est quòd talibus nõ est danda pœnitẽtia in vita, nec in morte sub pœna suprà dicta.*Intelligãt *tamen sacerdotes quòd possunt admittere dictos raptores seu violatores ad pœnitentiã aliorũ criminum sine metu pœnæ,si ipsi velint de ipsis pœnitentiã agere, vt per gloss.& doct.ibi:quamuis illa ad vitam æternam nõ sit fructuosa,vt per eos ibi.*

¶Sortilegi. CAPVT C.

SORTILEGI (*vt beato* Isidoro *placuit*) *illi sunt,qui sub nomine fictæ religionis per quasdã (quas sanctorũ seu* Apostolorũ *vocãt sortes) diuinationis scientiã profitẽtur,aut quarũcunque scripturarũ inspectione futura promittunt,vt habetur in.c. vno.xxvj.q.j.*Pœna *clerici sortilegi secundũ* Anto.*de but.in.c.*At *si clerici.de iudi.est quòd depositus tradatur curiæ seculari,pro quo alleg.tex.in.cap.* Admoneant.*xxvj.q.vij.& sic addit ipse quartũ casum ad glo.in.c.*Ad abolendam.*de hæreti.in quo quis statim post depositionẽ traditur curiæ seculari.sed* Abb.*ibi in col.xiij.credit quòd* Ant.*in hoc nõ bene dicat:quia*

illud cap. Admoneant, *dicit quòd sortilegus debet seculari curiæ tradi, sed quòd debeat degradari si clericus est, & quòd cũ materia sit odiosa & valde exorbitans, debet intellige de degradatione verbali*. Vnde Abbas *videtur cõcludere quòd pœna huius delicti sit illa de qua in.c.* Tuæ.*de pœn.* Et *quòd istud delictũ cõprehẽdatur sub verbis (magnis sceleribus) in.d.c. positis, & sic quòd clericus in hoc delinquẽs verbaliter degradetur, & in monasteriũ detrudatur. & istã opin. Abb. contra* Ant. *sequitur* Aret. *in.c.* Cum nõ ab homine. *col.x. de iudi. versi. addit etiã.* Et *sequitur etiã* Decius *in.c.* At si clerici. *col.xxij. de iudi. versi.* Quartus casus. Arnaldus. *in repe.c.* Quoniã *de hære. in.vj. in col.cxiiij. versi.* Quartò fallit. *& vide eundẽ* Abba. *in.c.ij. de sortile. in gl.j. vbi ex ea. & ex tex. colligit vnum valde notãdum, videlicet quòd in pœna imponenda sortilegis, vel eos cõsulentibus, debet animaduertere iudex ad qualitatẽ & quantitatẽ delicti, & ad animum delinquẽtis, & secundùm hoc pœnã imponere, quãdoq; acerrimã, quandoq; grauẽ, quandoq; leuem. ex quo videtur quòd nõ potest dari certa regula: cuius opinionẽ sequitur* Paul. Grillan. *in tract. de sortileg. in.q.xj. in col.ij. versic.* Clerici verò. *Quem vide in illo tractat. quia per quindecim folia & amplius plura colligit in materia sortilegiorum, quorum aliqua cõcernunt clericos, quæ quidẽ trãscribere nolui.* Et *vide hodie decretum concilij* Lateranen. *sub* Leone *decimo celebrati, in nona sessione, vbi disponitur quòd clerici qui inuẽti fuerint culpabiles in sortilegijs per*

inuo

inuocationẽ dæmonũ incantationibus, ac diuinationibus, superstitionibus, arbitrio superiorũ infamia notẽtur. Si vero non destiterint, deponãtur, atq; in monasteriũ ad tẽpus arbitrio superiorũ præfiniẽdũ detrudantur, beneficijsq; & officijs ecclesiasticis priuentur.

¶ Consulentesquè aruspices, Incantatores, Ariolos, Augures, Sortilegos, ac eos qui artẽ magicã profitentur. CAPVT CI.

PRESBYTER, *diaconus, vel quilibet de ordinibus clericorũ qui fuerit deprehẽsus cõsulu isse prædictos, vel aliquos ipsorũ, ab honore dignitatis suæ suspẽsus monasterij curã excipiat, ibiq; pœnitẽtiæ perpetuæ deditus scelus admissum sacrilegij soluat. Ita sanxit quartũ conciliũ Toletanũ quod refert gratianus in c. si quis episcopus. xxvj. q. v.*

¶ Peccatores qui sibi cõfessi sunt, signis aut verbis prodentes. CAPVT CII.

SICVT *enim mortalibus cũctis immortalẽ illã vitã amãtibus expedit, vt quæ nõ puduit cõmittere scelera, fateri nõ erubescant sacerdotibus, vti veris animarũ medicis, & quibus solis illis mederi cõcessum est. Sic enim summè cernitur necessarium sacerdotibus ipsis reuelatorũ sibi scelerũ, secretũ indicere, vt tantò apertius sua pandãt facinora perpetrãtes, quantò securius illa propalare cognouerint: pauci quidẽ animæ suæ salutẽ (cũ famæ, rerũ ac vitæ dispẽdio) quærerẽt. Hinc est quòd eadẽ cura qua in sacris canonibus confessio peccatorũ fieri præcipitur, reuelari prohibetur, ac vltra prohibitionẽ contrarium faciẽtibus, cõdigna pœna*

pœna conscribitur. Vnde Grego. statuit quòd peccata sibi confessa reuelãs deponatur, & quòd omnibus diebus vitæ suæ peregrinando pergat, vt in. c. Sacerdos. de pœni. dis. vj. Eadem etiam depositionis pœna imposita fuit per concilium generale. & vltra id fuit additum quòd propter hoc depositus in arctum monasterium ad agendã perpetuã pœnitẽtiam detrudatur, vt in capi. Omnis vtriusque. de pœni. & remis. & si timetur de fuga, posset detrudi in strictum carcerem, vt not. ibi Abb. in. ij. col. vij. nota. allegando tex. in capi. vt famæ. de senten. excom. Et nota quòd ad celandum confessionem non solùm tenetur qui illam audiuit, verùm etiam interpres, & ille qui casu illam audiuit, & is cui de licentia confitentis sacerdos reuelauit, & qui fingit se confessorem esse, & qui latenter absconditus confessionẽ audit. Item sacerdos qui dimidiam confeßionem audiuit, vel qui alias post auditã confessionem non absoluit, vt not Florenti. referendo Petrum de Palude in tertia parte, titu. xvij. capit. xxij. in. §. j. in fin. & in. §. ij. Vnde crederẽ quòd si aliquis prædictorum, qui clericus esset, reuelaret peccata sic audita, puniẽdus esset prædicta ordinaria pœna: quia omnes illi verè dicuntur audire confeßionem, licet interpreti & illi qui casu audit, vel cui de licentia reuelata est confeßio, vel qui absconditus audiuit, nõ posset dici quòd verè fuit pœnitens cõfessus. Sufficit enim quòd verum est illos audisse peccata in confeßione dicta, & quæ soli Deo in præsentia hominis dicebantur, quàmuis bene verum sit quòd non omnium prædicto

dictorũ par sit culpa vel dolus in reuelãdo, quod operabitur vt in detrusione monasterij vel carceris mitius se habeat iudex cum vno, quàm cum alio. Et *aduerte quòd dicitur sacerdos reuelare confeßionẽ, si diceret quòd talis habet peccata (nominãdo eũ) à quibus ipse nõ potest eũ absoluere, vt not.* Flor. *in.d.§.j. referendo* Petr. *de palud. qui etiã addit quòd idẽ est si sacerdos dicat, ego audiui talẽ (nominãdo etiã eum) in cõfeßione, & non absolui illũ.* Crederem tamen *quòd in his duobus casibus sacerdos non esset puniendus dicta pœna ordinaria: quia non potest verè dici quòd reuelauerit peccata confitẽtis, licet sit verum reuelasse confeßionẽ: & iura in.d. cap.* Sacerdos. *& in ca.* Omnis. *imponunt pœnam reuelanti peccata, non verò reuelãti confeßionẽ. vt patet ex eis: quamuis bene crederem ipsum aliàs bene puniendum iuxta qualitatẽ delicti.* Sacerdoti *verò bonæ famæ, & honestæ vitæ dicẽti se habuisse licentiã pœnitẽtis ad reuelãdum confeßionẽ credi debet, cùm talis actus licẽtiæ secretò fieri soleat, & nullo interueniẽte teste, ad hoc saltẽ vt transferat onus probãdi in asserentẽ sine licẽtia reuelasse. ita placuit* Lap. *in alleg. xiiij. inci.* Quidã *presbyter. in col. ij. qui dicit hoc præsertim procedere, quando tertius accusat sacerdotẽ de reuelatione.* Quando *verò idem qui peccata confessus est, tũc fortè dicit secus esse, quẽ vide declarantem quomodo poßit cõtra sacerdotẽ probari quòd sine licentia reuelauerit confeßionẽ.* Et *vide etiam eundem asserentem post* Hostien. *quòd si sacerdos affirmet se aliter sciuisse illud quàm per cõfeßio-*

ſionem, quòd vt puniatur pœna. d. c. Omnis. oportet vt probetur quòd per confeſſionem illud ſciuerit. & vide Abb. *in. d. c.* Omnis. *in vltima quæſt. vbi referendo* Ho*ſtien. dicit quòd niſi ſacerdos doceat aliunde illud habuiſſe, præſumendum eſt illud habuiſſe in confeſſione non tamen punitur pœna ordinaria illius tex. ſed pœna arbitraria, quia apertè nō conuincitur de delicto.* E*t illud dictum* Hoſtien. *dicit ſingu.* Barba. *in. ij. vol. conſi. lxx. incip.* Sapienter *non fallor. in colum. vij. in princip.* Et *ſic ad euitandam pœnam arbitrariā tenebitur ſacerdos probare quòd aliunde ſciuerit, quod videtur procedere in proprio ſacerdote, vt tex. ibi loquitur, &* Docto. S*i verò confeſſor ſit vigore ſpecialis priuilegij aſſumptus, vel de licentia proprij ſacerdotis, non eſſet præſumptio contra eum, niſi peccatum diceretur commiſſum eo anno quo extraneus ſacerdos inculpatus confeſſionem audiuit.* Sed *in hoc tandem non poteſt dari certa doctrina: hāc enim præſumptionem qualitas peccati, confeſſoris, & pœnitentis augebit aut minuet.*

¶Blaſphemi. CAPVT. CIII.

BLASPHEMIAE *ſcelus tēporibus iſtis ex hoc (vt piè credendum eſt) tot calamitatibus plenis ſatis in vſu eſt. Cùmque hoc malis quā alia crimina ipſum* Deum *creatorem omnium offendat, ac ad illud perpetrandum nullus alliciat carnalis appetitus, nec auaritiæ ſitis vlla cōmoueat, nulla denique inſtiget aſtrorum influentia, mitiori plectitur pœna.* S*æuiunt humanæ leges communes ac regiæ in falſam*

mo

monetam fabricantes, extra regna res vetitas deferentes, inq; latrũculorum aures, consuetudinaria pœna consurgit: mutilantur manibus ac pedibus ob leuiora sæpius homines. Sola *blasphemantium lingua peccat impunè quos* Iudæis *deteriores vocat* Hostien. *in summa, de excess. prælato.* §. Clericus. *quia frustratim decidunt membra illius, qui eos proprio sanguine redemit, cuius corpus saltem* Iudæi *integrum præseruarunt. Qui in lege veteri blasphemabat nomen* Domini. *lapidibus opprimebatur ab vniuerso populo: quæ pœna ab ipso omnipotẽte* Deo *imposita est, quo tempore nondum* Deus *talia ac tanta concesserat hominibus dona.* Nunc *autem quãdo* Deus *homo factus (vt hominibus amissum redderet honorẽ) vitã & sanguinẽ præstitit, blasphemijs passim ab eisdẽ hominibus inhonoratur: nec qui blasphemat pœnã, sed qui reprehendit periculũ subijt. & quod deterius est, audientes qui ad vindictã, seu ad correctionẽ saltẽ moueri deberẽt, pro cacur ad risum.* Iustinianus *ille, & si nõ inter omnes* Christianos *principes sanctior vltimo supplicio blasphemos damnari censuit, pares eos nefandi criminis reis iudicãdo, & iustè quidẽ. Quid enim magis nefariũ, quid enim naturæ ipsi magis aduersũ, quã vt creatura in suũ mueliatur creatorẽ? Quid à brutis ipsis alienius, quorũ nullũ quauis innata feritate vigeat suũ offendit benefactorẽ, nec in offendẽdo solũ se gratũ ostẽdere credit, nisi defendat oportunitate cõcessa, ac mẽbris ferè omnib⁹ sui corpis se debitorẽ fateri conetur. Cũq; lingua id fari natura nõ dederit, eade saltẽ*

benefa

benefactoris pedes lambendo fatetur. O *sæculum in felix: o ætas iam omnino lutea, o homines Christianorũ nomẽ vsurpantes ad maiorẽ in die iudicij cõfusionẽ & in gehenna pœnã.* Insurgit *quisq; vestrũ ac furit si principẽ suũ terrenũ, si dominũ, amicũ, famulũ, si denique seruũ iniuria afficere audit.* Si *creatorẽ ac redẽptorem vestrum, & præsentis vitæ huius, (quæ vobis tam dulcis est, quia futuram timetis amaram) largitorem & auctorẽ, ac futurũ iudicẽ asperrimum blasphemare auditis, obmutescitis? vbi fides? vbi religio? Quid prodest Christiani sanguinis antiqui iactãtia, quæ vobis solũ ad neophitorũ improbatũ seruit cõtẽptũ? dedecus ac infamiæ notã censentis, si quorũ cibis ad tẽpus nutrimini (etiã cũ vitæ iactura) iniuriã linquitis inultam.* Nonne *maiorem ignominiam oporteret iudicare illius per quem estis quicquid estis, blasphemiam patienter audire, ac tepidè reprehendere, & blasphemantium sæpius cœtibus admisceri, ac quò blasphemi conueniant fouore ludos?* O *nobiles (quos sæpius, non parentum virtus, sed rapinæ violentiæ, aliijq; ignobiles actus ad diuitias primùm, ac inde ad nobilitatem euexerunt) qui inimicos amicorũ vsq; ad necem ex lege quadam nobilitatis persæquimini, & inimicos* Dei *& creatoris vestri intra familiam alitis, defenditis, sustinetisq;.* In *quo fiduciam cælestis regni possidendi ponitis, si inimicos vestros, quos* Deus *diligere præcipit, odio habetis, suos autem suum nomen blaspphmantes diligitis?* O *ignaui, ac infelices iudices, qui potestate diuina in terris vtimini, quorum*

ipsi a

iussis ob id cæteri homines natura pares, & meritis sæpius meliores obtemperant, quo negociorum maiori deceret versari sollicitudine, quàm vt diuini nominis blasphemos insequeremini, captos nullo personarũ discrimine, nulla legalis pœnæ dispensatione puniretis? O summa pietas qui solus bonus es, & cuius solius omnia opera bona sunt: non possum nisi cũ Dauid sciscitari, vsquequo domine improperabit inimicus, irritabit aduersarius nomẽ tuũ, ac cũ eo deprecari vt exurgas deus & iudices causam tuã, & memor sis improperiorũ tuorũ, eorũ quæ ab insipientibus fiunt tota die. Maior *quidẽ erit pietas, si tanti criminis perpetratores viuentes paterno affligas amore, vt resipiscant, quã si mortuos eos cruciari iubeas in æternũ, vt loquelam damnatorũ, quã viui fari cœperunt, perpetuo luctu nunquã fari prætermittant, non in tuæ gloriæ diminutionem, sed in suæ potius miseriæ calamitatisq; augmentũ.* His *igitur in demonstrationẽ huius criminis grauitatis, sic prælibatis ad pœnam clericis illud committentibus infligendam veniamus, quæ quidem tantò grauior in eis esse deberet, quantò ab ipsis grauius quàm à laicis in hoc delinquitur, ea potissimùm ratione.* Nam *præter id quod sicut & cæteri hominum manu ipsius* Dei *teneãtur, eius stipendijs, vnigeniti filij sui domini nostri patrimonio particulariter aluntur.* Et *tex. in capitu.* Si *quis per capillũ. xxij. quæstio. j. cõtra clericum statuit in hæc verba.* Si *quis per capillum* Dei *vel caput iurauerit, vel alio modo cõtra* Deũ *blasphemia vsus fuerit, si in aliquo ordine*

eccle

ecclesiastico est, deponatur: cuius canonis antiqui pœnam tanquàm vetustate collapsam cessare censuit Hostien. *in summa de male. in. §. blasphemantes. ver. grauior etiã. & hodie arbitraria pœna censuit puniendũ clericum blasphemantẽ: cuius sententiæ videtur adhærere* Io. And. & Abb. *in cap. ij. de maledi. Cùm autem clericus rebellis fuerit, vel sæpius hoc delictum cõmiserit, tunc degradandũ eum iuxta dispositionẽ dicti canonis scripsit* Hostien. *vbi suprà, ex quo videtur velle quòd solùm data incorrigibilitate vel consuetudine blasphemandi clericum esse deponendum pro isto crimine: cuius in hoc sententiæ adhæsit* Alex. *in consi. lxxij. in. j. volumi. colum. iiij. versicul.* Prætérea. *dum referendo* Hosti. *vbi suprà dicit quòd clericus propter hoc non potest deponi, nisi sæpius sit consuetus: qui plus audet affirmare, quòd non sufficeret probare quòd bis vel ter blasphemauit ad hoc vt dicatur consuetus blasphemare, pro quo allegat Cinum in. l. ij.* C. *de re. credi. & quòd talis consuetudo blasphemandi debet probari per testes non singulares. pro quo refert Cinum.* Ioannes. Andr. Paul. de Elea. & Anto. *in varijs locis.* Panor. *autem in dicto capitul. ij. de male. dicit, quòd ita graue potest esse delictum, quòd fieret depositio. & allegat tex. in dicto capitulo Si quis per capillum & de consuetudine blasphemandi nihil dicit: ex quo videtur tenere quòd quando grauis esset blasphemia, tunc habeat locum pœna canonis antiqui, de quo suprà. Pœnã verò in dicto capitulo. ij. de maledi. descriptam clericos non subire* Hostien. *placuit in sum*

N ma

ma illius tituli. & Ioannes Andreas. & Panor. ibi, in eodem capitulo. ij. licet Alexand. in dicto consi. refe-rat Host. aliter tenere & corruptè, quia oppositum te nuit eius ad quod allegatur ab Alexād. Hodie verò in cōcilio Lateranensi sub Leone decimo celebrato cleri-cis blasphemantibus pœna decreta est sub his verbis. Quicunque Deo palàm seu publicè maledixerit, contu meliosisq́; atque obscœnis verbis dominum nostrum Iesum Christum, vel gloriosam virginem Mariā eius genitricem expressè blasphemauerit, si clericus vel sacerdos fuerit, eo ipso quòd de delicto huiusmodi fuerit conuictus, etiam beneficiorum quæcunque ha-buerit fructibus (applicando vt infrà) vnius an-ni multetur: & hoc sit pro prima vicè, pro secunda verò si ita deliquerit, & conuictus, vt præfertur, fue-rit, si vnicum habuerit beneficium, eo priuetur, si au-tem plura, quòd ordinarius maluerit id amittere co-gatur. Quòd si tertiò eius sceleris arguatur & con-uincatur, dignitatibus & beneficijs omnibus quæcun-que habuerit eo ipso priuatus existat, ad eaq́; vlterius retinenda inhabilis reddatur, eaque liberè impetrari & conferri possint. Distributio verò prædictorum fructuum (vt ex dicto capitulo. Concilij colligi po-test, in alio casu quo etiam amissionem fructuum im-ponit) in fabricas beneficiorum huiusmodi, vel pau-perum eleemosynas facienda est.

¶Apostatæ. CAPVT CIIII.

PRAEMISSO *prius quòd est triplex species Apostasiæ, vt per glos. in. c. j. de apostatis. & ibi*

Inn.

Inno.& per Hosti.in summa eiusdẽ tit.in.§. Quot species scilicet perfidiæ, inobedientiæ, & irregularitatis. Omissa prima specie quia magis videtur pertinere ad materiã hæresis. Pœna clerici apostatæ in secũda specie scilicet inobediẽtiæ est quòd infamis efficitur durãte Apostasia, & à testimonio repellitur & excõmunicatur: vt notat Hosti. vbi suprà, in. §. Qualiter puniatur. p tex. in. c. Si quis à suo. ij. quæ. iij. Et in. c. Si autẽ nol is. xj quæsti. iij. Et si nõ resipuerit, degradatur secũda . ũ. Vide tamẽ Abb. in. d. c. j. vbi aliter distinguit, videlicet quòd si quis non vult obedire papæ seu eius canonibus, credẽdo eũ nõ habere potestatẽ, punitur, vt hæreticus. Si verò hoc facit ex contẽptu, debet deponi: & si fuerit incorrigibilis, traditur curiæ sæculari, & poterit excõmunicari. Si autẽ inobediens est ex aliqua cõcupiscẽtia, tũc mitius punitur. Pœna insuper apostatæ in tertia specie irregularitatis quæ fit multis modis secũdũ Inno. in dict. c. j. post glos. vbi, scilicet quãdo quis recedit ab ordine suo, siue sumptæ religiõis dimittẽdo tõsurã vel coronã, vel accipiẽdo vxorẽ, vel abijciẽdo religiõis vestẽ, vel clericalẽ, redeũdo ad seculũ, est quòd illa durãte repellitur ab accusatiõe & testimonio & est infamis ipso iure, vt in. c. Alieni. ij. q. vij. & in. c. Beatus. ij. q. iiij. secũdùm Hostiẽ. vbi. §. Nec potest ad dignitatẽ eligi, vt in capitu. legi. xvj. quæstio. j. & clericus admonitus si se nõ correxerit, deponẽdus est, vt in capi. Sine ornatu. & in capi. Præcepimus. xxij. quæstio. iij. & in capitu. Sin autem. cum duobus sequenti. xvj. quæstio. iij. secundùm eum ibi.

Item quòd caret priuilegio clericali, vt in cap. j. eod. titu. vbi tex. dicit quòd clerici qui relicto ordine clericali, & habitu suo in apostasia tanquàm laici conuersantur, si in criminibus comprehensi teneantur, non liberantur per censuram ecclesiasticam. Quæ pœnæ procedunt quando constat de Apostasia. si verò de illa fuerint grauiter infamati, deficiente probatiõe cõpellũtur per ecclesiasticã districtionẽ ad se purgandũ, vt in. c. Tuæ. eo. tit. Quando autem clericus non potest induci ad resumendum malè dimissum habitũ, tũc potest incarcerari sub graui custodia; ita quòd solũ sibi vita misera reseruetur, donec à suæ præsumptiõis nequitia resipiscat, vt sunt verba tex. in. c. A nobis. eo. ti.

¶Schismatici. CAPVT CV.

SCHISMATICVS clericus degradatur, & traditur curiæ seculari. ita voluit Bonaguida, què refert Io. And. in. c. Cũ non ab homine. de Iudi. motus per tex. in cap. de liguribus. xxiij. q. v. quod intelligitur de incorrigibili, vt per gl. in. d. c. Cũ non ab homine. de Iudi. quod etiã sequitur ibi Ioã. And. vt refert Abb. in cap. At si clerici. de iudi. col. xiij. & probatur in eo. cap. de liguribus, dum dicit, si contempserit & permanserit, per publicas potestates opprimatur, & ita etiam intelligit Decius in capitulo. At si clerici. in columna. xxij. versic. Quintus casus. de Iudi. dicit tamen Ioan. And. vbi suprà, vt refert Abb. in dicto loco, quòd si esset schisma cõtra ecclesiã Ro. posset procedere dictum illud Bonaguidæ: quia tunc posset includi schisma sub casu hæresis, quod non placet Abb.

indi

indistinctè, ideo ipse distinguit. Aut enim schismaticus credit ecclesiam esse penes alterum tantùm ex pluribus qui se gerunt pro summis pontificibus, & tunc est schisma sine heresi. Aut credit ecclesiam posse consistere penes duos in solidum, & tunc est schisma cum heresi. & hoc ultimo casu posset saluari opinio Ioan. Andre. *Et idem dicit quando plures erigerent capita contra ecclesiam Romanam facientes nouam sectam, & noua statuta: quia tunc etiam est schisma cum heresi. Et istam distinctionem* Abba. *sequitur* Arcti. *in capitul. Cum non ab homine. colum. x. de iudi.*

¶Hæretici. CAPVT. CVI.

PRAEMISSO *prius quis dicatur hereticus, cum non sit præsentis speculatoinis, quia varijs in locis hoc doctores enucleant, præcipuè* Host. *in summa de hereti. §. j. Et Doctor noster* Hispanus Didacus *de villadiego in suo practatu contra hereticam prauitatem, in prima quæstiõe. &* Arnal. Alber. *in repeti.* Rubr. *de hereti. in. vj. fol. j. in prima quæst.* V*na pœnarum qua damnatur clericus hereticus est quòd ipso iure est priuatus beneficio, vt probat text. iuncta gloss. in cap.* Quo *iure. viij. distin. & ibi notat* Præpo. *post* Domini. *& notat* Compostel. *in capitulo* Quod *sicut. de electio. in. colla. xj. dùm dicit quòd crimen heresis ipso facto inducit priuationem. idem etiã notat* Ancha. *in consilio. cclxxxviij incipen.* Vltra *alia solenniter. vt refert* Feli. *in capitu. ij. de rescript. in. iiij. coll. Et notat* Nicolaus *de milis in suo reperto rio, in verbo heretici. ex quo resultat primus effectus*

 quid

quòd non poterit renunciare post cōmissum delictum. Secundus quòd agenti petitorio pro beneficio quod se mel habuit, obstat exceptio quòd sit hæreticus. Notat Abb. referendo Inno. in c. inter dilectos. de excess. præla. prope fi. & prædicta conclusio, videlicet quòd hæreticus sit priuatus ipso iure beneficio fuit potissimum fundamētum dominorum de Rota, qui tenuerunt quòd regula Cācellariæ. xxxii. quæ disponit quòd impetrās beneficiū pacificè possessum debet exprimere ea de quibus ibi, non habet locum in impetrante beneficiū hæretici, vt refert Guiliel. Casador in deci. Rotæ per eū collectis, in deci. xiiij. qui ita dicit fuisse iudicatū per maiorem partem dominorum de Rota. licet alij quatuor eorum fuerint in contraria opi. per quem poteritis videre fundamenta vtriusque opinionis. Et vide Philip. in cap. vt commissi. prope fi. de hæreti. lib. vj. vbi dicit de referendo Domi. & Imo. quòd clericus hæreticus rediens ad fidem ante sententiam recuperat beneficium. secus autem si post, quia tunc non nisi ex dispensatione. Alia & principalior pœna est quòd degradatus traditur curiæ sæculari, vt in capi. Ad abolendā de hæreti. Quod fallit, nisi talis hæreticus velit se corrigere. vt in cap. penul. de hæreti. Et notat Abb. in dicto capi. Ad abolendam & ibi Ioan. de Ana. quia tūc depositus detruditur in carcerem. vt concludit Abb. in cap. At si clerici. de Iudi. col. xij. Idem Abb. & Ana. in d. cap. penul. & Domi. in. c. j. in. v. nota. de hære. in vj. & in. c. nec licuit. xvii. di. & notat Philip. in ca. Vt commissi. in. iiij. nota. de hære. lib. vj. Decius in. d. cap.

cap.At si clerici.col.xxj.versicu.Et quando.Et nota quòd etiam si non sit tradendus curia sæculari clericus hæreticus,sed perpetuo carceri mācipandus debet degradari,vt notatur in.c.j.de hæreti.in.vj.maximè per Arnal.ibi in.vj.not.Si tamen semel deliquit & se correxit,& postea iterato delinquat,nihilominus traditur curiæ sæculari.ita Domi.in.d.c.Nec licuit.per tex.in.c.Super eo.de hære.lib.vj.Sequitur Feli.in.d.c.At si clerici.col.fi.& voluit ibi Abb.in.d.colum.xij.versi.Ad tertium.Vide.l.antepenul. titu.vj.parte.j.quæ videtur ponere tres casus,in quibus in ista materia hæresis clericus traditur curiæ sæculari,quādo fuerit inuētus in hæresi,aut abiurauit eā.& fuit relapsus aut quādo se cōpurgauit.& reincidit in eā & degradatio hæretici potest fieri p episcopū pprium solū,vt in cap.j.de hære.in.vj.vocatis aliis psonis de quibus ibi. Est alia & tertia pœna quā clericus hæreticus patitur quòd bona eius publicātur.& ecclesiæ à qua stipēdia receperat applicētur.vt disponitur in.c Excommunicamus.lo.j.§.dānati verò.de hæreti.Vbi vide gloss. in verbo,Stipēdia,declarātem quòd si clericus habeat plura stipēdia in variis ecclesiis:tūc bona diuidētur pro rata inter eas:quā ibi sequitur Anto.Et quia ille tex.nō aperit cui applicētur bona clerici hæretici nō habētis ecclesias,vide ibi Abb.in.j.col.credētem quòd tunc debeant applicari episcopo loci qui,distribuat ea in pios vsus:quod sequitur Ana.in.ij.colum.Quando autem talis clericus habet bona emphyteuticaria à domino temporali,tunc illa deberent applicari domino

rei emphyteuticæ, vt videtur velle Oldra. in cõsi. xvij. incip. Thema tale est, Quidam clericus. Cardi. tamẽ in clemen. ij. de hæreti. in versi. Inquisitoribus, in. vij. quæst. post bonam huius articuli examinationem concludit verius esse dicendum quòd emphyteusis clerici damnati applicatur ecclesiæ, sicut & alia eius bona, quia non apparet ratio diuersitatis: erit tamen talis emphyteusis obnoxia domino temporali quo ad hoc quòd ei debeatur sua pensio, quem vide respondentem ad fundamenta Oldra. quamuis Feli. in. d. c. excommunicamus. in prin. nõ bene referat Cardi. dum dicit post Anch. & Ana. quòd bona etiã patrimonialia clerici applicantur fisco ecclesiæ, nisi in illis recognoscerent dominiũ vtile à domino seculari: quia illud non confiscabitur, sed reuertetur ad dominum directi: quia vt suprà diximus loquendo in emphyteusi in qua clericus solùm habet dominium vtile, & dominus secularis directum, contrarium expresse tenet Card. Ad quod bene aduerte, ne decipiaris in prædicta limitatione Feli. quam suprà dictis verbis succinctis scripsit: & Vi. in hoc quod latius scribimus infrà in verbo Bonorum publicatione. Clerici verò credentes, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicationi subiacent, ita vt postquàm quis eorum fuerit excommunicatiõe notatus, si satisfacere contempserit intra annum, ab officio & beneficio deponatur, vt in. c. Excommunicamus. §. Credentes. versi. Si verò clericus de hæreti. Ex ratiõe, quia in quo maior est culpa, grauior exerceatur vindicta. Inquantum autem suprà dicitur,

citur crēdētes, intelligēdū est, de credētibus hæreticos esse bonos viros: nā aliàs clerici credētes erroribus hæreticorū, cū ex hoc dicātur hæretici, pœna hæreticorū de qua suprà puniēdi sunt. & ita intelligit illud verbum credētes, Anto. in cap. Excommunicamus. el. ij. eo. titu. quē sequitur Ioā. de Ana. in d. § . Credētes. quē ibi vide col. penul. & fi. declarātē etiā qui dicātur credētes, receptatores, & fautores. Et nota quòd prædicta pœna depositiōis imponitur clericis vltra alias pœnas impositas in tex. ibi. quas etiā habere locū in clericis dicit Host. ibi, quē refert & sequitur Ana. Hodie fautores & receptatores hæreticorum sunt excommunicati ipso iure, vt patet in bulla quæ legitur in cœna domini. & sic etiam erant tempore Hostien. prout refert Ana. ibi. Et vide Siluest. in summa, in parte hæresis lo. j. versi. Octauò quæritur. qui colligit. xiiij. pœnas hæreticorum, quæ omnes clericos comprehendunt, exceptis sex aut septem: quia illæ concernunt hæreticos habentes liberos & vxores.

¶Hæreticis, receptatorib', defensorib' & fautoribus eorū ecclesiastica sacramēta adhibentes, ac eos Christianæ sepulturæ tradentes, & eorū eleemosinas ac oblationes recipientes.

CAPVT. CVII.

POENA *clericorum in hoc delinquentiū est, vt suo priuētur officio, ad quod nūquàm restituātur absque indulto sedis apostolicæ speciali, vt in. c. excommunicamus. in. § . Credētes. versi. sanè clerici. de hæreti. Quæ pœna procedit etiam in clericis regu-*

regularibus, quibus & alia adiũgitur, videlicet vt sua sibi priuilegia non obseruentur in illa diœcesi in qua talia præsumpserint perpetrare, vt ibi. Et *notat* Ho*stien. in summa de hæreti. in. §. Quæ pœna. in fine ver.* Tales *etiã.* Intellige *tamẽ hoc quòd dictis priuilegijs solũ delinquẽtes in hoc spoliãtur, nõ verò tota religio secundũ* Ant. *ibi, quẽ refert & sequitur* Ana. *ibi, pen. col. licet alij doctores aliter hoc intellexerint secundũ eũ.* Item *nota quòd licet tex. in dicto. §.* Credentes, *imponat pœnas de quibus ibi, credentibus, receptatoribus & cæteris si satisfacere contempserint intra annum.* Clerici *tamen in casu huius nostri cap. debent abstinere ab exhibitione sacramentorũ. & traditione sepulturæ. & receptione eleemosinarũ, postquàm tales credentes, receptatores, & cæteri fuerint denunciati, etiã intra terminum illius anni qui datur ad aliàs pœnas incurrendas. ita videtur intelligere versi.* Sanè *clerici, prædictũ* Host. *vbi suprà. licet text. hoc nõ dicat, qui fortè ex eo ad hoc motus fuit, quia postquã sunt denũciati excõmunicati ꝓpter tale crimen, denegãda sunt ecclesiastica sacramẽta, & sepultura.* Itẽ *aduerte, ꝙ tales non solũ nõ in ecclesia, sed nec in cœmeterio, nec alibi ad modũ christianorum sunt tumulãdi, sed sunt iactandi in signum damnationis secundùm* Ana *ibi, penul. col. in princ.* Ex *quo videtur quòd clerici incurrerent prædictam pœnam quomodocunque interessent sepulturæ prædictorũ: quia tex. ibi dicit nec eos christianæ præsumant tradere sepulturæ. pro quo etiã facit ꝙ suprà diximus, in verbo* Raptorũ *&c. prope fi.*

¶ Falsarij. CAPUT CVIII.

CLERICI *qui falsarij literarum Apostolicarũ fuerint deprehensi, & per se falsitatis vitiũ exercuerint, omnibus ecclesiasticis officijs & beneficijs priuati, & per ecclesiasticum iudicem degradati, seculari potestati traduntur puniendi, secundũ legitimas cõstitutiones, per quas laici de falsitate cõuicti puniuntur, vt in cap.* Ad *falsariorũ. de crimi. fal. & pœna laicorum videtur esse deportatio, & omnium bonorũ publicatio in libero homine, vt per gl. ibi allegãdo tex. in. l. j. §. fi. ff. ad. l.* Cornel. *de fal. licet in. l. vbi falsi.* C. *eo. dicat quòd crimen falsi debet puniri capitali supplicio, si id exigat magnitudo cõmissi: & licet iure cõmuni in hoc casu non videtur apposita pœna mortis expresse. in his tamen regnis dispositũ est quòd falsans epistolam, priuilegiũ, vel bullã papæ, vel qui facit: vt alius id efficiat. debet mori, vt in. l. vj. tit. vij, parti. vij.* Vnde *non est dubium tunc quòd hodie iudex sæcularis damnabit tunc talem clericũ ad pœnam mortis.* Et *vide* Concilium Constantiense *in. xviij. sessione, in. c. iij. vbi statutũ est quòd oẽs qui dolũ & fraudẽ seu falsitatem aliquam circa literas bullandas dictæ synodi cõmitterent, & illi etiã qui in hoc consentirẽt, aut taliã fieri procurarent. vel literis falsis scienter vterentur, incurrerent censuras illas ecclesiasticas & pœnas quas falsificatores literarum* Apostolicarum, *& qui illis literis scienter vtuntur, necnon participes incurrunt iuxta canonicas sanctiones: & licet prouisio illius concilij circa literas eius solummodo, & non in fu-*

futurũ videatur disponere, argumẽto tamẽ illius videtur idẽ esse iudicandũ, si pro tẽpore casus similis occurreret, cùm videatur esse eadẽ ratio: literarũ verò cancellariæ vel pœnitẽtiarij papæ falsarij qualiter puniãtur, vide Host. Io. And. Butr. *& alios in. c. ex literis. de fi. instr.* Vitians *aũt siue falsans literas iudicis delegati apostolici non debet ita acriter puniri, not.* Panor. *in. c.* Olim. *in. ij. not. ex tex. ibi, de rescript.* Et *vide* Fel. *in. c. ij. de rescri. col. ix. vbi se remittit ad plenè dicta per* Maria. *in. d. c.* Ad *falsariorũ.* Falsantes *aũt literas inferiorũ iudicum, si criminaliter accusantur, depositionis ab ordine & priuationis omniũ beneficiorũ, detrusionisq; in monasteriũ pœnas sustinere debent, not. idẽ* Pan. *vbi suprà allegãs tex. in. c.* Si tempus. *l. dist. qui tex. statuit contra presbyterũ, aut diaconum qui chartã falsauerit, quòd depositus ab officij honore in monasterium detrudatur, & eundẽ tex. (& si corruptè alleget) sic intelligit* Host. *in sum. de crimi. fal. § fin. in falsario literarum episcopi.* Falsarius *aũt per modum inquisitionis conuictus, tam in literis episcopi, quàm capituli ab officio & beneficio suspendendus est, siue suspensus nuntiãdus secundum* Host. *vbi suprà, donec indulgentiam* Apostolicæ *sedis mereatur obtinere, pro quo alle. tex. in. c.* Tam *literis. de test.* Literarum *autẽ regiarum falsarij degradantur, & illis aliquis character imponitur, & in exiliũ mittuntur extra prouinciã, vt in ca.* Ad *audientiam. de crimin. fal.* Idem *transcriptum fuit in. l. antepen. titu. vj. particu. j. quæ declarat quòd exilium debet*

esse

esse extra regnum vel dominium regis, in cuius literis deliquit; quod extendit procedere in falsario cuiuslibet principis secularis. Hostien. *in summa de cri. falsi. §. fina. versi.* Si *quis aût, motus ea solum ratiõe, quia de similibus idem est iudiciũ, per iura vulgaria quæ ipse refert. Qui vero apostolicis literis falsis vtitur, officijs & beneficijs priuatur, vt in. d. c. Ad falsariorũ.* Vnum *tamẽ nota, quod si tales velint se purgare allegantes ignorantiam, audiendi sunt, si se purgant, & deceptorem exhibeant. ita tenet* Archi. *in, c. In memoriam. xix. dist. quod ibi sequitur* Cardi. de Turre *crema. in. §.* Ad *quartum. qui respondet ad dictum. c.* Ad *falsariorum, dum dicit non excusare ignorantiã, quod intelligitur de ignorantia supina, vel quando non vult exhibere deceptorem.* Et *vide* Host. *in sum. in titu. de cri. fal. §. Porro. versi.* Sed *hodie, vbi dicit quod hodie praeceptum est quod in literis domini papæ, nec in magno, nec in modico audeat quis manum apponere, etiam literam vnicam, vel punctum vnicũ corrigendo. exceptis officialibus quibus hoc est commissum: alioquin manum apponens ex canone lato in curia ipso facto sententiam excõmunicationis incurrit, quæ non potest per aliquem extra sedem apostolicam relaxari.* Cuius *verba ad literã refert & sequitur* Floren. *in. iij. parte. tit. xxiiij. c. xvj. & sequitur etiã* Feli. *in. c. ij. §.* Stylus *de rescrip. qui etiam dicit quod tales falsarij excõmunicantur in processu annali per papam in die iouis sancto, & alleg. consti.* Martini. v. *quã ad literã* Florenti. *scribit in. d. iij. parte,*

titu.

titu.xxiiij.c.lxxij.vbi apertè patet quod excommunicantur omnes falsantes literas apostolicas, bullas & supplicationes summi pontificis, seu Vicecancellarij, seu gerentis officium, vel vices Concellarij. Et nota quòd Floren. in dicto capitu.xvj. referendo Ricard. dicit quòd qui ludo & non intentione vtendi literis papæ, quarum efficatia iam expirauit, aliquam literam in eis formatam reformaret, vel punctum faceret vel aliquid in ea immutaret, non esset excommunicatus ipso iure. Contra quod tamen arguit ipse vt videre poteris: licet Feli. simpliciter secutus fuerit vbi suprà hanc, declarationem Richar & Floren. quem ibi corruptè alegat in vtroque loco per eum citato.

¶Conspiratores. CAPVT CIX.

CLERICI *conspirantes aut cõspiratores, aut iniurias ponentes episcopis aut clericis è gradu suo proprio penitus abijciantur, vt in capitul. Si qui clerici. & in. c. Si clerici. xj. quæstio. j. Et in. c. Coniurationum. ea. cau. & quæstio. qui contra fidem homagij negat episcopum suum dominũ esse, vel in foro seculari disponit contra eum de rebus spiritualibus quæstionem, aut qui inuasori suo & socijs causam & consilium præstat, ab officio & beneficio deponitur, vt in. c. Grauẽ. de exces. præla. & vide tex. in capi. Si quis sacerdotum. xj. quæst. j. qui clericum suo episcopo inobedientem, aut ei insidias parantem: aut contumeliam, calumniam, seu conuicia inferentem, deponi iubet, & curiæ tradi. Sed aduerte quòd ille tex. de incorrigibili intelleguitur, vt concludit Abb. in. c. At si cle*

rici

rici.de iudi.col.xiij.sequendo gloss.in .c.Cum nõ ab homine.de iudi.& in.c.Si quis.& in cap.Si quæ sunt ij.quæst.vij.& in.c.Nouimus.de verb.signi.& dicit quod ista opinio tanquàm mitior communiter approbatur per docto.in cap.fina.de testi.cogen.& in capi. Cum nõ ab homine.de iudi.qui refert & sequitur Decius ibi,colū.xxj.ver.Tertius casus.qui respondet ad verbum mox,positum in.d.cap.Si quis.quod quandoque intelligitur cum interuallo,vt.l.Sed & si conditione.§.Seruus.ff.de hære.insti.& in.c.ij.vbi gl.xx. quæst.ij.& tradit Alexand.in.l.j.§.qui præsens.ff. de verbo.obliga.& eam dicit communem sententiam Areti.d.c.Cum non ad homine.de iudi.colum.ij.versi. Tertius casus.& vide præpo.in cap.Clericūs.ij.quæsti.iij.qui post Archi.notat glo.ibi,ad hoc quòd clericus conspirationem faciens contra proprium episcopum non traditur curiæ seculari,nisi sit incorrigibilis.& vide eundem in cap.Hi qui.ea.cau.& quæsti. vbi not.tex.pro illa glo.du tex.disponit quòd clericus persecutor episcopi fit infamis,& traditur exilio nõ tamẽ præcipit illum curiæ tradi.Et vide.l.lx.tit. vj.parti.j.vbi ponit istū casum inter eos quibus clericus traditur curiæ sæculari:& videtur lex illa ex pluribus casibus disiunctiuè positis in.d.capi.Si quis sacerdotū,solum ad duos casus pœnā illā reducere.Primo quādo el clerico des honestase à su obispo,y no lequisiese obedecer.Secundo si le acechase en qualquiermanere para le marta.& illa.l.nihil dicit de incorrigibilitate,quasi velit in illis duobus casibus seruare dispo-

ſpoſitionẽ illius.c.Si quis ſacerdoti, quæ quidẽ inter pretatio legalis videtur in Hiſpania ſeruãda, quũ ſicut doctorũ expoſitionibus ac conſuetudine tẽperatur rigor antiquorũ canonũ, multò melius videtur hoc faciẽdũ ex.l.principis magna deliberatiõe ꝓmulgata:& tũc poſſet meritò dubitari qua pœna eſſet clericus puniẽdus, q ꝓpter tale facinus traderetur curiæ ſeculari.

¶Leſæ maieſtatis rei. CAPVT CX.

EPISCOPVS, *presbyter, aut diaconus qui & domini ſui regnũ peruersè & dolosè tractauerit, & in mortẽ ipſius aliquo machinamẽto inſidiatur, debet degradari: ita dicit tex.in.c.Si quis laicus.xxij.q.v.quẽ tex.dicit notabi.Abb.in.c.At ſi clerici.in prin.in fi.verbis.de iudi.ad hoc quòd presbyter, vel alius clericus, vel epiſcopus degradatur, pro conſpiratione facta contra principem, ſeu dominum terræ, & allegat docto.in.c.Petitio.de iureiu.& dicit poſſe hoc intelligi de actuali degradatione propter immanitatẽ criminis, arg.l.Quiſquis.C.ad.l.iuliã maieſta.Barb.autem in di.c.At ſi cleri, in prin.in fi.verbis, ſcribit quòd vidit iſtum caſum de facto, & conſuluit cõtra doctrinã Abb, & quòd.d.c.Si quis eſt palea, & intelligitur de degratione verbali, & quòd nõ habet locũ in clerico, quia nõ poteſt dici reus maieſtatis laici, quia nõ eſt ſubditus laici, & refert Caril.in c.Vergentis.de hæreticis.& vt aliquis dicatur reus læſæ maieſtatis, oportet vt ſit ſubditus, per ea quæ ipſe allegat.Et reperies illud conſilium ſuum in.iij.vol.in conſi.xxj.A Ioue principium.Et vide Arnald.Alber.*

in

in.c.Quoniā.de hæ.in.vj.in.q.xj.ver.Septimò fallit, vbi postquàm per quinque ferè col.tractat de isto articulo, dicit concludendū clericū nō teneri crimine læsæ maiestatis tēporalis. Dicit tamē (saluo meliori iudicio) & sacrosanctæ sedis Apostolicæ authoritate, quòd clericus siue episcopus tale crimē grauissimū cōmittens, erit degradādus, & beneficijs spoliandus, & consequēter curiæ seculari tradēdus, & remittit se ad ea quæ latius dicet in eodē.c.in.xv.q.vbi in.ij.col.d. quæst.ver.hinc sumpta.mouet quæstionē, An clericus vel episcopus rebellās contra Regē cōmittat crimē læsæ maiesta.& concludit etiā quòd non, & respondet ad.c.Si quis laicus (præsupposito quòd ille tex.esset decretum authenticū, quod nō est) quòd ille tex.procedit quando episcopus vel clericus præstitit iuramētum fidelitatis, vel homagiū domino temporali, & tandē in col.vj.ver.Quid ergo, dicit quòd licet clericus vel episcopus non cōmittat crimen læsæ maiest. per hoc nō remanebit impunitus, imo si est rebellis Regi seu domino, degradatus vel spoliatus beneficijs vel episcopatu traditur curiæ seculari propter immanitatē criminis alle.d.c.Si quis laicus.& Rom.hoc consulentē per illud consil.ccclxvj.Quæritur qua pœna. & in singu. Dccj.Dicā tibi dubia.Sed aduerte quòd Roma.in dictis locis nihil dicit de traditione curiæ seculari, sed vtitur verbo illius tex.scilicet degradetur. Vnde miror quòd allegauerit pro sua opinione Rom.nisi senserit hoc voluisse Rom.dum dicit, degradetur.sed hoc non est verum: nam non vbicunque in iure dicitur de

O grade

gradetur, intelligitur; & tradatur curiæ seculari. Postea vero valde dubitat quod verbũ degradetur in.d.c.positum capiatur propriè pro actuali degradatione; sed pro verbali, & relinquit cogitandũ. Et vide Matthæũ *de Afflictis super.j.libro Constitutionum vtriusq; Siciliæ:fo.cxiij.in rub.vbi clericus in maleficijs debeat conueniri, vbi disputat quæsti. Vtrũ clericus beneficiatus cõmittẽs crimẽ rebellionis cõtra regem possit priuari suis beneficijs per episcopũ suum, & tandem concludit quod ex circunstantijs concurrentibus in rebellione tali poterit episcopus arbitrari, & sententiando declarare clericum in hoc delinquẽtem priuandũ esse suis beneficijs ecclesiasticis, dũ tamẽ procedatur seruato ordine iuris.* Tu *autẽ vltra prædictos doctores, aduerte quod in synodo* Toletana.*xvj. à sexaginta & vno episcopis celebrata,* Anno *domini.* D.*cxciij.sub* Rege Flauio Egica Sisbertus Toletanæ *sedis episcopus loco & honore priuatus fuit, eo quod prædictum regem non tantùm priuare regno; sed & cum alijs complicibus interimere diffiniuit, atque genti eius vel patriæ inferre cõturbium & excidium cogitauit, vt patet in dicta synodo, in capitu.de* Sisberto *episcopo, in quo pœna dicto episcopo propter prædictas causas imposita per hæc verba describitur: ipse vero* Sisbertus *pro sui iuramenti transgressione, facinorisq; tanti machinatione secundùm antiquorum canonum institutionẽ quæ præcipitur, vt quisquis inuentus fuerit talia fecisse, & viuente principe in alium attendisse pro futura regni spe à conuentu catholicorũ excommunicationis senten-*

tia repellatur, honore simul & loco depulsus, omnibusque rebus exutus quibusque in potestatem prædicti principis redactis, perpetui exilij ergastulo maneat relegatus, ita nempe vt secundum eorundem antiquorũ canonum decreta in finem vitæ suæ tantùm cõmunionem accipiat, excepto si regia eum pietas ante absoluendu crediderit. Simili quoque & cæteris qui de religiosis cuiuslibet sit ordinis aut honoris deinceps contra principẽ talia egisse vel diffinisse reperti extiterint censura mulctandi sunt. Ex cuius *nempe synodi dispositione apertè colligitur qua pœna sit clericus puniendus qui cõtra* Regẽ *machinatus fuerit cũ illius synodi patres pœnã illi episcopo pro eo, inflictã ad alios clericos similia perpetrãtes in futurũ extendi sanxerũt in qua visi sũt nõ nouã pœnã statuisse, sed antiquos canones fuisse imitatos, qui tamẽ canones nullibi referuntur.* Et *mirandũ est quòd nullus* Doctorũ *quos ipse in hac materia hucusque legerim de prædicta synodo faciat mentionẽ: nisi eos excusare velimus, ea ratione, quòd illa. xvj. synodus* T*oletana non omnibus familiaris est, vt patet ex eo quòd in omnibus impressionibus* Cõciliorũ *hucusque factis solũ tredecim cõcilia* T*oletana impressa legũtur quãuis* Gratianus *aliqua ex dicta synodo in suo opere* Decretorũ *intexere visus est.*

¶ Seque de suis criminibus gloriantes.

CAPVT CXI.

CLERICVS *qui de suo crimine gloriatur suspendi debet ab officio & beneficio. ita disponit tex. in capi.* Quam *sit. de exces. præla:* Et *licet*

*Abb.ibi discedat à summario illius tex. in quo Ioan. And.post glo.ibi videtur ponderare scandalum,quod fuit ortum propter gloriationẽ illius clerici. & dicat sequẽdo Inno.quòd ibi ille clericus fuit punitus tanquàm maledicus detractor & leuis,& quod quodlibet illorũ sufficeret ad imponẽdã illã pœnã.*Ego tamẽ semper crederẽ cõsiderandã esse qualitatẽ à iudicibus illius delicti,de quo gloriatur,locũ,vbi, & personas,corã quibus gloriatus est.Et *an ex illa gloriatione resultet præiudiciũ alterius honori vel famæ,vt sic secundum hoc mitius vel acrius puniatur. Quis enim dubitat longè aliter puniendũ esse clericũ qui furtum fecisse gloriatur,quàm qui adulteriũ vel incestum,et qui adulteriũ simpliciter fecisse se iactat, quàm qui illud cũ persona certa quam nominat commisisse dicit,qui publicè,quàm qui occultè, qui iocosè & inter amicos quàm qui in rebus serijs & inter extraneos.* Præterea *in similibus delictis,clericorũ mea sentẽtia iudices aduertere debẽt,vt non solùm tales clerici pœnas iactãtiæ sustineãt,sed etiã illorũ famæ quibus detractum est consulatur.*Et ex *hac sumpta occasione posset quæri,*An *clerico glorianti se adulterium commisisse cũ certa muliere, vel quid aliud perpetrasse, ex quo iniuria alteri personæ irrogaretur, posset ad petitionẽ seu querelã illius imponi pœna(cũ aliter verum esse nõ constet)vt coram eisdem personis vel alijs dicat illud à se dictum falsum esse,& nunquam accidisse. Quæ quæstio decisa videtur per ea quæ suprà notauimus in verbo* Maledici.

H abi

¶Habita informatione summaria. CAPVT. CXII.

CLERICORVM *capturam iustum est vt præcedat informatio summaria delictorum, cùm in alijs delinquẽtibus id ipsum etiã requiratur. Ad capturã enim personæ, maximè in criminali nõ potest procedi sine causæ cognitione, vt no.* Io. *And. in. c. Si clericus. de sen. excom. in.* vj. Et *sequitur Anto: & moder. in. c.* j. *de Iudi. & not. Aret. ibi in co-lum. vij. vers. Ista conclusio.* Nec *informatione leui capiendi sunt seu incarcerandi clerici, cùm sola relaxatione à carcere nequeant per iudices restitui ad suæ famæ integritatẽ. Quia vt plurimùm homines in captura facta, magis capti culpã, quàm iudicis leuitatẽ adesse considerant. In liberatione verò non innocentiã rei, sed iudicis in inquirendo desidiam, aut in admissione precum seu munerum facilitatem interuenisse sæpius audent proclamare. Quo fit, vt apud plures idem ferè operari solet, quod quis pro crimine aliquo incarceretur seu damnetur, præcipuè cùm præter id quod ex iniusta captura non leuis clerico irrogetur iniuria (quæ tantò est grauior iudicanda, quantò captus maiori erat insignitus honore, crimenq; sibi impositum grauius) ipse clericalis status non parum offenditur: qui quidem ordo sanctissimus sicut ab omni crimine vero expiandus est, sic nullius falsi impositione maculandus. Non præterea sic facilè solent effugere clerici, ac eludere iudices, vt contra eos leuiter ad capturam procedere sit necesse. Cùm ob admissa facinora, mem-*

brorum nunquam, vitæ verò ratissimè periculũ timeat iudex verò qui temere capi fecit innocentẽ clericũ præter id quòd puniri debet, vt voluit Bal. in. l. j. C. de his *qui la tro. diuinam non effugiet vltionem, nisi capto sic iniustè satisfecerit; quia innocẽti subdito (quem paterno amore tractare debuerat) potestate* Dei *quã in subditorum suscepit commodum, honoris ac rerum iacturam intulit leuitate quadam, aut ferali motus animo.* In *hac igitur informatione summaria recipienda delictorum nõ parũ inuigilet prudẽs ac correctionis amator iudex.* Ea *enim est ferè semper totius causæ fundamentum, neque fiducia quadam ignaua, testium examinationem cuius tabellioni committa, nam magna exinde succedunt incommoda.* S*æpius enim testes tabellionis solius vultum parũ reueriti, inquisiti, siue accusati odio proteruis dubia firmare audent; aut eundẽ excusare volentes quæ dicunt fucare contendunt, ac sæpius reticent veritatẽ.* Accidit *insuper aliquãdo quòd cũ ignorantia tabellionis, aut versutia mali interrogãtur plura quæ rem ipsam principalius cõcernebãt occultantur.* Expedit *præterea plurimũ diligentẽ per ipsum iudicem fieri examinationẽ: quia cùm post summariã informationẽ testium captura rei sequatur; statim præcipua cura est capti ac suorum fautorũ inquirere qui fuerint summariæ informationis testes, ipsosque inuentos terrere minis, aut blandicijs allicere, vt quæ dixerint declarent seu restringant in ipsius capti fauorem: quod ipsi testes facilius concedunt & faciũt si leniter vidẽt quòd examinati fuerint à iudice vel ta-*

bellione. Et quia cõtingit aliquoties vt iterum examinati testes in plenarios iudicio affirmare audeant, quæ scripta sunt nõ dixisse (quod & si nõ plenã pariat capti deliberationẽ, non est dubiũ quin iudicis cõturbet animũ, ac tabellionis quodãmodo lædat opinionẽ). Solent prudentes iudices in criminibus grauibus, & quæ non leuis momenti personas concernũt, adhibere secũ aliquẽ honestũ ac prouidũ virũ, quo etiã præsente testes examinentur. Ob vnũ præterea inter alia hortor iudices omnes: vt nõ leuiter testes examinent in summario isto iudicio, sed omnia plenè sciscitentur ab eis & scribi faciant per notarium: quia cùm in summaria hac examinatione testes maiori gaudeant libertate, facilius ac liberius ea quæ norint explanant, quã postquàm licuit fautoribus rei illos alloqui, terrere seu corrumpere. Quòd autẽ non sit citanda pars, dum huius informationis testes examinadi sunt, nemo iudicum ignorat: & si ad id desideratur authoritas doctoris, notat Bald. in. l. Mouentes de delato. libro. x. in fine.

¶ Eos citari personaliter
CAPVT CXIII.

CVM *enim non passim, nec pro quocunq; leui crimine deceat clericũ in carcerẽ trudi, tum propter sui ordinis dignitatẽ, tum etiam, quia in eis non sic facilè fuga timeri solet, ideo honestius est (dum aliud nõ suadet criminũ grauitas) personaliter citari eos, cùm hoc in criminalibus iura permiteãt vt in. c. j. de iudi. in. vj. qua quidẽ citatiõe personali prudẽtes vti solent, & possunt iudices ecclesiastici quoties*

expensas ac itineris laborē ac morā in tribunalis loco faciendā in pœnā delicti clericis intendūt inferre. Sūt enim aliqua flagitia quæ satis tali pœna purgātur & quia Io. And. & Philip. placet in. d. c. j. citationē personalē nō valere, nō expressa causa, siue ordinarius sit iudex, siue delegatus. Cauti debent esse iudices vt cām in citatione describant, ne citatis præbeant iustā causam appellādi, quam credere sufficere generaliter exprimere, videlicet compareas super quadā criminali causa, de qua inculparis responsurus, absque eo qđ delictū in citatione narretur. Aduerte tamen quòd Inno. in. d. c. j. quē sequitur Philip. ibi, voluit quòd in illis tantū casibus in quibus non admittitur procurator, possit quis cōpelli ad comparendū personaliter, & non indistinctè in omni culpa criminali, ex quo videtur nimis restringere facultatē citandi personaliter clericos, quia scdm istā doctrinā rarò aut nunquàm expediet. aut licebit talē citationem facere: quia si tale crimē est in quo iura non admittūt procuratorē, cùm illud pro graui reputetur, tunc magis expediet capere quàm citare clericum. Cùm verò procurator admittitur, tunc non licet facere citationē personalē, & sic erit superuacaneum cōsilium personaliter citādi. Sed licet prædictorum doctorum sententia sit vera, videlicet quòd in causa qua quis potest per procuratorē litigare, non cogatur ad comparēdum personaliter. Credere tamen quòd liceat iudici ecclesiastico saltē ex officio procedenti in quacunq; causa criminali cùm prætendit clerici correctionem, cogere eum ad personaliter

ter cõparendũ, vt illi aut verbalẽ correctionẽ faciat aut aliã salubrẽ pœnitentiã imponat, iuxta qualitatẽ excessus, neque ex hoc grauamẽ aliquod sibi inferri prætendere posit: licet causa esset talis in qua ipse per procuratorem posset litigare. Non *enim huisce iuris subtilitatibus arbitror esse subtrahẽdã superioribus clericorũ potestatem euocandi eos ad personalem correctionem eis inferendam, quoties hoc arbitrati fuerint expedire.*

¶Capi. CAPVT CXIIII.

CLERICOS *propter delicta posse capi, & in vinculis detineri, etiã si de crimine agatur ciuiliter, ꝓbatur apertè in cap.* Dilectis. *de appella. & ibi notant* Abb. & Philippus Francus, & Decius *in.* j. *notabi. Quoties verò clericorum flagitia talia sunt vt carcere digna iudicentur, curare debent omni sollicitudine iudices, vt talibus ministris capturam eorum committant, qui secreté ac diligenter circa illam intendant, eamuè pecunijs non redimant, aut dissimulent, longè enim magis officit delictorum correctioni, clericorum errare capturam, quam laicorum: nam præter id quòd sine ea crimina (vt expedit) puniri non possunt, temporibus istis infelicibus si ordinariorum manus effugere valet clericus flagitiosus, & ad sedem ipsam* Romanam *accedere, facile obtinet contra omnes iudices inhibitionem, qua non modò aliquoties criminis impunitatem consequitur, sed summam suscipit audaciam coram iudice (qui dudum illum capi præceperat) deambulandi non minori frontis tranquillitate, quàm cæteri bonis moribus imbu-*

ti. solent incedere. H*abeant insuper prælati omnes ac eorum vicarij ad capturas prædictas faciendus, fidelē ac prudentem ministrum cum competenti familia, cui semper necessaria tribuantur. ne egestate coactus pecunijs facile corrumpatur, Qui sane & si laicus sit, clericos poterit capere suorum prælatorū iussu sine metu excommunicationis, vt in c.* Vt *famæ. de senten. excom. An autē per laicum possit capi clericus sine sui superioris mandato? dicendū est quòd vt obuietur delicto cōmittendo per eum, non est dubiū, vt* Abb. *tenet in. c. Cum non ab homine. de iudi. & sequitur* Decius *ibi. col. iij. versi.* Secundus *casus.* Et Areti. *ibi, col. iij. referēdo eundē* Abb. *in ca.* Si *verò. de sent. excom. post* Innoc. *ibi.* P*ost delictum autē commissum: vult idē* Abb. *quòd si est timor fugæ possit clericus per laicū capi.* Andr. Sicu. & Areti. *ibi, col. iij. tenent contra* Abb. *quos refert ibi* Decius *col. iij. & iiij. quorum opinionē verioreм asserit in puncto iuris, licet ipse respondeat ad fundamenta adducta per ipsos contra* Abb. V*ide bonam decisionē parlamenti* Delphinalis, *nu. lxxij. incip.* I*udex secularis, vbi deciditur quòd iudex secularis potest capere, vel capi facere clericum in flagranti crimine, & incarcerare absque metu excommunicationis, si ibi nō est iudex ecclesiasticus qui eum capiat, vel capi faciat, dummodo remittat eum statim.* S*i tamen clericus est coniugatus, quàmuis cum vnica & virgine. & non est in habitu & tonsura clericali, potest capi per iudicē secularē, etiā in præsentia ecclesiastici, nec tenetur remittere, nisi cognito, an debeat gaudere priuile-*

gio

gio vel non, vt ibi. Nota *etiam in proposito quòd episcopus potest concedere licentiam generalem potestati seculari capiendi clericum inuentum in ipso crimine, nõ vt capiat diffamatum de crimine, & non deprehẽsum in eo, secundùm* Areti. *vbi suprà, in colum. iij. versicu.* Nunc *quæritur, post* Ancha. *in regu.* Ea *quæ, in. xxj. quæst. de reg. iur. in. vj. licet aliud senserit* Anto.

¶ Ab ecclesijs ad quas confugerunt extrahi.

CAPVT CXV.

QVOD *hoc non liceat ecclesiasticis iudicibus inter alia primùm persuadere videtur* Ilerdensis Concilij *capitulum octauum in hæc verba disponens.* Nullus *clericorum seruum aut discipulum suum ad ecclesiam confugientem extrahere audeat vel flagellare præsumat: quòd si fecerit, donec dignè pœniteat à loco cui honorem nõ dedit segregetur.* Patet *igitur quòd si dominus vel magister tenetur ecclesiam reuereri, & pro dominica aut magistrali disciplina non licet illis aliquem de ecclesia extrahere, multominus licebit iudici ecclesiastico ad incarcerandum clericos & imponendam eis pœnam id efficere.* Et *hoc credit verius* Cardi. *in. c.* Inter alia. *de immunita. eccle. vbi respondet ad aliqua fundamenta quæ primò in cõtrarium adduxit.* Hoc *etiã tenet* Roma. *in consi. ccxxvij.* Spectabilis *domine.* Idẽ *in consi. ccxxxiiij.* Aduertendũ *quia dico. vbi hoc probat rõne triplici.* Prima, *quia canones nõ distinguũt laicum à clerico.* Secũda, *quia est maior ratio in clerico quàm in laico ne extrahatur: quia ecclesia est propria domus*

mus clerici, iuxta .l. Pleriq;. de in ius voc. ff. Tertia, quia hoc priuilegiũ est concessum loco ipsius ecclesiæ, & sic habet locũ in quolibet ibi reperto, quod limitat in dicto cons. cccxxvij. nisi clericus cõmisisset delictũ ex enumeratis in .d. ca. Inter alia. Abb. tamen pluribus rationibus & fundamentis allectus in .d. c. Inter alia. in col. iiij. putat verissimũ clericos non gaudere immunitate ecclesiæ. Si iudex ecclesiasticus causa disciplinæ, & non odij velit eos arcere in ecclesia & punire, & extrahere vt duci faciat ad carcerẽ. Vide Cardi. in cle. j. de pœni. & remiss. in. q. vij. vbi refert Laurẽ. dicentẽ quòd opinio Inn. volentis clericũ posse extrahi ab ecclesia propter homicidiũ, & deponi, & in monasterium detrudi, posset procedere vbi monasterum non esset nimis arctum, nec esset carcer perpetuus: ex cuius opinione videtur dari quædam media via, quòd clericus possit extrahi ad pœnas citra detrusionem in arctũ monasteriũ & carcerẽ perpetuũ sustinendas. Vide tamen Io. de Visbis, in tracta. de immunita. eccle. in. ij. col. cum duabus sequenti. vbi refert opinio. Ab. de qua supra, & tandẽ ibi, & in fol. fi. col. j. tenet contra illũ & concludit in prima & secunda & tertia conclusionibus, quas ibi facit, quod iudex ecclesiasticus non potest extrahere clericum subditũ, nec illi pœnam corporalẽ imponere quo ad forũ cõtentiosum, nec põt etiã causa disciplinæ arcere illũ, nec pœna corporis afflictiua contentiosè punire: licet aliud sit in foro pœnitentiali quando delictum est publicum, dum tamen non extrahat de ecclesia: & ista videtur verior & communior

opi-

opinio. Abb. *tandem vbisuprà relinquit consuetudini, quæ in hoc multum debet attendi secundùm eum. Quæ quidem iam videtur recepisse, vt clerici à suis iudicibus extrahantur ab ecclesijs. Quod nempe & si nullibi hucusque legerim, hoc limitãdum censerem, nisi in casibus vbi cleric⁹ post degradationẽ tradendus esset curiæ seculari: tunc enim aut non extrahẽdum eũ crederẽ, aut si extrahatur, post degradationem & verbalem in sententia traditionẽ curiæ seculari, ad ecclesiã reducendum esse iudicarem æquissimum, vbi tandiu solùm immunitate gaudebit, quandiu in ecclesia fuerit moratus. sicut & alijs contingit facinorosis laicis.*

¶Incarcerari. CAPVT CXVI.

CLERICORVM *carceratio sicut nõ passim nec leuiter facienda est quia eius præiudiciũ est irretractabile, vt notat* Bal. *in.* l. j. C. *in inte. restit. post lu. & refert* Feli. *in.* c. Cum *super. colũ. pe. de re iudi. sic nec dum casus exigit, omittenda, eos namque plus solet punire, quàm custodire carcer: in pluribusq; delictis illa est præcipua ac vtilior pœna, quæ nulla valet appellatione reparari: quàmuis superiores velint delinquentibus fauere, quæ insuper iudices illam imponentes non auaritiæ nota commaculat. sicuti pœnæ pecuniariæ efficere solent. Curare tamen debent ecclesiastici iudices, vt sacerdotum ac in sacris constitutorum carcer nõ immundus seu squalidus sit, néue eos cum secularibus personis simul detineri consentiant. Cùm insuper carcer sit tormentum, vt placuit* Bald. *in.* l. j. *de custo. reorum. & in.* l. j. *de his qui ad liber.*

per-

mus clerici, iuxta. l. Pleriq;. de in ius voc. ff. Tertia, *quia hoc priuilegiū est concessum loco ipsius ecclesiæ, & sic habet locū in quolibet ibi reperto, quod limitat in dicto cons. cccxxvij. nisi clericus cōmisisset delictū ex enumeratis in. d. ca.* Inter *alia.* Abb. *tamen pluribus rationibus & fundamentis allectus in. d. c.* Inter *alia. in col. iiij. putat verissimū clericos non gaudere immunitate ecclesiæ.* Si *iudex ecclesiasticus causa disciplinæ, & non odij velit eos arcere in ecclesia & puni re, & extrahere vt duci faciat ad carcerē.* Vide Car*di. in clc. j. de pœni. & remiss. in. q. vij. vbi refert* Laurē. *dicentē quòd opinio* Inn. *volentis clericū posse extrahi ab ecclesia propter homicidiū, & deponi, & in mona sterium detrudi, posset procedere vbi monasterum non esset nimis arctum, nec esset carcer perpetuus: ex cuius opinione videtur dari quædam media via, quòd clericus posit extrahi ad pœnas citra detrusionem in arctū monasteriū & carcerē perpetuū sustinendas.* Vide *tamen* Io. *de* Visibis, *in tracta. de immunita. eccle. in. ij. col. cum duabus sequenti. vbi refert opinio.* Ab. *de qua supra, & tandc ibi, & in sol. fi. col. j. tenet contra illū & concludit in prima & secunda & tertia conclusionibus, quas ibi facit, quod iudex ecclesiasticus non potest extrahere clericum subditū, nec illi pœnam corporalē imponere quo ad foru cōtentiosum, nec pōt etiā causa disciplinæ arcere illū, nec pœna corporis afflictiua contentiosè punire: licet aliud sit in foro pœnitentiali quando delictum est publicum, dum tamen non extrahat de ecclesia: & ista videtur verior & communior*

opi-

opinio. Abb. *tandem vbi suprà relinquit consuetudini, quæ in hoc multum debet attendi secundùm eum. Quæ quidem iam videtur recepisse, vt clerici à suis iudicibus extrahantur ab ecclesijs. Quod nempe & si nullibi hucusque legerim, hoc limitãdum censerem, nisi in casibus vbi cleric⁹ post degradationẽ tradendus esset curiæ seculari: tunc enim aut non extrahẽdum eũ crederẽ, aut si extrahatur, post degradationem & verbalem in sententia traditionẽ curiæ seculari, ad ecclesiã reducendum esse iudicarem æquissimum, vbi tandiu solùm immunitate gaudebit, quandiu in ecclesia fuerit moratus. sicut & alijs contingit facinorosis laicis.*

¶Incarcerari. CAPVT CXVI.

CLERICORVM *carceratio sicut nõ passim nec leuiter facienda est quia eius præiudicium est irretractabile, vt notat* Bal. *in.* l. j. C. *in inte. resti. post lu.* & *refert* Feli. *in.* c. *Cum super. colũ. pe. de re iudi. sic nec dum casus exigit, omittenda, eos namque plus solet punire, quàm custodire carcer: in pluribusq; delictis illa est præcipua ac vtilior pœna, quæ nulla valet appellatione reparari: quàmuis superiores velint delinquentibus fauere, quæ insuper iudices illam imponentes non auaritiæ nota commaculat. sicuti pœnæ pecuniariæ efficere solent. Curare tamen debent ecclesiastici iudices, vt sacerdotum ac in sacris constitutorum carcer nõ immundus seu squalidus sit, néue eos cum secularibus personis simul detineri consentiant. Cùm insuper carcer sit tormentum, vt placuit* Bald. *in.* l. j. *de custo. reorum.* & *in.* l. j. *de his qui ad liber.*

per-

perue non poſ. Et etiam compedes fortes, vt dixit Bar. in. d. l. j. de cuſto. reorum. Aduertere debet iudex eccleſiaſticus ne clericos captos (in ſacris maximè) afflictiuo corporis carcere detineat, quando non talis præcedit informatio, talisuè eſt qualitas exceſsus & perſonæ, vt ad torturã deueniri poſsit, ac debeat. Triplex præterea genus carceris conſiderari poteſt. Aut enim ideo iudex incarcerat, quia ſolùm cuſtodire prætendit captum, dum de delicto tractatur, & tunc ſufficit, quòd conſtet ſaltẽ præſumptiuè de eo: & in tali caſu præcipuè fidelitas cuſtodum, & ſecuritas loci procurari debet, ſine eo quòd capto ſolatia moderata tollantur, ac communicatio amicorum & aliorũ interdicatur: niſi delicti grauitas & qualitas aliud ſuadeat. Si verò aliquis primæ tonſuræ clericus ſeculares iudices timens (vt quotidie contingit) carceri eccleſiaſtico ſe offert, procuraturus inde ſecularium iudicum inhibitionem, ac ſuorum ſcelerum impunitatem, aut leuitatem pœnæ: tunc caueant eccleſiaſtici iudices, ne leuẽ carcerẽ & ad libitũ petẽtis aſſignẽt, ſed intra palatiũ epiſcopi, & in ſolitum carcerẽ illum detrudant. Aliter enim quando eccleſias pro carceribus illis aſsignant, plura inde proueniunt incommoda: nam quandiu ibidem commorantur, eos ludis, blaſphemijs, & obſcœnis actibus polluunt, noctuq; inde exeũtes grauiora ſæpius ſcelera illis à quibus liberari ſatagunt, perpetrant. Multotiesq; in eccleſiarũ ianuis poſiti, vel per cœmeteria deambulantes, ſeculares iudices irrident, ac perfricata fronte contemnunt, ex quo ſæpius irritati illi eos ab eccleſijs extrahunt, & in con-

tem-

tempũ ordinis & censurarum, vinculis grauibus subijciunt, ac quãdoque pro commissis illis laicorũ pœna plectuntur. Vt aũt hæc omnia & alia quæ referri possint incõmoda cessent, debent ecclesiastici iudices) victis omnibus importunitatibus ac respectibus) tales sic oblatos clericos solito carcere mancipare, ac iuxta delicti qualitatem, de quo inculpantur, illis custodiã & vincula adhibere, quamuis nullus illos accuset, nullaqué ab eis sit de delicto informatio recepta. Hoc nanque & taliũ clericorũ tẽperabit facinora) quorũ pars magna ob nihil aliud quã ad impunitatẽ scelerum tonsurã recipit) & in secularibus iudicibus ecclesiæ obedientiam nutriet. Vt autem carcerẽ & custodiam criminis qualitari commensurare valeat iudicibus omnibus consulerem, vt statim à iudicibus secularibus informationẽ criminis quam contra ipsos habent amicabiliter exigant, quam illi libẽter præstare solent, quando zelũ iudicis ecclesiastici intelligũt. Aut si illã denegauerint, ipsi ex officio eam pro viribus requirant: aliter enim si in talium detrusione desides extiterint, præter superiora incommoda, euenit sæpius vt postquã à Iudicũ secularium manibus inhibitione liberarũt, si ipsos iã sui fori pronũciatos punire voluerint, à leui carcere aufũgisse, & tanquã securos ab vtriusq; fori iudicibus (quia à primis censura, à reliquis verò fuga liberauit) grauioribus se enormitatibus immisisse comperient. Aut carcer non solùm ad custodiam ordinatur, sed ad afflictionem corporis: vt quia iudex intendit sola carceris pœna punire delictum, & tunc dari potest asperior,

in

iuxta excessus mensuram, personaque qualitatem. Vtilis nanque vt præmisimus in clericis (quos à membrorum mutilatione sacri canones effecerunt immunes) carceris pœna censetur, & qua afflictione præterita purgantur vitia, præsentia impediuntur fieri, futura sæpius post liberationem sui memoria vitari solent. Aut insuper carcer in pœnam criminis per sententiam imponitur, & tunc non modo securus, sed & qui pœnam condignam ingerat applicandus est: dum tamen in hoc debitus seruetur modus, iuxta ea quæ infra describentur in parte, ac in perpetuum carcerem. Vnũ insuper aduertant iudices; quod vbi ex constitutiõe aut cõsuetudine pœna carceris est statuta delicto, tũc non est aliquis in carcere detinendus sine plena probatione delicti: aliàs enim cõtingere posset quòd sola informatione summaria, iam ordinaria pœna plecteretur, & si iudex tunc possit ad solam capturam procedere, vt satisdatione fugam persona prouideat.

¶ Tortura. CAPVT. CXVII.

PRAEMISSIS *prius quæ debeant torturã præcedere, & quæ sint eius species: & præmissis aliis quæ in eius materia à doctoribus variis locis scribuntur, quia illa examinare ad præsens nec vacat, nec expedit, transcribere verò præter id quod pudet & piget, inutile iudico: solùm enim in hoc opusculo quæ in clericis specialia sunt, & earum personas concernunt referre decreui. In primis notandum est quòd clerici etiam presbyteri si sunt suspecti, possunt ex causa torqueri. ita firmat* Panormi. *esse communẽ opinionem*

nem doctorum; in regula, Cum in contemplatione, de regul. iur. ex cuius verbis videtur colligi quòd ad hoc quòd clerici torqueri poßint, duo debẽt concurrere. Primum quòd ſint ſuſpecti, & ſic quòd ſint indicia bene probata, ex quibus reddantur ſuſpecti, Alterũ, quòd ſubſit cauſa. quod ego intelligerẽ, quod ſit delictũ tale ꝑpter quod meritò deueniatur ad torturã. & quòd clericus torqueri poßit propter delictum etiã ſi agatur ciuiliter contra eũ, not. Abb. & Philip. Franc. in ca. Dilectis, de app. per tex. in. c. j. de depoſi. In hoc autem ſummè notandũ eſt quòd voluit Abb. antiquus in dicto ca. j. videlicet quòd clericus non debet torqueri, niſi ſint indicia, & ſit infamatus: cuius ſententiã dicit eſſe communẽ Card. ibi, vt refert Barb. col. iiij. quã etiã deciſionẽ doctores plures ſequuntur & celebrãt, quos ego in meis regulis & falentijs collegi. in regula incip. Confeſſus de crimine, in. ij. fallen. in. iij. ſublimitatione. Quamuis à prædicta cõmuni ſententia voluit nouißimè recedere Alciatus paucis & leuibus fundamentis in. c. j. de offic. ordi. ſuper gloſſ. j. nume. 43. verſic. Aduerte tamen. Quod tn tantum habet locum, quòd Bonus de Curti. in tractatu nobilitatis, ſol. xv. col. iiij. in fi. prout ſuprà retuli, dicebat quòd etiam ſi contra clericum ſint mille indicia, niſi ſit infamatus, non poteſt torqueri. Quod etiam ſcripſit Thomaſius Grammaticus in voto. xj. incipienti. Tremendi Dei, in num. xv. pro quo allegat Pau. de Eleaza. & Abb. antiquum in. d. c. j. & Ioan. And. & Panor. in. d. regula. Cum in contemplatione. & Ana. in. c. j. de cleric.

P *percuß.*

percuß. Qua decisione Abb. antiqui motus Feli. in. c. De hoc. de simo. in col. j. tenet quòd licet aliàs cõfessio extraiudicialis sit sufficiẽs ad hoc vt poßit quis poni ad torturã, vt per glo. vulgatã in. l. Capite quinto. ff. ad. l. iul. de adul. tamẽ fallit hoc in clerico, quod est notabile in proposito: & possent decipi in hoc plures ecclesiastici iudices, qui moti ex illa cõclusione cõmuni torquerẽt clericũ, qui extra iudiciũ confessus est crimen. Quã conclusionẽ ego latius posui in. d. mea Regula, & d. iij. sublimitatione: & sequitur etiã eã Decius in ca. At si clerici. de iudi. col. xj. in prin. versic. Quartò limitatur. Ex quibus enim (saluo meliori iudicio) crederẽ non bene consuluisse Zaba. in cõsi. xlv. Casus talis est. in fi. dũ dicit quòd si clericus legitimè tortus confiteatur delictũ pro quo torquebatur, nõ reputat absonũ quòd interrogetur de aliis criminibus de quibus nulla contra eũ erant indicia, & sic iudicẽ ecclesiasticũ ob id non esse reum alicuius pœnæ: nã si clericus non potest torqueri nisi extãtibus indiciis & infamia, quomodo poterit interrogari de delictis, de quibus non est infamatus, nec indicia sunt, licet iam fuerit cõfessus aliud delictũ? præcipuè quia fundamentũ suũ est satis fragile, videlicet quia præsumitur criminosus etiã in aliis, ex quo vnũ est confeßus, per regulã Defleat. de reg. iur. Vnde iudicẽ talia facientẽ & Deũ in cœlis, & superiorẽ suũ in terris offendere credo, & sic ab eo puniri posse propter id: quia si Zabarella intelligit quòd potest interrogari de delictis alterius generis, quàm illud pro quo fuit tortus: hoc videtur planè

nè esse impium, vt cogatur quis prodere seipsum in de lictis occultis. Si verò inteligit, quòd possit impunè interrogari de delictis eiusdē generis, hoc nō potest fieri, vt no. Alber. de Gand. in tract. malefi. in rub. de quæstio. & tor. in col. iiij. ver. Sed quid de quæstione. vbi tenet quòd de iuris subtilitate tortus & confessus aliquod furtū de quo erant indicia, non potest de alijs furtis interrogari, licet de generali consuetudine Italiæ seruetur contrarium: quē refert & sequitur Franc. de Bruno in tracta. de indicijs & tortura, in fol. x. col. iiij. limitando quādo esset diffamatio generalis contra aliquem, quòd esset magnus latro, quia tunc dicit laudabilem esse talem consuetudinem quòd de alijs furtis interrogetur, aliàs nō. Si ergo nec latro laicus potest interrogari de alijs furtis, quāto magis clericus? Tradunt præterea doctores aliqui summistæ aliud speciale in tortura clericorum, videlicet quòd clericus torturæ exponendus debet prius degradari: hoc scripserunt authores Rosellæ, & Syluestrinæ in verbo degradatio, qui referunt Alexan. in additionibus ad Bart. in l. omnes. C. de decurionibus. libr. x. & Rosella refert Roma. in consil. incip. Manifestum est, & alleg. text. in. l. Et si excepta. C. de malefi. & mathe. ibi præsidio dignitatis exutus. Sed salua eorum authoritate hoc nō credo verum: nam præter id quod Alex. quem ipsi referunt hoc non scripsit, & quod Rom. consi. non inuenitur, quis sibi persuadere poterit clericum nondū cōuictum, sed solum indicijs & infamia notatū esse degradandū, antequā cōstet de veritate delicti? Itē tex.

in.d.l.Et si excepta.nō obstat,& verba illius suprà relata intelliguntur,id est,non obstāte priuilegio dignitatis.& ita intelligit Azo *in summa illius tituli.&* Bal.& Sali.*in eadem.l.&* Bonifacius *in tracta.maleficiorum, ti.de malefi.&* Mathe.*licet* Ang.*ibi quem sequitur* Ana.*in.c.j.de sortilegijs,col.iij.dicat per illū text.quòd si constitutus in dignitate est torquendus, debet exui omnibus insignibus illius dignitatis,& sic degradabitur,sicut fit in sacerdote,quando duci debet ad supplicium.Nec suffragari poterit dictæ opiniōi tex. in.l.proditores.ff.de re militari, cuius verba sunt,* Proditores *vel transfugæ plerunq; capite puniuntur, & exauctorati torquentur, nam pro hoste, non pro milite habentur:arguendo de milite ad clericum:quod argumentum bene procedit.vt* Per Nicolaum Enerardū *in suis topicis iuris,in fol.xxxiij.quia illa lex nec in milite hoc disponit:nam verbum torquentur ibi positum non debet intelligi de tortura quæ fit ad inuestigādum veritatem,sed quæ datur in pœnam.*Et *quàmuis hoc in milite esset expressè dispositum, non deberet appliari ad personas clericorum:quia in hoc non esset recipiendum argumentum de milite terrestri ad cœlestem,cùm talis similitudo esset odiosa clericis, & in casu notoriè iniusto & cōtra iuris principia.*Et *contrariū senserūt* Ang.& Ana.*in locis suprà relatis dū æquiparāt militē & clericū nō in tortura. sed quòd miles debet degradari ad torturā sicut clericus degradatur ad suppliciū.*In *hoc insuper proposito referendū duxi,quod tradunt* Io.de Ana.*in consi.j.in final.*
verbis

verbis.& ibi sequitur Lud. Bolo. in addi. ad eundem, quòd si non fuit petitũ in prima instãtia quòd clericus torqueretur, potest peti postea in causa appellatiõis tanquã omissum, & respondet ad dictũ Ang. in. l. Minime. C. de app. quòd illud est verũ, quãdo nõ peteretur fieri: sed salua tantorũ patrũ auctoritate, iudicio meo decepti sunt in intellectu doctrinæ Ang. quia ille solùm dicit quòd appellatione pendẽte nõ debet appellans sustinere pœnã corporis, vel cruciatũ, quod apertè intelligẽdum est respectu iudicis à quo: quia ille siue petatur corã eo, siue nõ, non potest torquere reũ appellantẽ, quia innouaret, non tamẽ tollit quin iudex appellationis post deuolutã ad ipsũm causam possit hoc facere. vnde cùm doctrina Ange. nõ aduersaretur illis, superuacaneũ fuit velle illi satisfacere. Sed nec mirãdũ ẽst: sunt enim lapsus scribẽtium, quos expedit benignè à lectoribus sufferri. nõ enim semper vacat singula queque scribẽda rimari. Itẽ aduertere etiã debent iudices ecclesiastici, quòd tortura clericorũ non debet esse ita sæua, sicut laicorũ. ita dicit cõiter teneri Abb. in. d. regula, Cum in contẽplatione. vnde secũdùm cũ clerici non debẽt supponi aculeiss, seu fidiculis, sed virgis, seu corrigiatis, pro quo alleg. bo. tex. in. c. j. in fin. xxiij. q. v. Nec mirandum enim quòd in ipso processu & tortura clericis suspectis de delicto aliquis fauor impendàtur qui laicis non cõceditur, cùm etiã postquàm sunt cõuicti de crimine tam dispari pœna plectãtur, & sic mortis pœnam euadant: præsertim cum in iure videamus milites seculi à tortura immunes effectos,

quod etiā de doctoribus & nobilibus in legibus regni nostri disponitur. Quid mirū igitur si cū militiæ cingulū, doctoratus gradus, parentū nobilitas, tot homines à tortura penitus liberet, clericalis ordo promereatur, vt clericorū torturā iudicia ac infamia præcedāt. Nota tamē quòd clericus non pōt torqueri per laicū etiā iussu prælati sui. ita tenēt Ant. & Anch. *in. c. vt famæ. de sen. ex. vt refert* Ab. *ibi, in fi. & sequitur* Decius *in. c.* Dilectis. *de ap. in prin. licet cōtrariū & male secundum* Abb. *vbi. ꝙ. habeat cōis obseruātia.* Hoc *etiā concludit idē* Abb. *in. c.* Vniuersitatis. *in. iij. nota. eo. tit. vbi dicit hoc de iure fieri nō posse, & quòd hoc ideo sic fit, quia hodie clerici torquētur vt laici: & talis modus torquēdi non posset fieri per clericos, quia ferè nemo in huiusmodi obtēperaret, nec sunt edocti in arte ista torquēdi sicut & laici.* Et *vide* Barb. *in. c. decernimus. de iudi. col. antepe: vbi refert* Bal. *tenentem ibi, quòd episcopus potest cōmittere laico vt clericū torquere possit: ipse tamē* Barb. *miratur* Bal. *ista sic intellexisse, & alle.* Ant. *vbi suprà tenentē contrariū.* Vide *tamē* Fel. *in. d. c. vniuersitati. de sen. exc. vbi dicit quòd ista est cōclusio vera & verissima, quòd laici torquētes clericū præcepto episcopi vel vicarij nō excusantur., imò faciētes clericos per laicos torqueri sunt excōicati. & dicit ita tenere* Arch. & Io. *de fantu. in c.* Presbyteri. *el. j. xv. q. xvj. & addit vlterius quòd si clerici nesciūt torquere, quòd tūc poterit vocari officialis laicus qui ligabit clericum torquēdum, & postea clerici possunt torquere. Quod non videtur satisfacere:*

quia

quia peritia torturæ ita & magis cõsistit in actibus ipsis torquẽdi, quàm ligãdi. An aũt clericus poßit ad torturã poni ex confeßione delicti facta per eũ corã iudice laico, Barb. in. c. at si clerici. de Iudi. col. xiiij. versi. Capio nunc, motus septẽ fundamentis concludit quicquid alij dixerint, quòd nullo modo potest torqueri: licet Card in. c. per inquisitionẽ, de elect. tenuerit quòd sic. Bene tamen fatetur Barb. quòd si clericus cõfiteatur crimen corã iudice ecclesiastico, aliàs nõ suo, quòd tunc cõpellitur vel excusare illã confeßionẽ, vel perseuerare in ea per tormẽta: & quòd isto modo potest saluari opinio contraria. & vide eundem Barba. prius in. d. c. At si clerici. in col. iiij. dicentẽ quòd per illum tex confunditur doctrina Bal. in. l. vnica, de confes. in pen. col. dũ scripsit quòd ex cõfeßione facta per clericum corã laico non est torquẽdus clericus per episcopum, dummodo illã confeßionẽ reuocet vt erroneã. nam cùm tex. ibi dicat quòd talis confeßio non tenet, non est reuocanda: quia quod nullum est, reuocari non debet. Atq; asserit in hoc somniasse tantũ doctorẽ. An autem clericus vacillãs in testimonio poßit torqueri? Bal. in sua marga. in verbo clericus, tenet quòd sic, vt refert Inno. in. c. Conquestus. de re iud. hoc tenentẽ. Sed clarè patet quòd allegat corruptè Inno. quia non est talis tex. in illo titu. Ideo ob solam Bal. authoritatem hoc nõ crederẽ practicandum, cùm, vt suprà scripsimus, clerici non sunt torquendi aderuendã veritatem delicti etiã extãtibus indicijs, nisi adsit infamia, quantò magis non poterit torqueri propter solam vacilla

cillationē in ferendo testimoniū, cùm sufficiat quòd si de falsitate testimonij fuerit cōuictus, poterit ob id puniri. Si verò solùm vacillauerit, tunc poterit de vacillatione puniri iudicis arbitrio: ad cuius etiā officiū spectabit quāta sit illi fides adhibēda discernere. Neque suffragatur opinioni Bal. lex Presbyteri. la. j. C. de epis. & cle. dū probat quòd presbyteri, licet vacillent in testimonio non sunt torquēdi. Alij verò clerici inferiores sic, secundùm glo. & summariū Salice. ibi. Nā illa. l. non potuit hoc disponere circa personas clericorum, quod fatetur gloss. in ca. Quia iuxta. §. presbyteri. v. q. vj. vbi ad literā est inserta illa. l. per Gratianum: & ideo dicit quòd illa. l. instruit iudicē ecclesiasticum quid facere debeat. Sed ego credo etiam salua glo. authoritate quòd hodie iudex ecclesiasticus firma manēte cōmuni opin. de qua suprà: & cùm contrariū non reperiatur de iure canonico, non poterit sequendo instructionem illius legis clericos inferiores propter vacillationē torquere. & licet. d. l. presbyteri fuerit per Gratianū admixta canonibus, nihil sibi per hoc authoritatis accessit. Nec curare debent iudices ecclesiastici quod not. Albe. in. d. l. Presbyteri. dum putat ipse quòd clericus etiam si vacillet & dicat se interfuisse facto coram iudice seculari torqueri non potest per eum, sed per suum iudicem ecclesiasticum: quia fundamenta quæ alle. nō probāt neq; sufficiunt: & sua opinio adhuc habet intolerabilius inconueniēs, dū firmat quòd propter vacillationē factā coram seculari possit clericus torqueri per ecclesiasticū iudicē. In torquendis

terea reis, si in ciuilibus magistratibus crudelitas abesse debet, quantò magis ab ecclesiasticis iudicibus fugiẽda est? præcipuè quia sepius tortura cogit innocẽtes ipsos dolore cruciatos fateri delicta quæ nõ perpetrarũt: quia vt dicit Ambro. *in epistolis.* Nimia *seueritas extorquet plerũque crudelitate mendaciũ, prout etiã apertißimè legitur in admirabili illo miraculo p* Hiero. *descripto ad* Innocẽtiũ *de muliere sepius icta.*

¶ Iuramento præmisſis interrogari.

CAPVT CXVIII.

ET *si ad partium petitionẽ à clericis de criminibus accusatis iuramẽtum exigi non poßit, nec debeat, ex officio tamẽ procedenti iudici hoc cõceditur à doctoribus ea potißimùm ratione.* Nã *cùm liceat ecclesiastico iudici, clerico infamato purgationem indicere, & tunc de veritate delicti iurare teneatur: sic et licet illum sub iuramẽto interrogare, vt placuit* Panor. *in ca.* Cum *super. quasi ad fin. de confes.* In *quo tamen ego aduertendum crederem quòd cùm ex dicta ratione purgatiõis id permissum videatur, inferri possunt duæ notandæ conclusiones in materia.* Prima *est quòd cùm purgatio non sit indicenda. nisi prius præstita copia infamato de infamia, vt circa illam se defendat, & an à maliuolis seu inimicis habuerit ortum examinetur.* Sic *nec iudex à clerico poterit iuramẽtum exigere statim post capturã, antequàm illi præstet copiam inquisitionis contra eum formatæ, ex quo videtur quòd practica huius regni sumpta ex l. iiij. part. vij. titu. xxix. in qua disponitur quòd reus*

sub iuramento interrogetur statim post capturam, nō habebit locum in clericis. Quinimò opinor quòd in laicis captis non liceat id indistinctè fieri, salua conscientia: nisi iudex habeat contra reum semiplenam probationem de delicto, aut expressa indicia, aut infamiam. Cùm ex mente sancti Thomæ. in. ij. ij. quæstione. lxix. articu. ij. Prædictis casibus solùm liceat iudici interrogare delinquentē, & delinquens teneatur veritatem dicere. Et vide ibi Caieta. qui declarando illam doctrinam sancti Thomæ, addit vnum notabile (iudicio meo) videlicet quòd in casu quo præcedunt indicia, debent manifestari reo vt sciat se esse in tali articulo constitutum, quòd tenetur obedire iudici præcipienti, & extorquenti veritatem, ac etiam vt possit se purgare, & contra illa opponere: ex quo videtur quòd sicut ante torturam debet dari copia indiciorū, sic ante interrogationem, vt iudex iustè interroget, & reus teneatur fateri veritatem. Vnde quando aliquid ex prædictis tribus capturam non præcessit, tūc videtur quòd iudex conscientia recta non poterit vti practica. d. l. partite. Cùm enim captus qui delictum commisit, non tenetur se prodere, nisi præcedat aliquid de prædictis, bene sequitur quòd aliter non bene interrogat iudex eum, cùm cogat captū reuelare seipsum in casu vbi non tenetur, & peccaret seipsum diffamando, sicut alium quemcunq;. Et præter id quod est iustum rationiq; consonū, hoc est iuxta mentē illius legis Regni si bene consideratur: hoc enim, vt fiat, dicta lex præcipit in hominibus malæ famæ, à quibus

sta

statim post capturam vult iuramentum exigi. Errāt ergo apertissimè temerarij quidem iudices, (& qui crocodilli more, humano sanguine delectantur) qui statim post capturā nullo facto personarū discrimine à captis omnibus de veritate delicti iuramētū exigūt: cùm sæpius leuia quædā indicia causam præstiterint capturæ. Satis est enim Christiano iudici si more Christiano iustitiā exerceat. Secūda cōclusio, quòd sicut sola indicia sine infamia nō sufficiūt ad indicendā clericis purgationē, eodē modo nec sufficiet ad hoc vt iudex possit ab eis iuramētum exigere super delicto.

¶ Confessionibus proprijs.

CAPVT CXIX.

IN *confessionibus clericorum illa meritò obseruari debent, quæ in alijs reis à iure disposita ac à doctoribus interpratata leguntur cùm in hoc non debeant esse deterioris conditionis quàm laici. Ex quo debent aduertere iudices, an tales confessiones clericorum fuerint extraiudiciales, vel coram non suo iudice, aut verisimilia in se non continentes, aut incidēter, & non principaliter factæ: curatoris authoritate non interueniente, si clerici minores sint viginti quinque annorum, aut in tortura non seruata forma quā in talibus cōfessionibus iura exigunt, & si quid tale in illis repererint, obseruant illa quæ iura in hoc tradunt, & doctores scribunt: quæ quidem transcribere nolo. Vnum tamen fortasse attentari posset in ista materia, quòd cum clericis pro criminibus nō infligatur pœna mortis, aut mutilationis membrorum, quòd*

in cri

in criminibus quibus veniunt puniendi citra traditionem curiæ sęculari præiudicaret illis confeßio facta delicti, sine eo quòd iudici necessariò constet delictũ fuisse in veritate perpetratũ. Nam quòd hoc in seculari iudicio requiratur, ex eo introductum est: quia cũ nemo sit dominus membrorum suorum, non potest aliquis in periculum vitæ suæ aut membrorum quicquam fateri cómißisse, nisi in veritate constet delictum fuisse perpetratum. At tamen quòd sua confeßione sola poßit sibi clericus in ordinibus ac beneficijs suis facere sibi præiudicium nõ reperitur prohibitum, cùm poßit ex conuentione ad illorum amißionem obligari. Vt de ordinibus probat tex. in capit. quotiens. j. q. vij. Et de beneficijs probatur in capitu. Cum dilecti. & cum gl. in verbo obligauit. de electiõe. & in. c. fi. de cri. fal. vbi hoc no. Abb. in. iij. nota. Quamuis omnibus iudicibus consulo, vt si fieri potest semper satagant quòd illis constet de delicto à clericis sibi confesso. Est & alia specialitas in clericis confitentibus delictum, videlicet quòd sine accusatione puniantur: hoc tradit in eis speciale fore Hostien. in capitulo. ij. de confes. sic intelligendo text. ibi, quòd refert ibi Cardi. licet quò ad illius text. literam & intellectum illum non admittat. Est præterea & alia tertia specialitas in ista materia, quòd licet sit verum quòd quando agitur per viam inquisitioni non poßit imponi pœna ordinaria delicti, vt in capi Inquisitionis. de accusa. fallit hoc si de crimine constat per confeßionem. ita limitat Inno. in capi. Qualiter. el. ij. de accusa. & sequuntur ibi scribentes, v

refert ibi Feli.in.§.licet autem.in princ.qui hoc reputat singulare.Ponit etiam Præpo.in.capi.de accusa.ij.quæstio.viij.colum.xxxviij.probat text.quem ibi commendat Abb.in capitu.fina.de celebra.missarum. Item aduerte in ista materia quòd sola cõfessio criminis facta in causa ciuiliter acta,quando ageretur criminaliter non sufficeret ad condemnationẽ:sed potest cõpelli reus vt perseueret in ea.ita concludit Abb.in capitu.Qualiter.el.ij.fina.verbis.de accu.sic intelligens Innocen.in capitu.Per inquisitionem.de elec.

¶Testibus conuictos. CAPVT CXX.

LICET circa numerũ & integritatẽ testiũ nihil sit in causis criminalibus clericorũ specialius requisitũ,quã in aliis.quia tamen laici clericis oppido sunt infesti, prouisum est quòd laici in cã criminali nõ possunt esse testes cõtra eos,vt in.c.De cætero.de testi.Quod procedit etiã cõtra clericũ in minoribus,vt tenet Domi.in.c.Sicut sacerdotes.ij.q.vij.refert Feli.in dict.c.De cætero.in prin.Quod tamẽ fallit in crimine notorio,probat tex.quẽ dicit ad hoc Abba.optimũ in.c.pe.de purg.cano Itẽ etiã fallit in criminibus exceptis.s.simoniæ,hæresis,& læsæ maiestatis.ita not.gl.in.c.cũ.P.de.accu.in verbo laicus.Item mutilati mẽbris vel corpore viciati nõ possunt testificari cõtra cle.in causa criminali,no.Ab.antiquus in.c.j.de exce.refert Bal.in sua Magarita,in verbo mutilati,dicit ꝑpetuò mẽti tenendũ.Hippoly.in sua practica cri.in.§.Nũc videndũ.in.col.pe.nume.lij.Aduerte tamẽ in ista materia quòd cõuicto clerico de crimi-

ne cùm ageretur ciuiliter, lata sentētia, potest suus superior priuare illum beneficijs, vigore illius sententiæ. formata de nouo inquisitione, & assumpta illa sentē tia, tanquàm inducēte notoriū. ita voluit Innoc. *in c.* Qualiter. *el. ij. de accus. vt refert* Abb. *in fi. qui dicit cu hac sua sentētia transire doct. communiter, qui tamen dicit aduertendū. quia hoc dictu est periculosum, & refert* Inno. *sensisse oppositu in c.* Per *inquisitionē, de elect.* Fama *vero an probetur per laicos cōtra clericos, vide per* Ant. *in c.* In *literis. col. vltim. de testi.* Et *pro intellectu materiæ huius capitu. & præcedentis, nota quòd licet conuictus & confessus parificentur, vt notatur in capitu.* At *si clerici. de iudi. in prin. hoc intelligendum est quātum ad hoc vt perueniatur ad sentētiam, nō quo ad omnia. ita tradidit* Card. *ibi. & de differētia constat ex his quæ not. in c. ij. de confes. & in c. j. de test. loquēdo in teste qui cōuincitur de crimine tangente causam, aut qui illud confitetur.* Nun *quid autē clericus possit conuinci de delicto duobus testibus tantū? si credimus* Paul. *de cast. in l.* Iudices. C. *de* Iudi. *in fi. verbis, videtur dicēdum quòd nō: scripsit enim ibi, quòd in criminali nō videtur sufficere duo testes sine alijs præsumptionibus.* Sed *contrariū credo verius sequēdo* Card. *in cle. j. § . verū. in j. q. de hære. vbi concludit quòd etiā in cau. hære. sufficiūt duo testes propter ius generaliter disponēs, quod in ore duorū &c.* Cuius *opinionē dicit verā repertoriū inquisitorum. in verbo testes. in. §.* Per *quos testes. vbi alleg. pro ea gl. no. in c. præsul. ij. q. iiij. quæ tenet quod contra*

tra papã sufficiunt duo testes: de qua etiam glo. meminit Fel. in c. Quoties. de testi in .j. col.

¶ Ab ingressu ecclesiæ interdici.

CAPVT CXXI.

POENA *ista minor est pœna suspẽsionis ab officio quippè cũ solũ in ecclesia prohibeat eũ qui patitur illũ in offic. suo agere.* Et *is cui sic est ecclesiæ interdictus ingressus, cũ sibi censeatur in ipsa celebratio diuinorũ interdicta, irregularis efficitur, si cõtra huiusmodi interdictũ diuinis in ea se ingerat, in suo agẽs officio sicut prius: vt sunt verba tex. in c. is cui. de sen. ex. li. vj. Quod procedit intantum, quòd etiã si celebret in ecclesia non consecrata, quæ propriè dicitur basilica. est irregularis, vt no.* Do. *ibi referẽdo* Calderi. *Si aũt celebrat nõ in ecclesia, sed in oratorio strictè sumpto, ita quòd nõ sit ecclesia, tunc nõ est irregularis, vt not.* Domi. *ibi referẽdo eundẽ* Cald. *Itẽ no. quòd si is cui. est interdictus ingressus ecclesiæ administrat sacerdoti in missa intra ecclesiã, puta, vt diaconus offerẽdo calicẽ in altari, vel vt subdiaconus porrigẽdo diacono hostiam, & calicẽ in ordine, incurrit etiã irregularitatẽ secundùm* Domi. *ibi. Quæ omnia etiã ibi refert & sequitur* Phili. *licet breuioribus verbis. An aũt liceat ei cui est interdictus ingressus ecclesiæ intrare illa audiẽdi diuina officia, vel orandi, seu trãseundi gratia: vide per eos ibidẽ, quorũ dicta referre nõ curo. Statuit præterea tex. in d. c.* Is cui, *quòd si talis clericus dicto interdicto durãte decedat, nõ debet in ecclesia vel cœmeterio eccles. sepeliri, nisi pœnituerit*

intelligendo gl. in cap. Cum vintoniensis. de elect. Debet præterea iudex aduertere quòd aliquando oportebit suspendere deliquentē ab omni ordine, vel ab vno tantū, aliquādo etiam ab ordine & beneficio simul, aut à beneficio tantū, consyderata delicti qualitate & ordinis in quo excessit. Si autē suspensio fiet simpliciter ab ordine, illa intelligitur ab omni ordine, & si sit suspensus ab ordine Subdiaconi, intelligitur suspensus ab omnibus ordinibus superioribus, secus autē econtrario: quia suspensus ab ordine sacerdotali potest exercere officia inferiorū. An autē suspēsus ab officio intelligatur suspēsus à beneficio, vide gl. no. in. d. clemē. fi. de pœnis. in verbo, Suspensi. & ibi Cardi. eundē in cle. j. de priuileg. in versi. Cæterum. in. vij. q. cum duabus sequentibus. Imo. in. c. Cum dilectus. de consuetu. viij. co. aliqua notanda per Præposi. in cap. Presbyterū. xxviij. distinctio. in. ij. & vj. col. Et vide bonam distinctionem per Siluest. in verbo Suspensio. in. § .v. vers. Si quis est suspēsus, quā transcribere nolo. In hac insuper materia semper consulo iudicibus, vt in sententia vel præcepto suspensionis apertè declarent à quibus ordinibus vel actibus, vel beneficijs intendant suspendere clericū, quia cū cōstat de volūtaoe iudicis, illa seruāda est. Vnde concludit Abb. post Anto. in dicto capi. Pastoralis. § . Verum. col. fin. de appella. quod si iudex quādo suspendit aliquem à beneficio, intendebat inhabilitare eum ad omnia beneficia: tunc sententia porrigit effectū suum extra territorium iudicis, licet executio debeat fieri per Iudicem territorij. Si verò simpliciter

intendebat suspendere à beneficijs quæ habebat in suo territorio, tunc procedit gl. in. d. § .verum. quia taliter suspensus potest alibi habere beneficium. Effectus autē *suspensionis factæ à iudice est, quod celebrans durāte illa in ordine à quo fuit suspēsus, est irregularis.* Ideo *monendi sunt clerici dum suspenduntur, ne celebrare au deant suspensione durante.* Tanta *est enim plurium imperitia, vt credant solum iudicis præcepum violare si celebrent, non verò pœnam irregularitatis incurrere.* Suspensio *præterea aut est temporalis, aut perpetua.* Temporalis *non operatur vltra tempus præfinitū. & eo lapso tollitur sine alia absolutione.* Perpetua *verò æquiparatur depositioni vt notatur in. c.* Si *quis. lxxxiij. distinct. vbi* Domi. *quem ad hoc refert* Decius *in cap* Apostolicæ. *col. pe. versi. secundo* . Abb. *de exceptio. & vide* Imo. *in cap.* Cū *dilectus. de consue. viij. col. qui. referendo* Gasparem Calde. *dicit quòd suspensio perpetua ab officio habet vim priuationis, & tunc taliter suspēsus censetur priuatus beneficio secundùm eum.* Ex *quo videtur dicendū quòd per talem suspensionē ab officio, videatur beneficiū vacare, vt possit fieri prouisio de eod.* Et *sic suspēsio ppetua nō debet imponi nisi pro graui crimine, sicut de depositione dicitur in. c.* Tuæ. *de pœnis.* Quæ *autē crimina sint suspēsione digna, licet* Ant. *in. c.* At *si clerici. de iud. visus fuerit dare regulā:* Abb. *tamen ibi, in col. xj. dicit quòd non potest dari certa regula: sed iudex informabit motū animi sui ex casibus à iure expressis, vt in illis & similibus imponat pœnā suspensionis, & sic secundū eū cōmittitur hoc arbi-*

bitrio superioris: quod ibi sequitur And.Sicu.*col.xxviij.in fi.De suspensione verò iuris nihil referre libet, sufficiat videre* Siluest.*in.d.verbo* Suspensi.*in.§.sextò, vbi colligit quadraginta casus in quibus quis incurrit suspensionem à iure.* Vnu *insuper nota in hac materia, quòd si iudex suspendat illum qui est suspensus à iure, non præsumitur in dubio suspensus ab homine, quia præsumitur quòd* Iudex *voluit in dubio exequi pœnam iuris, non verò nouam suspensionem infligere vt notat* Didacus de Villadiego *in trac.de irregularitate, in cap.*De *suspensione, in col.j.referendo* Abb.*in cap.* Tuarum.*de priuileg.quod notat propter effectus quos inuenies: quod suspensio sit iuris, vel hominis.*

¶Beneficijs priuari.

CAPVT CXXIII.

CVM *enim beneficia ecclesiastica stipēdia sint ministrorum ecclesiæ, & hos deceat honestos ac mundos esse, meritò quidē canonica iura sanxerunt facinorosos ac improbos clericos beneficijs priuandos fore, vt probis viris concedantur, qui qua decet vitæ puritate ministrent. Vnum tamen aduertere debent iudices, quòd beneficio non debet priuari clericus, nisi crimen sit graue.tex.est in.c.*Inuētum.*xvj. quæst.vij.quem dicit notabilem* Abb.*in cap.*Tuæ *de pœnis.*Pœna *insuper priuationis à beneficio non potest imponi à iudice nisi exprimatur à iure, per gloss. quam ibi reputat singula.* Abb.*in cap.fi.de iure patronatus, & in cap.*Cum *vos de offi.ordi.*Et *in.§.*Cum *igitur.in auct.de non eligen.secun.nuben.vbi est tex.*

singula. secundū Bal. in auth. ex testamento. C. de colla tio. & ita tenet Barba. per pr. dicta in cap. Nouit. de iudi. in col. xlv. versi. Tu pondera. Et vide etiā Domi ni. in. c. Quo iure. viij. dist. col. vlti. vbi dicit quod nul lum crimen inducit priuationi ipso iure, nisi sit iure cautū. Quod refert Feli. in cap. Querelā. de iureiurā. in col. ij. vbi etiā plura allegat in proposito praecedē tis conclusionis. Plura etiā cumulauit Tiraquelus in repe. l. Si vnquam. C. de reuocand. donationibus in gl. in verbo reuertatur, in nume. ccrj. & in duobus sequē tibus. Item nota quod per sententiā latam super cri men non est quis priuatus beneficio, nisi hoc sententia exprimat, notat Inn. in. c. Qualiter & quando el. ij. in gl. super verbo diminutionē. de accusa. vt refert Ro ta in collectis per Bernardū de Bisgneto, in ti. de sentē. & re iudi. in decisio. fi. in fi. verbis. facit etiā quod Bal. in. l. cum fratrē. C. de his qui vt indig. voluit sentire. quod si fuit sententia lata super homicidio, & benefi cio nihil fuit dictum quod non possit impetrari tan quàm vacans, quem ad hoc refert Ioan. de Ana in. c. fi. col. j. de homici. Vide tamen Abb. in cap. Inter. dile ctos de exces. pral. prope fin. vbi ex verbis Innocen. ibi notat quod condemnatus de aliquo delicto per senten tiā censetur priuatus ipso facto beneficio suo, intelligē do secundū eū quando crimen erat tale quod inducebat priuationē beneficij, vel quādo irrogabat infamiā ip so facto nā sufficit quod cōdēnetur licet pœna exprima tur in sentētia, quia illa intelligitur posita authorita te iuris, pro quo alleg. l. j. ad Turpilia. & alia iura. fa-

cit

cit ad hoc quòd vbicunque quis incurrit ipso facto pœnam priuationis beneficij, potest absq; alia sentẽtia beneficium conferri alteri. probat tex. in. c. j. & notat ibi Domi. ex eo. in col. iiij. in. § . Sacri, de homi. in. vj. qui generalius ibi tenet in col. vj. versi. quæro quare, quòd omnia iura canonica & ciuilia quæ dicunt ipso iure, vel ipso facto aliquem puniri confiscatione bonorum, vel alia pœna quacunq;, debẽt intelligi, vt sufficiat declarare vel pronunciare illum talis criminis esse culpabilem: & locus erit dictis pœnis iuris, etiã si in sententia non exprimantur. Et aduerte quòd iudex delicti non solùm potest pronunciare super delicto, sed potest priuare delinquentẽ beneficio quod habet alibi. ita notat Cardi. in clemẽ. Pastoralis. versi. Deniq;. in. ij. quæstio. in fi. de re iudi. Si tamen clericus in terra ecclesiæ suæ inculta, industria sua & laboribus siue expensis plantauit vineam, seu reduxit ad culturam causa suæ sustentationis, licet priuetur postmodum beneficio propter delictu, relinquitur sibi illa terra vsq; ad vitã suam, notat Abb. post Inno. in. c. fi. de pecu. cleri. & ibi Barba. col. iij. An autem clericus qui priuatur beneficio teneatur ad restitutionem fructuu, vide Pau. de Castro in. l. j. C. de his qui. vt indig. vbi per text. ibi referendo Guilliel. de Cuno dicit quòd si clericus committit delictum, propter quod possit priuari beneficio, licet habeat ius in re, quousq; sit priuatus, postquàm tamen est priuãdus tenetur restituere fructus quos percepit à die commissi delicti, vel percipere potuit, siue extent siue sint consumpti, & siue sit effectus locupletior.

tior, siue non. Sed Guilliel ibi non loquitur in clerico sed in vasallo committente fellioniã. Et hanc opinionẽ Pauli sequuntur Sali. Alex. & Ias. ibi, quã etiã conclusionẽ inter sua singularia annumerauit Hippoly. singula. Dxxv. Clericus qui cõmisit. pro ea tamẽ nihil allegat aliud nisi aliquos ex dictis doctoribus in .d.l.j. Idẽ etiã tenent Bal. Ang. & idẽ Paul. in l. prædonis. ff. de peti. hære. & Roma in .l. Diuortio. ff. solu. matri. Henri. in c. Cũ nostris. de conces. præbẽ. Et prædictam sententiam Ang. in .d.l. prædonis. celebrat pro notabili Hippoly. in singula. cclxviij. Verus possessor, nihil aliud nisi Ang. referendo. Et hanc etiã conclusionẽ videtur sequi Decius cons. cxviij. Viso instrumento. col. j. referendo doct. in .d.l.j. & Ang. in .d.l. prædonis. Cõtrariam tamen sententiam tenet Cardi. in cle. Cõstitutionem. §. Cæterum: in fi. de elect. Philip. Corneus in .d.l. j. C. de his qui vt indig. j. col. & Feli. in c. De quarta. in col. x. de præscrip. vbi per septem fundamenta hoc putat esse verius, & respondet ad fundamenta in contrariũ adducta. Nouissimè autẽ vide egregium doctorẽ nostrum Hispanum Ant. de Burgos: in cap. Ad nostrã. de emp. & vend. in col. xj. versi. venio modò. vbi dicit quòd licet aliàs solebat comprobare illam sententiam Feli. tamen quòd tunc diligentius considerando tenet contra eum, & sustinet opinionem contrariam, & satisfacit ad fundamẽta Feli. & dicit quòd nullo mõ concludunt eius dicta, nisi dum allegat quandã decisionem Rotæ: cui ipse respondet paruipendendo eã. Et quia videtur esse communior opinio cũ Paulo, & suis sequacibus

bus in d. l. j. ideo illã tenendã censeo: quàmuis in clerico qui post commissum delictum propter quod priuatur, semper perseuerauit seruiendo in ecclesia vbi beneficiũ habebat, crederẽ ipse benigniorẽ & æquiorẽ opinionẽ Fel. *& aliorũ, quòd tũc solùm talis dãnaretur ad restitutionẽ fructuũ à die propositæ contra eũ accusationis, vel formatæ inquisitionis, nisi quando delictum induceret priuationẽ ipso iure, vt in crimine hæresis & simoniæ, vt suprà dictũ est suo loco, & in alijs quinque casibus, videlicet in cap.* Felicis. *de pœ. lib. vj. & in clem.* Multorum. *de pœn. & in capi.* Eum qui. *de præben. lib. vj. & in. c. j. de homici. lib. vj. & in. c.* Ad falsariorum. *de crimi. fal. quia tunc clericus indistincte posset condemnari ad restitutionem fructuũ à die cõmissi delicti: & isto modo potest intelligi doctrina* Bald. *in tit. de pace iura. firman. in vsi. feud. in. §.* Iniuria. *ver.* Quæro *an cõmittat furtũ. dum tenet quòd recipiẽs fructus beneficij qui priuatus est de iure committit furtũ.* Credere *præterea in hoc proposito posse dici (saluo meliori iudicio) quòd quando clericus propter crimen dãnatur ad restitutionẽ fructuũ, quod dãnabitur solùm ex quadam æquitate ad restitutionem perceptorũ, non autẽ eorũ qui percipi potuerunt: satis est enim, si ecclesiæ cui applicandi sunt, clericus restituat fructus quos percepit, quamuis illos cõsumpserit, sine eo quòd tam stricta exactio fiat ab eo, sicut si spoliasset aliquẽ illo beneficio, & essent restituendi fructus spoliato insimul cum beneficio.* Item *nota in materia huius cap. quòd inferior à papa, vt legatus vel*

episcopus potest cũ causa inhabilitare aliquem ad benesicia, etiã in perpetuũ per statutu vel sententiam, vt no. gl. quã ad hoc ibi dicit singularẽ Ioã. de Imo. in Cle. ij. de vi. & honest. cle. in verbo, inhabilis. qui etiã refert Ant. dicenti quòd tunc ipse inferior posset cũ tali irregularitate ad beneficia dispensare. Vide tamẽ Feli. in c. Postulasti. col. ij. versi. Et adde. fo. cõp. vbi intelligit prædictã gl. tali modo quòd legatus vel episcopus nõ potest inhabilitare ita vt operetur alibi: ex quo videtur quòd illa inhabilitas non nocebit clerico extra prouinciã legati vel diœcesim episcopi. quòd subintelligit idẽ Fel. vbi inhabilitas fuit posita in materia arbitraria vltra ius, secus si iuris authoritate, quod non habet in dubiũ, quia tunc non est legatus vel episcopus qui inhabilitat, sed declarat illum incurrisse inhabilitatem iuris: & tũc sicut ius ligat vbiq;, ita declaratio nocebit vbiq;.

¶ Bonorum publicatione puniri.
CAPVT CXXIIII.

PRAEMISSO prius quòd bonorũ publicatio est duplex, vt placet Oldra. in consi. xvij. incipien. Thema tale est, quidam clericus sub titulo de fo. compe. in colum. iij. nam quædam est extra ordinaria: id est in casu non expresso in iure, sed ex iudicis potestate: & ista conceditur illustribus in summa potestate positis, & de hac loquitur lex. C. ne sine iussu princ. liceat confis. l. j. Alia est ordinaria, id est in casu à lege permisso, vel ex regni cõsuetudine generaliter: & ista fit per quemcunque iudicem habentem merũ imperium ratione territorij: & non per alium: quia confiscatio

ſcatio fit ratione iuriſdictionis, & iuriſdictio territorio adhæret, vt. C. vbi & apud quem. l. j Pœna *publicationis bonorum rariſsime legitur ſtatuta in ſacris canonibus contra clericos, quia forſan conditores canonum cupientes magis emendare clericorum perſonas, quàm in eorum bona ſæuire, habebant præ oculis verba illa* Iuſtiniani *quæ ad* Tribonianum *ſcripſit in* Auct. *de mandatis principum, dicens.* O*portet autem te in hoc omnem ponere prouidentiam cùm aliquis dignus apparuerit pœna, illum quidem punire, at res eius non cõtingere. ſed ſinere eas generi & legi, ſecundum illum ordinem.* Non *enim res ſunt quæ delinquunt, ſed qui res poſsidẽt.* P*oſſet præterea alia ratio ad hoc aſsignari: quia cùm cõſiderarent antiqui illi patres bona clericorũ intuitu eccleſiæ acquiſitorũ ad eaſdem eccleſias pertinere, adeoq; de illis teſtari nõ licebat clericis, ſuperfluũ exiſtimabant bona clericorum propter ſcelera proſcribere, cũ eſſent applicanda eccleſijs, ad quas iam prædicta ratione pertinebãt.* Nũc *autem poſtquam inualuit cõſuetudo teſtandi, creuitq; clericorum inſolentia ſimul cũ diuitijs & copia bonorũ, adeo vt non ſatis videatur ſolis canonicis pœnis corrigere eos, meritò poſsit in dubium referri, an* Iudices *eccleſiaſtici imitando leges ciuiles poſsint clericos puñire pœna amiſsionis bonorũ pro delicto, pro quo laicus eſſet puniendus eadẽ.* Et *in hoc* Ant. *in. c.* Quia *diuerſita. de cõceſ. præb. ex gl. no. quòd vbicunq; ex aliquo delicto laici veniunt confiſcãda bona ipſius, videtur quòd ex delicto clerici tũc fiet confiſcatio cameræ diœceſani, non autẽ*

ad camerã fiscalem laicorum. quem refert Imo *ibi, in col. iiij. dicens quòd in hoc videtur considerandum an ius ciuile astringat clericũ, vel eius dispositio generalis extendatur ad eum, de quo dicit recurrendũ ad ea quæ consueuerint dici in. c.* Ecclesia *sanctæ* Mariæ *de consti. & in. c. quod clericis. de fo. compe. quem* Feli. *refert in cap.* Irregragabili. *§. Cæterũ. de offi. ordina.* Quod *si solùm considerandùm est, videretur dicẽdum aliquibus quòd cum leges priuantes aliquos hæreditate sibi delata comprehendant clericos in aliquibus casibus: vt suprà ꝓbauimus in verbo,* Instituti *hæredes.* Sic *etiã leges priuantes delinquentes suis bonis comprehendant eosdem, cùm non videatur ratio diuersa in vtroque casu.* Sed *in hac quæstione ego aliter dicendum crederẽ, imò quòd leges inferentes pœnã publicationis bonorũ clericos nõ comprehendant: quia non sequitur, lex quæ priuat accommodantẽ tacitam fidem, vel nõ adimplentem voluntatem defuncti. vel non petentem tutorẽ pupillo hæreditate ver successione comprehendit clericos: ergo eodem mõ ligauit lex inducens publicationẽ bonorum.* Nam *in primo casu leges illæ sicuti clericis detulerunt hæreditatem aliorum, ita potuerunt imponere eis conditiones & solennitates ad quas tenerentur, & quibus per eos non seruatis hæreditatibus à legibus sibi delatis priuarentur.* In *nostro verò casu cũ leges disponant puniendo, & earũ censura non comprehendat nisi sibi subditos, meritò videtur quòd clericorũ bona non sint cõprehensa, sicuti sunt exemptæ dominorũ personæ* Et *quamuis articulus iste eger e videatur declara*

ratione pontificia, posset tamē dici (saluo meliori iudicio) quòd liceret iudicibus ecclesiasticis ad imitationē legum punire clericos publicatione bonorum in casibus in quibus laici puniēdi essent. quia sicut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita & sacrorum statuta canonum principum constitutionibus adiuuantur, vt sunt verba tex. in. cap. j. de no. ope. nunti. Vbi etiam gloss. dicit quòd legibus vtendum est in causis ecclesiasticis, nisi canonibus contradicant: & licet non inueniamus in iure decisum quòd clerici puniātur pœna amissionis bonorū in eisdē casibus in quibus & laici. sufficere posset quòd canones hoc non reprobant neque fieri prohibent: & sicut quotidie in curijs ecclesiasticis bona ecclesiarum & patrimonialia clericorū quantumcunque sint virtutibus præditi subsint censuris legum, & virtute earum in defectum canonum auferuntur ab vno, & adiudicantur alteri etiā laico: quid mirū erit si sic bona clericorū flagitia committētiū, imitatione legū seruata, ab ipsis auferantur, & ecclesijs seu alijs pijs operibus applicentur? Quando verò alicui iudici longiori examinatione præmissa, & vrgentioribus fundamentis persuaso, visum fuerit in aliquo casu hanc esse sequendam opinionē. si clericus dānatus filios legitimos habuerit. vt in eorum præiudiciū eam non seruet cōsulo, vt quid enim ecclesia ditanda est, vel alij vsus pij quærēdi sunt, esurientibus filijs etiam parentis iniqui, quādo nō depositione canonica sed imitatione legali, paterna bona publicanda videntur. Posset etiam secundò quæri in hoc proposito, an

in casibus in quibus bona clericorum confiscãda sunt, veniant omnia pariformiter, & sine aliqua distinctione publicanda? In quo videtur dicendum quòd bona clericorum siue sint mobilia vel immobilia publicari possunt, quia in hoc nullum solet adhiberi discrimen, vt per Hieronymũ *pauli, in libro prouinciali omniũ ecclesiarum, fo. xliiij. vers. quid si presbyter.* Si *verò clericus damnatus haberet vsumfructum alicuius rei, tunc ius talis vsusfructus non confiscatur etiam naturaliter viuente vsufructuario, ex sententia* Bal. & Salic. *in. l. j.* C. *de bo. liber. quos refert* Alex. *in. j. vol. consili. xxiij. incip. prima cõsideratione.* Bona *præterea & iura quæ non transeunt in extraneum hæredem non poterunt publicari cõfiscatis bonis clerici damnati. quia fiscus habetur loco extranei successoris, vt probatur in l.* Iura *libertorum. & ibi no.* Bar. *ff. de iure patro. & notat etiam* Bal. *in. d. l. j. &* Alexan. *in. l.* In *insulam. ff. sol. matri. in prin. & in. l.* Si *finita. §.* Si *de vectigalibus. in col. xj. ff. de dam. inse. ex quo venit quòd si clericus damnatus haberet emphytheusim ecclesiasticam, vel feudum ecclesiæ, tunc illa non venirent in confiscationem, per ea quæ notant* Bald. *in. d. l. j. &* Alexan. *in. d. consi. per tex. in* Auct. *de aliena. & emphy. §.* Illo. *& in. c.* Felicis. *§.* Si *qua verò. de pœ. in. vj. & per alia relata per* Alexã. *ibi. quem etiam vide asserentẽ quòd concluditur communiter quòd emphyteusis concessa à priuato ea conditione & lege quòd non transeat ad hæredem extraneum non confiscatur, dato quòd sint confiscata bona emphyteutæ: quod dicit teneri com*

muni

muniter per Bar. & docto. in d. §. Si de vectigalibus, & alios quos ipse refert, & notat etiam Io. de Imo. in c. ij. de feu. in v. col. versi. Sed aduerte. Si vero clericus haberet emphyteusim à priuato, quæ posset ad extraneos hæredes transire, tunc bene veniret in cõfiscationẽ bonorum clerici, & sine præiudicio domini: quia erit sibi obnoxia quo ad hoc quod ei debeatur sua pẽsio. ita notat Card. qui sic videri meo est intelligendus in Clemẽ. Nolẽtes. de hære. in versi. Inquisitoribus. in pen. col. quem primo vide in hac materia volentem col. præcedenti quod quãdo non posset emphytensis confiscari, tunc ius meliorationum posset confiscari. pro quo refert Specul. & Ioan. And. quod est vtile ad declarationem supradictæ conclusionis de emphyteusi ecclesiastica, & priuati in casu in quo non potest confiscari. An autẽ si clericus haberet feudum non ecclesiasticum veniet in confiscationem, vide Alex. in d. consi. xxiij. in ij. col. versi. Idẽ videmus. vbi concludit quod feudum quod non transit ad hæredes extraneos non confiscatur. & vide etiam Paul. de cast. in l. In insulam. ff. solu. matri. vbi notat quod in fiscum non transit feudũ vel emphyteusis. quæ post mortẽ confiscati deuẽtura sunt ad filios vt filios: ex quo sequitur quod si clericus habet tale feudum quod potest transire ad suos extraneos hæredes, confiscabitur simul cum aliis bonis. Pro quo vide quod notat Alexan. in d. §. Si de vectigalibus. in xij. col. versi. Item addit, seruato tamen indemni domino feudi, cui post confiscationem soluetur pensio. & exhibebuntur alia obsequia quæ per possessorẽ feudi præstari debent.

Quod

Quod videtur tenere Cardi. in .d. versi. Inquisitoribus vbi æquiparat in hac materia res feudales, & res emphyteuticas, dicens quòd quando crimen non est tale quod puniatur per leges feudales, quòd nihil speciale inuenit in feudis. & quòd generaliter dici pōt quòd res feudales & emphyteuticæ confiscabūtur illi fisco cui cōfiscātur alia bona dānati, semper tamē sine præiudicio domini: quod etiā no. Bal. in. l. Si quis presbyter. C. de epis. & cler. Aduertendū tamen esset in hoc quòd licet feudū, vel emphyteusis ex lege inuestituræ vel cōtractus. posset transire ad extraneos hæredes, si prohibitum esset quòd ad ecclesiam deueniret, tūc seruanda erit lex inuestituræ vel contractus, & nō applicabitur ecclesiæ, cui alia bona clerici dānati applicātur. Si autē clericus sic damnatus haberet bona subiecta restitutioni, tunc dicendū est quòd confiscabūtur bona illa cum sua causa, scilicet quòd aduemente conditiōe fidei cōmissi, fiet restitutio per fiscū, ita decidit Ange. in. l. Papinianus. §. Meminisse. ff. de inof. testa. per. l. ex facto. ff. ad Trebellianū. & per alia de quibus ibi: quod etiā probat tex. in. l. Statius florus. in. §. Cornelio felici. ff. de iur. fis. quod tamē intelligit Alex. in. d. consi. in pe. col. in casu in quo simpliciter sunt bona subiecta restitutioni, secus autē dicit quando expressè esset prohibita alienatio à testatore: quia tunc etiā pendente conditiōe non possunt transire in fiscum: ex quo videtur quòd in casu nostro bona quæ clericus damnatus teneretur restituere simpliciter post mortē, manerent in confiscatione eius vita durante, secus si fuit in eis prohibita alie-

na

natio à testatore, quia tunc non confiscabuntur. Potest præterea & non impertinenter dubitari, an publicatis bonis alicuius clerici veniat in confiscatione ius patronatus? et omissis quæ à doctoribus in varijs locis & cũ varijs opinionibus traduntur in hoc dubio quando Iudex laicus est qui cõdẽnat patronum, vt per docto. vbi gl. in clemen. Pastoralis. de re iudi. & in ca. filijs. vbi etiam gl. quam dicunt præcedenti fore contrariã. xvj. q. vij. & in clemen. ij. de iure patro. & in. c. quanto. de iudi. & per Imo. & alios in. l. in insulã. ff. solu. matri. & per Floria. in. l. Via. § . si fundus. ff. de seruit. rust. præd. in casu nostro non est aliqua cõtrouersia inter doctores. quamuis nullus eorum quos ipse vidi quæstionem mouerit in specie, videlicet quando clerici patroni publicantur bona, sed ex his quæ doct. aliqui tradunt facilè quæstio deciditur. Primò ex his quæ notat Firmianus in tractatu de epõ, in. iij. lib. in. iij. parte, in. ij. q. in fi. primæ col. versi. Sed quæro vtrum. vbi tenet ius patronatus non transire in confiscationẽ iudicis sæcularis, sed iudicis ecclesiastici sic. Secundò ex conclusione quam facit Cæsar Lambertinus in elegantissimo suo tracta. de iure patronatus, in. ij. lib. articulo. vij. octauæ quæstionis principalis, in co. vj. vbi tenet quòd si Iudex ecclesiasticus procederet propter aliquod delictũ, casu quo posset ad publicationem bonorum alicuius patroni, sine dubio includeretur ius patronatus. vt in clemẽ. Pastoralis à contrario. § . Rursus. de re iudi. quia non dicerentur mittere falcẽ in messem alienã: & qđ tũc nõ erit cõsiderãdũ an veniat principaliter vel

accessoriè, vel an exprimatur in tali publicatione vel non ius patronatus: cùm simus in casu, in quo Iudex habet iurisdictionem cognoscendi de ipso iure patronatus etiam principaliter: in quo dicit concordare oẽs doctores. Si *igitur nullus doctorũ dubitat quòd in publicatione bonorum cõtra laicũ patronũ facta per iudicẽ ecclesiasticũ venit ius patronatus, nõ distinguẽdo an sit facta publicatio simpliciter omniũ bonorũ, an alicuius castri, in cuius vniuersitatẽ transeat, meritò ergo firmare audebimus quòd publicatis bonis clerici cõprehẽdetur ius patronatus.* Nec *in hoc curandũ existimo an ille habeat filios legitimos, vel nõ, ex cõclusiõe Cæsaris* Lambertini *in fi. verbis dicti octaui articuli, dũ tenet quòd in casu confiscationis bonorũ patroni ius patronatus nullo mõ transit ad filios. sed vel ad ecclesiam vel ad fiscum, sicut potest trãsire ad extraneos.* Ex *quibus vltimis suis verbis, & ex his quæ supra etiã diximus venit hæc mea sententia moderãda, nisi ex constitutiõe iurispatronatus authoritate illius ad quẽ spectat dispositũ esset quòd ius illud patronatus non posset trãsire nisi ad agnatos, vel ad aliquos homines habẽtes certas qualitates vel conditiones: quia tunc nõ cõprehenderetur ius patronatus in publicatione bonorũ clerici, sed seruaretur dispositio concessionis vel institutionis illius.* Sed *hac sic quæstione sine aliqua difficultate decisa, restat nunc aliud dubiũ eneruandũ: cum enim ex infrà dicẽdis appareat quòd bõa clerici publicata applicari debeant ecclesiæ à qua recipiebat stipendia, vel episcopo, vt in pios vsus distribuat, meritò dubitari poterit*

rit, quid tunc faciendũ est de iure patronatus quod perdidit clericus. Et *in hoc crederẽ (saluo meliori iudicio) posse dici quòd cùm ecclesia cui applicãtur bona ratione beneficij vel stipẽdij nõ indigeat iure patronatus, neq; illud possit facere eã ditiorẽ, quòd iustius erit quòd episcopus decernat ecclesiam esse liberam in qua erat constitutũ ius patronatus: & quòd idẽ faciat & fortiori rõne quãdo bona debẽt distribui in pios vsus: cùm non debeat vendi ius patronatus vt preciũ distribuatur in eis, nec deceat, nec liceat quòd ipse sibi retineat, nisi in casu quo tale ius patrona. clerici esset annexũ alicui castro, vel rei vniuersali. quia tunc iustũ est, vt sequatur castri vel rei possessorẽ. Queri etiã potest, an publicatis bonis clerici filijfamilias veniat peculiũ castrense, aut aduentitium vel profectitium publicandu?* Et *in hoc dubio si sequamur iura ciuilia & doctrinam doctorum loquẽtium generaliter, dicendũ est quãtum ad peculium castrẽsem quòd nõ casus est in .l. Si filius. C. de bo. dam. & no. gl. quã ibi sequitur* Bart. *in l. j. ff. de bo. dam. & ide tenet* Bar. *in. l. si finita. §. Si de vectigalibus. versi. Sextò quæro. pen. co. ff. de dam. infect.* Idẽ *videt velle* Bal. *in. l. filius. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. per. d. l. Si filius. C. de bo. damna.* Vbi *etiã dicit quòd aliqui dixerunt quòd illa. l. erat correcta, sed non rectè considerauerunt. & vide eundẽ* Bal. *in. d. l. Si filius. vbi dicit quòd hoc est in solatium filij amissi, vt damnato filio pater retineat peculium castrense, & quasi castrense, qui preterea intelligit legẽ illam in filio in potestate. & quòd secus esset in emancipa*

cipato, cum non habeat peculium, vt. l. fin. in fi. C. de inoffi. test. & hanc etiã opinionem videlicet quòd peculium castrense nõ publicatur sequuntur Imol. & Pau. de cast. in dicto. §. Si de vectigalibus, prout refert ibi Alex. in consil. xxj. & . xxij. vbi defendit hanc opinionem ab Angel. tenente contrarium. Quantum verò ad aduentitium idem concludit Bar. in dicto. §. Si de vectigalibus, allegato versi. Sextò quæro, & sequen. videlicet quòd etiam proprietas aduentitiorum bonorũ, quæ est filij non publicatur ea ratione. quia filio est interdicta omnis alienatio sine patris consensu, vt. C. de bo. quæ liber. l. cum non solùm. §. filius. ergo delinquendo non alienabit, mouetur etiam per text. in. l. ij. §. sed vtrũ. ff. de mino. Idem tenet Bal in. l. ij. §. si filius. ff. quod quisq; iur. & in. l. Executorem. in princi. in vlti. chart. C. de execu. rei iud. & in. d. §. Sed vtrũ. & Ang. & Imol. in. l. si filius. ff. de dam. infect. quos refert Alex. in dicto. §. Si de vectigalibus. xix. co. versicu. Adde primò. Præterea quantũ ad peculium profectitium idem dicendum est, videlicet quòd nõ veniat in publicatione bonorum filij, etiam si habuisset filius à patre expreßè potestatem donandi & dißipandi, quia non ex potestate donandi. quia hæc non est donatio, nec ex potestate dißipandi: quia nõ intelligitur cogitatum de delicto. ita concludit Alexan. vbi suprà in xxiij. versicu. Item adde. & dicit ità decidere eleganter Ange. in. l. si filius. ff. de dam. infect. & cum eo trãsire ibi simpliciter Imol. & idẽ videtur colligere Barto. ex glos. in dicta. l. prima. ff. de bon. damnato. no-

tando verba gloss. ibi dum dicit, etiam castrense. ex quibus verbis innuit gloss. quòd nec aduentitium, nec profectitium: Cùm ergo in iure canonico & ciuili nō sit aliter in hac materia dispositum circa hæc peculia in clericis, meritò videtur concludendū quod publicatis bonis clerici filiifamilias nullum prædictorum peculiorum publicabitur: cùm sacri ordines etiam presbyteratus non liberent filiū à potestate patris, vt est tex. & ibi Abb. *in capi.* Constitutus. *de in integ. restitu. & in capi.* Si *annum. de* Iudic. *in.* vj. *& in auct.* Presbyteros. C. *de episco. & cleri. & per doct. reprobata gl. ibi in capi.* Cum *voluntate, de senten. excommunica.* Nec *in hoc aliquid immutat conclusio* Doctorum *quæ habet, quòd in bonis aduentitijs clericorum, etiam primæ tonsuræ acquisitorum, eis post clericatum, nō quæritur patri vsusfructus, quia reputantur bona quasi castrensia: vt probatur in capi.* Quia *nos. de testamē. & ibi notant* Abb. Hostiē. *&* Barba. *& ponit latius doctor noster* Hispanus Rodericus Suarez *in. q.* Vtrū *in bonis maioratus pater habeat vsumfruc. in fol. pen. co. iiij. vers. ad fi. quia licet per hoc videatur quòd talia aduētitia clericorū nō habeāt naturā aliorū aduētitiorū laicorū, satis est quòd assimilētur bonis quasi castrē sibus, quæ etiā vt suprà dictū est, nō publicātur.* Vltimò *autē pro pleniori examinatione huius ca. operæpreciū est quærere in casibus, in quibus dispositio canonica, aut imitatione legali bona clerici publicari possint, cui tandē applicari debeāt. & in hoc dicendum videtur quòd seruāda sit dispositio tex. in. c. excōicamus*

cl.j.de hære.§.j.in qua cauetur quòd bona clericorũ damnatorũ de hæresi applicãtur ecclesijs à quibus sti pendia receperunt. Et si clericus recipit stipẽdia à pluribus ecclesijs, tũc inter eas diuiditur bona pro rata, vt per glo.ibi, in verbo. Stipẽdia. Vnde hæc videtur practica seruãda in omnibus casibus in quibus bona clerici habẽtis beneficiũ vel plura beneficia publicãtur. Erit ergo curæ Iudici qui bona clerici publicari mãdauit, diuidere ea iuste inter ecclesias in quibus benefi cia habuit: & si aliqua ecclesiarũ sita fuerit extra suã diœcesim, & omnia bona clerici fuerint in eius potestate, tũc debebit mittere illi portionẽ sibi cõtingentẽ. At si in loco beneficij extra diœcesim cõstituta fuerint aliqua bona clerici, quæ pertineãt ad illã ecclesiam, tunc eius erit officij intimare iudici illius diœcesis sen tentiã à se latã, vt illã in prædictis bonis exequatur: in casibus in quibus sententia lata super confiscatione bonorũ extẽditur ad bona sita extra iurisditionẽ pro nuntiãtis, de quo per do.in.c. Cum secundum. ad fi. de hære.in.vj. & per Anch.in.c. postulasti. viij.q. de fo. compe. & per bonã additionẽ Fel. in.d.c. postulasti. in.iij.col. Et quia tex.nõ distinguit an bona dãnati clerici recipiẽtis stipẽdium ab ecclesijs fuerint patrimonialia vel ne, acquisita intuitu ecclesiæ vel nõ, vide tur velle quòd omnia bona indistinctè clerici habitis beneficium applicẽtur ecclesiæ in qua illud habebat, quod videtur magni effectus: nã posset cõtingere quòd ratione alicuius tenuis beneficij possessi à clerico, posset ecclesia patrimonium pingue clerici, vel alia plura bonæ

bona eius industria seu arte quæsita sibi acquirere. In *casu verò in quo clericus dãnatus nõ haberet benefici um, & sic nõ esset aliqua ecclesia cui applicãda essent eius bona, tunc credit* Abb. *in.* d. c. *excõicamus. in.* j. *colũm. debere ea applicari episcopo loci qui distribuat in pios vsus, cuius opinioni adhæret ibi* Ana. *in.* ij. *col.* Nec *curãdum est in hoc de eo quod scripsit* Old. *in cõs. suprà alle. videlicet quòd episcopus nõ habet cõfiscatio nem bonorum, cùm nõ habeat territoriũ: nã vt inferius latius scribimus, in verbo pœnis ué aliis pecuniariis, verior opinio est & consuetudine roborata quòd episcopus habet fiscũ.* Episcopum *autẽ loci in hoc casu eum esse credo, qui est eps diœcesis in qua fertur sententia publicationis bonorũ dũtamen aliàs sit iudex cõpetens, in cuius curia de delicto clerici tractari poterat.* Caueat *præterea episcopus cui prædicta bona applicantur, ne cõuertat in suos vsus: quia præter id quod sacri canones nullibi bona sic cõfiscata episcopis appli cant, doctores qui ea illis applicãda scripserunt, tali tamẽ onere hoc describũt, vt illa in pios vsus cõsumãt.* Crederem *præterea in hoc iudicandum esse non solùm pium, sed debitũ vsum, in quo dicta bona expendi possint & deberent, in alimentis videlicet clerici damnati, dum viueret, ne aliàs fame mori cogeretur, aut esset aliunde mẽdicandum pro eius sustentatione.*

¶ Verberari. CAPVT CXXV.

POENA *verberum in clericorũ personis à sacris canonibus recepta est.* Et *hoc forsan quòd cum dolore & citra vitæ ac membrorum periculũ cor-*

rigat, de eaq; mitio fit in.c.Cum beatus.xlv.dis.quod est cōcilium Bracarēse.& in ca.fin.xxxv. dist. quod est concilium Agathēse.& in.c.j.fina.verbis de calūnia.Ex quo ibi not.Abb.invlt.not.quòd ecclesia potest clericū publicè verberare. Cumq; cessent in illis cætera pœnæ mortis,ac mēbrorum mutilationis, nimirum si hanc tanquam paternā correctionē antiqui illi patres sacrorum canonū cōditores admiserint. Vide tamen in hoc distinctionē quā facit tex.& glos.in.d.c. Cum beatus.videlicet quòd presbyteri,Albates, & leuitæ nullis debēt verberibus subiacere,exceptis grauibus & mortalibus culpis:minores tamē clerici verberantur pro minoribus culpis.& idē not.Præpo.in.d.c. fi.xxxv.distinc.In qua tamen imponenda iudices ecclesiastici aduertere debent semper,quòd in casu quo clericus venit verberādus,non potest, nec debet verberari per laicum,etiam de mandato suo,vt in ca.Vniuersitatis.de sen.excom.& per glo.in cap.Si clericos. eo.titu.lib.vj.& ita etiam disponitur in.lvj. titu.v. partita.j.vbi dicit lex quòd tam prælatus mandans, quām laicus obtemperans in hoc excōmunicatus est, sed debet per ministrum ecclesiæ verberari,vt no.Car di.de Turre cremata post Hugo.in.c.Illi qui.v. q.v. & secundùm eos constitutus in minori ordine poterit etiam presbyterum verberare.Immò plus voluit Abb. in.c.Inter alia.in col.iiij.de immuni.ecclesi.quòd pro honestate ecclesiæ clericus debet verberari in ecclesia, & per clericum,& non per laicum,allegādo.d.cap. Vniuersitatis.Et aduerte quòd iudex ecclesiasticus habet

bet iurisdictionem fustigădi & verberandi, & sententiam suam potest super his mădare executioni absque scrupulo irregularitatis, licet in fustigatiõe, vt plurimum interueniat aliqualis effusio sanguinis, quia illa qualis qualis effusio nõ consideratur, cum nõ veniat principaliter ex sentẽtia, sed accidat ex postfacto: & satis est quòd in sentẽtia clerici non infertur pœna, ex qua principaliter & immediatè veniat sanguis. ita Paul. Grillan. *in tract. & relaxatione carceratorũ. in v. quæstio. & licet huic conclusioni videatur refragari text. in. c.* Archiepiscopatu. *de rapto. & glo. ibi, & in c. his à quibus. xxiij. quæst. vlt. tamen crederem saluari posse dictum huius doctoris, quando illa sanguinis effusio esset, vt ipse dicit aliqualis: nã tex. in. d. ca. in* Archiepiscopatu. *nõ reprobat, si aliquis sanguis ex flagellis prosiliat, sed quòd flagella in vindictã sanguinis trãsire videãtur: vnde prohibet vindictã sanguinis, non verò accidentalẽ effusionem.* Vnde *nec existimo necessarium fore vt audiui, facere aliquos iudices quòd flagellãdos induũt lineis vestibus intinctis cera, vt desuper flagellẽtur: dum enim scrupulos consulunt, correctionem inutilem & parum timendã efficiunt.*

¶ In exilium mitti. CAPVT CXXVI.

ECCLESIASTICI *iudices possunt imponere pœnã exilij, vt probatur in. c. j. de calum. & in. c. pen. de pœn. & in. c.* Hi *qui. ij. q. iiij. & in c.* Cum *beatus. xlv. dist.* Et *notant docto. in c.* Cũ *non ab homine. de iudi. licet ibi* Ant. *nititur colligere arg. ex illo tex. quòd ecclesia non habet pœnã exilij, cui in*

hoc aduersatur Barb. *ibi, in col.vj. versi.* Et *dicit hoc. vbi nãque pœna certa nõ est imposita à iure, & delictũ quod venit puniẽdũ in clerico, videtur quodãmodo cohærere alicui loco, prudẽter se habẽt iudices ecclesiastici, si delinquẽtibus clericis pœnã inferãt exilij.* Sicut *enim occasio delinquẽdi facilè præcipitat etiã eos qui aliquã virtutis curã habere solẽt, sic eadem occasione sublata facilius est à difficili & asperrima vitiorũ semita, ad amœnissimã virtutis viã reuocari.* Quod *bene cõprobãt verba illa singularia sanctissimi* Hispaniæ *nostræ doctoris charissimi* Isidori, *insignisq; vrbis* Hispalẽ. Præsulis *præfulgidi. quæ* Gratianus *intexuit in cap.* Valet. *lxxxj. dist. valet (inquit ille) interdũ cõuersis pro salute animæ suæ mutatio loci.* Plerũq; *enim dũ mutatur locus, mutatur mẽtis affectus.* Cõgruũ *est ergo & inde etiã corporaliter euelli, vbi quisq; illecebris deseruiuit.* Nã *locus vbi quisq; prauè vixerit in aspectu mẽtis apponit, quòd sæpe ibi cogitauit vel gessit.* Aduertat *tamẽ in hac materia episcopus vel eius vicarius, quòd postquàm clericus propter crimen est damnatus ad pœnã exilij legitima causa, & probatione subsistente, non potest ab exilio reuocari, & sic non poterit clericum exilio damnatum rebannire. ita notat* Præposi. *argu. tex. ibi in.c.* In primis. *ij.q.j.* Ratio *est secũdùm eũ, quia ex quo legitimè est missus in exilium, inferior nõ potest sup istis gratiã facere; vt habetur, in. c.* Cum. *t. de re iudi.* Facit *etia tex. in. l.* Relegati. *ff. de pœn.* Ex *quo ibi not.* Bar. *quòd misso in exilium solus princeps & non alius potest dare licentiã*

veni

veniendi,& quòd reuertatur, quẽ vide vlterius: etiam dicentẽ quòd quilibet iudex potest dare licentiã exuli reuertẽdi ex iusta causa: quod est notandum in nostro proposito, quia per hoc videtur, quòd Episcopus *vel eius vicarius posset idem facere ex causa iusta.* Si *tamen clericus esset dẽ facto in exiliũ missus, tunc bene potest per eundẽ iudicẽ reuocari secundùm* Prapo. *vbi.s̃.arg.tex.& quæ ibi not.*Bal.*in.c.* Ab *excõmunicato.de rescr.*Idẽ Bal.*&* Ias.*in.l.si pacto quo pœnã.*C.*de pact.de quo ego latius scripsi in meis doctrinis magistralibus, in doctrina incip.factũ de facto.*

¶ Deponi. CAPVT CXXVII.

DEPOSITIO *est perpetua remotio ab altaris ministerio, not.*Abb.*in.c.* At *si clerici. de iudi. col.i.& refert ibi* Decius *col.iiij. versic. quintò nota.& depositus simpliciter intelligitur depositus perpetuò, licet nõ exprimatur, vt per gl.no.in.c.j.in gl.fi.l.dist.vbi* Domi.*& tenet* Decius *vbi suprà. & vide gl.not, quæ probat istam conclusionem in ca.* Accedens.*l.dist.vbi tamen vide singu.dist.*Præposi.*in hoc articulo.& nota quòd regulariter pro nullo crimine potest deponi clericus, nisi dẽ iure aliud exprimatur not.*Domi.*in.§.de his. l.dist.& in.c.j.xxxv.dist.nisi in gradibus, vt ibi per eum: quod refert* Decius *in dict. capitul.* At *si clerici.in prin.in col.pen.de iudi.* Item *pro delicto enormi potest fieri depositio.ita dicit* Abb. *in capi.fina.de celeb.missa.alle.tex.in capit.* Tuæ. *de pœnis.qui tex.dicit, magnis sceleribus: quod verbũ magnis plura delicta comprehendere videtur, quàm ver-*

bum enorme. & vide Ant. in. c. Cũ dilectus. de purga. cano. colum. vj. ver. Caue quia illud. qui ex verbis Inno. ibi colligit vnã theoricã, quã dicit tenendã pro vera, quòd vbicũq; pro aliquo delicto venit imponenda pœna mortis, tunc de iure cano. in locũ ipsius intelligitur subrogata pœna depositionis: quod refert & sequitur Fel. in. c. qualiter. el. ij. §. Ad corrigendos. iiij. col. de accu. limitãdo nisi de iure canonico alia pœna tanquam ordinaria imponatur. Aduerte tamẽ in ista materia quòd Decius in. c. At si clerici. in colũ. xx. de iudi. versi. De secũdo. colligit duas cõclusiones ex Abb. ibi. Prima quòd pœna depositionis nõ imponitur nisi pro graui crimine. Secunda quòd quæ dicantur crimina grauia, relinquitur arbitrio iudicis. ex quo postea in ea. col. ver. Secũda cõclusio, dicit quòd erit in arbitrio iudicis quæ crimina dicãtur requirere depositionẽ. Et vide etiã quod not. Abb. in. c. Latores. de cle. excom. minis. de quo suprà memini in parte suspẽsionis, excõmunicationis &c. Item not. quòd ad depositionem presbyteri nõ semp requiritur dolus, sed supina ignorantia æquiparatur dolo, quo ad hoc. ita not. Abb. ex tex. ibi. quẽ dicit valde notabilẽ in. c. si. de cele. missa. Et aduerte quòd si depositus ab officio celebrat, priuatur participatione corporis & sanguinis domini, & permanet in hac excõicatione vsque ad diẽ vltimum, ita vt viaticũ tantũmodo exitus sui tẽpore percipiat: vt habetur in capi. Accedens. l. distinctio. & ibi not. Præposi. & in ista materia depositionis vide Archid. in capi. presbyteri. el. ij. v. q. vj. Vbi tradit nimis genera

neralem & dubiam doctrinam videri meo, videlicet quòd si clericus deponitur pro aliquo crimine, potest à iudice seculari adhuc puniri pro eodē: sicut enim accidit quē diuersis legibus teneri pro eodē crimine: sic eodem modo lege & canone. Nam clericus depositus non efficitur de foro iudicis sæcularis propter solam depositionem, quomodo ergo poterit per ipsum puniri? Præterea non sequitur: potest quis teneri diuersis legibus pro eodem crimine: ergo clericus potest puniri pœna canonica per episcopum, & legali per iudicem sæcularem, non præmissa degradatione & traditione.

¶ In arctum monasterium detrudi.

CAPVT CXXVIII.

ANTIQVIS *illis ac venerãdis patribus qui futuro vniuersalis ecclesiæ statui nedum claritate, ac sanctimonia vitæ suæ, sed pijs sanctionibus consuluerũt, nõ minus fuit curæ delinquentium pœnas decernere, quàm eorũ futuræ emendæ prouidere, nõ satis suo animarũ zelo mirabili esse censentes, si facinorosis inflicta pœna (quæ alijs similia perpetrandi metum ingesit) ipsismet admissa deplorandi nõ præstaret oportunitatem. Ac ideo post depositionis pœnam statutam, vt depositi ad agendam pœnitentiam in monasteriũ aliquod detruderentur, ordinarunt: vt sic eos, monachorum integritas ac venustas confunderent, & vitæ austeritas ad amplectendam volũtariè pro suis excessibus pœnitẽtiam suaderet, ac charitas (quæ dum verior est, in vitijs prolapsos magis sublevat quàm*

quàm improperat) ad agnitionem culpæ: & spem veniæ cōmoneret. Vnde *regulare est quòd eps debet aßinare clerico, quem deponit monasterium, vbi peccata lugeat, & illa vlterius non cōmittat, vt in c.* Sacerdos *lxxxj. dist.* Sed *hoc vt videmus receßit ab vsu: quod forsan euenit ex eo quòd iudices ecclesiastici adeò segniter laborant crimina punire, vt rarißimè videamus eos delinquentibus depositiōis pœnā inferre.* Itē *& ex alio capite, quia omnia monasteria iā sunt ab episcoporū iurisdictiōe exēpta: & ideò nō sic iudicibus datur facultas aßignandi monasteriū. vnde* Alex. tertius *reputans hanc detrusionē non ita facilē, dū illā fieri præcipit in. c.* Sicut *dignū. in. §.* Clericos. *de homi. adlit conditionē, si fieri potest, forsan de poßibilitate dubitans, non tam propter penuriam monasteriorū, quā propter voluntatē recipiendi detrudendos in eis.* Ad*uerde tamē quòd* Præpo. *in. c.* Si *euangelica. lv. distin. notat ex tex. ibi, quòd clericus qui nō est sufficiēter punitus ꝑ grauitate delicti cū sola depositione potest detrudi in monasteriū: ex quo videtur quòd nō indifferenter post depositio: em debet succedere inclusio. & de materia huius capit. vide quod scribitur in sequen.*

¶ Ac in perpetuum carcerem damnari.

CAPVT CXXIX.

HVIVS *pœnæ fit mentio in cap. penul. de hære. & in. cap.* Nouimus. *de verb. sign. & in extrauagan.* Diuinis *exemplis, quæ est sub tit. de pœnis. in extrauagantibus communibus. dicitur autem hæc pœna perpetui carceris capitalis secundùm* Bald. *in. l.*

in.l.Reos.in princi.col.j.de accusa.quem refert Feli. in cap.qualiter.el.ij.§.Ad corrigendos.in.col.iiij.de accusa. Quæ quidem pœna si ab ecclesiasticis iudicibus imponeretur, vbi delictorum qualitas exigit custodia tali, vt re vera perpetua esset, longè leuius censeretur punita laicorum delicta naturali morte, quā clericorū perpetuo carcere. Nam vt Cardi. scripsit in ca. Cū non ab homine.de iudi.longè minor pœna est statim mori, quàm diu affligi sine salutis spe. Quādo autem ista pœna vel præcedens imponi debeat, Inn.in cap.qualiter.el.ij.de accusat.in col.pe.versi.& sunt. videtur velle quòd hæc pœna carceris æquiparatur pœnæ damnationis in metallum iuris ciuilis. Vnde secundùm hoc videretur imponenda in casibus quibus iure ciuili quis punitur pœna tali: & ad hoc refert eundem Inno. Io. de Ana.in consili.j.in col.ij. Abb.tamen.in.c. Tuæ.de pœnis.tradit talem doctrinam; quòd vbi pro delicto imponitur pœna mortis de iure ciuili, tunc depositus detruditur in carcerem perpetuum: quando vero imponitur pœna alia citra mortem, tūc detruditur in monasterium. Contra quem instat Philip.decius in cap Cum non ab homine.in col. vj. versi. Sed ista doctrina. de iudi. dicendo quòd hoc non est verū, quia in casu c. Clerici.de exces.præla.& in.c.Tuæ.de pœnis fit detrusio: licet de iure ciuili imponatur pœna mortis, & refert Areti.latè scribentem in hoc, in colu.ix. qui concludit secundùm eum, quòd debet quis detrudi in monasterium ad agendam pœnitentiam, & si nolet agere, ponitur in perpetuis carceribus, allegat.dic. capi.

ca. Vt famæ. de senten. excom. & c. A nobis. de aposta. Sed contra hoc arguit Deci. de tex. in. c. Nouimus. de verb. signi. & in. c. pe. de hære. Vnde videtur sibi quòd in carcerem detrudatur quis, quando insurgit maior suspitio fugæ pro maiori securitate. sed ista distinctio Decij non placet, quia pœna perpetui carceris, tunc nō ratione pœnæ, sed securitatis daretur: vnde nō cōsideraretur delicti qualitas: sed fugæ timor. Vnde melior est sententia Areti. vbi suprà, quā ipse Decius nō integrè refert: nā concludit ipse Areti. quòd quamuis pœna mortis imponatur de iure ciuili, non tamen debet imponi de iure canonico pœna perpetui carceris: quòd ipse limitat dupliciter. Primo in casibus exceptis, in quibus expresse cauetur de pœna carceris, vt in capit. pen. & fi. de hæreti. Secundò vbi propter immanitatem delicti non esset imponenda laico simpliciter pœna mortis, sed cum aliqua qualitate atroci, vt puta ignis, traditōis ad bestias, lacerationis mēbrorum: & huiusmodi: tūc enim videtur sibi imponenda pœna perpetui carceris: quod intelligit verum, siue illa pœna sit naturalis criminis, siue iudex illam imponat, augendo illā propter aliquam qualitatē animo inhærentem: & sic dicit intelligendū cap. Nouimus. suprà alleg. de quo arguit cōtra illū Deci. Et aduerte quòd Bald. in. l. pen. C. ad. l. Aquil. dicit quòd si episcopi imponerent aliquem in ita arcto loco quòd non haberet aerem sufficientē, vel darent sic parum comedere quòd de facili moreretur, quòd essent irregulares. Vnde prouidere deberent ecclesiastici iudices, quando alicui carcerem perpetuū assignant,

gnant,

gnant, ne ex defectu aeris vel cibi moriatur. Idem no. Abb. in. c. A nobis. de aposta. referendo Io. And. Et vide Io. de Ana. in. c. j. de coll. detegen. & in. c. qualiter & quãdo. el. ij. §. fi. versi. Nanquid autem episcopus. de accusa. & Mathæum de Afflictis in. j. lib. Constitutionũ Siciliæ, in fo. cxxix. col. iij. & Maria. in repe. c. Ad audiẽtiam. de homi in col. xxxj. versi. quinquagesimo octauo quæro, vbi referũt Bal. vbi suprà, & alios idẽ tenentes. Et vide Card. in clemen. j. de pœni. & remis. in. q. vij. vbi referendo Lauren. dicit quòd ponẽtes aliquem in tali carcere, in quo propter eius arctionem incarcerati non viuunt vltra sex vel octo dies reputat homicidas, vel irregulares, quia illa pœna est magis afflictiua, quàm si ponerentur in patibulo. Aliàs autem si damnatus ad perpetuũ carcerẽ moriatur, dicitur naturaliter mori, vt notat Bal. in. l. j. C. de his qui ad liber. perue. non pos. quem refert Ioannes de Ana. in. ca. fina. de homi. nume. viij. vide Feli. in capitu. qualiter. el. ij. de accusatio. §. Ad corrigendos. colum. v. in prin. Et nota quòd licet aliàs damnato ad perpetuum carcerem ex forma statuti, vel de iure communi. non possit aliquid relinqui vltra alimenta: dicit Maria. in. c. Veniens de accusa. in colum. xxviij. in versicu. Vndecimò quæro, quòd de iure canonico videtur posse attentari quòd taliter damnato non possent relinqui alimenta, cum sibi deputetur panis angustiæ, & aqua doloris. De quo tamen articulo vide latius Corsetum in repertorio Abb. in verbo carcer, in versi. An valeat. & Feli. in capit. qualiter. el. ij. in. §. Ad corrigendos.

col.

colum.iiij.in fine.de accusatio. Præterea in hac materia poterit meritò dubitari, an valeat testamentum clerici damnati ad perpetuum carcerem, qui ibi finaliter decessit? Quod examinat Bald.in.j.volumi.consil.ccccxlviij.quæritur imprimis.vbi tandem concludit quòd non, & quòd talis nec actiuè, nec passiuè sit testabilis. Et quia principale fundamentum suum est, quia tali pœna damnatus continetur sub condemnatis ad mortem: quia licet non sit condemnatus ad mortem subitaneam, est condemnatus ad breuitatem vitæ. Posses tu regnorum Castellæ & Legionis incola non immeritò inferre quòd hodie attento iure eorum secus esset, cùm per.l.iiij.in legibus Tauri editis dispo natur quòd damnatus ad mortem ciuilem siue naturalem possit testari, nisi damnetur propter crimen inducens confiscationem bonorum. An autem episcopus qui condemnat clericum ad perpetuum carcerem possit in sententia reseruare sibi potestatem minuendi pœnam suo arbitrio, vide Bald.in auctẽ. Interdicimus. C.de episcop.& cleri. referentem Guillel. disputasse hoc, & finaliter tenuisse quòd sic. Sed dicit Bald. contra naturam pœnæ declarandæ in sententia non potest fieri reseruatio: quia esset implicare contraria. sed asserit tandem quòd fortè fallit in sententia episcopi. quia mitius debet agi cum eo quàm cũ alio, argu.dicta auctẽn. Interdicimus. secundùm vnum intellectũ: cuius verba ferè ad literam refert Feli.in.c.qualiter.el.ij.in.§. Ad corrigendos.in colum.vj.de accusation. & nihil in hoc.

¶ Exigentibus culpis.

CAPVT CXXX.

QVAE *sint culpæ propter quas quis debeat tra di curiæ sæculari, ex his quæ supra tradidimus facilè quis dignoscere potest. Causa autem facilioris inuentionis volo hic saltem summariè referre: habes enim hoc examinatum suprà in verbo* Sortilegi, *& in verbo hæretici, & in verbo falsarij, & in verbo conspiratores, & in verbo, & per assassinos, & in verbo læsæ maiestatis*. Et *an propter delictum grauissimum perpetratum à clericis tradi debeant curiæ sæculari. vltra casus expressos in iure habes plenè supra in verbo parricidæ.*

¶ Data incorrigibilitate.

CAPVT CXXXI.

CVM *ecclesia nunquam intenderit priuilegijs suis clericos fouere proteruos atque incorrigibiles, statuit* Celestinus *tertius in capit*. Cum non *ab homine. de iudi. clericum ab ecclesiastico iudice depositum, si adhuc incorrigibilis fuerit, excommunicari debere, deinde contumacia crescente anathematis mucrone feriri*. T*andem si in profundum malorum veniens contempserit, cùm ecclesia nō habeat vltra quid faciat, per sæcularem potestatem esse comprimendum, ita quòd ei deputetur exilium: vel alia legitima pœna inferatur*. Noluit *tamen quòd sola incorrigibilitas sufficeret vt comprimeretur clericus depositus à seculari iudice, nisi excommunicatio & anathema subsequerentur, & insuper vtriusque contēptus. vt patet ex verbis*

bis illius tex. Dicitur autem clericus depositus incorrigibilis secundum Abb. ibi, col. penul. ver. quæro qualiter. post Anton. si reuertitur ad priora delicta, vel in illis perseuerat. & idem est secundùm eum (licet aliud voluerit Anto.) si committat alia delicta, etiam si nō sint similia, vel si sint minora, ex rationibus de quibus per eū, quē sequitur Decius ibi col. fina. Dicitur etiā incorrigibilis, si cùm detruderetur in monasterium ad pœnitentiam peragendam, ea non peracta capit fugam, & occultat se, vel aliter de facto impedit, vt non posit eum iudex arctare, licet non reperiatur in nouo delicto, quia tunc post excommunicationem. & anathema comprimendus est per iudicem sæcularem, vt in tex. secūdùm Abb. vbi suprà, in col. fi. Sequitur Decius, vbi suprà. Item aduerte quòd Decius ibi ponit alium casum incorrigibilitatis tanquam diuersum ab aliis, quem dicit ex Abb. colligere, videlicet quando clericus ter monitus non desistit, qui indicio meo sub primo comprehenditur: nam si non desistit, ergo perseuerat in crimine. & tunc sola perseuerantia sine monitione reddit eum incorrigibilem: nisi dicamus, quòd sentiat Decius quando monetur vt desistat à nouis criminibus, quibus inuoluitur post depositionem. Quod adhuc etiam non videtur iuuare opinionē suam, quia tunc etiam commissio nouorum criminum etiam minorum redderet eum incorrigibilem sine monitione per supra dicta. Addit etiam quartum casum incorrigibilitatis Decius allegando Domini. videlicet quando semel correctus verbis non se emendat, qui etiā in proposita

posita

posito nostro videtur impertinens: nam si post depositionem non se emendat, etiam correctione verbali non præmissa dicetur incorrigibilis vt excommunicari valeat. Sit autem in hac materia vera resolutio. *quod nullus casus datur à doctoribus qui succedat post depositionem, qui solus sufficiat vt tradatur curiæ seculari: nisi præcedat contemptus excommunicationis vel anathematis.* Et cum clericus depositus sit de iurisdictione ecclesiæ, vt per Abb. in capi. Ioannes. & in cap. ex parte. de cle. coniuga. Iudex ecclesiasticus debet declarare eum incorrigibilem. ipso tamen no citatione fugiat, vt per Abb. post Cardi. in d. c. Cum non ab homine. & Innoc. in. c. j. de homi. lib. vj. quos refert Are. d. c. Cum non ab homine. col. v. & vide Feli. ibi. iiij colum. qui dicit: quod ex omnibus dictis doctorum communiter ibi colligitur quod potestas quæ datur iudici sæculari super deposito incorrigibili no exercetur, nisi declaretur qualitas incorrigibilitatis ipsam conferens. Et nota quod clericus incorrigibilis, qui non potest puniri ab ecclesia, potest ipso iure comprimi à iudice sæculari absque alia degradatione. Hæc est comunis opinio modernorum post Io. Andr. & Anto. vt firmat Areti. in. d. c. Cu non ab homine. col. v. versic. Tertia fuit opinio. & vide Domi in. c. Nec licuit. xvij. distin. qui notat. ibi gl. pro isto dicto Io. And. Clericus autem sic propter incorrigibilitatē effectus de foro sæculari puniri debet non ad voluntatem ecclesiæ, sed prout iudici sæculari videbitur. Ita not. Abb. in. d. c. Cũ nō ab homine. in vltimo notabi. qui illum puniet pœna imposi-

ta per leges ciuiles laicis pro illo delicto à clerico perpetrato, vt probat tex. in capitu. Ad falsariorum. de crimine fal. Praeterea in ista materia vide notabilia verba Cardina. in quodam consilio, quae refert Felin. in capitu. Rodulphus. de rescript. in colum. xxv. quae dicit non legisse alibi, dum scripsit quòd in modo confitendi delictum potest reus talia verba dicere. quòd ex illis appareat reum esse incorrigibilem: quia ostendit non solùm non poenitere de delicto commisso, sed dolere quod delictum non fuerit ita plenè perpetratum & consummatum, sicut ipse attentauit, & intendebat committere, vt patet in facti contingentia, super quo Cardin. scripserat consilium, de quo meminit Feli.

¶ Degradari.

CAPVT CXXXII.

DE *hac poena degradationis mentio fit in capit. qualiter. el. ij. de accusatio. & in capit.* Tuae. *de poenis.* In *cuius impositione notandum est quod voluit* Anan. *in capi. j. de cleri. pugnan. in duel. quasi in fin. post* Ant. *quē ibi refert, quòd pro nullo crimine quantumcunque graui imponitur clerico poena degradationis, nisi reperiatur iure expressum.* Ex *quo sunt restringenda iura, in dict. cap. qualiter. & capi.* Tuae, *quod est notandum secundùm eum.* Et *aduertendum est etiam quòd sine accusatione nemo degradandus est, licet aliàs sit puniendus, vt in capit.* Dilectus *filius. de simon. secundùm* Hostien. *in summa. titu. de accusa. in. §. quis sit effectus accusationis. versic.* Ergo *sine accusatore.* Itē *etiā est notādum quòd licet cleri-*

cus

cus sit constitutus in minoribus, nihilominus est capax sententiæ depositionis seu degradationis, not. Anto. in capi. At si clerici. de iud. Quod dicit ibi pulchrũ Barba. *in capi.* Cum *non ab homine. ij. colum. de iudi. & respondet ad text. in. c.* Clericus. *lo. ij. de vita & honesta. clerico.* Et *ad id quod notat ibi* Anton. *quasi sibi contrarius. & adducit in confirmatione huius text. in capitu. si quis episcopus. xxvij. quæstio. j. & vide* Arnald. Alberti. *in repeti. c. quoniam. de hæret. in. vj. fol. iij. colum. ij. versicu.* Nota *quintò vbi tenet dictam cõclusionem, quod etiã clericus in minoribus constitutus vel simplex, tonsuratus degradatur, & neminem ex prædictis doctorum allegat, sed pontificalem librum modernum, fol. clxxv. & alia fundamenta quæ per te vide.* Et *in ista materia degradatiõis videtur colligi doctrina notabilis ex dictis per* Abba. *in capitu. at si clerici. in princip. in colum. iij. de iudi. quod vbi in aliquo canone dicitur quod clericus degradetur & detrudatur in monasterium, intelligitur de degradatione verbali, quia si fieret actualis, statim fieret de foro seculari, vt in capitu. ij. de pœ. lib. vj. Quam dicit esse elegantem determinationem* Feli. *in capitu. qualiter. el. ij. in fin. de accusatio.*

¶ Seculari curiæ tradi.

CAPVT CXXXIII.

SACRORVM *canonũ censura mirabilis, ideo forsan noluit clericos membrorum mutilatione, aut vltimo puniri supplicio. quia cùm eos bonis imbutos moribus eligendos præceperit si deliquissent, mino-*

ri castigatione eos emendari posse, ac caeteros ab illorũ imitatione prohiberi confidit. Si tamen pietate hac canonica abutentes incorrigibiles efficiantur, statuit tradi eos saeculari curiae legali animaduersione punien dos, vt suprà dictum est. In casibus autem certis qui ex suprà dictis colligi valent, nulla amplius incorrigibi litate spectata, vt statim eidẽ curiae traderentur cleri cos in eis delinquentes ordinauit. Quos sic sibi traditos Iudex saecularis punire potest poena laicis imposita per leges ciuiles, vt suprà notauimus in verbo aut data. possunt etiam tunc nisi in crimine haeresis iudices saeculares petere vt sibi fiat fides de processu facto contra tales clericos, cùm enim illos punire debeant. tanquam subditos, iustum est vt constet sibi illos deliquisse, vt no tant docto. in capi. j. de offic. ordina. & in capi. At si clerici. de iudi. Vt autem ipsam degradationem actua lem, & traditionem curiae sequatur realis poenae exe- cutio, solent saeculares iudices ante actum illum degra dationis habere iam notitiam processus, & incontinen ti degradatum clericum sibi traditum ad poenam or- dinariam damnare, & statim executionem faciendã praecipere: quod ideo introductum est, vt cum maiori exemplo ab omni populo qui ad actum degradationis accessit poena infligi videatur. Crederem tamen quòd si depositus sic traditus appellaret à sententia iudicis saecularis eum tanquam laicum condemnantis, & esset in casu in quo secundùm ius appellationi esset deferẽ- dum, quod iudex deberet deferre, aliàs nec diuinã nec humanam poenam euaderet: non enim debet esse ille de-

terio

terioris conditionis, quàm quilibet alius laicus pro simili delicto damnatus, & hoc præcipue quando iudex ecclesiasticus fecit traditionem denegata etiã appella. codemnato. Bene tamen credo quod quando iudex sæcularis parat executionem faciendam in persona clerici sibi tradendi, quòd cum ipse viderit processum tam certus quòd potest denegare ei appellationẽ, sicut denegaret in suo casu cuicunq; laico. Præterea quãuis in omnibus supra scriptis pœnis dici possit operari consensum clerici condemnati, ne aliquis eo inuito pro eo appellare possit in hac tamen sententia traditionis curiæ, cum ex ea soleat mors regulariter sequi, crederẽ quẽlibet etiã extraneũ hoc facere posse. iuxta l. Non tantu. ff. de appel. licet quis dicat quod cum sententia traditionis non est sua quæ mortẽ infert, sed iudicis sæcularis quæ postea pronunciatur: nã sufficit quòd illa est quæ causam præstat sententiæ, quæ subsequitur: & cuius consensus & executio damnationem sequentem operatur. Pro quo facit quod not. Inno. in c. qualiter. el. ij. de accusa. in penul. colu. dum dicit quod secundum canones nunquam imponitur pœna corporalis mortis, sed quod est quædam quæ quasi similis ei habetur, scilicet quòd relinquitur seculari iudici puniendus. Facit etiã in cõfirmatione huius quod not. Fel. in c. Cum super. de re iudi. in col. ij. vbi ampliando. d. l. non tantu, dicit eam procedere, etiã si agatur de morte ciuili, vt de deportatione, motus per ea quæ not. Bar. in. l. Stichus. ff. de pec. leg. Et Bal. in. l. fin. C. de nego. gest. ex quibus duabus doctrinis Inno. & Fel. posset etiã

dici vt eodem modo habeat locum dispositio.d.l. Non *tantũ,quãdo clericus dãnatur ad pœnã perpetui carceris: quia talis pœna satis videtur esse similis pœnæ mortis,& posset meritò iudicari mors ciuilis: quamuis ego soleo dubitare de prædicta ampliatione* Felin. *quia .d.l.*Non *tantum, multùm considerat quòd ibi ille pro quo permittitur extraneo appellare ducitur ad supplicium,& tunc etiã si resistat,nec velit admitti appellationem perire festinans,lex illa disponit appellationem admittendam. Quando autem quis solùm modo deportatur,cùm non amittat vitam,vel membrum,nimirum si acquiescẽdo sententiæ impediat appellationem extranei in eius fauorem volentis appellare,præcipuè quia doctores quos allegat* Felin. *in eo quòd suæ opinioni fauere videntur, nihil tractant de materia.d.l.*Non *tantũ.sed de actione negociorum gestorum,quam tribuunt soluẽti pro aliquo inuito,quia erat in periculo perdendi personam, in quo casu loquitur* Bald.*& sententia* Barto.*quæ videtur magis vrgere, solùm loquitur in eo qui soluit pro eo qui aliàs erat passurus damnum in personam libertate vel ciuitate vt posit repetere:licet alter dicat quòd ipse mallet pati illud damnum,quàm quòd tanta pecunia solueretur.* Non *tamen facit mentionem quòd eo inuito hoc esset solutum : & quàmuis ita posset intelligi doctrina* Barto.*longè diuersum est posse repetere pecuniam solutam pro eo,qui aliàs perditurus erat ciuitatẽ,quàm posse appellare pro eo qui deportatur, si ipse acquieuit sententiæ.*

¶ Pœnis ué alijs pecuniarijs.

CAVPT CXXXIIII.

PECVNIARIAS *pœnas inferre subditis ex cap.* Dilectus.*de offi.or.videtur licere ecclesiasticis iudicibus.*Pro *corrigẽdis aũt excessibus & puniendis criminibus exigere illas prohibet text.in capi.licet de pœnis.*Et *quia in hoc iura aliqua inuicem aduersari videntur,* Cardina.*post* Hostien.*in ca.*Vt *clericorum.de vita & honesta.cleric. sic inter ea pacem componere nititur, quòd delinquentes non sunt in pecunia puniendi, quando fit ad imbursandum: quia tũc illud præsumitur emanare ex fonte auaritiæ : secus si causa correctionis fiat, & ex fonte charitatis procedat: quod præsumitur iustè fieri dum iudex non imbursat, sed pauperibus erogat.* Facit *etiam quod notat* Bald.*in auctẽn.bona damnatorum.*C.*de bonis dãnato.videlicet quòd episcopi de iure deberent condemnare ad pœnam criminalem soluendam cameræ* Romanæ,*non suæ, licèt de consuetudine contrarium seruent, quod refert & sequitur* Anan.*in cap. excommunicamus.el.j.in prin.fin.col.in fi.de hæreti. & idem* Bal.*in rub.*C.*de priuile.fis.dum firmat quòd episcopus nõ habet fiscũ, & quod* Ang.*notat in auct.vt nulli iudi.* §.*quoniam.in fi.colla.ix.dum dicit quòd videtur ibi casus quòd episcopus qui punit aliquem clericum, non potest in sententia dicere quòd pœna sibi detur. faciũt etiam not.per* Barba.*in consi.xxj.* A Ione *principiũ.in.iij.volu.in fi.vbi post alia dicit quòd nec gloss.nec tex.nec doct.dicunt quòd episcopus habeat fiscũ, licet*

aliter

aliter loquantur Anton.& Abb.in capi.quia diuersitatem.de concess.prebend.de quo tamen vide latius per Feli.in capi.irrefragabili.§.curiæ.versicu.quarta conclusio.de offic.ordina.vbi refert plura ex prædictis.& tandem concludit quod verior opinio videtur quod episcopus habet fiscum.& inter alia alleg.Fräcis. de Pauinis dicentem quod quicquid sit de iure, hodie de consuetudine generali episcopus habet fiscum. Et vide doctorem nostrum Hispanum Ioan.Lupum in repetitio rub.de donatio.inter vir.& vxo.fol.xxij.col.ij.versicu.Secundum dictum,vbi in hoc articulo cogitat ipse dicendum quod episcopus non habet fiscu propriè,impropriè tamen sic.& quod bona confiscanda clerici non beneficiati applicentur episcopo,beneficiati verò ecclesiæ in qua habuit beneficium. Quando vero per statutum imponit iudex ecclesiasticus pœnam pecuniariam,tunc potest illam sibi retinere.ita tenent Hostien.Abb.& Archid.in locis per Feli.relatis in.d.§.cæterum.colum penulti.versi.Secunda conclusio. Si autem ipsemet conditor statuti vellet illam pœnam retinere,tunc videtur quod honeste non posset facere, secundum Feli.ibi,versic.Tertia conclusio .Quando verò episcopus indigeret euidenter, posset retinere,etiā in casu quo per sententiam imponeretur pœna vt ibi per eum.Vnum insuper propter clericorum dignitatem existimo debere fieri, quod licet aliàs damnati propter crimen ad pecuniariam pœnam,si non habent in bonis,luere debent in corpore,vt in.l.fi.ff.de in ius vocando.vbi Bald.& in.l.j.in fin.de pœnis.clerici tamen

men in sacris constituti, si inopes sint, in defectum pecuniæ non puniuntur corporaliter, tum propter personarum dignitatem, tum etiam quia leuia sunt delicta propter quæ clericis inferant constitutiones synodales, vel consuetudo pecuniariam tantum pœnam: fateor tamen quòd tunc licebit iudici in aliam suspensionis, exilij, vel alijs pro arbitrio consideratis circunstantijs debitis commutare, aut in aliqua spiritualia opera celebrationis officiorum, aut orationis seu ieiuniorum conuertere.

¶ Corporalibus

CAPVT CXXXV.

CVM *priscis illis venerandis patribus (quorum loco tempestate hac infelici nati sunt ecclesiæ filij moribus & meritis satis dispares) qui ecclesiæ regimini tantùm insudarunt, summa fuerit cura, vt tales essent in suis moribus clerici, quòd vitæ suæ splendor ad eos honorandos alliceret, elegerunt potius etiam propter leuia delicta eos statim ab ecclesiastico gradu repellere: quàm in suo gradu manentes (pœnis corporalibus inflictis) infimes ac paruipendendos efficere.* H*inc etenim experimur quòd in cunctis antiquis canonibus, ac sacris concilijs rarissimè corporalis pœna clericis imposita est.* V*nde prudentiam eorum non zelo vanam imitantes debent ecclesiastici iudices (sacerdotum saltem crimina) pœnis corporalibus publicis rarissimè cohibere. laudo tamen, quia plures vilissimi homines, moribusq; perniciosissimi ad sacerdotiũ admissi sunt nõ sine magna dignitatis sacer*

dota

dotalis deformatiõe, animarumq́; iactura (quòd ecclesiastici iudices tales de criminibus conuictos priuatim alicuius clerici manu, aut propria parentum more) verberibus affligant. Quid enim frenare valebit plurium clericorum sæpius iterata flagitia, qui carceres contemnentes, hac de pœna mortis securi, non nisi vitijs delectantur? cùm eos paßim deponere, aut dehonestare nec liceat, nec expediat, illi insuper qui ab exercitibus, stabulis, scortis ad sacros ordines ascenderunt, ab ipsis incunabulis prauißimis imbuti moribus, quo pacto à tam inueterata nequitiæ cõsuetudine auerti poßint? nisi in chamo & freno maxillæ eorum confringantur, virgaq́; regantur ferrea? Inter alias autem pœnas corporales quæ clericis inferri solent, pœna mithratio nis annumeratur, qua etiam aliquando vtuntur ecclesiastici iudices: hanc quidem corporalem esse dicit Cardina. consil. xciiij. incipien. hæc est quædam inquisitio, quia continet corporis coertionem, aßeritq́; ad illam incurrendam dolum requiri, sicut in alijs corporalibus pœnis. Et vide Ioan. de Anan. in capi. Inquisitionis. colum. ij. de accusa. vbi dicit quòd isti qui fustigãtur, mithrantur, vel ponuntur ad cathenam, vel quid simile, sunt infames. Venit insuper in vsum (in Italia præcipuè) alia quædam corporalis pœna, qua solẽt puniri clerici, videlicet damnationis ad triremes, cuius pœnæ impositio forsan fundari cœpit ex his quæ notat Inno. in. c. Qualiter. el. ij. de accusa. in pen. col. vers. & sunt, vbi scripsit quòd pœna damnationis in metallũ non inuenitur sæpe in canonibus posita, sed si imponeretur,

retur, non retractaretur. Cuius forsan doctrinam sequentes iudices ecclesiastici, & illam pœnam damnationis in metallum imitantes imponunt hanc, ea præcipuè ducti ratione, quia certi sunt quòd triremium duces traditos sibi ad earum ministerium non patiuntur fugere. Potest præterea & hæc pœna fundari in verbis Augustini quæ ad Marcellianum comitem scripsit de quibus in capitu. j. xxiij. quæstio. v. vbi intercedendo pro quibusdam clericis qui presbyteros interfecerãt & alia grauia commiserant, ne eos mortis supplicio puniret, inquit, hoc magis sufficere volumus, vt viui & nulla parte corporis truncati, vel ab inquietudine insana ad sanitatis ocium legum coertione dirigantur, vel à malignis operibus alicui vtili operi deputentur. Quam equidem in clericis, non sacerdotibus practicandam admitterem, dum excessus grauitas postulasset postquàm numerum & temeritatem clericorum tantùm creuisse constat, & detrusionis in monasterio pœna (quæ ad eorum emendationem salubrior esset, ac dignitati ordinis honestior) imponi non potest. propter monasteriorum exemptiones. In sacerdotibus autem nec faciendum approbo; & quod factum fuerit, aliquando reprobare compellor. Quis enim meritò non iudicabit indecens sacerdotes Dei (quibus maior dignitas est collata quàm Angelis) quantumcumque facinorosos, tam perpetuo ac infami punitionis generi tradi? vbi tãta est sceleratorũ hominũ copia, tantus squalor, tantus denique omnium ærumnarum, ac immundiciarum aceruus, vbi insuper passim damnatos homines,

mines, & nudari, & flagella laicorum manibus pati, quotidianum est, nisi in casu quo potest degradationem sacerdos tradendus esset ad vltimum supplicium subeundum seculari curiæ. Et tunc etiam tolerabilius crederem sacerdotem quemquam post traditionem curiæ, turpissimo quouis mortis genere (dumtamen momentaneo) vitam finire, quàm ipsum longo vitæ interuallo cum tot facinorosis hominibus, ac infidelibus sæpius tali quotidiana pœna torqueri: quod forsan illius animæ salubrius esset, quia in breui illo vltimo supplicio de commissis dolens deuotius (atque ob id securius) moreretur. In triremibus autem vitam agendo non solùm de præteritis non est sperandus dolor, sed deteriores mores eos ibidem acquisituros, & cum illis morituros verisimilius timeri potest.

¶ Canonicis vel synodalibus.
CAPVT CXXXVI.

IN corrigendis enim excessibus clericorum debet ecclesiastici iudices, episcopi maximè aduertere, quid sacrorum canonum censura disponat, pœnasquè iuxta illorum irrogare decreta. Iurant namque episcopi seruare canones, & periuri sunt si eos ex contemptu non seruant, vt tradit Panor. in cap. Cùm nō liceat colū. j. de prescrip & ibi Feli. in cap. Ego de iureiuran. Quando autem aliqua iusta subest ex his quas Doctō. scribunt, propter quas pœnæ de iure ciuili etiā ordinariæ moderari possunt, non dubitandum est iudicem ecclesiasticum posse etiam canonicas pœnas mode*

rari, dum tamen hoc faciant in ipsa sententia, propter id quod notanter scripsit Inno. *in cap. Qualiter. el. ij. in col. fi. de accusa: versi.* I*tem nota, quòd quando* Iu*dex non exprimit pœnam in sententia, sed tantùm cõdemnat de crimine, puta condemno te de adulterio, tũc non est illius iam pœnam moderari: sed pœna in lege expressa infligitur, vt. ij. quæstio. iij. §.* N*otandum. licet antè moderari posset, vt in cap.* O*mnis. xlv. distinctio.* E*t per gloss. in. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui nota. infa. in verbo onerasset.* A*duertat etiã in hoc* I*udex, quòd quando ex causa recesserit à pœnis in iure statutis, debet causam exprimere propter magistralem doctrinam doctorum, quam scripsi in meis doctrinis, numero. xlj. in doctrina incipien. causa exprimenda est, in impressione illarum parua* L*ugdunẽsi, quæ secunda & plenior fuit.* S*i verò occurrenti delicto nulla reperitur à iure pœna descripta. tunc ad statuta synodalia propriæ diœcesis recurrendum est.* S*olent namque boni præsules aut ius commune supplendo delictis pluribus specialem pœnã imponere statutis suis synodalibus, aut idem ius adiuuando (quando sic expedit) pœnam à iure impositam aggrauare, quod possunt facere licitè, vt latissimè per* H*enricum de* B*ottis in tracta. de synodo episcopi. in. iij. parte, articu. j in conclusione. xiij.* D*eficientibus præterea propriæ diœcesis synodalibus statutis, ad statuta prouincialia recurrendum est.* Q*uando verè & illa deessent aliarum diœcesum imitari statuta æquissimum iudico potius quàm proprio duci sensu vel arbitrio, nisi qua li-*

litas temporis, locorum, vel personarum aliud suadeat. Si *enim alicuius doctoris (quantumuis remotis partibus scribētis) opinionem sequi laudabile iudicatur, quantò magis synodalem imitari sententiam, vbi tot sana solent interesse concilia?* At *verò vbi canonica vel synodalis censura nō adest, ad ciuilium legum imitationem descendere censeo laudabile: quando tamen legalis dispositio clericorum statui, personis ac rebus proportionabilis est.* Illud *præterea considerare debent* Hispaniæ *nostræ ecclesiastici iudices, vt primùm leges regias, quam ius ciuile imitentur.* Quandoquidem *in his regnis* Romanorum Imperatorum *antiquæ sanctiones rationis solùm, non verò legum sibi vendicant authoritatem.* Vnde *meritò ab ipsis etiam ecclesiæ iudicibus legibus patrijs postponendæ sunt, vt fuit sententia doctoris de* Villadiego *in capi.* Con*stitutus. de resti. in integ. quem refert* Ioan. Lupus *in repetitio.* Rub. *de dona. inter virum & vxo. fol. ij. colum. j. in fin. licet contrarium teneat* Petr. *de* Rauen. *in* Alphabeto *aureo, in allegationibus, in materia consuetudinum. in colum. v. versi. Deficiente verò, motus solum per gloss. in capi. consuetudo. j. distinctio. quæ quidem hoc non probat: asserit enim gloss. illa præferendas leges in defectum canonum generali vel particulari consuetudini, non verò* Imperiales *præferri legibus regni non recognoscentis* Imperatorem. Nec *verò quòd* Iudex *ecclesiasticus imitetur pœnas legales in defectum canonū iuri canonico aduersari videtur: cùm liceat episcopis imponere per statutū suū easdem*

pœnas

pœnas clericis, quas leges vel prinicipum seu populorum statuta imponunt laicis tale delictum committẽtibus, dummodo tales pœnæ non sint contra ius canonicum, vt placuit Ancha. *consil. xvij. in quæs. colum.* j. *&* *fina.* Gemine. *&* Alexan. *in cap.* Synodum. § . Ne *que vllam per illum tex. xvij. distinctio. idem* Alexã. *in cap.* Dignum. *iij. quæstio. ix. & in cap.* Quia *iuxta v. quæstio. vj.* Card. de Turre crema. *in dicto cap. dignum. per illum tex.* Feli. *in cap.* Ecclesia *sanctæ* Mariæ. *in colum. xlvj. versi.* Ex *hoc nota. de constitutio.* Henri. *vbi suprà in dicta decimatertia conclusione. versicu.* Amplia *septimò.*

¶ Consuetudinarijs.

CAPVT CXXXVII

CVM *iuris appellatione consuetudines etiã legitimas cõprehendi nemo ambigat, facile crit ecclesiasticis* Iudicibus *persuadere, quòd in ferendis pœnis delinquentibus, non modò iura, verum etiã cõsuetudines debeant obseruare.* Quæ *quidem etiam in pœnalibus considerandæ sunt. vbi non est pœna decreta, sed arbitrio iudicis relicta, vt placuit gloss. in. l. quid ergo.* § *. pœna grauior. ff. de his qui notan. infa.* Vnde *dicit* Bald. *in. l. quicunque.* C. *de ser. fugi. quòd id quod est in pœnis consuetum dicitur necessariũ, & non arbitrariũ.* Et *vide* Feli. *in cap.* De *causis. de offi. deleg.* j. *colum. allegantem tex. in. l.* Si *quis reum. ff. de custo. reo. ad hoc quòd consuetudo tollit pœnam arbitrariam, vbi per ipsam est limitata pœna, & refert* Anto. *&* Abb. *idem tenentes, & allegat gloss. in. l.* Si

Barsatoram.C.de fideiuss.Per hoc tamen non est iudicibus indulgēdum,vt neglectis ordinarijs pœnis.& à iure statutis,quibusdam prauis consuetudinibus,(à negligentibus,& iustitiæ zelo carentibus iudicibus introductis) adhæreant,quibus quidē quæ grauia sunt delicta leuiter puniri solent,quasi iam sacrorū Canonum disciplina,contraria quauis cunsuetudine abrogata sit.Quomodo enim tepiditas aut remissio modernorum,& sæpius imperitorum Iudicum sanctum illū antiquorum patrum zelum(quo plura statuerunt ad refrenandos clericorum excessus, & eorum mores reformandos) abrogabitur.Facile enim totius ecclesiæ diuinitus inspiratus ordo confunderetur,si prælatorum aut iudicum ignauia seu negligentia posset ecclesiæ gladium hebetare.Assurgat potius ecclesiasticorum iudicum animus(si pius est)ad considerandum quid sacri canones iubeant,quidue recti ac boni iudices illos exequendo,seruauerant,quàm quēd ignaui & imperiti iudices faciunt muneribus aut prœcibus excæcati.seu tepiditate correpti,in dispendium ecclesiasticæ censuræ.

¶ Arbitrarijs puniri.
CAPVT CXXXVIII.

CVM *generaliter vbi pœna à iure statuta nō est iudex possit illā ex arbitrio imponere,hoc præcipuè in pœnis inferendis clericis,locū sibi vendicare debebit:cùm non tam specificè omnibus clericorum excessibus statutæ pœnæ legantur.*Vnde *tunc dicit* Innocen.*in cap.qualiter.el.ij.in colum.fi.versi.*

Item

Item nota. de accusatio. quod est procedendū de similibus ad similia, vel quod imponeretur minor pœna. In *arbitrandis tamen huiusmodi pœnis discretus iudex plura debet considerare, videlicet delinquentis conditionem, & an soleat delicta sæpius perpetrare. an casu ceciderit, vilis, an honesta persona sit, doctus an indoctus, sacerdos, an alterius ordinis, lubens an coactus, lacessitus, vel non deliquerit.* Et *an fuerit scandalum ortum ex delicto vel ne.* Attendere *præterea debebit qualitatē loci delicti, grauius ne iudicetur delictum in regno vel loco suo, quàm alibi, in foro, ecclesia, aut loco deserto, priuata via siue domo.* Delicti *insuper diuturnitatē seu grauitatē, ac irrogatæ iniuriæ modum & atrocitatè, aut dāni dati magnitudinē examinare conueniet, nocte aut die, armis aut sine eis, præcedentibus insidijs, aut aperto marte commissum fuerit delictum.* Per *solum clericum, aut complicibus.* Personæ *insuper offensæ qualitates nimium ponderandæ sunt, cùm ipsæ sint quæ augere vel minuere soleant quodcunque facinus: videlicet an vilis fuerit offensus vel dignitate præditus, æqualis conditionis, an potestate & authoritate superior, laicus an clericus siue religiosus, senex, an iuuenis, amicus aut inimicus, necessarius an extraneus, vir aut fœmina.* Nec *indecens præterea erit temporis commissi criminis habere rationem. sacris videlicet an festis diebus, an alijs, inducijs stantibus, aut non scelus fuerit admissum.* Quibus *omnibus liberrimo animo per iudicem circumspectis, quantū doli seu malitiæ fuerit in crimine facile*

erit intelligere, & sic condigna pœna punire nocentes debet, vt nec ipsi rei qui iustitiæ seueritatem experiuntur, de eius excessu possint iustè conqueri, nec alij qui zelo æstuant, ac iustitiam esuriunt, tenuitatem pœnæ reprehendant, eiusque timore neminem à similibus criminibus arceri audeant proclamare. Vnum insuper in hac materia inferri posse (& non temerariè) censerem, videlicet quòd cum ciuilis magistratus in casu quo pœna committitur arbitrio suo possit mortis etiã pœnam infligere: vt vult glo. singularis in. § . in summa. insti. de iniur. quam dicit singul. Abb. *in cap.* Cũ *t. de re iud. in prima colum. & quam sequitur* Baldus *i capi. j. in. § . iniuria. de pa. iura. firman. & in. l. j.* C. *de his qui latro. occul. &* Ioã. *de* Ana. *in cap. inquisitionis. in fin. de accusatio. quod pari modo & ecclesiæ censores poterunt præmissis consideratis ad depositionis & carceris perpetui pœnam procedere ex arbitrio.*

¶ Aliquo lapsu temporis non obstante.

CAPVT CXXXIX.

AN *clericorũ delicta præscribantur terminis in legibus præfixis, vt lapsis illis non possint accusari vel puniri?* Dicendum *est quòd secundũ canones tempore non tolluntur crimina, vt probatur ex gloss. in capitu.* Admonere. *xxxiij. quæstione. ij. in verbo pœnitentia. notat* Specula. *in titulo de senten. § . quoniam. colum. iiij. versi. & nota secundùm canones, qui declarat hoc procedere in matrimonio & alijs spiritualibus, in quibus periculũ animæ vertitur & præscriptio locum habere non potest: quod dictum*

pro

pro singula. ponit Roma: *singula. clxxxij.* Tu*scis. vbi hoc simpliciter sequitur.* Idem *notat* Bald. *in. l. j. in xvij. colum. versicul.* Nota *tamen.* C. *qui accusa. vbi dicit quòd in pœnis spiritualibus nulla cadit præscriptio.* Idem Ange. *in. l.* Diuus. *ff. de re iudica. & secundùm* Abb. *post* Anto. *in. c. licet. de proba. illud procedit generaliter in foro pœnitẽtiali.* Idem *dicit* Abb. *in c.* Cum *haberet. colum. j. de eo qui duxit in matrimonium. vide tamen distinctio.* Abb. *in cap. fin. in princi. de purgatio. canoni. videlicet quòd quo ad indicendam purgationem, vel quo ad procedendum contra infamatum per inquisitionem non habetur respectus ad tempora præfixa de iure ciuili: accusatio verò directa quæ instituitur ad pœnã infligendam restringitur ad terminos iuris ciuilis, cùm contrarium non reperiatur de iure canonico: cuius distinctionẽ videtur sequi* Decius *in dicto capitulo, licet. in columna. xv. versicul. postremò notandum. dum simpliciter se remittit ad suam distinctionem.* Aduerte *tamen quòd aliter distinguit* Idem Abb. *in capitulo licet. de probatio. in columna. x. versicul. Quo ad secundum. videlicet quòd in criminibus impedientibus ordinis executionem, vel retentionem beneficij, etiam post peractã pœnitentiam, non obstat præscriptio temporis: quia in accusationibus talium delictorum deuiamus à regulis iuris.* In *alijs verò non sic impedientibus tolleturr dire ctã accusatio tempore præfixo à iure ciuili, quod sequitur ibi* Feli. *colum. xix. versi.* Et *aduerte, referendo etiam* Anto. & Imo. *Quam etiam distinctionem refert*

fert & sequitur Stepha. Aufre. in additionibus ad decisiones Capellæ Tholosanæ, in quæstio. clxxxviij. Incip. Item fuit quæsitum. qui solùm refert Siculum in dicto capitulo licet eam facientem.

¶ Deficiente verò legitima probatione obvulgatam infamiam graue scandalum, vehementem suspitionem ex testium dictis obortam purgationem indici.

CAPVT CXL.

IN priscis illis ecclesiæ catholicæ temporibus tanta erat sanctis patribus honestatis cura vt nedũ in clericis aperta crimina non tolerabãt, sed neque suspitionem, seu infamiam criminis sustinere volebant. Vnde sicut sacris sanctionibus, delinquentibus (quorum crimina probari poterant) pœnas statuerunt, sic illis, contra quos de crimine infamia, aut graue scandalum, seu vehemens suspitio surgebat purgationem canonicam indicendam decreuerunt. Cuius quidem diffinitiones varias quas Host. scribit in sua summa, de purga. canoni. in. §. j. ideo illas transcribere nolo. In qua quidem aduertendum est quòd licet verũ sit quòd accusatore apparẽte non debet indici purgatio infamato, vt probat tex. & ibi notat Abba. in capitul. ij. de purgatio. canoni. quia ista purgatio est subsidiaria, tamen in casu nostro quando fiscalis accusat, qui succedit in loco iudicis, vt suprà tradidimus, crederem posse indici purgationem infamato ad eius petitionem. Quæ quidem purgatio canonica arbitrio iudicis relicta est, vt in capitulo. Significasti. de adulte.

&

& in capitulo. Inquisitionenis. § .*quæsiuisti.de accusa.facienda tamen cum personis eiusdem ordinis quẽ purgandus habet,vt in.c.ex tuarum.& in.c.*Inter-sollicitudines.*de purga.* Cano. Compurgatores *autem debent esse fide catholici,vita purgati,& qui conuersationem purgandi clerici non tam moderno tempore, quàm transacto nouerint,vt in.d.l.c.inter sollicitudines.* Qui *tamen compurgatores iurare debent de crudelitate,vt in.c.* De *testibus.eod.titu.* Qualiter *insuper iurare debeant purgandus & compurgatores,vide* Hostien. *vbi suprà in.§.qualiter fieri debeat. per quem etiam vide quotus debet esse numerus compurgatorum & quales illi in duobus.§.sequentibus.* Si *verò illi qui sunt eiusdem ordinis fuerint inimici infamati,admittuntur alij,vt in.c.* Cum *in iuuentute.de purga.cano.* Imò *propter hanc causam potest reus cum laicis & fœminis purgari,vt in glo.fina.illius tex.& probat etiam glo.in.c.clerici.lxxxj.dist.& in.c.* In *decima.xviij.quæst.ij.* Et *vide* Abb. *in c.* Inter, *de purg. cano.fi.verbis.* Vbi *etiam dicit quòd si purgandus est pauper seu extraneus,ita quòd non habeat notos in ciuitate, & ideo desunt compurgatores clerici, quòd tunc admittuntur laici & etiam fœminæ: & quòd si etiam laici deficerent ex hac causa,quòd credendum est soli suo iuramento,& vltra suprà dicta allegat gl. nota.in.c.* Cum P. *de accusatio.* Aduerte *tamen quòd inquantum dicit quòd paupertas facit admitti laicos & fœminas,quòd hoc non videtur iure procedere:quid enim nocet clerico paupertas vt sit notus in propria*

patria, & sic bonæ opinionis penes suos conclericos, si ille suis operibus aliud nõ promeretur? Infamatus vero ille iudicandus non est: quem dicta paucorum infamant, si eius opinio apud bonos & graues læsa non existit, vt in. d. § . quæsiuisti. vbi Abb. bene distinguit quando requiratur maior pars ciuitatis vel viciniæ ad hoc vt aliquis dicatur infamatus, inspecta qualitate loci & personarum: cuius verba transcribere nolo. Infamia autem si sit simplex absque scandalo, & originẽ habuit à maliuolis hoc procurantibus, tunc purgatio canonica non indicitur, vt in. c. Cũ in iuventute. § . Nos autem. de purga. cano. & ita concludit Areti. in. c. At si clerici. de iudi. cuius conclusionem sequitur Deci. ibi, in. vj. col. versi. Secunda conclusio. Si verò infamia sit orta à maliuolis hoc non procurantibus, purgatio potest indici, ita cõcludit Are. vbi suprà per tex. in. c. Presbyter si à plebe. ij. quæst. v. & in dicto. c. inter sollicitudines. Sed Decius in. d. col. vj. dicit quòd moder. tenent contra Aret. & respondet ad dicta duo iura in quibus se fundat Aret. Postea tamen pro opinione Areti. allegat tex. in. c. Accedẽs. de purga. cano. & respondet ad. c. Qualiter & quando. el. ij. qui tex. allegatur contra Aret. & tandẽ dicit concludendo quòd hoc est in facultate superioris. Aduerte præterea vltra eos. quòd licet sit orta à maliuolis si est scandalosa, & potest sedari per purgationem, tunc indicenda est purgatio. ita concludit Abb. sic intelligendo glos. ibi in. c. Qualiter & quando. el. ij. de accusatio. in penulti. columna. Quando verò quis esset suspectus.

solix

soli episcopo vel alteri superiori suo: & suspitio est probabilis, poterit indici purgatio: & idem est, si est suspectus alijs, & suspitio est probabilis & tanta, vt inducat scãdalum, vt per Abb. ibi. An autẽ possit quis accusari de eodem crimine de quo fuit purgatus, vide Hostien. vbi suprà. §. An purgatus. singularius per Abb. in capit. ex tuarum. in fine. de purga. cano. vbi facit notabi. distinctio. capiendo veriores opiniones. Item nota in isto proposito quòd vbi aliquis est diffamatus de delicto propter aliquos actus extrinsecos, quòd tali non indicitur purgatio canonica: sed monetur vt ab alijs actibus desistat. quando pro diffamato est aliqua præsumptio quòd nõ versatur in delicto propter fœdus naturale: probat istam conclusionem text. in ca. quorundam. xxxiij. distin. quem ibi ad hoc notat Præpo. ad limitationem tex. in capi. presbyter. ij. questio. v. & c. Si malæ famæ. In ista tamen materia infamiæ summè debent aduertere Iudices. nam infamia sepæ fallax est, vt inquit Panor. in cap. Cũ super. in fi. de confes. Cùm iuxta sententiã diui Bernardi in epistola de perfectiõe vitæ. sæpe fallitur humana suspitio. Accidit nanq; sæpissimè quòd temerarij quidã homines, ac ab omni pietate & religione Christiana alieni, ex leuibus coniecturis, seu signis grauia quidem & enormia scelera suspicari, ac asseuerare audent, in magnũ suarũ animarum, ac alieni honoris & famæ dispẽdiũ. Est preterea aliud sceleratissimorum hominũ genus, quorum (ad virtutis exterminium) Sathan ipse vtitur ministerio, qui virtuti inuident ac insidiantur.

quando in claris viris illam intuentur, & quasi eius splendore excecati, dum suis noctuarum oculis mederi deberent, virtutis lucem potius obnubilant, falsorum criminum puluerem ac nebulam spargendo, dumq; bonorum hominum splendorem obtenebrant, illos suæ veræ ac apertæ nequitiæ quasi iam pares fecisse lætantur. V*ulgus autem reliquum ignobile, rumorum auditor lubens. ac suscitator & conseruator strenuus non modò similia credit, sed multiplicat: vnde sæpius quos imitari deberet ac venerari, nedum cõtemnit, sed persequitur, ipsiq; insensati vitam illorum existimant insaniam, & finem illorum sine honore.* Hac *igitur dæmonum & prauorum hominum intellecta versutia (quam sæpius experiri contingit) curare debent semper prudentes iudices, vt deprauatæ alicuius in reliquis maximè rebus probi viri) famæ originem quærant, ac inuestigent: ne veluti infelix ille præfectus* Pi*latus, populi clamoribus permoti innocentẽ virum carceribus affligant, aut pœnis afficiant.* Si *enim innocentis viri sanguis à priuato homine quodãmodo prouocato effusus clamare solet ad* Deũ, *quid non etiã innocentis hominis honor (ipso sanguine preciosior) contra incautum & temerarium iudicem, qui potestate diuina abutens, quos tueri debebat, viros innocuos lædit, omnibus horis proclamabit?* Vnum *insuper non omittendum est in proposito, quòd licet iudex quando ex officio procedit, & crimen non probatur, si infamia remanet possit indicere purgationem, hoc tamen non tenetur facere ad petitionem promotoris inquisitio*

tio

tionis.ita notat Præpo.*in.c.*De *accusatione.ii.quæsti. viii.colum.xxix.versi.*Sexta *differentia.quod ego intelligerem in promotore qui se obtulit sponte,non verò in promotore dato ab ipso iudice, qualis est fundator huius nostræ denunciationis: & hæc differentia probatur optimè ex his quæ suprà dixi in parte promotor seu fiscalis.*

¶In qua si defecerint vti conuictos puniri.

CAPVT C XLI.

VT *autē curæ sit clericis prouidere bona coram Deo & hominibus,& habere bonum testimoniū ab his qui foris sunt,statuerunt canonica iura hac lege indicendam purgationem,quòd si quis in illa defecerit puniatur vt conuictus,vt probatur in .c.* De *hoc.de simo.quod intellige secundùm modum agendi qui præcessit.probat tex.& ibi notat* Abba.*in.ij. nota.in.c.*Accedens.*de accusa.cuius bonam distinctionem.vide ad intellectum huius conclusionis, licet sic deficiens dicatur interpretatiuè & non verè conuictus, vt est gloss.notabilis in capitulo.*Inter *sollicitudines.de purgatione canonica.*Nota *insuper in hoc proposito quòd si infamatus non potest habere compurgatores, quia testes non confidunt de eo, seu quia fides non est in aliis de eo,quòd tunc habetur pro conuicto & deficiente in purgatione,notat* Abba. *referēdo* Hostien.*in dicto capitu.*Inter,*quasi in fin.de purga.cano.*Et *adde alium singularem casum,in quo quis habetur pro conuicto, propter non præstitam purgationem,videlicet quando aliquis absens est infa*

ma

matus de crimine, vel vehementer suspectus, & citatur peremptorio præfixo ad se purgandum, quia si non præstiterit purgationem intra illum terminum, habetur pro conuicto, notat Abb. *in cap.* Cum P. *versicu. & ex hoc. de purga. cano.* Rationem *autem quare deficiens in purgatione puniatur vt cõuictus. colligit* Ab. *ex gloss. ibi in capitu.* Insinuatum *de simo. quam etiã allegat ad id in dicto capit.* Accedens. *de accusatio. in colum. ij. videlicet quod præsumptio probabilis orta ex infamia transit in violentam, cum reus deficit in se purgando, & violenta sufficit ad condemnationem, vt in capitu.* Afferte. *de præsumptio. & in. l.* Indicia. *de rei vendica.* C. Sed *salua tanti patris pace, hæc ratio non videtur bona: quia violenta præsumptio non sufficit ad imponendam pœnam ordinariam delicti, nec hoc probant iura per eum adducta.* Vnde *crederem quod ratio vera est, quia conditores canonum voluerunt hunc rigorem seruare, vt clerici non minus studerent in vitanda infamia, & suspitione vehementi, quàm culpa propter salutem* Christiani *populi, qui nimis inficitur ex pernicioso exemplo à clericis habito, considerantes quod cùm pœna ordinaria canonis contra conuictum legitima probatione non sit pœna mortis vel mutilationis membri, non erat tanti rigoris clericum deficientem in* Purgatione *haberi pro conuicto, & æquali pœna puniri. ex qua ratione pro vera recepta, crederem vnum singulare & non paruipendendum posse inferri, quod in delictis quibus clericus venit degradandus, & curiæ sæculari tradendus, si iu-*

dex

dex secularis videat clericum fuisse degradatum,& si bi traditum propter defectum in purgatione, quòd nõ potest eum punire pœna ordinaria, qua laicus conuictus de illo delicto puniretur, cùm sit verum quòd sibi traditur non verè, sed interpretatiuè conuictus de delicto,& non liceat iure ciuili vel regio aliquem pœna ordinaria punire, nisi claris probationibus seu confessione propria conuincatur, nisi in casu hæresis, in quo non licet Iudici *sæculari examinare processum inquisitorum, vt in cap.* Vt *inquisitionis.in.§.prohibemus.de hæreti.in.vj.& ibi per* Docto.*& in capit.j. de offi.ordi.reprobata opinione* Bar. *in.l.* Diuus.*ff.de custo.reo.vbi contrarium tenuit: licet legistæ communiter teneant suam opinionem, vt testatur* Imo.*in cap.j.de offi.ordi.& refert* Præpo.*in cap.* Statuimus. *xj.quæstio.j.quam etiam opinionem* Barto.*nititur defendere* Barba.*in dicto cap.j.in col.xvij.non pertinaciter.sed subijciendo se ecclesiæ.*Et *licet possit aliquis dicere quòd etiam hoc procederet in crimine hæresis, ex ratione, quia licet* Iudici *sæculari nõ liceat examinare processum inquisitorum, quia non potest cognoscere, an traditus suæ curiæ commiserit vel non crimẽ hæresis, non tamen negatur sibi quin inspiciat tenorẽ sententiæ inquisitorum:& si constat ex ea quòd aliquis sibi traditur non verè conuictus, sed interpretatiuè, quia deficit in purgatione: temperet mortis pœnã cùm nulla lex ciuilis nec regia dicat quòd deficiens in ea puniatur pœna mortis, tanquam hæreticus: nec videatur sequi necessariò, relaxatur ab inquisitoribus, et*

go damnãdus est pœna ignis per secularem Iudicem: cum vtrique iudices tam inquisitores quàm seculares debeant iura sui fori attendere & illa seruare. Sed hoc *argumentum facile soluitur ex communi stylo inquisitorum, qui, vt intellexi talis est quod ex tenore sententiæ suæ colligi non potest, quòd aliquis damnatur eo quòd in purgatione defecerit: quia sententia fertur contra deficientem, sicut contra conuictum, & solum remanet in actis processus qualiter in purgatione defecerit, quem cùm videre non possit secularis* Iudex, *meritò excipi debet materia hæresis ab hac mea noua inuestigatioe, quam in aliis criminibus veram existimo.* Hodie *tamen sicut raro indicitur ab ecclesiasticis iudicibus purgatio canonica, sic raro accidit quòd iuxta rigorem canonicum deficiens, vt conuictus damnetur.* Ad *quòd iudices temporibus istis rarissimè purgationem indicent, quàmuis partim hoc referri possit ad eorum tepiditatem (quibus minima cura est purgare clericos ab infamiis & suspitionibus vehementibus, & satagere vt* Christi *bonus odor sint) non nihil tamen prudentis considerationis habere videtur si perpendunt facilitatem qua vulgus hodie infamiam suscitat & sustinet: & quem difficilè hodiernis temporibus compurgatores inueniantur, hac vt existimo ratione: quia si nominati ad alios compurgandum peccatores & fragiles sunt, faciliter credunt infamatos commisisse crimina quorum inculpãtur eadem fragilitate, qua ipsi solent in alia vel similia labi crimina.* Si *vero probi viri sunt, cũ videant corruptoinẽ morum*

rum huius tempestatis, & clericalis status deformatio nem (eo quod sine delectu ad illam vndecunque solent venientes admitti) nisi bene notam habeant vitā pur gandi clerici, compurgatorum onus refugiunt. Vnde ne antiquus ille & pius patrum zelus omnino pereat aut si his temporibus seruetur ad vnguem, innocentes lædat, consulerem omnibus prælatis, ac eorum vicariis, quod synodali cōstitutione, siue publicis edictis moneāt clericos suæ diœcesis, vt non solum puritatis curæ va carent: sed inquantum vires sufficiant, infamiæ aut su spitioni vehementi ansam non præberent, scituri pro certo quòd post monitionis tēpora, in omnibus de nouo emergentibus casibus iuris ordo & rigor seruari debe bit: post quam monitionem à iuris dispositione non de bent iudices recedere, dū tamē semper adsit Epicheya virtus, qua qualitatem personæ purgandæ, & scanda li, aut suspitionis, & defectus in purgatione: & alia considerantes, rigorē antiquorum canonum temperent.

¶ Si verò capi non potuerint absentes eos pœnis damnari condignis

CAPVT CXLII.

QVANDO *clericus delinquens est absens & remissio de eo petita per Iudicem diœcesis vbi est, non fit, vel aliàs latet, tunc videtur quòd positis edictis in ecclesia cathedrali, aut suæ pa rochiæ vel beneficii, cum assignatione competentis ter mini ad cōparendum procedi possit ad ferendā senten tiam diffinitiuā, si constat de delicto per eum comisso. Quod probatur ex his quæ notat* Ioan. And. *in capit.*

De

Degradatio.de pœnis.vbi scripsit quòd contra clericum absentem contumaciter potest ferri sententia verbalis depositionis,qui allegat capitu.veritatis.de do. & contu.& quæ ibi notantur. &.ij.quæstio.ix.in summa.quod ibi refert Domini.*in princi.qui dicit bene notandum ex dictis per eundem* Ioan.And.*quòd in causa degradationis actualis non posset procedi in absentem,etiam procuratore præsente,per regulam de qua in capi.*Veniens.*de accusatio.quòd vbi pœna non potest imponi absenti,non potest procedi per procuratorem.facit etiam ad probandum quòd contra absentem clericum poßit procedi:quod expreßè voluit* Io. Lupus.*doctor* Hispanus *in tracta.de libe.eccle.in.ix. quæst.vbi tradit quòd in quocunque delicto propter quod clericus degradari meruißet si absens citatur,& non comparet, condẽnatur in absentia,si testibus conuincitur,& datur facultas ab ecclesiastico iudice seculari capiendi eum,& secundum suas leges iudicandi, ita quòd sola sententia sine alia actuali degradatione talis clericus habetur pro realiter degradato ad hoc vt nõ gaudeat priuilegio clericali,allegat ad hoc tex. in cap.*Cum non *ab homine de iudi.quem bene inducit & dicit quòd est necesse quòd intelligamus dictũ tex. in casu absentiæ,& hanc degradationẽ vocat ipse fictam à iure & ab homine.*Aduerte *tamen quòd huic sententiæ multùm refragatur doctrina* Innoc.*in cap. qualiter.el.ij.de accusatio.in colum.penul.versi.*Item *ad prædictas,vbi postquàm refert aliquas pœnas canonicas,dicit quòd ad prædictas pœnas præterqum*

ad

ad depositionem proceditur contra absentem etiam contumacem, sed ad depositionem & alias pœnas quæ sunt vsque ad relegationem non proceditur contra absentem, allegat. l. absentem. ff. de pœnis, & text. in cap. Decernimus. iij. q. ix. Potest etiam dari alius singularissimus modus conuincendi clericum absentem de crimine lite non contestata, secundum Abb. in cap. cum P. in fine de purga. cano videlicet quòd si est infamatus vel vehementer suspectus de crimine, citetur peremptorio præfixo ad se purgandum intra illum terminum, non autem ad comparendum tantùm, & tunc si non præstiterit purgationem intra terminum præfixum habebitur pro conuicto, quod dicit perpetuò menti tenendum: quia limitat tex. in. c. Veritatis. de dol. & contu. & quòd est modus non exquisitus de iure ciuili. Datur præterea alius modus conuincendi absentem clericum. per eundem Abb. ibi. videlicet quòd contumax excommunicetur, & si steterit in excommunicatione per annum, tunc habetur pro cõuicto super illo crimine, & potest puniri, ac si verè fuisset conuictus, vt in ca. Rursus & in ca. quicunq;. xj. q. iij. quæ sic debent intelligi, vt plenissimè tangit in ca. j. de iudi. Vnum tamen crederem in ista materia, iudicem ecclesiasticum non posse imitari legem & stylum huius regni, dum disponitur, & practicatur quòd stantibus indicijs contra reum absentem sufficiẽtibus ad torturam, potest Iudex eum damnare de delicto: hoc enim ad clericorum personas non liceret extendere, cùm lex regia hoc disponens eos non comprehendat, nec imita-

tione digna sit. Quis enim iustum discernat solis indicijs probatis damnari quemquam vti reum criminis, etiam si executioni non sit demandanda sententia? Id namque solùm iustè pronũtiari videtur, quòd iustè potest executioni mandari.

¶ Pro quibus omnibus ac in necessarijs eorum vestrum imploro officium.

CAPVT CXLIII.

SI *enim officium iudicis amplissimum est, multaq́; operari potest in omnibus iudicijs, quantò magis vires habebit in his criminalibus causis à suis officialibus motis, quos in eius locum succedere superius declarauimus? meritò ergo in simili denuntiatione quicunque promotor seu fiscalis Iudicis officium implorare debebit, exuberat enim plurimum in his causis: potest namque Iudex ex officio suo in qualibet causa criminali, etiam post aperturam testium, testes de nouo recipere, etiam ad offensam rei: vt not. Bart. in. l. j. §. Si publico. in colum. v. ff. ad. l. iuli. de adulte. versicu. Vlterius quæro, quem refert Præpo. in ca. de accusa. ij. q. vij. in col. xxxix. versi. quarta differentia. & not. Maria. in. c. fraternitatis. de testi. col. xxxv. versi. Trigesimustertius.; ex quo sequi possit notabilis effectus, quòd licet ipse fiscalis in dilationibus sibi datis non probauisset delictum, facta etiam publicatione testium: si iudex repererit testes contra reum, poterit eos examinare, prius tamen citato reo ad videndum illos iurare. debebit etiam sibi dari postea attestationum copia, & noua dilatio ad opponendum contra illas.*

lus. Aduerte tamen ne in hoc decipiaris: quia illa doctrina Bart. declaratur notabiliter per Salic. in l. fi. in fin. col. C. de quæstio. videlicet quod tunc possint testes recipi ad offensam post publicationem, quando illa receptio fieret super nouo capitulo, non autẽ super antiquo: cuius sententiam sequitur Felin. in ca. Cum clamor. fi. col. de testi. post Aret. in c. fraternitatis. in viij. char. eo. titu. ex quo videtur multum restricta dicta conclusio Bar. quod etiam sequitur Hippol. in l. j. §. Si quis vltro. ff. de quæstio. & dicit esse menti tenendum. Item etiã aduerte quod ex officio suo iudex poterit in his causis habere rationem damnorũ, & partis læsæ, per ea quæ no. Præposi. in c. Libellorum. in ij. col. ij. quæstio. viij. vbi referendo plures doct. in varijs locis concludit quod cõmuniter firmatur per eos ibi, quod siue iudex procedat per accusationem, siue per inquisitionem poterit habere rationem damnorum & interesse partis læsæ. laudabiliter ergo & iustè facit iudex ecclesiasticus, cui magis incumbit exonerare conscientias suorum clericorum, si constito de damno partis per processum, reum clericum cogat ad satisfaciendum, etiam illa non petente, præmaximè, quia sæpissimè læsi & offensi à clericis, non audent eos accusare coram suis iudicibus, tum quia desperant non posse iustitiam sibi plenè satisfacientem consequi, propter leuitatem pœnarum, quas inferunt ecclesiastici iudices, tum propter tardam expeditionem negociorum in curijs ecclesiasticis, & sumptus qui in illis prosequendis fiunt, maximè in Romana curia, tum etiam ob illatas

sibi minas ab eisdem clericis facinorosis, aut suis famu lis vel amicis. Vnde *meritorie, & magna cum vtilita te* Reipublicæ *faciunt ecclesiastici iudices, qui ex offi- cio descendunt ad satisfactionem partium læsarum à clericis, etiam illis non instantibus.* Sed *sicut annotaui mus, ea quæ contra reos potest iudex ex officio facere, iustum est vt eorum quæ in suum fauorem potest non obliuiscamur.* Et *primò ad eorum defensam poterit re cipere testes publicatis attestationibus, vt notat etiam* Bar. *in. d.* §. Si *publico.* Quod *dicit* Hippoly. *in dicto* §. Si *quis vltro. posse fieri etiam super eisdem capitu- lis: & allegat* Salice. *vbi suprà, licet ipse hoc non di- cat, sed solùm quòd ad defensam quocunque tempore ante sententiam produci possunt testes: allegando tex. in. l.* Vnius. § *.cogniturū. ff. de quæstio. ex quo ibi hoc not.* Barto. Secundò *potest* Iudex *minuere pœnam, etiā si non sit imploratum eius officium, vt not.* Barto. *in l. quid ergo.* §. *pœna grauior. ff. de his qui notā infa. colum. iij. versicu. quæro vtrum, per. l.* Si *non defenda- tur. ff. de pœnis, & per. l. j. in fin. ff. de quæstio.* Tertio *quòd iudex inquirit veritatē pro absente si potest suo officio, vt not.* Barto. *in. l.* Seruum. §. Publicæ. *ij. colū- na. ff. de procu. latius. in. l. iiij.* §. *hoc autem iudicium. in colum. iiij. ff. de dam. infect. vbi dicit quòd quando reus est absens in delictis in quibus imponitur pœna vsque ad relegationem (quia tunc potest procedi con- tra absentem vsque ad diffinitiuam sententiam) po- test iudex pro absente probationes inducere.* Quartò *Iudex ex officio potest repellere accusatorem crimino-*

ſum,& qui aliàs non eſt legitimus. Notat Innocen. *in capi.* Nulli. *de accuſa. quod procedit etiam ſi accuſatus velit illum admitti, vt not.* Archi. *in ca.* Quærendum. *ij. quæſtio. vij.*

¶ Ac expenſas proteſtor & peto.

CAPVT CXLIIII.

QVAMVIS *epiſcoporum redditus pro ſuſtẽtandis oneribus eccleſiæ ſuæ aſſignati cenſeantur: inter quæ non minimum reputandũ eſt, vt diœceſim ſuã malis purgẽt hominibus, & clericos facinoroſos emendent. non tamen iniuſtũ reputo quòd damnatus reus, ſi bona habeat, expenſas ſoluat promotori ſeu fiſcali, vt vulgus appellat.* Cùm *etiam in criminalibus victus victori condemnari debeat in expenſis, vt probat tex. ſecundùm vnam lecturam. in. l. fina.* C. *de fruct. & lit. expen. voluit gloſ. in capitu.* Finem *litibus. de dolo & contuma.* Bart. *in. l. j. in principio. ff. ad turpilia. & in. l.* Si poſtulauerit. *in princi. & in. § fina. ff. de adulte.* Abb. *poſt alios in dicto. c.* finem *litibus.* Canon. *in capi.* Calumniam. *de pœn. & hæc eſt communior opinio ſecundùm* Hippolytum *in l. patre vel marito. ff. de quæſtio. in colum. iij. in fin. licet* Felin. *in capitu.* Accedens. *in colum. penulti. de accuſa. quem ipſe non refert propter varietatem opinionum huius articuli ſe remittat ad alios docto.* Hoc *tamen adhibito moderamine, vt illæ ſolùm ſoluantur, quas verè expendiſſe conſtiterit in ſubſtituendis procuratoribus loco ſui, in euocandis teſtibus, & miniſtrandis illis pro itinere ſumptibus, ac in ſolutione tabellio*

num. & similium rerũ, in quibus certum erit eum aliquid consumpsisse. Pro soluendo autem salario quod illi episcopus assignauerit, aut suo aduocato, seu satisfactione notariorum curiæ episcopalis, qui ex more gratis debent ac solent facere omnia quæ promotoris concernunt officium: & si bona damnatorum suppetant posse eos damnari in aliquo (meliori iudicio saluo) non crederem, cùm ad salaria ipsius & aduocati teneatur episcopus, & ad alia gratis facienda sui videantur obnoxij notarij. Quàmuis non iudicarem indecens quod episcopus ex communi bursa pœnarum cameræ posset prædicta salaria soluere, & ipsis notarijs (si laboris magnitudo exegerit) aliquid præstare, dum tamen ex hoc non detur occasio promotori vexandi reos, notarijsqué longos describendi processus sine vlla necessitate. Hortor autem sub obtestatione extremi iudicij præsules omnes, vt officialibus suis ad insequendos malefactores sumptus necessarios præstent, ne ob eorum defectum in Romana & metropolitanis curijs prosecutio criminalium litium deseratur, ex quo malefactores insolentiores reddantur, solaqué ab ipsis appellatione interposita, ac obtenta inhibitione per diœcesim sicuti cæteri probi & innocui homines liberè discurrant videntibus superioribus & contemptis. Quod nempe audacius & liberius faciunt delinquentes, quando perpendunt tantam esse suorum superiorum auaritiam, quòd appellãtes ab eis solent negligere, ne quicquam sibi ex hoc sumptus accrescat. Debent præterea aduertere iudices, quòd si promotor

ca

calumniosam instituerit accusationem, in expensis damnari debet: vt cauetur in decisione Capellæ Tholosanæ, in. q. vj. vbi etiam videnda est bona additio Stephani, quæ dicit, quòd quando accusauit nulla infamia, vel indicijs præcedentibus, dicitur iniuste accusasse, & meritò quidem in expẽsis dãnandus est tunc. .. iam qui positus est vt sua diligentia sceleratos clericos insequatur (vt boni manifesti fiant & ab alijs discernantur) non debent insontes & bonos clericos infamare neque vexare.

FINIS.